

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt Krajský akční plán rozvoje vzdělávání
Karlovarského kraje
r. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_002/0000624

Analýza potřeb území Karlovarského kraje

Karlovy Vary, září 2016

Obsah:

1. Úvod	4
2. Charakteristika Karlovarského kraje.....	5
2.1 Sociodemografické podmínky	6
2.2 Vzdělávací systém	7
2.3 Hospodářství v Karlovarském kraji	19
2.4 Trh práce a zaměstnanost.....	23
3. Identifikace potřeb v oblasti vzdělávání v Karlovarském kraji.....	31
3.1 Rozvoj infrastruktury SŠ a VOŠ.....	32
3.2 Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů.....	34
3.3 Podpora polytechnického vzdělávání (technické, přírodovědné, environmentální) a matematická gramotnost	55
3.4 Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání	65
3.5 ICT včetně potřeb infrastruktury, jazykové vzdělávání a podpora rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v Karlovarském kraji.....	75
3.6 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě.....	82
3.7 Podpora kariérového poradenství	94
3.8 Podpora inkluze	108
4. Hlavní závěry Analýzy potřeb území v oblasti intervencí	121
5. Přílohy	140
6. Přehledy informačních zdrojů, zkratk, grafů, tabulek	142
6.1 Přehled použitých informačních zdrojů	142
6.2 Přehled použitých zkratk.....	144
6.3 Přehled tabulek.....	146
6.4 Přehled obrázků	147

1. Úvod

Cílem Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Karlovarského kraje je vytvořit fungující systém spolupráce mezi aktéry v území a zvýšit kvalitu výuky na středních a vyšších odborných školách. K tomu je třeba identifikovat problémy a potřeby v jednotlivých oblastech intervencí a navrhnout vhodná řešení. Vzdělávací systém regionu je ovlivněn mnoha faktory, proto v této analýze nahlížíme na region z pohledu geografického, demografického a hospodářského a akcentujeme zejména vliv trhu práce.

Východiskem pro tvorbu Analýzy potřeb území Karlovarského kraje byly strategické dokumenty Karlovarského kraje, statistické údaje i národní dokumenty zabývající se vzděláváním. Dalším zdrojem informací byly také výsledky dotazníkového šetření na středních a vyšších odborných školách v Karlovarském kraji, které v roce 2015 realizoval Národní ústav pro vzdělávání. Návrhy řešení i samotné problémy vyplynuly také z jednání tematicky zaměřených pracovních minitýmů. Výstupy těchto jednání jsou uvedeny v závěrech kapitol, které se zabývají jednotlivými oblastmi intervencí.

Analýza potřeb v území je východiskem pro prioritizaci potřeb a následnou tvorbu Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Karlovarského kraje.

Poznámka: Vybrané informace v textu jsou opatřeny číselným označením informačního zdroje. Přehled použitých informačních zdrojů se nachází na konci textu v kapitole *Přehled informačních zdrojů*.

2. Charakteristika Karlovarského kraje

Karlovarský kraj se nachází na západě území České republiky; vznikl rozdělením kraje Západočeského na Plzeňský a Karlovarský. Karlovarský kraj jako vyšší územní samosprávný celek byl vytvořen v roce 2000 a jeho sídlem jsou Karlovy Vary. Na severu a západě uzavírá kraj území republiky státní hranicí s Německem, na východě sousedí s Ústeckým krajem a na jihu s krajem Plzeňským. Karlovarský kraj je svou rozlohou 3314 km² třetím nejmenším krajem České republiky; zaujímá pouze 4,2 % území ČR. Kraj tvoří 3 okresy – chebský, karlovarský a sokolovský, v nichž se nachází 134 obcí (od 1. 1. 2016 vznikly dvě nové obce Bražec a Doupovské hradiště), které jsou dále členěny do 518 částí. Nejrozsáhlejší z okresů je karlovarský (46 % rozlohy kraje) s největším počtem obcí (54) a největším podílem žijících obyvatel v kraji (39,1 %). Okresy Sokolov a Cheb jsou, co do počtu obcí a rozlohy, srovnatelné. V kraji je celkem 38 měst⁸; kraj je rozdělen do sedmi obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP), jimiž jsou Aš, Cheb, Kraslice, Karlovy Vary, Sokolov, Mariánské Lázně a Ostrov.

Struktura hospodářství regionu je poměrně pestrá.⁷ Pro okresy Karlovy Vary a Cheb je profilujícím odvětvím lázeňství a cestovní ruch. Okres Sokolov se naopak vyznačuje koncentrací těžby hnědého uhlí a návaznou energetickou, chemickou a strojírenskou výrobou. V kraji mají své nezanedbatelné postavení i tradiční odvětví, jako je výroba skla, porcelánu, lihovin, minerálních vod, hudebních nástrojů a textilu. Záslouhou lázeňství a cestovního ruchu se region vyznačuje velkým podílem sektoru služeb (terciér) na tvorbě HPH (hrubá přidaná hodnota), který má navíc rostoucí tendenci. Vysoký podíl služeb na HPH však není signálem vyspělosti Karlovarského kraje, jako spíše slabé výkonnosti průmyslu, především zpracovatelského. Karlovarský kraj výrazně zaostává oproti průměru Česka ve výkonnosti ve skupině komerčních služeb, kam patří především služby s vyšší přidanou hodnotou, jako jsou informační, komunikační, vědecké a technické činnosti (podíl na HPH 7,9 % oproti 14,4 % v Česku). Méně pak kraj ztrácí v odvětví obchodu a oprav spotřebního zboží (9,7 % oproti 11,7 % na národní úrovni). Obecně je tedy ekonomika kraje zaměřena spíše na méně sofistikované a jednodušší aktivity s nižší přidanou hodnotou. V sektoru služeb tvoří v Karlovarském kraji oproti národnímu průměru větší podíl veřejné služby.⁷

V ekonomice kraje sehrává významnou roli rovněž primární sektor; příčinou je těžba hnědého uhlí a lehkých stavebních materiálů. Naopak v porovnání se zbytkem České republiky dosahuje kraj slabší výkonnosti v průmyslové výrobě.⁷ V Karlovarském kraji je nejnižší podíl zemědělské půdy ze všech krajů a naopak vyšší podíl lesních pozemků ve srovnání s ostatními kraji ČR, přitom podíl zemědělské půdy trvale klesá (2006 až 2013 o 0,1 %) a podíl lesů ve stejném období mírně stoupá (0,2 %). Podílem zastavěných ploch je Karlovarský kraj významně pod průměrem ČR, to svědčí o menší míře urbanizace kraje. Podíl ostatních ploch je naopak dvojnásobkem průměru ČR. Zde hrají roli především území zasažená těžbou.²

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Karlovarském kraji plynule rostl až do roku 2007, kdy nastoupila krize. Tento trend je v souladu s vývojem na úrovni České republiky, resp. EU. Významným trendem je však pomalejší tempo růstu HDP v kraji oproti České republice. Rozdíly mezi ČR a Karlovarským krajem se, ve srovnání s ostatními kraji, neustále zvyšují. Zatímco v roce 1995 činil HDP na obyvatele Karlovarského kraje 93% průměru ČR a karlovarský region patřil mezi ekonomicky nejvýkonnější regiony v ČR, v roce 2013 činil hrubý domácí produkt na obyvatele Karlovarského kraje jen 71,3 %.²

2.1 Sociodemografické podmínky

Ekonomická stagnace kraje se odráží rovněž v jeho demografické situaci. K 31. 12. 2015 činil počet obyvatel 297 828, což je jen 2,8 % české populace (nejméně v ČR).² Současný stav osídlení je výsledkem více než padesátiletého zcela nepřírozeného vývoje (odsun Němců, doosídlení, likvidace sídel vytvořením vojenského prostoru, rozšíření těžby uhlí, uplatňování střediskové sídelní soustavy). Přírozený přírůstek měl v kraji pozvolný vývoj a v letech 2007 a 2008 dosahoval nejvyšších kladných hodnot. Od roku 2009 dochází k poměrně značnému úbytku obyvatel, zejména zásluhou záporných hodnot migračního salda, které již nemohlo kompenzovat relativně malý přírozený přírůstek obyvatel. Mezi lety 2008 a 2013 tak kraj ztratil cca 7 tis. obyvatel, čili více než 2 % stavu z roku 2008.⁷ Významnější úbytek počtu obyvatel je zřejmý zejména ve větších městech a západní části Krušných hor, v sokolovské pánvi s přesahem do Slavkovského lesa a v okolí Žlutic, a to z důvodu suburbanizace a nepříznivých demografických podmínek odlehlejších oblastí.²

Většina obyvatel kraje žije ve městech, a to především v pánevních oblastech kraje.² Karlovarský kraj se vyznačuje nižší hustotou zalidnění (90,6 % obyvatel/km²) oproti hodnotě České republiky. Zaznamenáváme velké rozdíly v hustotě zalidnění mezi jednotlivými územními ORP. Větší koncentrace obyvatelstva je v pánevních částech ORP Aš, Cheb, Sokolov, Karlovy Vary a Ostrov. Téměř o polovinu nižší hodnotou hustoty zalidnění se vyznačuje Mariánskolázeňsko, Kraslicko a jihovýchodní část Karlovarska.²

Karlovarský kraj patří ke krajům s nejmladší populací v ČR. Hlavní příčinou tohoto v zásadě pozitivního stavu je specifický historický vývoj regionu, zejména doosídlování a příchod mladších obyvatel nejen po 2. světové válce, ale i v období 60. až 80. let 20. století. Díky setrvačnosti demografických procesů se mladší obyvatelstvo průběžně reprodukovalo formou nadprůměrné míry porodnosti. Karlovarský kraj patří v současnosti mezi čtyři kraje v rámci ČR, ve kterých má stále relativně vyšší zastoupení dětská složka populace. Více či stejně dětí jako seniorů žije pouze v Ústeckém, Středočeském a Libereckém kraji. Věkové složení obyvatelstva celé ČR dlouhodobě poznamenává probíhající proces demografického stárnutí, který se projevuje rostoucím indexem stárí, tedy právě růstem podílu post-produktivní složky populace na úkor složky před-produktivní. Tento proces je zřejmý ve všech krajích, vzhledem k celkově mladší populaci Karlovarského kraje lze jeho dopady očekávat s určitým zpožděním (na základě demografické předpovědi v průměru pětiletým) za ostatními regiony.

K demografickým specifikům kraje současně patří jeho relativně velká atraktivita pro přistěhovalce cizinců.⁷ V kraji žije druhý nejvyšší podíl cizinců (18 873, tj. 6,3 %) po hlavním městě Praze. Nejvíce jsou zastoupeny osoby s vietnamským státním občanstvím (36 %) a následují státní občané z Německa, Ruské federace a Ukrajiny. Zajímavým zjištěním je, že podíl Vietnamců je v kraji nejvyšší ze všech krajů ČR a hodnotu celorepublikového průměru převyšuje o 23,4 %.⁸ Zatímco cizince Karlovarský kraj stále získává, české obyvatelstvo dlouhodobě v kraji ubývá (v období 2001 – 2013 se jednalo přibližně o 1 000 - 2 000 obyvatel ročně). Na základě údajů týkajících se struktury vystěhovalých podle věku lze konstatovat, že Karlovarský kraj ztrácí obyvatelstvo ve všech věkových kategoriích. Obyvatelé se stěhují nejvíce do Prahy (více než čtvrtina) a dále do sousedních krajů – Plzeňského (21 %), Středočeského (15 %) a Ústeckého (13 %). Určitou hrozbu do budoucna představují ztráty obyvatelstva vůči Praze a Plzni zvláště proto, že některé indicie naznačují, že z kraje odchází za lepšími pracovními příležitostmi vzdělanější nebo kvalifikovanější obyvatelé.⁷

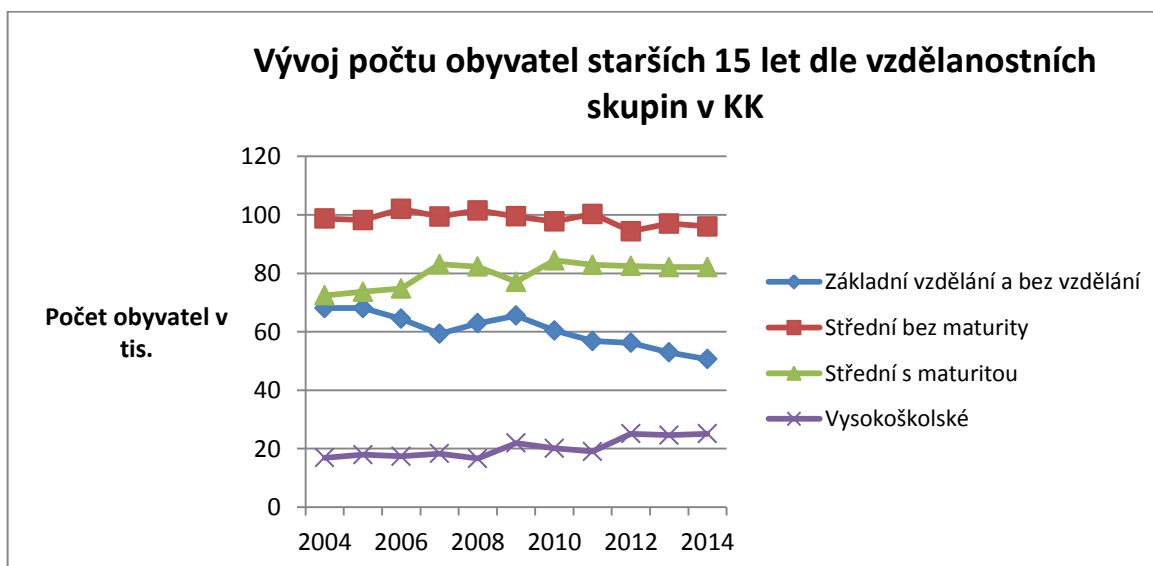
Tabulka 1: Počet obyvatel v Karlovarském kraji a jeho okresech v 1. - 4. čtvrtletí 2015

	Stav na počátku období 1. ledna 2015			Střední stav obyvatelstva			Stav na konci období 31. prosince 2015		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Kraj celkem	299 293	147 767	151 526	298 506	147 427	151 079	297 828	147 125	150 703
v tom okresy:									
Cheb	92 019	45 193	46 826	91 881	45 143	46 738	91 851	45 156	46 695
Karlovy Vary	117 016	57 575	59 441	116 653	57 422	59 231	116 364	57 252	59 112
Sokolov	90 258	44 999	45 259	89 972	44 862	45 110	89 613	44 717	44 896

Zdroj: ČSÚ

2.2 Vzdělávací systém

Vzdělanostní úroveň obyvatelstva Karlovarského kraje se dlouhodobě mírně zlepšuje, nicméně výsledky porovnání s údaji za celou ČR ukazují v Karlovarském kraji na celkově nejnižší vzdělanost, což může souviset především s chybějícími pracovními příležitostmi pro vysokoškolsky vzdělané, absencí stabilní vysoké školy a nedostatečnou návazností školství a zaměstnavatelů. V neprospěch kraje ve srovnání s ČR hovoří současný **vyšší podíl obyvatel se základním a neukončeným vzděláním** a zároveň **nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných**. Nejnižší úroveň vzdělanosti najdeme v ORP Aš, Kraslice a Sokolov.² Nízká vzdělanostní úroveň obyvatel řadí Karlovarský kraj na poslední místo v rámci celé ČR, viz graf. č. 1, ze kterého je patrné, že dochází k postupnému snižování počtu obyvatel kraje pouze se základním vzděláním a bez vzdělání a k mírnému růstu obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Ostatní kategorie se v posledních letech prakticky nemění.⁵ Mírný nárůst vysokoškolsky vzdělaných osob může být zapříčiněn nabídkou několika studijních programů ZČU a ČZU a soukromých VŠ v kraji v posledních letech. Karlovarský kraj také vyhlásil stipendijní program pro studenty vysokých škol s trvalým bydlištěm na území kraje, ve kterém příjemce stipendia zavazuje k návratu do kraje po úspěšném absolvování studia na dobu, po kterou stipendium pobíral.⁵

Obrázek 1: Vzdělanostní úroveň obyvatelstva v Karlovarském kraji

Zdroj: DZ KK

2.2.1 Síť škol a školských zařízení

Vzhledem k zaměření KAP Karlovarského kraje na střední a vyšší odborné školství se v popisu vzdělávací soustavy zaměříme zejména na střední a vyšší odborné školy.

V následující tabulce je uveden přehled škol a školských zařízení, které působí v Karlovarském kraji, a to v členění podle okresů a zřizovatelů. Činnost těchto škol a školských zařízení vykonává celkem 271 právnických osob, z toho 87 v okrese Cheb, 102 v okrese Karlovy Vary a 82 v okrese Sokolov. 43 z jejich celkového počtu bylo zřízeno Karlovarským krajem, 209 obcemi, 18 soukromníkem a 1 MŠMT.⁸

Tabulka 2: Školy a školská zařízení zapsané v rejstříku škola a školských zařízení k 31. 8. 2015

Škola/školské zařízení	Počet škol a školských zařízení							
	podle okresů				podle zřizovatele			
	celkem	CH	KV	SO	MŠ MT	kraj	obec	soukr.
Mateřská škola	123	40	44	39	0	2	116	5
z toho MŠ při zdravotnickém zařízení	2	1	1	0	0	2	0	0
Základní škola	110	34	44	32	1	4	100	5
- z toho ZŠ při zdravotnickém zařízení	2	1	1	0	0	2	0	0
Základní umělecká škola	20	6	8	6	0	3	17	0
Střední škola	38	9	20	9	1	27	2	8
Jazyková škola s pr. st. jaz. zkoušky	1	0	1	0	0	1	0	0
Vyšší odborná škola	4	1	3	0	0	4	0	0
Středisko praktického vyučování	2	1	1	0	0		0	2
Školní statek	1	1	0	0	0	1	0	0
Školní hospodářství	1	0	1	0	0	1	0	0
Školní poleší	1	0	1	0	0	1	0	0
Domov mládeže	12	4	5	3	0	11	0	1
Dětský domov	6	4	2	0	1	5	0	0
Výchovný ústav	1	0	1	0	1	0	0	0
Středisko volného času	1	0	1	0	0	0	1	0
Dům dětí a mládeže	15	5	4	6	0	1	14	0
Školní družina	109	34	43	32	0	3	101	5
Školní klub	8	0	8	0	0	0	8	0
Školní knihovna	1	0	1	0	0	0	1	0
Školní jídelna	172	51	66	55	1	13	154	4
Školní jídelna - vývařovna	2	1		1	0	0	1	1
Školní jídelna - výdejna	33	16	10	7	0	2	25	6
Pedagogicko-psychologická poradna	1	0	1	0	0	1	0	0
Speciální pedagogické centrum	2	0	2	0	0	1	1	0
Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků	2	0	1	1	0	1	1	0
Celkem	666	207	268	191	5	82	542	37

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 bylo v Karlovarském kraji celkem 110 základních škol, z toho v okrese Cheb 34, v okrese Karlovy Vary 44 a v okrese Sokolov 32. Zřizovatelem 4 základních škol byl kraj, 1 základní školu zřizovalo MŠMT, 5 soukromníci a zbylých 100 obce. Tyto stavy počtu škol zůstávají již třetí rok téměř beze změny.

Tabulka 3: Třídy a žáci základních škol (stav k 30. 9. 2013; 30. 9. 2014 – bez ZŠ zřizované MŠMT)

	13/14						14/15					
	Běžné třídy		Třídy pro žáky se SVP		Celkem		Běžné třídy		Třídy pro žáky se SVP		Celkem	
	počet žáků	z toho 1. st.	počet žáků	z toho 1. st.	počet žáků	z toho 1. st.	počet žáků	z toho 1. st.	počet žáků	z toho 1. st.	počet žáků	z toho 1. st.
CH	6969	4335	404	206	7373	4541	7184	4492	428	216	7612	4708
KV	8154	4967	459	283	8613	5250	8388	5221	469	292	8857	5513
SO	7066	4205	285	120	7351	4325	7173	4374	290	132	7463	4506
KK	22189	13507	1148	609	23337	14116	22745	14087	1187	640	23932	14727

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

V současné době jsou kapacity základních škol dostačující, jen v některých lokalitách a zejména ve větších městech je naplněnost 90 % i vyšší. Stav kapacit základních škol budou muset zřizovatelé pozorně monitorovat a přijmout včas případná opatření k zajištění přijetí všech dětí, které začnou plnit povinnou školní docházku.

Nevyřešeným problémem, který výrazně ovlivňuje kvalitu vzdělávání, zůstává odchod žáků do různých výběrových škol. **Nepříznivý je zejména přetrvávající vysoký podíl žáků, kteří pokračují v plnění povinné školní docházky v osmiletých a nyní i šestiletých gymnáziích.** V DZ ČR byla navržena opatření cílená ke snížení počtu tříd, do nichž budou žáci přijímáni tak, aby se **podíl počtu žáků odcházejících do víceletých gymnázií snížil na 5 – 10 %.** Bohužel tato opatření nebyla realizována v plném rozsahu, a proto nebylo potřebného stavu dosaženo.

Dalším problémem základního školství je zajištění integrace tělesně postižených žáků, vzhledem k omezenému bezbariérovému přístupu ve školách. Zvýšenou pozornost si zaslouží i spolupráce škol a dalších organizací při rozvoji a začleňování dětí ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání.

V Karlovarském kraji působilo k 30. 9. 2014 celkem 38 středních škol, jejichž zřizovatelem byl ve 27 případech Karlovarský kraj, 8 středních škol bylo zřízeno soukromníkem, 2 obcí a 1 Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Školy zřizované církví v kraji zastoupeny nejsou. Z územního hlediska se největší počet škol nachází v okrese Karlovy Vary, z hlediska obcí je nejvíce středních škol v Karlových Varech, následuje Sokolov, dále Cheb a Mariánské Lázně.

Od roku 2011 se v Karlovarském kraji opět konají přijímací zkoušky, a to do všech oborů zakončených maturitní zkouškou. V roce 2015 MŠMT vyhlásilo pilotní ověřování organizace přijímacího řízení do oborů vzdělání s maturitní zkouškou s využitím centrálně zadávaných jednotných testů. Do tohoto pilotního ověřování se zapojily všechny SŠ zřizované Karlovarským krajem a tři SŠ zřizované soukromníkem. Společná část maturitní zkoušky prošla již několika změnami. V současném modelu hodnotí písemné práce hodnotitelé na středních školách. **Maturanti v kraji dosahují spíše podprůměrných výsledků.** V roce 2015 poprvé skládali žáci v oborech vzdělání s výučním listem závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání. V následujícím období je plánováno zavedení tzv. mistrovské zkoušky pro absolventy oborů vzdělání s výučním listem po určité době praxe.⁵ Klíčovým prvkem rozvoje odborného školství je spolupráce škol a zaměstnavatelů v oblasti odborné přípravy žáků.

Od roku 2009 působí v Karlovarském kraji celkem čtyři vyšší odborné školy, tři v okrese Karlovy Vary a jedna v okrese Cheb. Všechny VOŠ zřizuje Karlovarský kraj.⁵

2.2.2 Oborová struktura SŠ a VOŠ a naplněnost škol

2.2.2.1 Střední školy

Absolventi základních škol, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před ukončením povinné školní docházky, mohou pokračovat ve vzdělávání ve středních školách. Ve středních školách v Karlovarském kraji je možno volit obory vzdělání z následujících oborových skupin:

- Ekologie a životní prostředí
- Informatické obor
- Strojírenství a strojírenská výroba
- Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika
- Technická chemie a chemie silikátů
- Potravinářství a potravinářská chemie
- Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů
- Stavebnictví, geodézie a kartografie
- Doprava a spoje
- Speciální a interdisciplinární obory
- Zemědělství a lesnictví
- Umění a užité umění
- Zdravotnictví
- Ekonomika a administrativa
- Podnikání v oborech, odvětvích
- Gastronomie, hotelnictví a turismus
- Obchod
- Právo, právní a veřejnosprávní činnost
- Osobní a provozní služby
- Publicistika, knihovnictví a informatika
- Pedagogika, učitelství a sociální péče
- Obecně odborná příprava
- Obecná příprava (gymnázia a lycea)

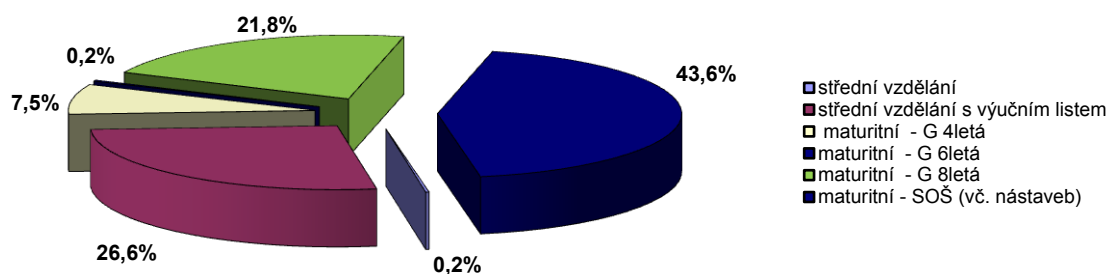
Nepříznivý demografický vývoj se odráží ve všech segmentech středního vzdělávání kromě osmiletých gymnázií, kde poklesl počet žáků pouze o 0,5 %. Naopak největší pokles byl zaznamenán v sektoru středních odborných škol, kde došlo k celkovému úbytku žáků o 8,8 %.

Ve školním roce 2014/2015 zahájilo vzdělávání **ve všech ročnících středních škol** celkem **11 269** žáků, z toho 10 839 žáků v denní formě vzdělávání a 430 žáků v ostatních formách vzdělávání. Oproti předchozímu školnímu roku to představuje **celkový pokles o 625 žáků** (5,3 %), v denní formě vzdělávání jde o pokles o 473 žáků (4,2 %), v ostatních formách vzdělávání byl zaznamenán pokles o 152 žáků (26,1 %).

Tabulka 4: Žáci středních škol podle stupně vzdělání (stav vždy k 30. 9.)

Školní rok	Forma vzdělávání	Žáci v oborech vzdělání, ve kterých lze získat							
		střední vzdělání	střední vzdělání s výučním listem	střední vzdělání s maturitní zkouškou					Celkem
				G 4letá	G 6letá	G 8letá	SOŠ (vč. nástaveb)	celkem	
10/11	Denní	32	3645	1146	0	2445	6443	10034	13711
	Ostatní	0	72	0	0	0	1062	1062	1134
	Celkem	32	3717	1146	0	2445	7505	11096	14845
11/12	Denní	32	3470	1012	0	2467	5887	9366	12868
	Ostatní	0	74	0	0	0	828	828	902
	Celkem	32	3544	1012	0	2467	6715	10194	13770
12/13	Denní	32	3251	921	0	2442	5300	8663	11946
	Ostatní	0	83	0	0	0	626	626	709
	Celkem	32	3334	921	0	2442	5926	9289	12655
13/14	Denní	25	3075	890	0	2464	4858	8212	11312
	Ostatní	0	52	0	0	0	530	530	582
	Celkem	25	3127	890	0	2464	5388	8742	11894
14/15	Denní	24	2980	849	27	2452	4507	7835	10839
	Ostatní	0	21	0	0	0	409	409	430
	Celkem	24	3001	849	27	2452	4916	8244	11269

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji za školní rok 2014/2015

Obrázek 2: Podíly žáků dle stupně vzdělání ve šk. roce 2014/2015

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Tabulka 5: Meziroční procentní rozdíl počtu žáků středních škol

	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Denní forma	- 1,6 %	- 3,4 %	- 6,1 %	-7,2%	- 5,3 %	- 4,2%
Ostatní formy	- 4,2 %	- 7,4 %	-20,5 %	- 21,4%	- 17,9 %	- 26,1%
Celkem	- 1,8 %	- 3,7 %	-7,2 %	- 8,1%	- 6,0 %	- 5,3%

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Meziročně se pokles počtu žáků v denní formě vzdělávání snižuje, nejvyšší pokles zaznamenáváme v ostatních formách vzdělávání. Tato skutečnost vyplývá z faktu, že školy z důvodu nízkého normativu **omezují vzdělávací nabídku v ostatních formách vzdělávání**. Zároveň však **klesá i poptávka po těchto formách vzdělávání** ze strany uchazečů.⁸

Zajímavým zjištěním je, že střední školy nabídly pro školní rok 2014/2015 zhruba **1,5krát vyšší počet volných míst** ke vzdělávání, než činil počet skutečně přijatých žáků. Nejvyšší poptávka byla zaznamenána tradičně u většiny víceletých gymnázií. U většiny ostatních oborů však docházelo k **vyhlášení dalších kol přijímacího řízení**. Od roku 2011 se do oborů vzdělání s maturitní zkouškou konají přijímací zkoušky. Od školního roku 2016/2017 bude zavedena **jednotná přijímací zkouška** z českého jazyka a literatury a z matematiky na střední školy s maturitou, a to s výjimkou oborů vzdělání

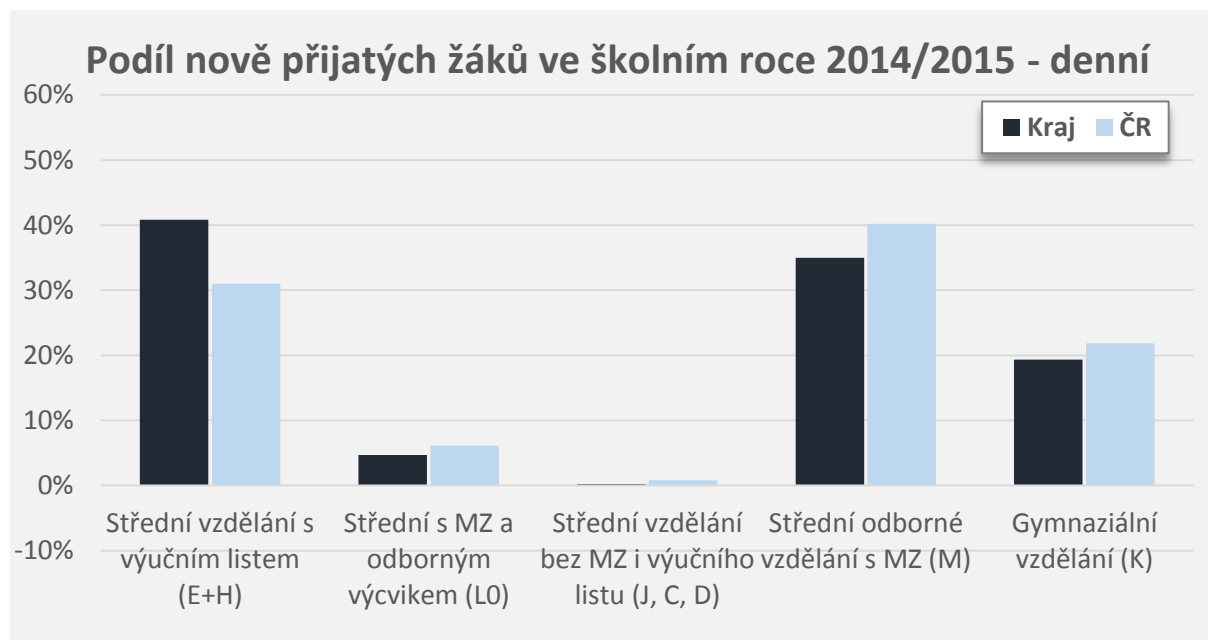
s talentovou zkouškou. Tato přijímací zkouška se bude podílet na hodnocení uchazeče nejméně 60 %. I nadále však ředitel školy bude moci zohlednit v rámci hodnocení i jiná kritéria. Žák bude mít dva pokusy a do hodnocení se bude započítávat pokus s lepším výsledkem.

Ve školním roce 2014/15 došlo oproti předchozímu roku opět k poklesu žáků přijatých ke střednímu vzdělávání, a to o 234 žáků, z toho bylo přijato o 3 žáky méně do 4 letých gymnázií, o 5 žáků méně do 8 letých gymnázií a o 167 žáků méně do dalších oborů vzdělání ukončovaných maturitní zkouškou. Nově byl otevřen obor vzdělání šestileté gymnázium na Gymnáziu Sokolov, do kterého bylo přijato 27 žáků. Do oborů středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem bylo ve školním roce 2014/2015 oproti předchozímu roku přijato o 80 žáků méně. Ve školním roce 2015/16 pak došlo ještě k dalšímu, avšak už jen mírnému poklesu, a to celkem o 21 žáků. Vývoj počtu přijatých žáků i ve školním roce 2015/2016 kopíruje vývoj celkového počtu žáků ve středních školách, i zde se nepříznivý demografický vývoj výrazně odráží ve všech oblastech středního vzdělávání kromě gymnázií, kde je počet přijatých žáků zhruba stejný jako v uplynulých obdobích.⁸

Tabulka 6: Nově přijatí žáci do prvních ročníků středních škol

Školní rok	Forma vzdělávání	Žáci v oborech vzdělání, ve kterých lze získat							
		střední vzdělání	střední vzdělání s výučním listem	střední vzdělání s maturitní zkouškou					Celkem
				G 4letá	G 6letá	G 8letá	SOŠ	celkem	
10/11	Denní	14	1380	255	0	342	1770	2367	3761
	Ostatní	0	46	0	0	0	401	401	447
	Celkem	14	1426	255	0	342	2171	2768	4208
11/12	Denní	16	1261	209	0	337	1474	2020	3297
	Ostatní	0	33	0	0	0	262	262	295
	Celkem	16	1294	209	0	337	1736	2282	3592
12/13	Denní	15	1161	209	0	318	1281	1808	2984
	Ostatní	0	29	0	0	0	169	169	198
	Celkem	15	1190	209	0	318	1450	1977	3182
13/14	Denní	11	1155	226	0	320	1301	1847	3013
	Ostatní	0	24	0	0	0	189	189	213
	Celkem	11	1179	226	0	320	1490	2036	3226
14/15	Denní	5	1099	223	27	315	1210	1775	2879
	Ostatní	0	0	0	0	0	113	113	113
	Celkem	5	1099	223	27	315	1323	1888	2992
15/16	Denní	8	1004	228	24	316	1290	1858	2870
	Ostatní	0	0	0	0	0	101	101	101
	Celkem	8	1004	228	24	316	1391	1959	2971

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015 (upraveno)

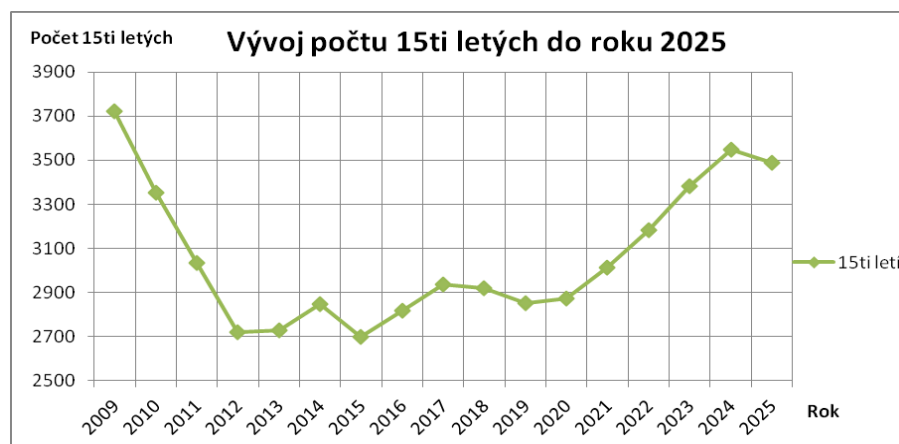
Obrázek 3: Porovnání KK a ČR v podílu nově přijatých žáků na denní studium ve šk. roce 2014/2015

Zdroj: NÚV - Regionálně specifická data

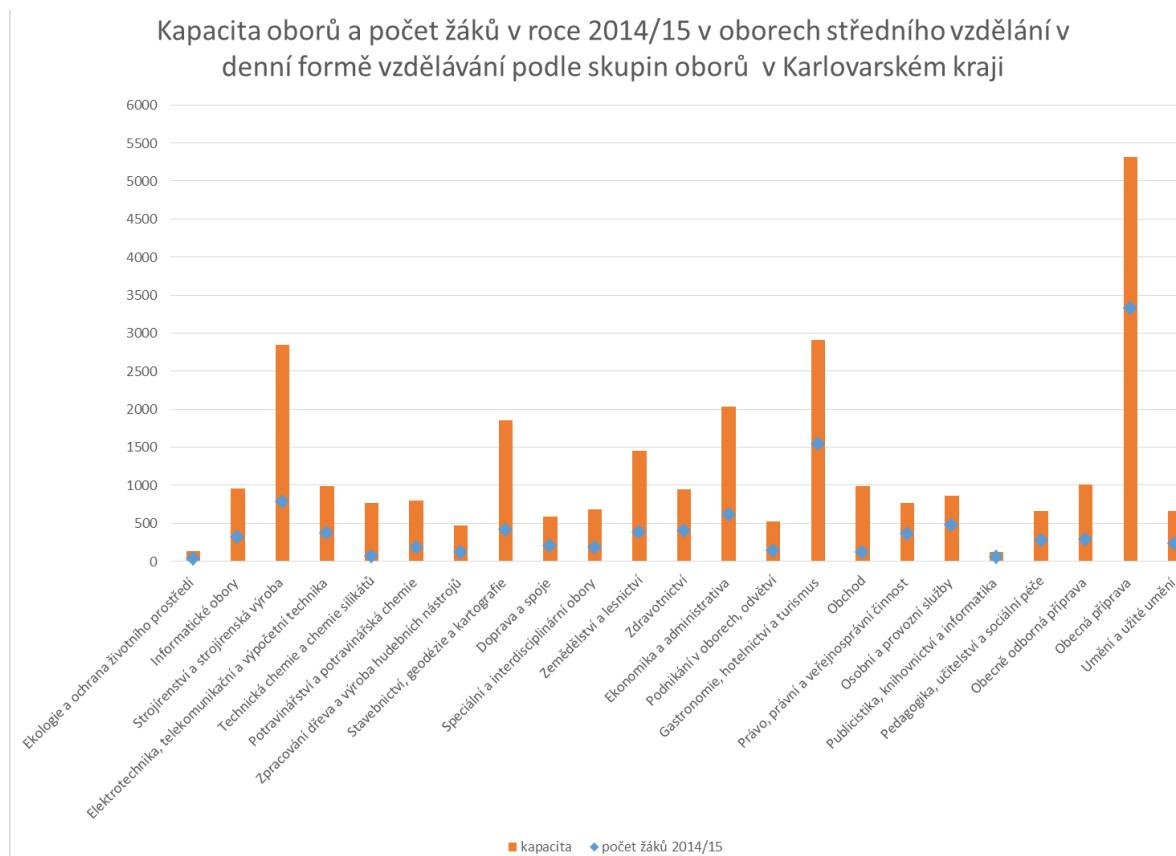
Tabulka 7: Volná místa do 1. ročníků SŠ a VOŠ ve šk. roce 2016/2017 v Karlovarském kraji

Žáci v oborech vzdělání, ve kterých lze získat									
střední vzdělání	střední vzdělání s výučním listem	střední vzdělání s maturitní zkouškou					nástavbové	vyšší odborné	celkem
		G 4letá	G 6letá	G 8letá	SOŠ	celkem			
0	1557	210	30	306	1482	2028	270	230	4085

Zdroj: OŠMT KK

Obrázek 4: Vývoj počtu patnáctiletých v Karlovarském kraji

Zdroj: DZ KK

Obrázek 5: Kapacity oborů středního vzdělávání v souvislosti s naplněností

Zdroj: DZ KK

Kromě demografického poklesu se Karlovarský kraj musel vypořádávat s **nižší kvalifikovaností pedagogických pracovníků** (nejnižší kvalifikovanost pedagogických pracovníků v rámci České republiky), a to zejména u základních škol a středních odborných škol. Za uplynulé období došlo ke značnému zlepšení v této oblasti, a to i v souvislosti s koncem výjimky pro výuku nekvalifikovaných pedagogických pracovníků ze zákona o pedagogických pracovnících k 31. 12. 2014.⁵ Karlovarský kraj od roku 2010 spolupracuje se Západočeskou univerzitou v Plzni (ZČU) v oblasti vzdělávání pedagogů 1. stupně ZŠ a MŠ. Učitelství pro 1. stupeň ZŠ a MŠ je možné studovat v Karlových Varech, učitelství pro 2. stupeň ZŠ je možné studovat v rámci ZČU jen v Plzni. Od roku 2011 Karlovarský kraj udílí dotace základním a středním školám na podporu získání odborné kvalifikace učitelů ZŠ a SŠ zřizovaných Karlovarským krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí. Školy zřizované obcemi získávají polovinu dotace od Karlovarského kraje a druhou polovinu od zřizovatele. Školy zřizované Karlovarským krajem získávají plnou výši dotace od Karlovarského kraje.

Dle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje na období 2016 – 2020 jsou k podpoře optimální naplněnosti kapacit středního vzdělávání navrhována tato opatření:

- **Harmonizovat skladbu oborů středního vzdělávání a provázat efektivněji jejich strukturu s potřebami trhu práce**, využívat predikci potřeb regionálního trhu práce jako jedno z kritérií při úpravě počtu otevíraných tříd prvních ročníků oborů středního odborného vzdělávání. Podpořit výuku v těch oborech středního vzdělání, u jejichž absolventů je předpoklad dlouhodobého uplatnění na trhu práce.
- **Podporovat zavedení povinné přijímací zkoušky** pro přijímání žáků do oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou. Od roku 2011 se po delší době, kdy o přijetí či nepřijetí do většiny oborů ve středních školách rozhodoval pouze prospěch ze základní školy, opět začaly konat v Karlovarském kraji přijímací zkoušky, a to do všech oborů vzdělání zakončených maturitní zkouškou. Toto opatření bylo velmi pozitivně vnímáno jak školami, a to základními i středními, tak i širokou veřejností. O tom, že to byl krok správným směrem, svědčí i fakt, že v roce 2015 MŠMT vyhlásilo pilotní ověřování organizace přijímacího řízení do oborů vzdělání s maturitní zkouškou s využitím centrálně zadávaných jednotných testů. Do tohoto pilotního ověřování se zapojily všechny střední školy zřizované Karlovarským krajem a tři střední školy zřizované jiným zřizovatelem. V současné době je připravována legislativní změna přechodu z dobrovolného pilotního ověřování na povinné konání přijímacích zkoušek ve všech oborech vzdělání s maturitní zkouškou.
- **Realizace stipendijního programu** pro žáky středních škol na podporu vybraných oborů vzdělání.⁵ Prioritou rozvoje Karlovarského kraje je mimo jiné i zatraktivnění oborů vzdělání, u nichž existuje reálná obava o jejich vymizení z oborové struktury v kraji z důvodu malého zájmu uchazečů. I proto Rada KK rozhodla o poskytování stipendií žákům vzdělávajícím se ve vybraných oborech vzdělání ve středních školách zřizovaných KK. Podporovanými obory vzdělání jsou Pekař, Řezník – uzenář, Nástrojař, Strojní mechanik (zámečnický), Sklář – výrobce a zušlechťovatel skla, Výrobce a dekorátor keramiky, Truhlář, Dřevařská výroba, Malíř a lakýrník, Klempíř, Tesař, Zedník, Lesní mechanizátor, Strojírenství, Elektrotechnika a Uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů. Poprvé byla stipendia vyplacena ve školním roce 2013/2014. Ve školním roce 2014/2015 byl rozšířen počet podporovaných oborů vzdělání o obory Aplikovaná chemie, Technologie silikátů a Stavebnictví.
- **Podporovat spolupráci ZŠ a SŠ a zaměstnavatelů**, a to zejména ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a zapojení zaměstnavatelů do procesu volby vzdělávací dráhy žáka.⁵ Společným jmenovatelem základního a středního vzdělávání je důraz na podporu technického vzdělávání.

2.2.2.2 Vyšší odborné školy

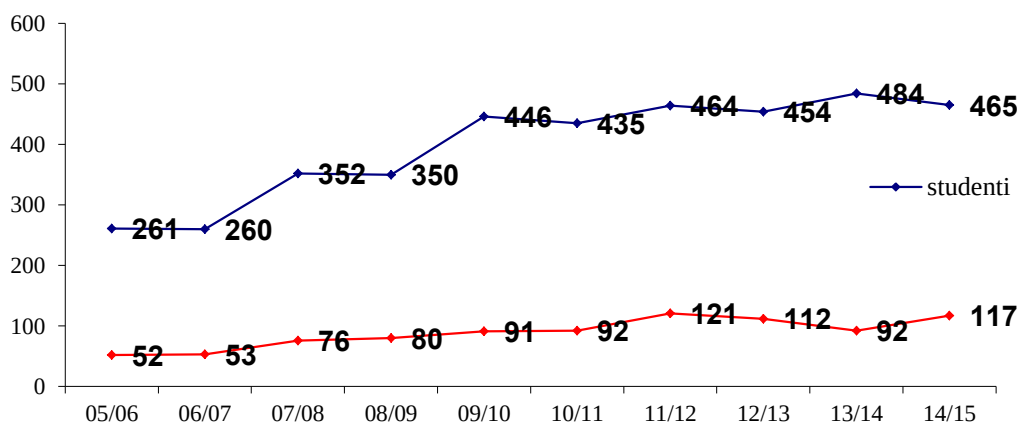
Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studentů získané ve středním vzdělávání. Poskytuje jak všeobecné, tak odborné vzdělání a rovněž praktickou přípravu pro výkon náročných činností. V Karlovarském kraji působí čtyři VOŠ, zřizovatelem všech je Karlovarský kraj. Kapacita těchto škol dle rejstříku škol je 746 míst. Průměrná naplněnost škol k 31. 9. 2014 byla 64,57 %. Ve VOŠ je možné studovat tyto obory vzdělávání: diplomovaná všeobecná sestra, diplomovaný nutriční terapeut, diplomovaná dentální hygienistka, diplomovaný farmaceutický asistent, diplomovaný zubní technik, sociální pedagogika, sociální práce a cestovní ruch.⁸ V kraji bohužel není žádná VOŠ zaměřená na technické obory. Ve školním roce 2014/15 studovalo ve VOŠ ve všech ročnících celkem 465 studentů. Vzdělávání ukončilo absolutoriem 117 studentů.⁸ Vzhledem k trendu v demografickém poklesu počtu osob ve věkové skupině 20 – 24 let, a to až do roku 2021, lze předpokládat pokles studentů vyšších odborných škol.⁵

Tabulka 8: Porovnání počtu studentů a absolventů vyšších odborných škol (stav vždy k 30.9.)

	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Studenti	261	260	352	350	446	435	464	454	484	465
Absolventi	52	53	76	80	91	92	121	112	92	117

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Obrázek 6: Grafické znázornění porovnání počtu studentů a absolventů VOŠ

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Rozdíly v počtech studentů i absolventů VOŠ jsou ovlivněny i tím, že každý rok nejsou v návaznosti na potřeby trhu práce otevírány všechny uvedené obory.⁸

Dle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje na období 2016 – 2020 jsou v oblasti vyššího odborného vzdělávání navrhována tato opatření:

- **Podporovat zachování vzdělávacích programů VOŠ jako široce dostupných.**
- **Podporovat zavedení modulového systému výuky** na VOŠ, v jeho rámci umožnit kreditní systém hodnocení studentů.

2.2.2.3 Další vzdělávání

Vzdělávání dospělých (dále DV) je významnou součástí celoživotního učení, kde se zdůrazňuje aktivní role učícího se jedince. Celoživotní vzdělávání lze charakterizovat jako kontinuální vzdělávací proces, který představuje zásadní změnu v přístupu ke vzdělávání. Veškeré vzdělávání, a to jak v rámci vzdělávacího systému tak mimo něj, je chápáno jako jediný propojený celek, který umožňuje přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním, a tím získání kvalifikace různými vzdělávacími cestami v průběhu celého života.⁸

I když došlo k určitému posunu, tak stále v České republice postrádáme systém, který by motivoval občany k účasti na dalším vzdělávání. MŠMT hodlá v budoucnu rozvinout podporu rozvoje klíčových kompetencí dospělých, jejich dovedností a dalšího občanského vzdělávání. Důležitým úkolem bude zvýšení dostupnosti a kvality dalšího vzdělávání, podpora rozvoje systému uznávání předchozího vzdělávání a učení.

Změny v různých oblastech společenského života a rychlý vývoj v oblasti nových technologií vyžaduje pragmatický přístup k celoživotnímu vzdělávání a uvědomění si skutečnosti, že nevystačíme celý život s počátečním formálním vzděláním. Právě další vzdělávání umožní adaptovat se na nové změny, získávat nové znalosti a dovednosti potřebné pro uplatnění na trhu práce.

Jedním ze záměrů je zavedení mistrovské zkoušky, která by měla být obdobou maturitní zkoušky. Cílem tohoto nového typu zkoušky bude dovršit u absolventů řemeslných oborů vyšší úroveň zvládnutí svého oboru. V budoucnu by získáním mistrovské zkoušky mohla být vytvořena cesta vzdělávacím systémem do terciárního vzdělávání.⁵

V Karlovarském kraji bylo v uplynulých letech realizováno několik projektů, které rozšířily nabídku vzdělávacích kurzů a zvýšily povědomí o dalším vzdělávání. V letech 2009 - 2015 byly realizovány projekty UNIV, UNIV2 a UNIV3, jejichž hlavním cílem bylo zkvalitnit systém rekvalifikací širokou podporou procesu uznávání výsledků předchozího učení a modernizací procesu akreditací. Integrovaná střední škola Cheb realizovala v letech 2012 - 2013 projekt Podpora rozvoje dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji, v rámci něhož vznikl Portál dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji, který poskytuje databázi poskytovatelů DV a kurzů DV na území Karlovarského kraje.

Střední školy, zejména odborné, organizují kurzy jednotlivých předmětů či ucelených částí učiva, případně další specializační kurzy. Některé SŠ nabízejí i další vzdělávání pro nezaměstnané, a to formou rekvalifikačního vzdělávání, přičemž některé kurzy jsou hrazeny úřadem práce. Je nutno si uvědomit, že většina kurzů dalšího vzdělávání se realizuje mimo školský vzdělávací systém, přičemž statisticky relevantní údaje, které jsou k dispozici, se týkají především školského vzdělávacího systému. To znamená, že statisticky je podchycena pouze malá část dalšího vzdělávání.⁸

Mimo školský vzdělávací systém v Karlovarském kraji existují vzdělávací instituce, které nabízejí rekvalifikační kurzy, odborné kurzy, kurzy dle zákona a zájmové kurzy. Mezi nabídkami uveřejněnými na Portálu dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji převažují odborné a jazykové kurzy.

Tabulka 9: Kurzy organizované středními školami (stav vždy k 30.9.)

		CH		KV		SO		Celkem	
		Počet kurzů	Počet účastníků	Počet kurzů	Počet účastníků	Počet kurzů	Počet účastníků	Počet kurzů	Počet účastníků
12/13	Odborné kurzy	4	81	7	42	39	224	50	347
	Kurzy jednotlivých předmětů	0	0	1	6	3	23	4	29
	Kurzy ucelených částí učiva	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pomaturitní specializační kurzy	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rekvalifikační kurzy mimo soustavu oborů vzdělání	0	0	5	45	1	15	6	60
13/14	Odborné kurzy	4	43	6	74	0	0	10	117
	Kurzy jednotlivých předmětů	0	0	5	50	2	20	7	70
	Kurzy ucelených částí učiva	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pomaturitní specializační kurzy	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rekvalifikační kurzy mimo soustavu oborů vzdělání	0	0	1	20	0	0	1	20
14/15	Odborné kurzy	2	42	13	161	0	0	15	203
	Kurzy jednotlivých předmětů	0	0	3	52	3	36	6	88
	Kurzy ucelených částí učiva	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pomaturitní specializační kurzy	1	6	0	0	0	0	1	6
	Rekvalifikační kurzy mimo soustavu oborů vzdělání	4	15	2	21	0	0	6	36

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Tabulka 10: Počet účastníků rekvalifikačních kurzů na školách mimo soustavu oborů vzdělávání

Školní rok	Počet účastníků
10/11	44
11/12	28
12/13	60
13/14	20
14/15	36
Průměr	37,6

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2014/2015

Opatření dle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy KK 2016 – 2020 na podporu dalšího vzdělávání jsou uvedena v kapitole 3.3.2.

2.3 Hospodářství v Karlovarském kraji

Nejdůležitějšími hospodářskými odvětvími v Karlovarském kraji jsou lázeňství, cestovní ruch, energetika, strojírenství (automotive), keramický a sklářský průmysl a potravinářství.

Hospodářství celé ČR bylo v minulých letech ovlivněno nejdelší recesí od roku 1993 a tato situace se projevila i ve výsledcích hospodaření Karlovarského kraje. V oblasti lázeňství negativně zasáhly skokové změny pravidel hrazení lázeňských pobytů ze zdravotního pojištění a rovněž rusko-ukrajinská politická krize, což má za důsledek mimo jiné i propouštění zaměstnanců. Ke snižování počtu pracovních míst vede i probíhající útlum těžby hnědého uhlí na Sokolovsku.

Karlovarský kraj nemá dosud kvalitní napojení na republikovou dálniční síť, což se projevuje malým zájmem investorů o region.²

Hlavním problémem ekonomiky kraje je tedy nízká míra hospodářského růstu a jeho trvalé zaostávání za ostatními regiony ČR. Prvotní příčiny tohoto vývoje lze hledat již ve stavu ekonomiky na počátku 90. let. Karlovarský kraj vstupoval do období transformace s velmi specifickou strukturou ekonomiky, kterou charakterizovaly především následující faktory.

Vysoká míra specializace na odvětví výroby nekovových minerálních výrobků (porcelán, keramika, sklo, stavební hmoty), které fungovaly jako hnací odvětví pro celou regionální ekonomiku. Na tato odvětví byly navázány i další obory, jako např. strojírenství, jejichž výstupy sloužily jako vstupy do výše uvedených hnacích odvětví; v kraji byla významná i další odvětví, těžba a energetika, která procházela po r. 1990 útlumem. Tato specializace se vyznačovala vysokou energetickou a surovinovou náročností a poměrně velkou poptávkou po méně kvalifikované pracovní síle.

V těchto tradičních odvětvích převládaly velké domácí firmy, které již na počátku 90. let byly ve fázi stagnace. Příčinou byla především dlouhodobě neudržitelná vysoká energetická náročnost jejich provozů a klesající poptávka na trzích po jejich výrobcích. Problémy pocítily i firmy v návazných odvětvích, které byly úzce spjaté s hlavní specializací kraje. Těmto firmám často chybělo know-how a kompetence potřebné ke změně orientace výrobního procesu. Rozpad původních hodnotových řetězců a nutnost reorientace podniků na nové trhy, která neproběhla příliš úspěšně, byly jednou z hlavních vnitřních příčin slabého hospodářského růstu kraje.⁶

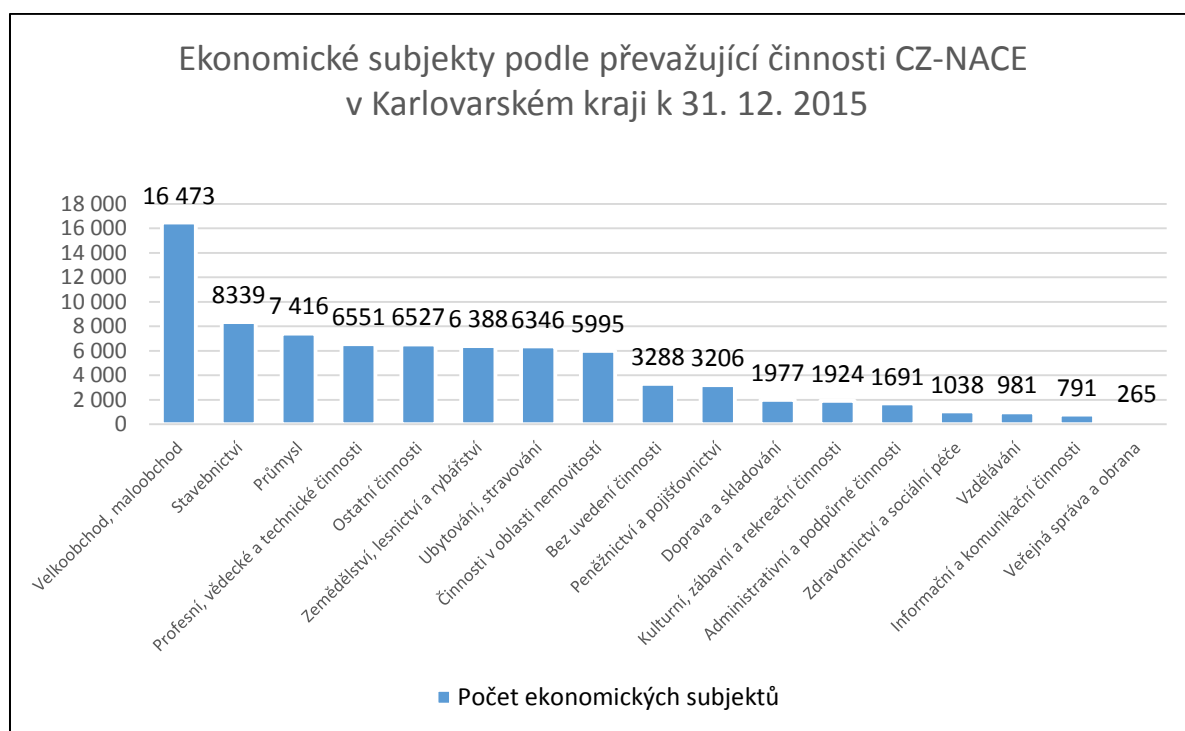
Jednou z dalších příčin současné hospodářské stagnace Karlovarského kraje je také **nízká produktivita práce**. Ta dosahuje nejnižších hodnot v rámci krajů Česka, pouze 70% národního průměru, a navíc její úroveň roste pomalým tempem. V ekonomice kraje jsou více zastoupeny obory, které mají spíše nižší produktivitu práce a méně přispívají k tvorbě přidané hodnoty. Sektorová struktura hospodářství kraje je ale jen jednou z příčin jeho relativního zaostávání oproti ostatním oblastem Česka. Druhou, neméně významnou příčinou slabých hospodářských výsledků, je především velmi nízká úroveň samotné produktivity práce napříč téměř všemi odvětvími ekonomiky Karlovarského kraje. Důvodem toho může být především orientace na **jednodušší výrobu s nižší přidanou hodnotou**, která souvisí s pozicí firem na nízkém stupni hodnotového výrobního řetězce.⁷

Příčiny nízkého hospodářského růstu tkví v třech klíčových problémových oblastech:

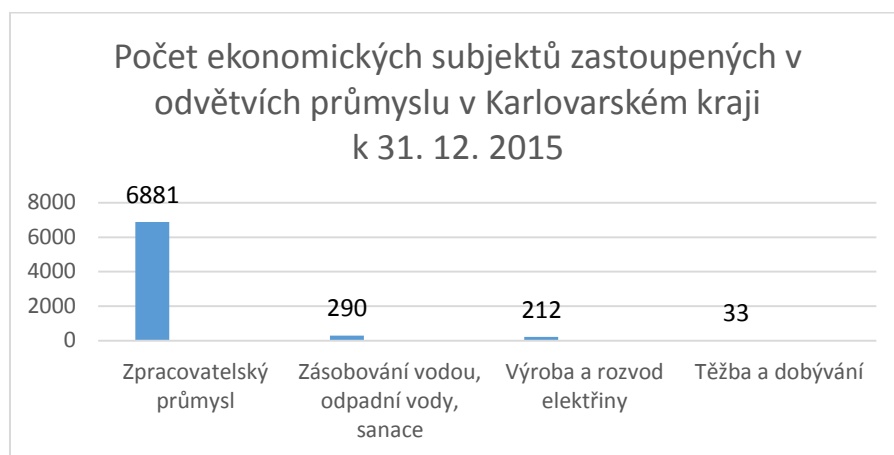
- malý příliv přímých zahraničních investic, mezi nimiž převažují menší a regionální firmy;
- slabý a málo výkonný domácí podnikatelský sektor a
- nízká vzdělanost a kvalita a nevhodné oborové zaměření osob na trhu práce. Nízká vzdělanostní úroveň obyvatelstva je jedním z klíčových problémů Karlovarského kraje, který má řadu multiplikačních efektů zasahujících do fungování mnoha dalších oblastí ekonomiky a společnosti.⁷

Na území Karlovarského kraje působí velké procento mezinárodních firem, jejichž časté zaměření je tzv. „assemble“ – kompletace, „montovny“. Jedná se o výrobu s nízkou přidanou hodnotou, která neposkytuje uplatnění vysokoškolákům ani podmínky pro rozvoj aplikované vědy a výzkumu. Zahraniční investory většinou lákají nízké mzdové náklady. U firem v Karlovarském kraji převažuje export do SRN.¹¹

Obrázek 7: Ekonomické subjekty podle převažující činnosti CZ-NACE v Karlovarském kraji k 31. 12. 2015

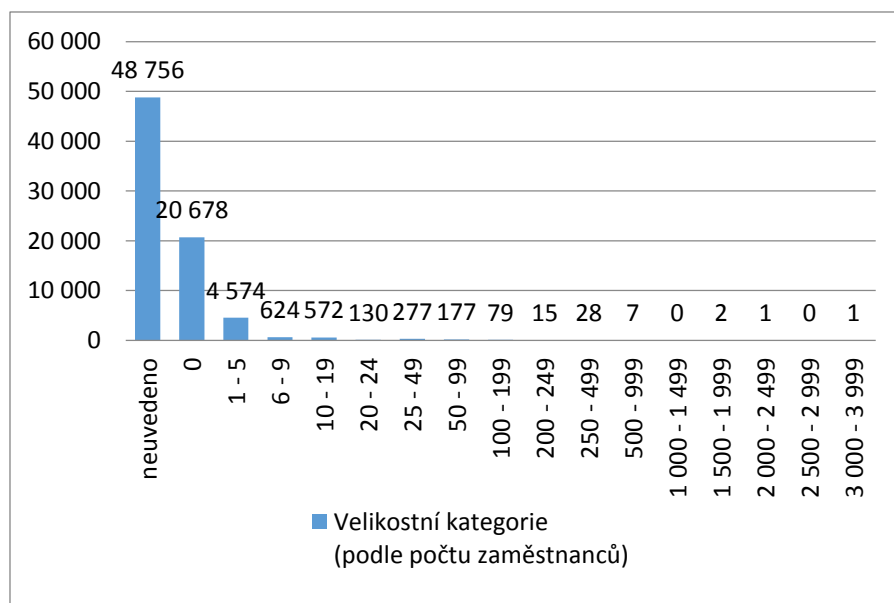

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 8: Zastoupení odvětví průmyslu podle CZ-NACE v Karlovarském kraji k 31. 12. 2015

Zdroj: ČSÚ

V ekonomické struktuře kraje je nižší zastoupení zpracovatelského průmyslu než v ostatních částech ČR (nižší podíl na zaměstnanosti, tvorbě HDP i tržbách), přestože z hlediska počtu ekonomických subjektů je na prvním místě. Příčinou nižšího zastoupení zpracovatelského průmyslu v hospodářské struktuře je zejména rozvinutý těžební průmysl (jeho podíl dlouhodobě slabě klesá; počtem ekonomických subjektů je na posledním místě), výroba elektrické energie (podíl naopak stoupá) a sektor cestovního ruchu a na něj navázaných služeb, který tvoří podle odhadů zhruba 10 % krajského HDP. To jsou nejvýznamnější specifika regionální hospodářské struktury. Ve vnitřním členění zpracovatelského průmyslu, který je zpravidla považován za hlavní hnací motor ekonomiky, hrají nejvýznamnější roli odvětví kovovýroby, výroby skla, porcelánu, keramiky a stavebních hmot. Rostoucí význam má odvětví automotive, jehož skutečné zastoupení v regionálním hospodářství je mnohem větší než ukazují agregátní statistická data. Mnoho firem z ostatních odvětví (výroba plastů, elektrických zařízení, textilu, apod.) je podle provedených kvalitativních hloubkových šetření navázáno jako dodavatelé produkčních sítí automobilového průmyslu.¹²

Obrázek 9: Ekonomické subjekty podle kategorie počtu zaměstnanců v KK k 31. 12. 2015

Zdroj: NÚV - Regionálně specifická data

Tabulka 11: Zaměstnanost ve vybraných odvětvích podle CZ-NACE v KK v % v porovnání s ČR

Odvětví	Karlovarský kraj			ČR		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Zemědělství, lesnictví a rybářství (A)	1,6	2,4	.	2,7	3,6	1,6
Těžba a dobývání (B)	3,2	4,9	1,1	0,7	1,2	0,1
Zpracovatelský průmysl (C)	26,0	28,6	22,6	26,7	31,1	21,0
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla (D)	0,9	1,3	.	1,1	1,6	0,5
Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady (E)	1,6	2,4	.	1,1	1,5	0,6
Stavebnictví (F)	8,2	13,6	1,0	8,3	13,7	1,4
Průmysl (vč. stavebnictví) (B až F)	39,9	50,8	25,6	38,0	49,1	23,6
Velkoobchod a maloobchod; opravárenství motorových vozidel (G)	11,9	11,0	13,2	11,9	9,7	14,8
Doprava a skladování (H)	5,7	7,2	3,6	5,9	7,6	3,8
Ubytování, stravování a pohostinství (I)	7,3	6,1	8,9	3,9	2,9	5,3
Informační a komunikační činnosti (J)	0,5	0,7	.	3,0	4,0	1,7
Peněžnictví a pojišťovnictví (K)	1,2	0,7	1,7	2,4	1,9	3,1
Činnosti v oblasti nemovitostí (L)	0,6	.	.	0,9	0,9	1,0
Profesní, vědecké a technické činnosti (M)	3,5	3,2	3,8	4,5	4,2	4,9
Administrativní a podpůrné činnosti (N)	2,1	2,4	1,6	2,6	2,4	2,9
Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp. (O)	6,8	6,2	7,6	6,4	5,9	7,1
Vzdělávání (P)	5,1	2,7	8,3	6,6	2,7	11,6
Zdravotní a sociální péče (Q)	9,5	3,2	17,9	7,1	2,6	13,0
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R)	1,5	1,6	1,3	1,6	1,4	1,9
Ostatní činnosti (S)	1,8	0,9	3,0	1,8	1,1	2,7
Služby (G až U)	58,4	46,7	73,8	59,2	47,3	74,8

Zdroj: NÚV - Regionálně specifická data

2.4 Trh práce a zaměstnanost

V Karlovarském kraji bylo k 1. 1. 2015 evidováno celkem 299 293 obyvatel. Z toho bylo ekonomicky aktivních 188 867 (podle současné demografické teorie se považuje za ekonomicky aktivní věk 20 – 64 let). Průměrný věk obyvatel Karlovarského kraje je 41,8 let.

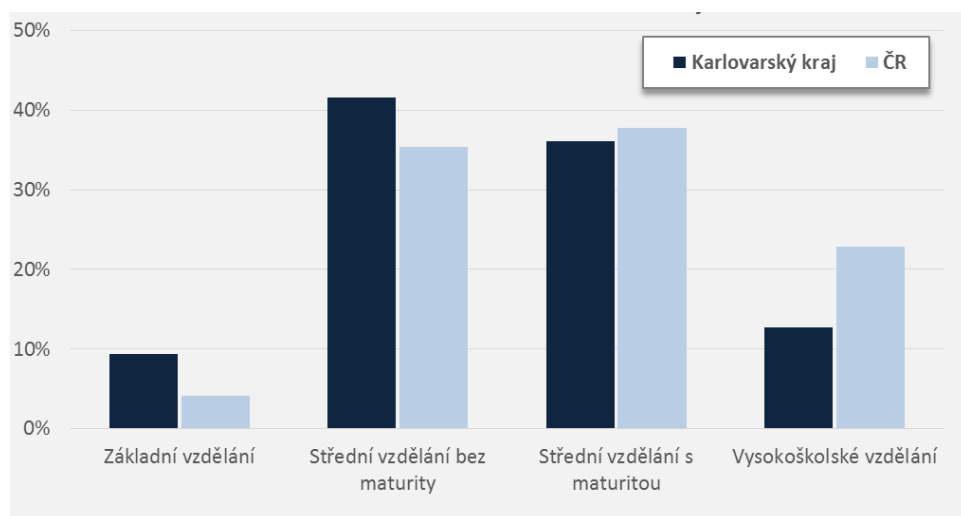
Trh práce v Karlovarském kraji je poznamenán následujícími faktory negativně ovlivňujícími zaměstnanost v kraji:

- špatná dopravní obslužnost kraje (neochota nebo nemožnost nezaměstnaných dojíždět za prací),
- nedostatečná finanční motivace uchazečů o práci pro rutinní dělnické profese (odliv zkušených pracovníků do jiných částí republiky či případně do SRN za lepšími mzdovými podmínkami),
- odliv vysokoškoláků (kraj nemá vlastní veřejnou vysokou školu),
- zaměření firem na výrobu s nízkou přidanou hodnotou, tzv. “assemble” průmysl, který neumožňuje investice do výzkumu a vědy a nevytváří pracovní místa pro vysokoškoláky,
- nedostatečná nabídka volných pracovních míst pro uchazeče se základním vzděláním a bez vzdělání,
- nedostatečná nabídka volných pracovních míst pro uchazeče se zdravotním postižením,
- profesní nesoulad mezi nabídkou a poptávkou volných pracovních míst,
- nízká vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání,
- vyšší podíl společensky nepřizpůsobivých skupin obyvatelstva,
- nízká mzdová úroveň oproti jiným regionům v České republice,
- migrace zkušených pracovníků a mladistvých do jiných částí ČR kvůli vyšším mzdám a lepšímu pracovnímu uplatnění.

Specifickým problémem Karlovarského kraje je odliv zkušených pracovníků, popř. i absolventů do Spolkové republiky Německo, tamější nabídka volných pracovních míst je dle údajů Úřadu práce ČR, Krajské pobočky v Karlových Varech zejména v technických profesích (zámečníci, obráběči kovů, obsluha CNC strojů atd.). Handicapem občanů ČR je však **nedostatečná znalost německého jazyka**.

Faktory příznivě ovlivňující zaměstnanost v Karlovarském kraji jsou:

- pestrá struktura hospodářských odvětví s dlouholetou tradicí (hotelnictví a turismus, výroba skla a porcelánu, lesnictví a zemědělství, těžba hnědého uhlí, energetika, chemický a strojírenský průmysl apod.),
- spolupráce významných zaměstnavatelů se středními školami, jejichž absolventi mohou být přijímáni do pracovního poměru,
- výhodná poloha (blízkost hranic se Spolkovou republikou Německo), levnější pracovní síla pro německé investory.¹¹

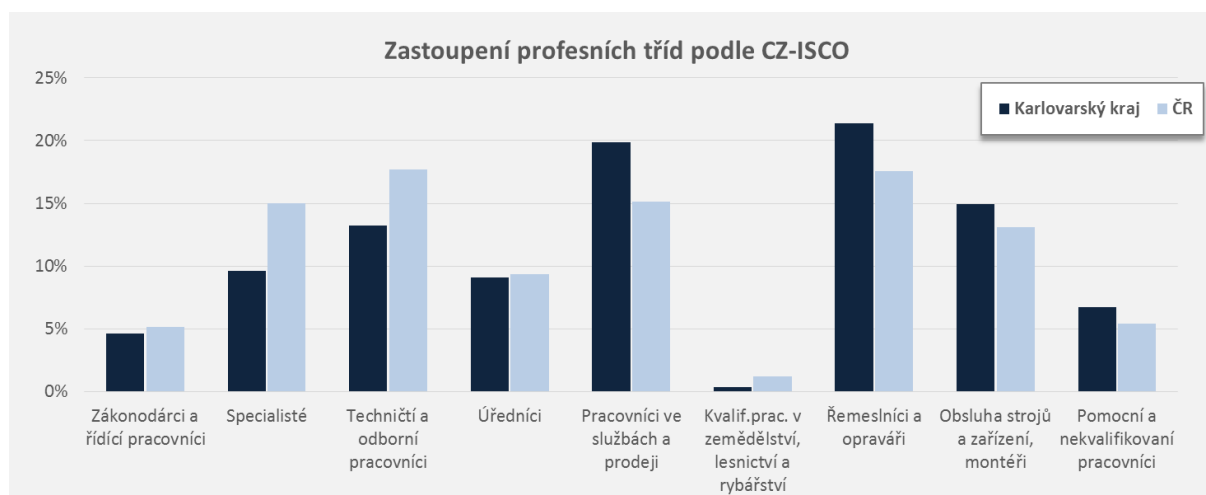
Obrázek 10: Vzdelanostní struktura zaměstnaných v Karlovarském kraji v porovnání s ČR

Zdroj: NÚV – regionálně specifická data

Tabulka 12: Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání v KK podle CZ-ICSE (v%)

Postavení v zaměstnání	Karlovarský kraj			ČR		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev	85,1	82,6	88,5	82,0	78,1	87,2
z toho v průmyslu	36,0	44,3	25,2	32,2	39,6	22,5
z toho ve službách	47,6	36,1	62,7	47,8	35,8	63,4
Zaměstnavatelé	3,2	4,5	1,5	3,5	4,8	1,7
z toho v průmyslu	1,0	1,5	.	1,0	1,7	0,2
z toho ve službách	2,2	3,0	1,2	2,3	3,0	1,4
Pracující na vlastní účet	11,2	12,9	8,9	13,9	16,9	10,1
z toho v průmyslu	2,9	5,0	.	4,6	7,7	0,6
z toho ve službách	8,1	7,6	8,8	8,8	8,4	9,2
Pomáhající rodinní příslušníci	0,5	-	1,2	0,6	0,2	1,1

Zdroj: NÚV – regionálně specifická data

Obrázek 11: Zastoupení profesních tříd podle CZ-ISCO, porovnání KK a ČR

Zdroj: NÚV – regionálně specifická data

Koncem roku 2015 byl zaznamenán pokles počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání oproti roku 2014. Vývoj nezaměstnanosti v roce 2015 kopíroval běžný celoroční trend, i přesto ukazatele dosahovaly rekordních hodnot (vysoký počet volných míst, nižší počet uchazečů o zaměstnání). K 31. 12. 2015 bylo v evidenci Úřadu práce ČR, Krajská pobočka v Karlových Varech celkem 14 896 uchazečů o zaměstnání, což je o 2 394 uchazečů méně než v prosinci roku 2014.

Oproti roku 2014 byl v roce 2015 zaznamenán výrazný nárůst počtu volných pracovních míst, který v Karlovarském kraji kolísal během roku 2015 mezi 1658 pracovními místy až 3427 místy zaznamenanými vždy k poslednímu dni příslušného měsíce. Nejnížší hodnoty dosáhl v měsíci lednu, kdy bylo v databázi Úřadu práce ČR, Krajská pobočka v Karlových Varech pouze 1658 volných pracovních míst. Nejvyšší hodnoty dosáhl v měsíci září, kdy bylo v databázi 3 427 volných pracovních míst.¹³

K 30. 4. 2016 dosáhl **Karlovarský kraj třetí nejvyšší podíl nezaměstnaných v České republice** (6,46 %), oproti ČR byl o 0,8 % vyšší. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl zaznamenán v okrese Sokolov v obci Vřesová (22,4%), v okrese Karlovy Vary v obci Čichalov (13,6 %) a v okrese Cheb v obci Odrava (8,6 %).⁴

Tabulka 13: Vývoj podílu nezaměstnaných na obyvatelstvu v KK k 30. 4. v porovnání s ČR

Rok	Počet dosažitelných nezaměstnaných ve věku 15-64 let	Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu %	ČR %
2011	-	-	6,7%
2012	-	-	6,6%
2013	18787	9,1%	7,7%
2014	17667	8,6%	7,9%
2015	15223	7,5%	6,7%

Pozn.: Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu = počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let / počet obyvatel ve věku 15-64 let (v %)

Zdroj: NÚV – regionálně specifická data

Tabulka 14: Uchazeči o zaměstnání v Karlovarském kraji podle vzdělanostní struktury k 31. 12.

Nejvyšší dosažené vzdělání	Rok					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
základní vzdělání vč. bez vzdělání	8550	7570	8350	8941	7802	7120
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	7705	6629	6796	7037	6229	5059
střední vzdělání vč. vyučených s maturitou	2865	2508	2605	2813	2464	1984
úplné střední všeobecné vzdělání	359	289	197	234	289	245
vyšší odborné vzdělání	47	41	56	62	60	47
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	396	410	407	513	446	441
Celkem	19922	17447	18411	19600	17290	14896

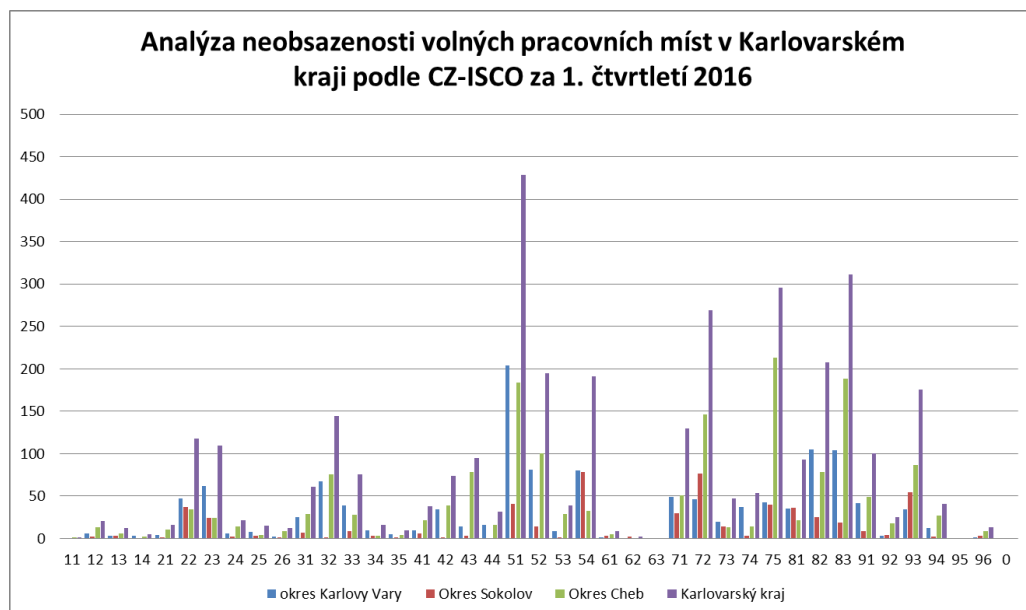
Zdroj: MPSV

V následující tabulce je uveden přehled neobsazených pracovních míst v Karlovarském kraji za 1. čtvrtletí 2016 poskytnutých Krajskou pobočkou ÚP v Karlových Varech. Pracovní místa jsou řazena do kategorií podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO. K přehledu byly využity jen základní kategorie zaměstnání zahrnující různorodé profese dané oblasti. **Nejvíce neobsazených míst je v kategorii pracovníků v oblasti osobních služeb. Podle četnosti následují kategorie řidičů a obsluhy pojízdných zařízení, zpracovatelé potravin, dřeva, textilu a pracovníci v příbuzných oborech a kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci v příbuzných oborech.**

Tabulka 15: Přehled neobsazených pracovních míst v Karlovarském kraji podle CZ-ISCO za 1. čtvrtletí 2016

Kód	Název	Okres KV	Okres SO	Okres CH	KK
11	Zákonodárci, nejvyšší státní úředníci a nejvyšší představitelé společností	0	0	1	1
12	Řídící pracovníci v oblasti správy podniku, obchodních, administrativních a podpůrných činností	6	2	13	21
13	Řídící pracovníci v oblasti výroby, informačních technologií, vzdělávání a v příbuzných oborech	3	3	6	12
14	Řídící pracovníci v oblasti ubytovacích a stravovacích služeb, obchodu a ostatní řídící pracovníci	3	0	2	5
21	Specialisté v oblasti vědy a techniky	4	1	11	16
22	Specialisté v oblasti zdravotnictví	47	37	34	118
23	Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání	62	24	24	110
24	Specialisté v obchodní sféře a veřejné správě	6	2	14	22
25	Specialisté v oblasti informačních a komunikačních technologií	8	3	4	15
26	Specialisté v oblasti právní, sociální, kulturní a v příbuzných oblastech	2	1	9	12
31	Techničtí a odborní pracovníci v oblasti vědy a techniky	25	7	29	61
32	Odborní pracovníci v oblasti zdravotnictví	67	1	76	144
33	Odborní pracovníci v obchodní sféře a veřejné správě	39	9	28	76
34	Odborní pracovníci v oblasti práva, kultury, sportu a v příbuzných oborech	10	3	3	16
35	Technici v oblasti informačních a komunikačních technologií	5	1	4	10
41	Všeobecní administrativní pracovníci, sekretáři a pracovníci pro zadávání dat a zpracování textů	10	6	22	38
42	Pracovníci informačních služeb, na přepážkách a v příbuzných oborech	34	1	39	74
43	Úředníci pro zpracování číselných údajů a v logistice	14	3	78	95
44	Ostatní úředníci	16	0	16	32
51	Pracovníci v oblasti osobních služeb	204	41	184	429
52	Pracovníci v oblasti prodeje	81	14	100	195
53	Pracovníci osobní péče v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a v příbuzných oblastech	9	1	29	39
54	Pracovníci v oblasti ochrany a ostrahy	80	78	33	191
61	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství	1	3	5	9
62	Kvalifikovaní pracovníci v lesnictví, rybářství a myslivosti	0	2	0	2
63	Farmáři, rybáři, lovci a sběrači samozásobitelé	0	0	0	0
71	Řemeslníci a kvalifikovaní pracovníci na stavbách (kromě elektrikářů)	49	30	51	130
72	Kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci v příbuzných oborech	46	77	146	269
73	Pracovníci v oblasti uměleckých a tradičních řemesel a polygrafie	20	14	13	47
74	Pracovníci v oboru elektroniky a elektrotechniky	37	3	14	54
75	Zpracovatelé potravin, dřeva, textilu a pracovníci v příbuzných oborech	43	40	213	296
81	Obsluha stacionárních strojů a zařízení	35	36	22	93
82	Montážní dělníci výrobků a zařízení	105	25	78	208
83	Řidiči a obsluha pojezdových zařízení	104	19	188	311
91	Uklízeči a pomocníci	42	9	49	100
92	Pomocní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	3	4	18	25
93	Pomocní pracovníci v oblasti těžby, stavebnictví, výroby, dopravy a v příbuzných oborech	34	55	87	176
94	Pomocní pracovníci při přípravě jídla	12	2	27	41
95	Pracovníci pouličního prodeje a poskytování služeb	0	0	0	0
96	Pracovníci s odpady a ostatní pomocní pracovníci	1	3	9	13
0	Zaměstnanci v ozbrojených silách	0	0	0	0
	Celkem	1267	560	1679	3506

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Krajské pobočky ÚP v K. Varech

Obrázek 12: Analýza neobsazenosti volných pracovních míst v Karlovarském kraji podle CZ-ISCO za 1. čtvrtletí 2016

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Krajské pobočky ÚP v K. Varech

Z údajů poskytnutých Krajskou pobočkou ÚP v Karlových Varech vyplývá, že mezi nejčastěji poptávané profese v roce 2016 patří: administrativní pracovník, automechanik/čka, číšník/servírka, dělnické profese (manipulační dělník, skladník apod.), kuchař/ka, lékař/ka, prodavač/ka, programátor/ka, řidič/ka, specialista ostrahy, svářeč, obráběč kovů, šička, zámečník, zedník, učitel/ka. Významný nedostatek je lékařů, zdravotních sester, řidičů, automechaniků a programátorů.

Ve školním roce 2015/2016 bylo v Karlovarském kraji 8 oborů s výučním listem, které kvůli nízkému zájmu nebyly otevřeny. Jedná se o obory: Pekař (29-53-H/01), Klempíř (23-55-H/01), Stravovací a ubytovací služby (65-51-E/01), Stavební práce (36-67-E/02), Zedník (36-67-H/01), Montér suchých staveb (36-66-H/01), Prodavač (66-51-H/01) a Zahradník (41-52-H/01). **Některé z neotevřených oborů patří mezi nejčastěji poptávané na trhu práce** (např. Prodavač, Zedník, Stavební dělník, Klempíř).

Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje dokončila v březnu 2015 dotazníkové šetření zaměřené na zjištění potřeb zaměstnavatelů a vybraných charakteristik nabídky a poptávky práce s cílem shromáždit podklady pro změnu systému vzdělávání v Karlovarském kraji s důrazem na podporu technických oborů. Byl osloven reprezentativní vzorek podnikatelských subjektů v Karlovarském kraji z různých oborů činností. Společnosti, které se zúčastnily šetření, tvoří celkem zhruba 18 % všech pracovních míst v Karlovarském kraji. 82 % z nich uvedlo, že mají problémy při získávání zaměstnanců.¹⁰

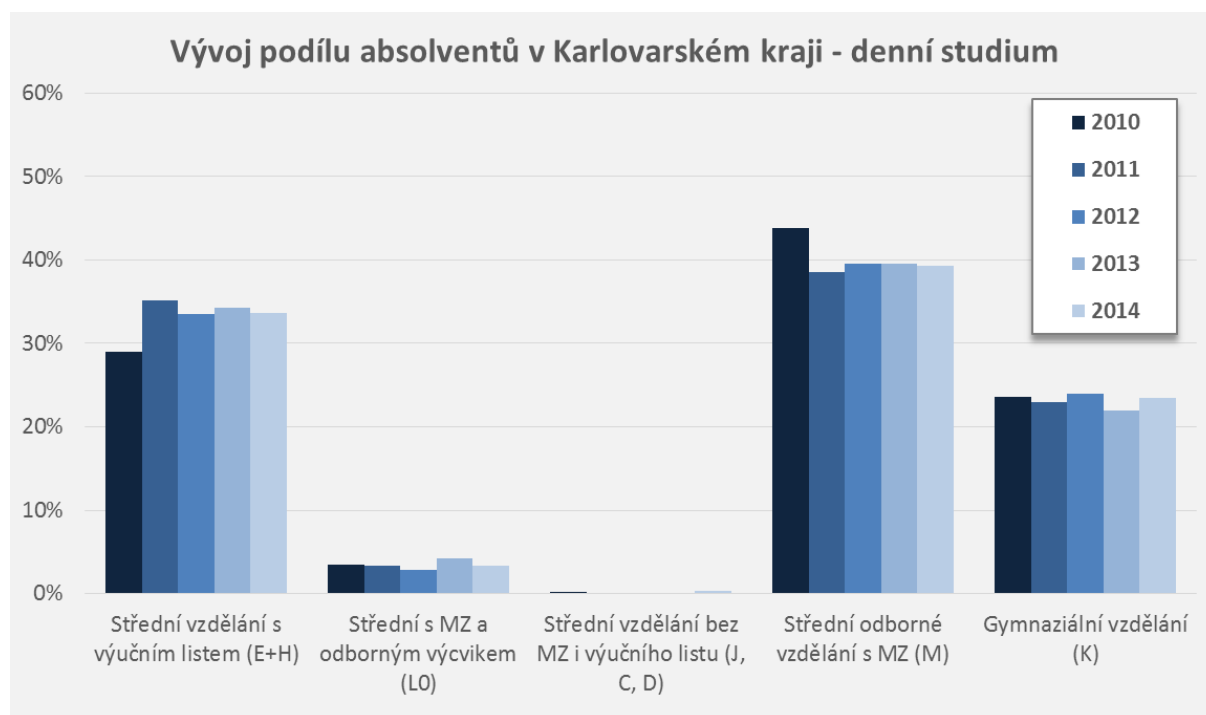
Z vyhodnocení dotazníkového šetření KHKKK vyplývá, že nejvíce poptávané jsou profese, které uvádí i Krajská pobočka ÚP v Karlových Varech (viz výše), tj. dělnické profese (elektromechanik, obráběč, brusič, automechanik, seřizovač/obsluha CNC, zámečník-svářeč, operátor/ka ve výrobě, nástrojář, šička) a dále profese vyžadující SŠ vzdělání: obchodní zástupce/kyně, administrativní pracovník/ice, elektrotechnik, projektant/ka, technolog výroby, chemik/čka, kontrolor/ka kvality, IT administrátor/ka, programátor/ka. Vzhledem k lázeňskému zaměření Karlovarského kraje jsou hojně poptávané i profese fyzioterapeut, zdravotní sestra, lékař, pokojská, kuchař, číšník, recepční apod. a také sklář foukač dutého skla, brusič skla, rytec skla a technolog pro ruční sklářskou výrobu.

Mezi nejžádanější obory vzdělání, jak je uváděli zaměstnavatelé, patří obory strojní, elektrotechnické a stavební, a to od odborného vzdělání s výučním listem až po vysokoškolské vzdělání.

2.4.1 Absolventi na trhu práce

Vzdělávací soustava vykazuje již několikátý rok záporný přírůstek nově nastoupených studentů. Velký problém je s vyučenými absolventy; např. v oborech služeb je uchazečů o zaměstnání s vhodným vzděláním dostatek, nicméně problémem ze strany zaměstnavatelů je absence jejich praxe a výše nákladů na zaučení. Zde se nabízí prostor např. pro nástroje aktivní politiky zaměstnanosti a dotování praxí mladistvých u zaměstnavatelů z peněz určených na aktivní politiku zaměstnanosti, kterou realizuje Úřad práce.¹¹

Obrázek 13: Vývoj podílu absolventů v Karlovarském kraji - denní studium

Zdroj: NÚV – regionálně specifická data

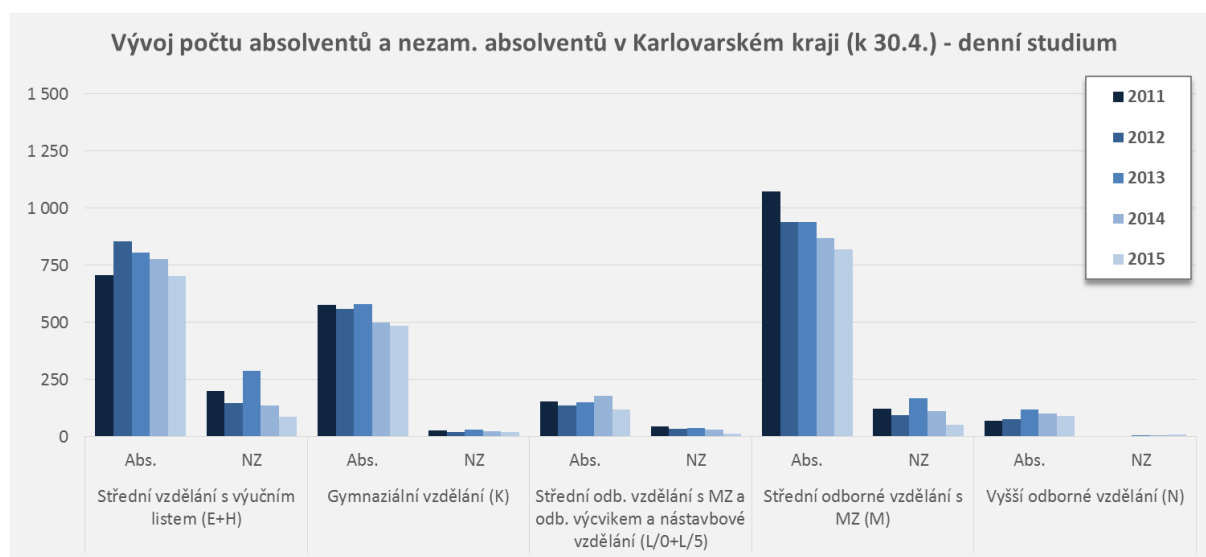
Z hlediska MPSV je za absolventa považován uchazeč o zaměstnání evidovaný na ÚP k určitému datu, u kterého doba od úspěšného ukončení studia nepřekročila dva roky. Z hlediska uplatnitelnosti a ohrožení nezaměstnaností můžeme absolventy chápat jako jednu z rizikových skupin na pracovním trhu. Tato skupina je charakteristická minimálními pracovními zkušenostmi. Absolventi škol si ve většině případů hledají své první skutečné zaměstnání, nemají tedy dostatečně rozvinuté pracovní návyky. Hlavním znevýhodněním absolventů škol vstupujících na trh práce je především nedostatečná praxe a absence pracovních zkušeností.¹⁴ Obecně je tedy doporučováno už během studií navázat spolupráci se zaměstnavateli v oboru formou praxí, stáží nebo vypracováním seminárních nebo závěrečných prací ve spolupráci se zaměstnavatelem.

Dlouhodobě platilo, že se zvyšující se úrovní dosaženého vzdělání klesala pravděpodobnost vzniku nezaměstnanosti. Nárůst počtu osob se středoškolským a vysokoškolským vzděláním však zapříčinil to, že se možnost uplatnění těchto osob kvůli rostoucí konkurenci snížila. V posledních letech také množství absolventů evidovaných na úřadech práce ovlivňuje i zavedení státní maturitní zkoušky v roce 2011. Mladí lidé, kterým se nepodařilo na střední škole studium úspěšně dokončit a získat maturitu, nejsou mezi nezaměstnanými absolventy evidováni. Tito lidé většinou končí v evidenci úřadů práce jako osoby s ukončeným základním vzděláním a mají jen malou pravděpodobnost, že se na trhu práce budou schopni prosadit a nalézt zde uplatnění. Množství těchto lidí není zanedbatelné, v roce 2014 bylo u maturitních zkoušek neúspěšných 18,7 % a v roce 2015 bylo neúspěšných ve státní části

maturitní zkoušky 15,7 % osob.¹⁴ Obdobná situace je i u mladých lidí, kteří předčasně ukončí středoškolské studium nebo neuspějí u závěrečné zkoušky. Tito lidé rovněž často bývají evidováni na úřadech práce jako osoby s ukončeným základním vzděláním. Vzrůstající skupinou jsou v posledních letech v Karlovarském kraji i absolventi základních škol, kteří nenastoupí na žádnou střední školu a hned po základní škole jsou evidováni na úřadu práce. Tito mladí lidé často nemívají podporu v rodině k dosažení vyššího vzdělání. Vhodnou prevencí předčasného odchodu z počátečního vzdělávání, případně ani nezahájení středního vzdělávání, by bylo **efektivnější kariérové poradenství na základních a středních školách**, prováděné kvalifikovanými odborníky.

Následující graf znázorňuje počty všech absolventů a těch, kteří nenalezli pracovní uplatnění a zůstali v evidenci úřadu práce.

Obrázek 14: Vývoj počtu absolventů a nezaměstnaných absolventů v KK k 30.4. - denní studium

Zdroj: NÚV – regionálně specifická data

Z dotazníkového šetření Krajské hospodářské komory Karlovarského kraje vyplývá, že téměř polovina oslovených zaměstnavatelů není spokojena s praktickými dovednostmi absolventů škol. Více než třetina vnímá problém v jejich jazykové vybavenosti a komunikačních dovednostech. 35 % zaměstnavatelů vidí problém v nedostatečných teoretických znalostech, zejména v neznalosti moderních trendů, technologií a postupů. Více než pětina respondentů se setkává s problémy s pracovní morálkou absolventů. V odpovědích se vyskytovaly i negativní zkušenosti se základní zručností, schopností práce v týmu, komunikačními schopnostmi a loajalitou k zaměstnavateli. Pětina oslovených zaměstnavatelů uvedla, že se potýká s nedostatečnou jazykovou vybaveností absolventů. V kontextu struktury respondentů je potřeba zdůraznit, že převládají firmy se zahraničním kapitálem. Nejčastěji si na jazykovou vybavenost stěžují průmyslové firmy a firmy z oblasti cestovního ruchu. V Karlovarském kraji je největším problémem nedostatečná znalost německého jazyka.

Vzdělávací systém by měl mladé lidi vybavit tak, aby mohli a uměli získávat a rozvíjet specializované dovednosti uplatnitelné v konkrétních profesích, ale aby byli rovněž schopni v případě potřeby profesi změnit a učit se samostatně novým věcem.¹⁰

3. Identifikace potřeb v oblasti vzdělávání v Karlovarském kraji

Cílem KAP Karlovarského kraje je přispět ke zlepšení řízení škol, k rozvoji hodnocení kvality vzdělávání a plánování strategických kroků vedoucích ke zvýšení kvality vzdělávací soustavy Karlovarského kraje i jednotlivých škol. Z dotazníkového šetření, které provedl na konci roku 2015 Národní ústav pro vzdělávání na středních a vyšších odborných školách Karlovarského kraje, vyplynulo pořadí následujících oblastí intervence, kterými je třeba se koncepčně zabývat (seřazeno dle stupně priority):

1. **Rozvoj infrastruktury SŠ a VOŠ**
2. **Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů**
3. **Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě**
4. **Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání**
5. **Podpora polytechnického vzdělávání (technické, přírodovědné, environmentální)**
6. **Rozvoj kariérového poradenství**
7. **Podpora inkluze**
8. **Rozvoj výuky cizích jazyků (nepovinné téma)**
9. **ICT kompetence (nepovinné téma)**
10. **Čtenářská a matematická gramotnost (nepovinné téma)**

Každé z povinných i nepovinných témat diskutujeme v minitýmech, jichž se účastní členové Pracovní skupiny Vzdělávání a ředitelé středních škol a zástupci zaměstnavatelů a případně další odborníci. Ustanovili jsme šest pracovních minitýmů; výstupy z těchto minitýmů jsou součástí této analýzy.

Pracovní minitým č. 1:

- rozvoj kariérového poradenství
- podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Pracovní minitým č. 2:

- podpora polytechnického vzdělávání
- matematická gramotnost

Pracovní minitým č. 3:

- odborné vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli

Pracovní minitým č. 4:

- rozvoj dalšího profesního vzdělávání na školách formou celoživotního učení

Pracovní minitým č. 5:

- podpora inkluzivního vzdělávání

Pracovní minitým č. 6:

- podpora rozvoje čtenářské gramotnosti
- ICT kompetence
- rozvoj výuky cizích jazyků

3.1 Rozvoj infrastruktury SŠ a VOŠ

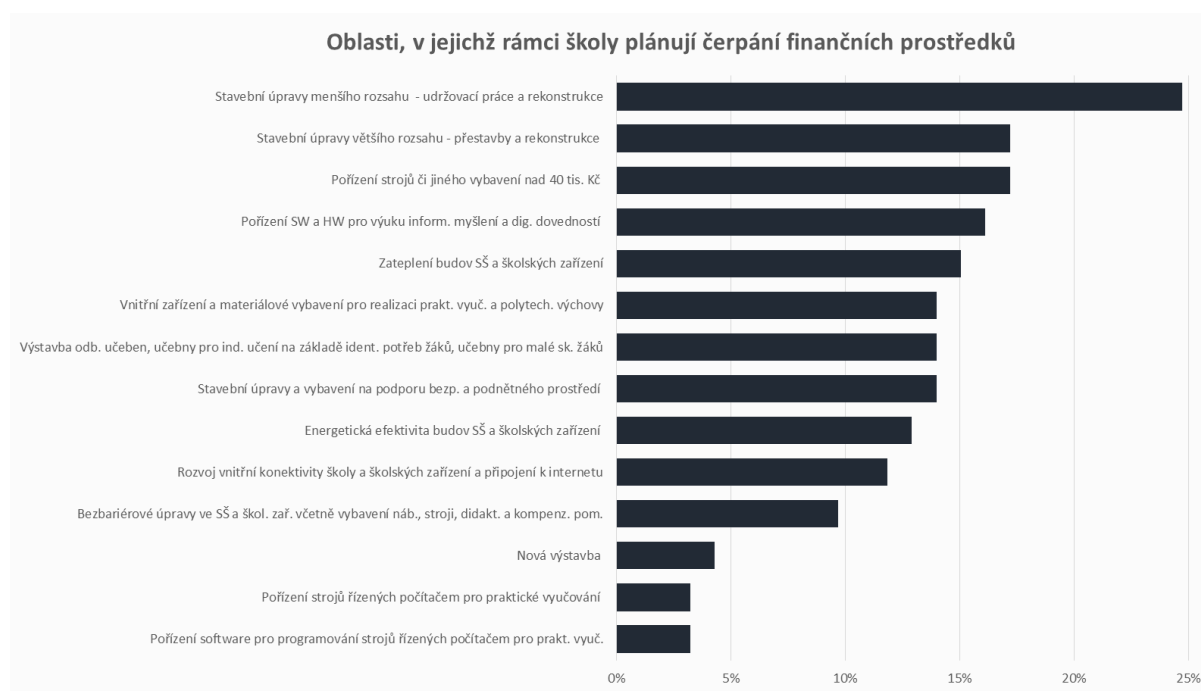
V Karlovarském kraji má zájem o čerpání z vyhrazených finančních prostředků 86 % škol – ve srovnání s celorepublikovým výsledkem (v ČR deklaruje zájem o čerpání 77 %) je tedy zájem o čerpání nadprůměrný. Mezi oblastmi, v jejichž rámci školy nejčastěji plánují čerpání finančních prostředků, patří stavební úpravy menšího rozsahu – udržovací práce a rekonstrukce (platí pro všechny typy škol s výjimkou praktických), stavební úpravy většího rozsahu – přestavby a rekonstrukce (především gymnázia a VOŠ) a pořízení strojů či jiného vybavení nad 40 tis. Kč (především SOU a SOŠ). SOU a SOŠ dále plánují čerpat finanční prostředky především na zateplení budov.

Gymnázia mimo již zmíněné plánují čerpat finanční prostředky především na stavební úpravy a vybavení na podporu bezpečného a podnětného prostředí a výstavbu odborných učeben a učeben pro individuální učení a malé skupiny žáků. VOŠ a praktické školy plánují čerpání finančních prostředků také na bezbariérové úpravy.

Praktické školy plánují čerpání finančních prostředků také na vnitřní zařízení a materiálové vybavení pro realizaci praktického vyučování a polytechnické výchovy a pořízení SW a HW pro výuku informatického myšlení a digitálních dovedností.

Rozvoj infrastruktury je součástí více oblastí intervencí, a proto není v analýze popisován samostatně.

Obrázek 15: Oblasti, v jejichž rámci školy plánují čerpání finančních prostředků

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Tabulka 16: Preferované oblasti čerpání finančních prostředků dle druhu škol

		Typ školy		Kraj	
		N	%	N	%
SOU (N=15)	Stavební úpravy menšího rozsahu - udržovací práce a rekonstrukce	11	24%	23	25%
	Pořízení strojů či jiného vybavení nad 40 tis. Kč	11	24%	16	17%
	Zateplení budov SŠ a školských zařízení	9	20%	14	15%
SOŠ (N=24)	Stavební úpravy menšího rozsahu - udržovací práce a rekonstrukce	22	31%	23	25%
	Pořízení strojů či jiného vybavení nad 40 tis. Kč	14	19%	16	17%
	Zateplení budov SŠ a školských zařízení	12	17%	14	15%
Gymnázium (N=9)	Stavební úpravy a vybavení na podporu bezp. a podnětného prostředí	7	26%	13	14%
	Stavební úpravy menšího rozsahu - udržovací práce a rekonstrukce	6	22%	23	25%
	Stavební úpravy většího rozsahu - přestavby a rekonstrukce	5	19%	16	17%
	Výstavba odb. učeben, učebny pro ind. učení na základě ident. potřeb žáků, učebny pro malé sk. žáků	5	19%	13	14%
VOŠ (N=4)	Stavební úpravy menšího rozsahu - udržovací práce a rekonstrukce	7	58%	23	25%
	Stavební úpravy většího rozsahu - přestavby a rekonstrukce	5	42%	16	17%
	Bezbariérové úpravy ve SŠ a škol. zař. včetně vybavení náb., stroji, didakt. a kompenz. pom.	4	33%	9	10%
Praktická škola (N=1)	Bezbariérové úpravy ve SŠ a škol. zař. včetně vybavení náb., stroji, didakt. a kompenz. pom.	1	33%	9	10%
	Vnitřní zařízení a materiálové vybavení pro realizaci prakt. vyuč. a polytech. výchovy	1	33%	13	14%
	Pořízení SW a HW pro výuku inform. myšlení a dig. dovedností	1	33%	15	16%

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

3.2 Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů

3.2.1 Stručná charakteristika intervence

Odborné vzdělávání je zcela nemyslitelné bez přímého kontaktu se světem práce. Spolupráce škol a zaměstnavatelů má velké množství forem a podob, od poskytnutí vybavení pomůckami a materiálem, přes ad hoc exkurze, přednášky, až po realizaci odborného výcviku na pracovišti, stáží učitelů, aktivní participaci na závěrečné zkoušce, společný nábor, tvorbu profilu absolventa a ŠVP. Výrazné odlišnosti v možnostech, formách a způsobech spolupráce škol a zaměstnavatelů jsou patrné nejen v rámci jednotlivých oborů, ale také v rámci téhož oboru vzdělání napříč regiony.

Co však zaměstnavatele spojuje, je zájem o kvalitního absolventa, připraveného v souladu s aktuálními potřebami trhu práce.

Ačkoli povinnost spolupráce není nikde legislativně ukotvena a spolupráce probíhá zcela na dobrovolné bázi, existuje celá řada příkladů rozvinuté spolupráce podchycených mimo jiné v dříve realizovaných projektech (Kurikulum S, POSPOLU).

Hlavní výzvy v oblasti intervence:

- zvýšit podíl praktického vyučování v ideálním případě na pracovištích a zkvalitnit ho
- zajistit, aby všeobecně vzdělávací předměty a odborná teorie měly průpravný charakter pro praktické vyučování
- personálně zajistit kvalitní spolupráci škol a firem – koordinátor spolupráce, vzdělávání instruktorů, stáže učitelů
- aplikovat důsledně úplný cyklus kvality – plánování-realizace-zhodnocení-revize – na celou oblast spolupráce (od ŠVP po konkrétní praxi žáka)
- udržitelný model financování
- regionálně vyvážená struktura škol a jejich oborová nabídka

Hlavní překážky v oblasti intervence:

- malý zájem nebo nedostatečný počet relevantních zaměstnavatelů
- rozdílné potřeby a možnosti malých, středních a velkých podniků
- omezená ochota škol přizpůsobovat své zaběhnuté postupy, tak, aby různým potřebám podniků vyšly vstříc
- logistika
- demotivující způsob financování všeho, co jde z hlediska školy nad rámec povinnosti (celá oblast spolupráce)
- oborová a regionální specifika

Hlavní informační zdroje v oblasti intervence:

Plnění Akčního plánu podpory odborného vzdělávání. MŠMT 2011

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, dále jen „MŠMT“, zpracovalo materiál s názvem „Akční plán podpory odborného vzdělávání“, který schválila vláda ČR dne 16. prosince 2008. Materiál se vztahuje k období 2009-2011 a byl zpracován na základě podkladů z jednání s příslušnými resorty v hodnoceném období a z podkladů jednotlivých krajů.

Nová opatření na podporu odborného vzdělávání. MŠMT 2013

www.msmt.cz/file/27137/

Akční plán na podporu růstu a zaměstnanosti ČR (2014). Aktualizace Akčního plánu pro rok 2016.

Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti reaguje na aktuální hospodářské potřeby země. Plán shrnuje vládní opatření legislativní i nelegislativní povahy na podporu hospodářského růstu.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. MŠMT 2014. www.vzdelavani2020.cz/

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy na období 2015-2020. MŠMT, 2015

www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020 navazuje na předchozí Dlouhodobý záměr a v souladu se Strategií vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 stanovuje hlavní cíle regionálního vzdělávání, a to zejména: zvýšení dostupnosti předškolního vzdělávání a povinný poslední ročník předškolního vzdělávání, zkvalitnění 2. stupně základního vzdělávání, podpora středního odborného školství, přiměřený rozvoj sítě škol a školských zařízení vzhledem k dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů ve společnosti a na trhu práce a kariérní systém a standard profese učitele.

Nové prvky duálního odborného vzdělávání podporující spolupráci škol a firem (koncepční studie)

Koncepční studie obsahuje návrh nových prvků odborného vzdělávání inspirovaných duálním systémem. Navržená opatření si kladou za cíl usnadnit přechod absolventů ze školy do praxe, a to především zkvalitněním spolupráce škol a zaměstnavatelů. Studie popisuje současný stav a předkládá návrhy na jeho změnu. Celkem 13 systémových opatření je řazeno do čtyř priorit.

www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Koncepcni_studie_projektu_Pospolu.pdf

Souhrnná závěrečná zpráva IPN Projektu POSPOLU:

http://pospolu.rvp.cz/filemanager/userfiles/zprava_souhrnna_grafika_v5.pdf

Souhrnná analytická studie popisující současný stav spolupráce škol a zaměstnavatelů a formulující vybraná systémová doporučení pro zlepšení podmínek včetně návrhů na legislativní opatření. Studie obsahuje souhrn informací o tom, jak spolupráce funguje, ale i co je potřeba udělat pro její efektivní zlepšení a další rozvoj. www.nuv.cz/pospolu/souhrnna-analyticka-studie

Zpráva projektu POSPOLU z dotazníkového šetření ve školách - Spolupráce středních škol a firem - zaměstnavatelů při odborné výuce, odborném výcviku a odborné praxi žáků středních a vyšších odborných škol (proběhlo formou elektronického dotazování v roce 2013 v režii STEM/Mark

www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Zprava_dotaznikove_setreni_skoly_FIN.pdf

Závěrečná zpráva z výběrového šetření zaměstnavatelů „Zpracování vstupních analytických materiálů o spolupráci středních a vyšších odborných škol a zaměstnavatelů, včetně realizace

sociologických šetření (šetření zaměstnavatelů)“, kterou provedla v listopadu 2013 TREXIMA www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Zprava_dotaznikove_setreni_zamestnavatele_FIN.pdf

Osloveno bylo celkem 1107 škol a 4500 zaměstnavatelů s více než 20 zaměstnanci. Vzorek pokryl všechny skupiny oborů vzdělání i všechna odvětví ekonomických činností. Do šetření se zapojilo 351 škol (v tzv. došetření pak dalších 12) a 1069 zaměstnavatelů.

Příklady dobré praxe - spolupráce škol a firem při odborném vzdělávání

www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/POSPOLU_Priklady_dobre_praxe.pdf

Vazby vzdělávání a trhu práce Obsahová analýza závěrečných zpráv z výběrových šetření realizovaných NÚV (NÚOV) v období 2004 – 2012

www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_vyberova_setreni_NUV_FIN.pdf

Strategické dokumenty Karlovarského kraje:

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji za školní rok 2014/2015
- Regionální řešerše Karlovarský kraj
- Regionální sektorová dohoda pro Karlovarský kraj v oblasti „černých“ řemesel
- Sektorová dohoda pro obor keramika na období 2011 – 2020 v České republice se zaměřením na regiony: Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj
- Analýza zaměstnanosti Karlovarského kraje (prosinec 2013)
- Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2015 a strategie APZ pro rok 2016

Legislativní rámec odborného vzdělávání:

Odborné vzdělávání se legislativně řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a příslušnými vyhláškami (vyhláška č. 13/2005 Sb. o SŠ) a nařízeními vlády, které jsou v gesci MŠMT. Pokud střední školy a VOŠ spolupracují s firmami, což je velmi žádoucí, řídí se dalšími předpisy a zákony, které upravují pracovněprávní vztahy a BOZP (např. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů).

3.2.2 Možnosti odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů

Po roce 1989 prošel vzdělávací systém včetně systému odborného vzdělávání zásadním vývojem. Byly zavedeny nové druhy odborných škol, v mnoha regionech došlo k optimalizaci sítě škol, která spočívala v rušení škol nebo jejich slučování. V Karlovarském kraji vznikly dvě integrované střední školy, a to v okrese Sokolov a Cheb. Vznikly nové obory a posílila všeobecná složka vzdělávání vznikem lyceí a víceletých gymnázií. Výraznou měrou se po roce 1989 rozšířila nabídka oborů a zároveň se začaly stírat rozdíly mezi jednotlivými typy středních škol. K rozšíření nabídky oborů přispěla i možnost zřizovat nestátní školy, které nabízejí zejména obory vzdělání z oblasti managementu, peněžnictví a služeb a dalších oborů, po kterých je poptávka. Negativním jevem posledních let je demografický pokles žáků nastupujících na střední školy, který způsobil převis nabídky volných míst na mnoha školách (zejména odborných) nad poptávkou. To způsobilo i snižování kapacit škol. **Demografický pokles** společně se stávajícím současným **systémem financování regionálního školství** způsobuje konkurenční boj středních škol o žáky, podpořený **odchodem** mnoha žáků v průběhu základního vzdělávání **na víceletá gymnázia**.¹⁵

V oblasti terciárního vzdělávání přinesla významnou změnu novela zákona č. 29/1984 Sb., ve znění pozdějších předpisů z roku 1995, která rozšířila vzdělávací soustavu o nový vzdělávací stupeň – vyšší odborné vzdělání. Poskytují jej vyšší odborné školy (VOŠ), které vznikly převážně při středních odborných školách.¹⁵

Vzdělávací systém prošel formálním rámcem školské reformy, která znamenala přechod od jednotných osnov pro všechny školy k centrálně vytvořeným rámcovým vzdělávacím programům (RVP) pro jednotlivé obory, podle nichž si školy tvoří pro každý obor své vlastní školní vzdělávací programy (ŠVP). Rámcový program rozpracovávají ve svém ŠVP s ohledem na žáka, vzdělávací podmínky v dané škole, potřeby regionálního trhu práce a podle záměrů rozvoje školy. Soulad ŠVP s příslušným RVP sleduje Česká školní inspekce.¹⁷

RVP stanovuje počet vyučovacích hodin týdně a minimální časovou dotaci za 3 nebo 4 roky vzdělávání podle druhu vzdělávacího programu, závazné minimální hodinové dotace, které musí být jednotlivým oblastem věnovány ve školních vzdělávacích programech, a dále minimální podíl odborné praxe nebo odborného výcviku. Nejméně 20 % z celkového počtu hodin jsou disponibilní hodiny, které školy využijí podle svého uvážení při tvorbě ŠVP.¹⁵

Všechny odborné SOŠ a VOŠ (dále jen školy) by měly mít navázanou a smluvně zakotvenou spolupráci se zaměstnavateli zaměřenou na odborné vzdělávání v praxi. Kvalitní spolupráce škol a firem by měla probíhat nejen při zajišťování odborného výcviku a odborné praxe, ale v celém spektru činností počínaje kariérovým poradenstvím až po závěrečné a maturitní zkoušky s nároky na personální zajištění na obou stranách. Spolupráce škol a firem je nutností, která musí být žákům umožněna, aby po ukončení vzdělávání měli konkrétnější vazbu na trh práce, získali jasnější představu o povolání a rozvíjeli při pobytu ve firmě klíčové kompetence, ke kterým jsou ve škole vedeni. Zkušenost s reálným pracovním prostředím již během studia je důležitým předpokladem k osvojení si sociálních dovedností a pracovních návyků, ale také k získání zkušeností s mezigeneračními vztahy, hierarchií na pracovišti, jednání se zákazníkem apod. Tyto zkušenosti žáci nezískají jinde než na pracovišti.

Podstatou odborného vzdělávání je nabytí odborných kompetencí vyžadovaných kvalifikačními předpoklady pro jednotlivé profese. Odborné vzdělávání žáci získávají při teoretické výuce ve škole a při odborném výcviku nebo odborné praxi. Obory zakončené výučním listem s kódy E, H a obory zakončené maturitní zkouškou s kódem L poskytují teoretickou výuku a **odborný výcvik** (OV), jenž je jedním ze stěžejních odborných předmětů a jehož minimální hodinový podíl určuje RVP. U oborů vzdělání zakončených výučním listem tvoří výuka odborného výcviku vysoké procento, dosahující téměř poloviny týdenní hodinové dotace učebního plánu pro dané obory vzdělání. Odborný výcvik lze rozdělit na přípravné období a období odborného rozvoje. V přípravném období (v nižších ročnících) žáci většinou vykonávají výcvik ve školních dílnách nebo laboratořích a ve vyšších ročnících vykonávají

odborný výcvik v reálném prostředí na pracovištích a je spojen s produktivní činností žáků podle výrobního programu zaměstnavatelů.¹⁶

Obory zakončené maturitní zkouškou s kódem M (L/O) poskytují teoretickou výuku a povinnou součástí výuky je i **odborná praxe** (OP), která se uskutečňuje v rozsahu stanoveném v RVP. V jednotlivých rámcových vzdělávacích programech je vymezení praxe rozdílné. Ve většině navazujících ŠVP je praxe provozního charakteru, tzv. odborná praxe, zařazena v rozsahu dvou týdnů ve 2. ročníku a dvou týdnů ve 3. ročníku.¹⁶

Odborný výcvik/praxe se uskutečňuje:

- ve školním prostředí (v dílnách a laboratořích)
- ve střediscích praktického vyučování (SPV)
- přímo na pracovištích fyzických nebo právnických osob
- v reálném pracovním prostředí při plnění zakázek školy.

Hlavní odpovědnost za odborné vzdělávání nese vždy škola, i když spolupracuje v rámci odborného výcviku nebo praxe se zaměstnavateli.

V odborném výcviku je dle školského zákona v denní formě vzdělávání vyučovací jednotkou vyučovací den (v prvním ročníku ne delší než 6 vyučovacích hodin, v dalších ročnících ne delší než 8 hodin). Pokud žáci konají odborný výcvik na pracovištích firem, řídí se ustanoveními zákoníku práce stejně jako zaměstnanci. Odborný výcvik nebo praxe, které se konají ve školách nebo školských zařízeních, vyučuje učitel OV/OP. Na pracovištích firem výuku a dozor většinou provádí **instruktor**, který je zaměstnancem firmy. Instruktor současně vede maximálně 3 žáky. Větší skupinu žáků může i na pracovištích vést **učitel OV/OP**. Při spolupráci školy a firmy plní roli pedagogického pracovníka učitel OV/OP, který je zaměstnancem školy a na pracoviště pravidelně dochází. Učitel OV by měl být s instruktorem v denním kontaktu. Instruktor by měl být seznámen se ŠVP, učebním plánem a zpracovaným tematickým plánem předmětu OV/OP, měl by v případě potřeby připomínkovat ŠVP a připravovat žáky na závěrečné zkoušky a v ideálním případě se jich i účastnit. Je vhodné, aby učitel OV řešil s instruktorem nejen docházku žáků na pracoviště, ale i metody využívané k osvojení kompetencí a způsob hodnocení OP/OV. Instruktor je rovněž důležitým průvodcem žáků nejen v odborné, ale i v sociální oblasti (mezilidské vztahy na pracovišti, dodržování pracovní morálky, jednání se zákazníkem apod.).

Spolupráce školy a firmy by měla být systematická s jasně danými postupy. Dne 6. 5. 2016 vydalo MŠMT **Doporučení k uzavírání smluv mezi odbornými školami a zaměstnavateli k zajištění konání odborného výcviku či odborné praxe**. Součástí doporučení je vzor smlouvy mezi školou a zaměstnavatelem o obsahu, rozsahu a podmínkách praktického vyučování.

Každá spolupráce škol se sociálními partnery by měla být efektivně naplánována. Parametry spolupráce se zaměstnavateli se každý rok mění v závislosti na změnách ve výrobním programu firem, na celkové situaci firmy na trhu apod. Plánování tak musí být velmi flexibilní. Na úrovni systému dosud neexistuje nástroj, který by umožnil popsat podmínky průběhu praktického vyučování a jiných forem spolupráce ve firmách. Proto odborníci navrhuji zavedení **plánu spolupráce se sociálními partnery** jako dodatku k ŠVP, který by obsahoval podstatné informace o spolupráci včetně norem a pravidel stanovených tak, aby bylo možné kontrolovat jejich dodržování a efektivitu.¹⁶

Pro sledování a hodnocení činností a výsledků žáků na pracovišti by měla být vedena dokumentace, která umožní dokladovat, čemu se žák věnoval i jak byl průběžně hodnocen instruktorem/učitelem OV. Vztahují se pouze k omezené době na příslušném pracovišti, nikoliv k odbornému výcviku jako celku.

Vzhledem k tomu by bylo vhodné, aby si každý žák vedl průběžně tzv. **portfolio prací žáka**, které by obsahovalo dokumentaci o realizovaných úkolech komplexnějšího charakteru (např. souborné úkoly, ročníkové práce apod.), a to v průběhu celého odborného výcviku, ať už se koná ve škole nebo na pracovišti jedné nebo více firem.¹⁷

Kromě OV a OP existují i **jiné možnosti spolupráce škol a firem**, případně jsou možné i různé kombinace. V Karlovarském kraji odborné školy uvádějí, že mají navázanou systematickou spolupráci s několika firmami, ve kterých většinou žáci vykonávají OV/OP i další navazující činnosti, které mohou spočívat v zapojení odborníků z praxe do výuky formou přednášek, ve společné realizaci exkurzí, pronájmu či darování vybavení a materiálu, zapojení odborníků do náboru (kariérového poradenství), závěrečných zkoušek, vytváření stipendijních fondů apod. Přítomnost instruktora, případně jiného odborníka z praxe, je velmi vhodná zejména u přípravy a realizace závěrečných a maturitních zkoušek.

Z hlediska zvyšování odborných kompetencí pedagogů jsou velmi významným přínosem **stáže učitelů OV na pracovištích spolupracujících firem**. Stáže učitelů může komplikovat § 8a zákona č. 143/1992 Sb. o platu a odměně za pracovní pohotovost, který stanovuje povinnost platit za suplované (nadúvazkové) hodiny dvojnásobnou odměnu, čímž se mohou neúměrně navyšovat mzdové náklady školy. Řešením by bylo využívat ke stážím studijní volno, jež je stanoveno na 12 pracovních dnů za školní rok.

3.2.2.1 Financování odborného vzdělávání

U veřejných středních škol je hlavním faktorem určujícím množství finančních prostředků na OV/OP počet žáků v daném oboru a výše příslušného normativu na žáka v daném regionu. Finanční prostředky na OV získává škola primárně ze státního rozpočtu a rozpočtu kraje. Soukromé prostředky představují pouze velmi omezený zdroj financování veřejného odborného středního školství. Jedná se o příjmy, které získává škola z doplňkové hospodářské činnosti (doplňková činnost je vymezena ve zřizovací listině školy). Škola může přijímat i dary od jednotlivců i firem.¹⁶ V posledních letech jsou významným zdrojem financování OV i evropské strukturální fondy.

Spolupráce mezi školami a firmami při odborném vzdělávání je ze strany škol do jisté míry povinná a ze strany firem dobrovolná. Legislativa tuto nerovnováhu vyrovnává finanční motivací pro firmy, které se na vzdělávání aktivně podílejí. Jednak mohou být zvýšené náklady firmy částečně nebo úplně hrazeny školou v souladu s § 160 odst. 2 školského zákona, jednak došlo od ledna 2014 k zavedení úlev v zákoně o daních z příjmů:

- odpočet na podporu pořízení majetku zaměstnavatele pro účely odborného vzdělávání v rozsahu 50 a 110 % vstupní ceny majetku podle doby jeho využití žáky (§ 34f-h zákona);
- odpočet na podporu výdajů vynaložených na žáka ve výši 200,- Kč za žákohodinu OV/OP na pracovišti zaměstnavatele (§ 34 f-h zákona);
- navýšení účelového motivačního příspěvku, který zahrnuje stipendium, příspěvek na stravování, ubytování, jízdné a osobní ochranné pomůcky z původní částky 2000 Kč na 5000 Kč pro žáky středních škol (§ 24 odst. 2 písm. zákona 586/1992 Sb.) a pro studenty VOŠ z 5000,- Kč na 10000,- Kč. Poskytování motivačního příspěvku lze za podmínek uvedených v § 24 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, odečíst od základu daně. Motivační příspěvek by neměl být vázán na protiplnění po skončení studia ze strany žáka.¹⁷ Existuje **doporučení MŠMT a vzor smlouvy mezi žákem a firmou za účelem poskytnutí motivačního příspěvku**. Vznik

souboru dokumentů obsahujícího návrhy smluvních vztahů a doporučené postupy vychází z Nových opatření na podporu odborného vzdělávání z ledna 2013.

Dle školského zákona náleží žákům SŠ a studentům VOŠ za produktivní činnost (tj. činnost, která přináší příjem) v rámci OV/OP odměna. Tuto odměnu poskytuje buď škola (v případě konání OV ve škole nebo v modelovém prostředí) nebo firma (v případě konání OV na pracovišti). Minimální výše měsíční odměny za produktivní činnost pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin je 30 % minimální mzdy.

Podpora OV je realizována i prostřednictvím **prospěchových a motivačních stipendií**. Karlovarský kraj od roku 2013 udílí stipendia žákům studujícím vybrané obory především technického směru, a to až do výše 2500,- Kč/pololetí u motivačního stipendia a 1000,-/pololetí u prospěchového stipendia. Za 2. pololetí 2015 bylo vyplaceno 556 motivačních stipendií, tj. 49,25 % žáků z 21 oborů a 192 prospěchových stipendií (17,01 % žáků). Vzhledem k podílu vyplácených motivačních stipendií už tento nástroj téměř ztrácí motivační charakter, kraj **nezaznamenal ani výrazně zvýšený zájem o studium podporovaných oborů**. Pozitivním efektem je nutnost dodržovat podmínky stipendijního programu, tj. nulová neomluvená absence, minimálně 75% docházka, nesmí být uložena žádná kázeňská opatření a žák nesmí být hodnocen klasifikačním stupněm nedostatečný.

Karlovarský kraj vyhlásil na první polovinu roku 2016 **rozvojový program** v celkové výši 3 303 339,00 Kč na zlepšení kvality vzdělávání škol v oborech, které lze z pohledu potřeb trhu práce, případně i z pohledu unikátnosti a tradice považovat za nenahraditelné. V těchto vybraných 27 oborech se žáci vzdělávají ve víceoborových třídách nebo ve třídách s nižším průměrným počtem žáků v daném oboru na 1 třídu, než je hodnota stanovená krajským normativem. Tento rozvojový program navazuje na obdobný program vyhlášený na 8. – 12. měsíc roku 2015.

3.2.3 Realizované aktivity a projekty

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Karlovarského kraje zrealizoval v roce 2013 šetření mezi středními školami zřizovanými Karlovarským krajem ohledně spolupráce škol s firmami. Všechny odborné školy uvedly, že aktivně spolupracují s firmami, naprostá většina ale jen formou OV/OP (viz tabulka níže). Agregovaná data, která vyplývají z Analýzy potřeb na školách v Karlovarském kraji (viz kapitola Identifikace potřeb - výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti odborného vzdělávání), hovoří o nárůstu dalších forem spolupráce u SOŠ a SOU.

Tabulka 17: Počet škol v Karlovarském kraji dle počtu spolupracujících firem

Počet firem spolupracujících se školou	Počet škol
do 10 firem/škola	3
11 – 25 firem/škola	12
26 – 50 firem/škola	4
více než 51 firem/škola	3

Zdroj: OŠMT KK

Tabulka 18: Způsoby spolupráce škol s firmami

Způsob spolupráce	Počet	%
odborná praxe	477	76,81
projekty	21	3,38
stáže pedagogů	19	3,06
školení, semináře	34	5,48
humanistické aktivity	13	2,09
učební pomůcky	16	2,58
závěrečné zkoušky	8	1,29
jiné (soutěže)	33	5,31
celkem	621	100%

Zdroj: OŠMT KK

Integrovaná střední škola Cheb realizovala od začátku roku 2013 do konce roku 2014 celokrajsky významný projekt, jehož cílem bylo zvýšení kvality odborného vzdělávání učitelů OV/OP. Projekt s názvem **Vzdělávací centrum učitelů odborných předmětů a odborného výcviku** (reg. č. CZ.1.07/1.3.42/02.0017) byl pro odborné vzdělávání učitelů velmi přínosný, protože do něj byli zapojeni učitelé OV z celého kraje. V rámci projektu bylo vytvořeno a realizováno 43 kurzů DVPP z různých oborů, uskutečnilo se 16 jednodenních exkurzí učitelů OV a 15 desetidenních stáží učitelů OV do různých firem. Vzděláváním prošlo 363 osob (více, než bylo plánováno) z různých oborů. O zvyšování odborných kompetencí byl mezi učiteli OV velký zájem, který svědčí o tom, že učitelé mají potřebu získávat nové poznatky z praxe formou stáží a exkurzí.

Od roku 2010 působí v Karlovarském kraji při **Gymnáziu Sokolov Krajské vzdělávací centrum** (KVC), které zajišťuje další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) se zaměřením převážně na všeobecně-vzdělávací obory a pedagogiku. Ve spolupráci se středními odbornými školami realizuje KVC semináře a workshopy, připravuje metodická setkání a nabízí i poradenskou činnost. Pro odborné vzdělávání v regionu by bylo přínosné, kdyby vzniklo trvalé **Centrum odborného vzdělávání pedagogů** při některé z odborných škol, které by bylo součástí KVC a realizovalo odborné DVPP formou stáží a kurzů.

Každý rok organizuje Karlovarský kraj ve spolupráci s odbornými školami výstavu škol **Kam po základní škole**, kde se jednotlivé školy prezentují a propagují tak své obory pro žáky ZŠ, rodiče a veřejnost. V roce 2016 se budou na výstavě poprvé prezentovat i zaměstnavatelé, čímž dojde k propojení vzdělávací nabídky s uplatněním na trhu práce. Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje také organizuje burzy pracovních příležitostí, kde se prezentují školy i firmy.

V roce 2014 Karlovarský kraj hostil celorepublikovou **soutěž Machři roku**. Akce je zaměřena na popularizaci a obnovu prestiže učňovského školství. Své dovednosti ukázali truhláři, strojní mechanici, instalatéři, elektrikáři, kteří se v týmech utkali v soutěži. V rámci akce se proto konal i tzv. Kulatý stůl, na kterém diskutovali zástupci ministerstva školství, ministerstva průmyslu a obchodu, Karlovarského kraje, hospodářské komory, škol i zaměstnavatelů. Tématem bylo nejen efektivní propojování výuky ve školách a ve firmách, ale i další okruhy jako možné jednotné učňovské zkoušky (obdoba státních maturit) a řešení nezaměstnanosti absolventů.

Klub zaměstnavatelů, o. p. s. vyhlašuje již třetím rokem nejlépe hodnocenou školu zaměstnavateli. V tajném hlasování hodnotí střední a vysoké školy zaměstnavatelé s více než 20 zaměstnanci. Ti oceňují nejlepší školy, které nabízejí kvalitní vzdělání, využívají nejrůznějších forem spolupráce s firmami, propojují počáteční a další odborné vzdělávání a jejich absolventi mají široké uplatnění ve studovaném oboru. V Karlovarském kraji v roce 2014 získala prestižní ocenění Střední škola logistická Dalovice a v roce 2015 zvítězila Střední průmyslová škola Ostrov.

V letech 2012 – 2015 realizovalo MŠMT společně s partnerem projektu Národním ústavem pro vzdělávání **projekt Pospolu – Podpora spolupráce škol a firem**. Projekt se věnoval možnostem, jak podpořit spolupráci škol se zaměstnavateli, která povede k lepší přípravě absolventů škol, k prohloubení přípravy žáků v reálném pracovním prostředí a k hledání dalších možností spolupráce vedle odborného výcviku a odborné praxe. Hlavním cílem projektu bylo dospět k návrhům legislativních úprav, které spolupráci škol a zaměstnavatelů usnadní a umožní její prohloubení. V rámci projektu vzniklo mnoho podnětných metodických doporučení a příruček, učebních materiálů, případových studií, jednotek výsledků učení ECVET (evropský systém uznávání dovedností získaných v průběhu stáže nebo studia), praktických formulářů usnadňujících spolupráci škol s firmami a katalog subjektů, ke kterým se vztahují výstupy. V Karlovarském kraji byly do projektu Pospolu zapojeny následující školy: Střední škola logistická Dalovice, Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov, Střední odborná škola a střední odborné učiliště Nejdek, Střední průmyslová škola Ostrov a Střední zdravotnická škola a vyšší odborná škola zdravotnická Karlovy Vary. Odborné školy vytvářely jednotky výsledků učení ECVET, které jsou určeny pro potřeby odborných stáží pro učitele, případové studie popisující zkušenosti se zajištěním odborného výcviku na pracovišti a učební materiály (testy, výklady).

Střední škola logistická Dalovice vytvořila v rámci projektu Pospolu případovou studii o zkušenostech se zajištěním praxe ve společnosti Witte Nejdek, s. r. o. Dále škola vytvořila čtyři jednotky výsledků učení ECVET a učební materiál Standard ročníkové práce z odborné praxe. Všechny výstupy se týkají oboru Doprava a spoje (37) – Provoz a ekonomika dopravy (37-41-M/01) a byly vytvořeny ve spolupráci s firmou Witte Nejdek, s. r. o.

Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov vytvořila jednu případovou studii o realizaci odborného výcviku v reálném pracovním prostředí, dále vytvořila ve spolupráci s Witte Nejdek, s. r. o. dvě jednotky výsledků učení ECVET a devět učebních materiálů. Všechny výstupy se týkají oborů Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (26) – Elektrotechnika (26-41-M/01) a Strojírenství a strojírenská výroba (23) – Strojírenství (23-41-M/01).

Střední odborná škola a střední odborné učiliště Nejdek vytvořila ve spolupráci s Witte Nejdek, s. r. o. dvě jednotky výsledků učení ECVET, obě z oboru Strojírenství a strojírenská výroba (23) – Nástrojař (23-52-H/01).

Střední průmyslová škola Ostrov vytvořila čtyři případové studie o zkušenostech se zajištěním praxe ve společnosti Witte Nejdek, s. r. o. z oborů Obecně odborná příprava (78) – Technické lyceum (78-42-M/01), Strojírenství a strojírenská výroba (23) – Strojírenství (23-41-M/01), Informatické obory (18) – Informační technologie (18-20-M/01) a Speciální a interdisciplinární obory (39) – Autotronik (39-41-L/01). Dále vytvořila jednotku výsledků učení ECVET pro potřeby odborné stáže učitelů v oboru Strojírenství a strojírenská výroba (23) – Strojírenství (23-41-M/01).

Střední zdravotnická škola a vyšší odborná škola zdravotnická Karlovy Vary vytvořila případovou studii z oboru Zdravotnictví (53) – Ošetřovatel (53-41-H/01) ve spolupráci s organizacemi Karlovarská krajská nemocnice, a. s., Farní charita Karlovy Vary a Mateřské centrum Karlovy Vary, o. s.

Projekty, které byly v Karlovarském kraji realizovány na podporu odborného vzdělávání, často úzce souvisejí i s dalšími oblastmi intervencí, např. s polytechnikou nebo cizími jazyky. Na pomezí polytechniky a odborného vzdělávání stojí projekty Integrované střední školy Cheb: Modernizace strojů a zařízení školních dílen pro kvalitní výuku; ISŠ Cheb – centrum dřevozpracujících oborů, v rámci nichž škola pořizovala vybavení do školních dílen a laboratoří pro praktickou i teoretickou výuku. Střední průmyslová škola Ostrov realizovala projekt Řemesla s techniky začneme od píky, jehož cílem bylo zlepšení podmínek pro výuku technických oborů a řemesel. Další projekt realizovaný SPŠ Ostrov zaměřený na podporu technických oborů a spolupráci se základními školami je Technika je zábava. SOŠ a SOU Nejdek realizovala projekt Kulinářské zážitky v Krušnohoří/Erzgebirge – regionální kuchyně jako výraz (znovuobjevené) společné identity v sasko-českém pohraničí z programu Cíl 3, během něhož žáci analyzovali krušnohorskou kuchyni a seznámili se s tradičními gastronomickými postupy. Střední lesnická škola Žlutice realizovala projekt Modernizací odborné výuky ke kvalitnímu vzdělání, jehož cílem bylo zkvalitnit výuku v technických oborech.

Projekty zaměřené na propojení odborných předmětů s cizími jazyky realizovala Střední škola logistická Dalovice: Stáž žáků v procesu počátečního odborného vzdělávání SŠ v oblasti logistiky Erasmus+ a Zkvalitňujeme odbornou přípravu v cizím jazyce. ISŠ Cheb realizovala přeshraniční projekt Zachování vzpomínek pro budoucnost – sasko-český hudebně-nástrojařský region celosvětově jedinečný rozmanitostí a velikostí ve výrobě hudebních nástrojů, jehož cílem bylo zdokumentovat dějiny výroby hudebních nástrojů v česko-saském prostoru.

3.2.4 Priority Karlovarského kraje definované ve strategických dokumentech

Odborné vzdělávání je v Karlovarském kraji realizováno ve 23 skupinách oborů (viz kapitola Oborová struktura SŠ a VOŠ a naplněnost škol). Zastoupeny jsou i obory související s tradičním zaměřením kraje na lázeňství, cestovní ruch, sklářství a keramiku. Kraj se nicméně potýká s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků technických oborů a také služeb.

V Karlovarském kraji byly uzavřeny dvě sektorové dohody:

a) Sektorová dohoda pro obor keramika na období 2011 – 2020 v České republice se zaměřením na regiony: Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj

V roce 2012 uzavřeli dohodu zástupci MŠMT, MPSV, MPO, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Hospodářské komory ČR, Karlovarského, Plzeňského a Jihočeského kraje.

Cíle:

- 1. Zajištění dostatečného počtu absolventů v keramických oborech Technologie silikátů a Výtvarné zpracování keramiky a porcelánu v odpovídající kvalitě a kvantitě.**
- 2. Nastavení podmínek pro další vzdělávání v keramických oborech.**

V Karlovarském kraji se podařilo splnit cíle jen částečně, obor Technologie silikátů již SPŠKS z důvodu malého zájmu neotvírá, ale podařilo se inovovat ŠVP a vytvořit učební materiály.

b) Regionální sektorová dohoda pro Karlovarský kraj v oblasti „černých“ řemesel

V roce 2015 uzavřeli dohodu zástupci Karlovarského kraje, krajské pobočky Úřadu práce Karlovy Vary, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Krajské hospodářské komory Karlovarského kraje a Regionální rady odborových svazů Českomoravské konfederace odborových svazů Karlovarského kraje, Integrovaná střední škola Cheb a 11 firem z regionu.

Cíle:

1. Zajištění dostatečné kvalifikace pracovníků/profesionální kvalifikace

Opatření:

- 1.1 Vyhodnocování potřeb a existence profesionálních kvalifikací v oblasti „černých“ řemesel
- 1.2 Podpora tvorby rekvalifikačních programů v oboru s vazbou na profesionální kvalifikace
- 1.3 Navýšení počtu autorizovaných osob
- 1.4 Uznávání profesionálních kvalifikací zaměstnavateli

2. Podpora technického vzdělávání

Opatření:

- 2.1 Výstavy středních škol
- 2.2 Poradenství pro žáky středních a základních škol – informační a poradenská střediska Úřadu práce ČR
- 2.3 Propagace řemeslných oborů jako moderních, bezpečných a perspektivních
- 2.4 Zvyšování odbornosti učitelů odborných předmětů
- 2.5 Podpora učňovských i maturitních oborů formou stipendií se zapojením zaměstnavatelů a krajské samosprávy
- 2.6 Podpora technického a přírodovědného vzdělávání

3. Vyrovnání disparity mezi nabídkou a poptávkou v oblasti „černých“ řemesel

Opatření:

- 3.1 Propagace Národní soustavy kvalifikací
- 3.2 Podpora uchazečů o zaměstnání a zaměstnavatelů v rámci aktivní politiky zaměstnanosti
- 3.3 Aktivní kooperace firem a Úřadu práce ČR pro zefektivnění procesu obsazování volných míst
- 3.4 Podpora prvků duálního vzdělávání.

Opatření vztahující se k sektorové dohodě v oblasti „černých“ řemesel byla v kraji částečně realizována prostřednictvím projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v Karlovarském kraji, který je v současnosti v období udržitelnosti.

V roce 2015 byla uzavřena **Sektorová dohoda pro chemii** s cílem popularizovat chemii a přiblížit ji mladé generaci. Jedním z výkonných partnerů sektorové dohody je i Střední uměleckoprůmyslová škola Karlovy Vary.

Regionální řešerše, která vznikla pro potřeby sektorové dohody v oblasti černých řemesel, identifikuje v Karlovarském kraji následující problémové oblasti:

- nedostatek kvalifikovaných pracovníků v oblasti „černých“ řemesel
- nízký počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel
- problém s kvalitou pracovní síly v oblasti lázeňství – gastronomie, hotelnictví a turismu

Na území Karlovarského kraje působí velké procento mezinárodních firem, jejichž časté zaměření je tzv. „assemble“ – kompletace, „montovny“. Jedná se o výrobu bez přidané hodnoty, která neposkytuje uplatnění vysokoškolákům ani podmínky pro rozvoj aplikované vědy a výzkumu. Karlovarský kraj má nejnižší průměrnou mzdu ze všech krajů ČR. Na území kraje nemá sídlo žádná univerzita a univerzity z jiných krajů v regionu nabízejí jen omezené množství oborů. Důsledkem výše uvedeného je odliv zkušených pracovníků i absolventů do jiných částí republiky a do Německa za lepšími mzdovými podmínkami. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé se po studiích často nevracejí (nedostatek pracovních příležitostí a nízké mzdy). To se snaží řešit **stipendijní program pro studenty VŠ**, který třetím rokem nabízí Karlovarský kraj studentům VŠ, přičemž jsou při výběru zvýhodněni studenti učitelských a technických oborů.

Aktuální znepokojující skutečností je zvyšující se podíl absolventů ZŠ, kteří nepokračují ve studiu na SŠ ani nevstupují na trh práce. Tento trend ještě není zaznamenán statistikami, nicméně není zanedbatelný.

V posledním roce (2015/2016) kraj zaznamenal **výrazný pokles přijímaných žáků do oborů H a E (i L)**, naopak opačný trend zaznamenáváme u gymnázií a oborů M. **Schopnosti přijímaných žáků mnohdy neodpovídají zvolené kategorii dosaženého vzdělání** (do H oborů nastupují žáci, kteří mají schopnosti odpovídající E oborům a do M/L oborů nastupují žáci se schopnostmi pro H obory).

Znepokojující je také zvyšující se počet žáků, kteří několik let začínají studovat různé obory a nakonec **ze vzdělávacího systému odcházejí bez ukončeného vzdělání**.

Další skutečností, která znesnadňuje spolupráci škol a zaměstnavatelů, jsou **nedostatečné teoretické znalosti**, zejména neznalost moderních trendů, technologií a postupů absolventů odborných škol, které vnímá 35 % oslovených zaměstnavatelů (vyplývá ze šetření KHKKK Podpora technického vzdělávání v Karlovarském kraji). To může ukazovat na malý důraz na propojení teoretické výuky s odborným výcvikem/odbornou praxí.

Dle **Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020** jsou v oblasti odborného středního vzdělávání navrhována následující opatření:

- **Podporovat systém cyklických revizí RVP** v návaznosti na předpokládané budoucí požadavky trhu práce, podporovat zavedení některých opatření podle modelu odborného vzdělávání POSPOLU, podporujícího dostupnost odborného vzdělávání.
- **Podporovat zavedení mistrovských zkoušek** v oborech vzdělání s výučním listem do praxe.
- **Pravidelně vyhodnocovat rozsah a organizaci odborné praxe** u maturitních oborů a **odborného výcviku** u nematuritních oborů odborného vzdělávání a podporovat jeho navýšení.
- **Podporovat systémové využívání stáží** ve firmách jako efektivního nástroje podpory zaměstnatelnosti, praktické vyučování v oborech odborného vzdělávání zajišťovat v rámci možností na pracovištích zaměstnavatelů a dalších zařízeních (např. Centra odborného vzdělávání). Podporovat spolupráci škol, zaměstnavatelů a poboček Úřadu práce s cílem dalšího zkvalitnění úrovně odborného vzdělávání.
- **Nenavyšovat kapacity a počty tříd gymnázií.**
- **Optimalizovat oborovou strukturu** ve vazbě na aktuální požadavky trhu práce a na základě analýzy struktury absolventů dle oborů vzdělání registrovaných na úřadu práce.
- Do oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou ve střední škole nebo vyšší odborné vzdělání ve vyšší odborné škole může být nově zařazen nebo kapacitně posílen jen **obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým budoucím potřebám trhu práce** a podpořen odůvodněným stanoviskem zástupce sociálních partnerů (Svazu průmyslu a dopravy, Hospodářské komory, Agrární komory).
- **Při změně kapacit jedinečných oborů** vzdělání (např. skupina oborů 82 Umění a užité umění) s maturitní zkouškou a oborů vyššího odborného vzdělávání bude vyžadován **odůvodněný souhlas Asociace krajů či stanovisko sociálních partnerů.**
- **Průběžná šetření ohledně požadavků zaměstnavatelů** na změny oborové struktury.
- **Podporovat spolupráci ZŠ a SŠ a zaměstnavatelů**, a to zejména ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a zapojení zaměstnavatelů do procesu volby vzdělávací dráhy žáka.
- **Realizace stipendijního programu** pro žáky středních škol na podporu vybraných oborů vzdělání (např. zdravotní sestry, strojaře, zedníky aj.).
- **Harmonizovat skladbu oborů středního vzdělávání a provázat efektivněji jejich strukturu s potřebami trhu práce**, využívat predikci potřeb regionálního trhu práce jako jedno z kritérií při úpravě počtu otevíraných tříd prvních ročníků oborů středního odborného vzdělávání. Podpořit výuku v těch oborech středního vzdělání, u jejichž absolventů je předpoklad dlouhodobého uplatnění na trhu práce.

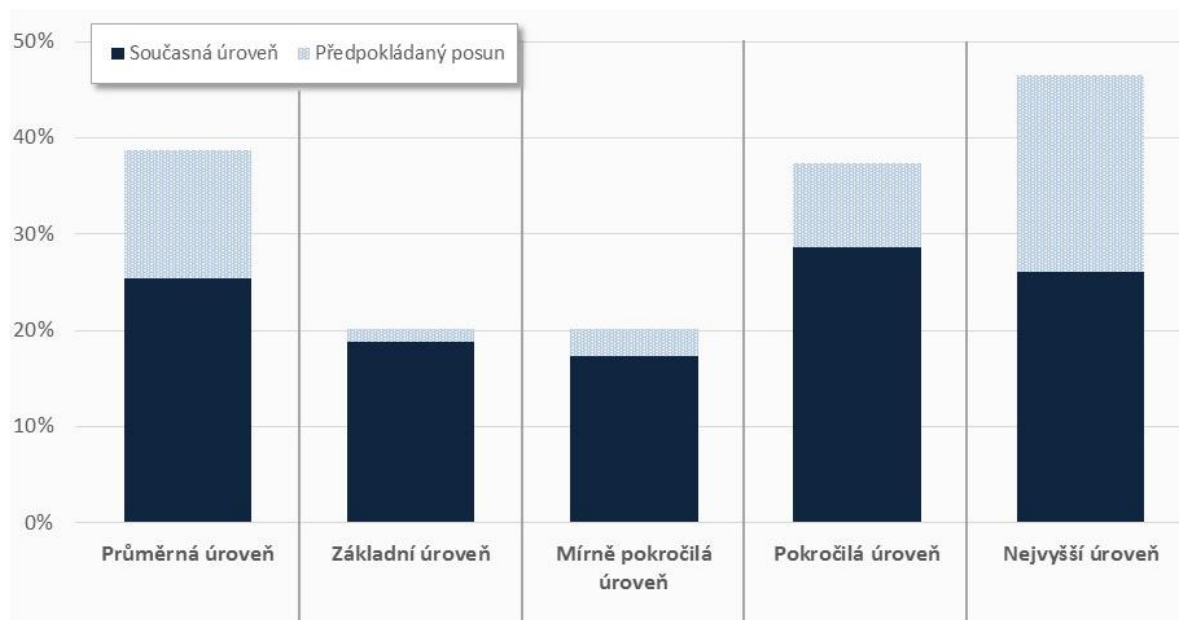
3.2.5 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti odborného vzdělávání

Národní ústav pro vzdělávání provedl na konci roku 2015 na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji dotazníkové šetření, jehož cílem bylo identifikovat aktivity, jimiž se školy zabývají a ty, ve kterých mají určité rezervy. Ze šetření dále vyplynuly překážky, které brání školám v rozvoji odborného vzdělávání a také návrhy opatření, která by rozvoji napomohla.

Nejvíce škol se v rámci podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli zaměřuje na systematickou spolupráci se zaměstnavateli (pokročilá úroveň – 29 %), případně jsou činnosti podporující systematickou spolupráci se zaměstnavateli o další aktivity doplňovány (nejvyšší úroveň – 26 %).

Vzhledem k akcentaci důležitosti této oblasti chce většina škol systematickou spolupráci se zaměstnavateli dále rozvíjet, podporovat ji dalšími dílčími aktivitami a posunout se na nejvyšší možnou úroveň – předpokládaný posun v této úrovni činí 20 %. Určitý nárůst lze očekávat také v rámci pokročilé úrovně, kde je již spolupráce se zaměstnavateli systematická (předpokládaný posun je 9 %).

Obrázek 16: Současná úroveň podpory odborného vzdělávání, spolupráce škol a zaměstnavatelů

Vysvětlivky:

- **Základní úroveň** – podpora odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli probíhá pouze v omezené (základní) podobě
- **Mírně pokročilá úroveň** – spolupráce se zaměstnavateli není systematická, probíhá pouze v podobě dílčích aktivit (stáže pro učitele, zapojení odborníků z praxe, zapojení žáků do praktických aktivit)
- **Pokročilá úroveň** – systematická spolupráce se zaměstnavateli (smlouva o spolupráci, účast zaměstnavatelů u zkoušek, odborný výcvik v modelovém pracovním prostředí)
- **Nejvyšší úroveň** – systematická spolupráce se zaměstnavateli doplněna o další aktivity (škola vyjednává se zaměstnavateli obsah odborného výcviku a praxe, zaměstnavatelé se aktivně podílejí na náborových aktivitách školy a finančně školu/vybrané žáky podporují)

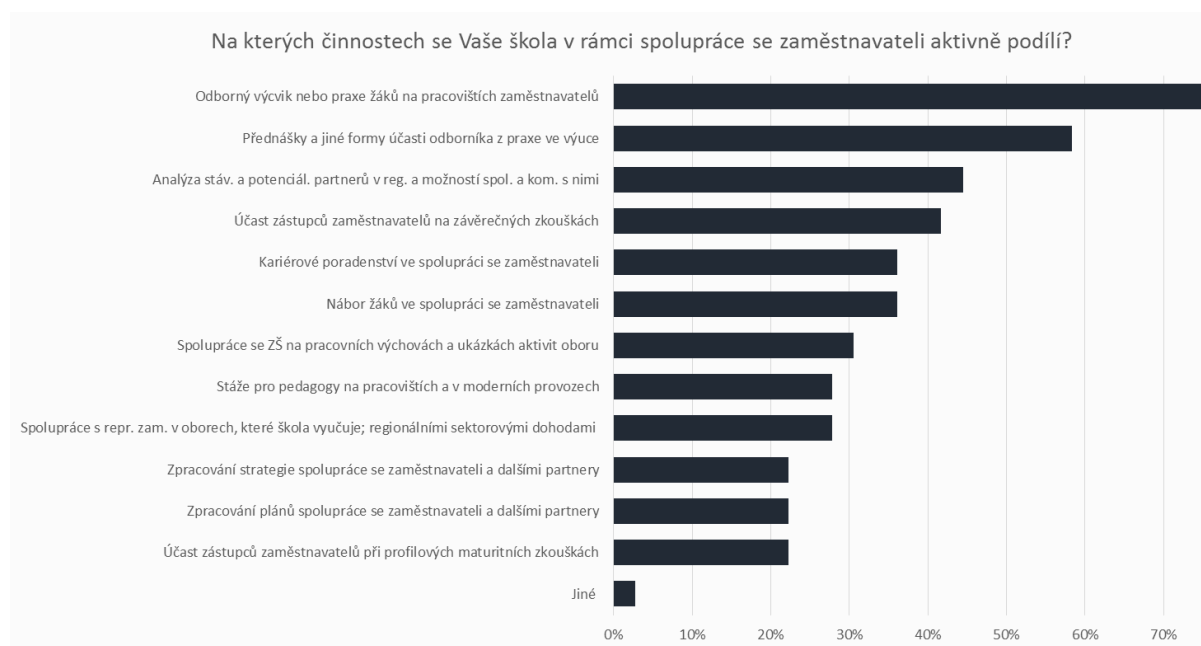
Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Ze šetření vyplynuly následující **aktivity**, kterými se jednotlivé typy škol v rámci odborného vzdělávání zabývají. Prioritou pro SOU je v oblasti odborného vzdělávání především odborný výcvik a praxe žáků v reálném pracovním prostředí u zaměstnavatelů – na této aktivitě se SOU podílí nejvíce, zároveň je této činnosti přisuzována největší důležitost. Určitý potenciál leží v náboru žáků ve spolupráci se zaměstnavateli – tato činnost není realizována až v takové míře, nicméně je z pozice SOU hodnocena jako důležitá. Přestože se SOU poměrně intenzivně soustředí na účast zaměstnavatelů u zkoušek, ve srovnání s ostatními aktivitami je této činnosti přisuzována nižší důležitost.

V případě SOŠ je, podobně jako u SOU, hlavní prioritou odborný výcvik a praxe žáků u zaměstnavatelů – na této aktivitě se SOŠ podílí nejvíce a zároveň je pro školy tato činnost ve srovnání s ostatními aktivitami nejdůležitější. Také v případě SOŠ lze vidět určitý potenciál v náboru žáků ve spolupráci se zaměstnavateli – ve srovnání s ostatními činnostmi není tato aktivita realizována ve větší míře, SOŠ ji nicméně hodnotí jako důležitou. Přestože se SOŠ soustředí na účast odborníků z praxe ve výuce a analýzu stávajících a potenciálních partnerů v regionu, důležitost těchto činností je ve srovnání s ostatními o něco nižší.

V případě gymnázií je prioritou analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu. Potenciál leží v zajištění praxe žáků na pracovištích u zaměstnavatelů a také ve spolupráci se ZŠ na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru – tyto aktivity nejsou ve srovnání s ostatními činnostmi tolik realizovány, nicméně jsou považovány za důležité. Kariérovému poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli a využití odborníků z praxe ve výuce není přikládána příliš vysoká důležitost.

Obrázek 17: Činnosti, na kterých se školy aktivně podílí v rámci spolupráce se zaměstnavateli

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Školy se nejčastěji setkávají s **překážkami** v souvislosti s disciplínou a motivací žáků pro práci v reálném pracovním prostředí (především SOU, SOŠ a praktické školy). Toto zjištění potvrzují i výsledky dotazníkového šetření provedeného Krajskou hospodářskou komorou Karlovarského kraje na přelomu let 2014 a 2015. Dalšími nejčastěji zmiňovanými překážkami jsou malá dostupnost firem pro daný obor a zaměření (s výjimkou VOŠ), finanční náročnost zdravotních prohlídek a pojištění žáků před vstupem na pracoviště (platí pro všechny typy škol) a nezájem firem o spolupráci se školami (s výjimkou SOU). SOU se dále potýká s příliš vysokými požadavky firem na žáky, gymnázia s malým zájmem firem

o spolupráci a její velkou finanční nákladností. Praktické školy dále zmiňovaly nezáměr zaměstnavatelů účastnit se závěrečných zkoušek a nepřizpůsobivost firem vůči vzdělávacím potřebám žáků.

Školám by v oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli nejvíce pomohly finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik (56 %), dále stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech a stáže žáků v zahraničních firmách, což by podpořilo i výuku cizích jazyků (50 %).

Obrázek 18: Překážky, na které školy narážejí při realizaci spolupráce se zaměstnavateli

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Opatření, které by nejvíce pomohlo SOU v realizaci zvolených cílů, je zajištění finančních prostředků na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik. Určitý potenciál leží v náboru žáků ve spolupráci se zaměstnavateli – tato činnost není realizována až v takové míře, nicméně je z pozice SOU hodnocena jako důležitá.

SOU dále zmiňovala jako důležité opatření zajištění finančních prostředků pro praxe žáků, podporu náborových aktivit ve spolupráci se zaměstnavateli a rozvoj odbornosti vyučujících odborných předmětů. Relativně často také SOU zmiňovala vzdělávání instruktorů, přestože toto opatření nepovažují ve srovnání s ostatními za příliš důležité. Přestože se SOU poměrně intenzivně soustředí na účast zaměstnavatelů u zkoušek, ve srovnání s ostatními aktivitami je této činnosti přisuzována nižší důležitost.

Hlavní prioritou pro SOŠ, VOŠ a praktických škol je především zajištění finančních prostředků na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění žáků na pracoviště. Také v případě SOŠ lze vidět určitý potenciál v náboru žáků ve spolupráci se zaměstnavateli – ve srovnání s ostatními činnostmi není tato aktivita realizována ve větší míře, SOŠ ji nicméně hodnotí jako důležitou.

Dále školy uváděly rozvoj odbornosti vyučujících a přípravu strategie spolupráce se zaměstnavateli a dalšími partnery. Určitý nesoulad lze pozorovat u opatření podporujících stáže žáků v zahraničních firmách – ačkoliv SOŠ hodnotí toto opatření jako potřebné, jeho důležitost je ve srovnání s ostatními spíše průměrná.

Pro gymnázia jsou hlavní prioritou stáže pro pedagogy na pracovištích a analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu, tato opatření jsou vnímána jako nejvíce potřebná a zároveň jsou školami hodnocena jako velmi důležitá. Jako potřebné školy hodnotily stáže žáků v zahraničních firmách a přípravu strategie spolupráce se zaměstnavateli, ačkoliv tato opatření ve srovnání s ostatními nepovažují za příliš důležitá.

Shrneme-li výše uvedená zjištění, můžeme konstatovat, že SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji spolupracují se zaměstnavateli zejména v oblasti zajištění OV a OP, některé odborné školy využívají i odborníky při výuce, méně škol využívá odborníky při realizaci závěrečných zkoušek. U všech typů škol by bylo vhodné posílit kariérové poradenství a nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli. Školy si uvědomují důležitost dalšího vzdělávání učitelů odborných předmětů formou stáží u zaměstnavatelů a považují všechny formy spolupráce se zaměstnavateli za důležité, ale v realizaci jim brání zejména nedostatek financí.¹⁷

Obrázek 19: Opatření, která by pomohla k dosažení cílů škol při spolupráci se zaměstnavateli

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

3.2.6 Závěr – identifikace potřeb

Trh práce v Karlovarském kraji se dlouhodobě potýká s nedostatkem uchazečů s technickým vzděláním i vzděláním v oblasti služeb. Nedostatek zaměstnanců není jen v technických oborech, ale i v lázeňství a hotelnictví, jež jsou v regionu velmi významnými odvětvími. Výrazný nedostatek je kvalifikovaných absolventů řemeslných oborů. Jednou z příčin je skutečnost, že v Karlovarském kraji **nebyla dosud provedena optimalizační opatření oborové struktury středních škol**. V současnosti jsou kapacity odborných škol naplněny přibližně z poloviny, převis nabídky nad poptávkou negativně ovlivňuje přístup žáků ke vzdělávání, motivace žáků dokončit studium zejména na SOU je nízká a školy se potýkají s vysokou mobilitou žáků. **Nutným opatřením je optimalizace oborové struktury s ohledem na demografický vývoj a na požadavky trhu práce. Nemělo by se ale jednat o optimalizaci, jejímž cílem bude jen ekonomické zefektivnění středního školství v Karlovarském kraji. Oborová optimalizace by měla přihlížet k více faktorům, zejména k uplatnitelnosti absolventů oborů na trhu**

práce, kvalitě a úspěšnosti spolupráce školy se zaměstnavateli, úspěšnosti u maturitních a závěrečných zkoušek a v rámci středoškolských odborných soutěží apod.

Karlovarský kraj již od roku 2013 podporuje zejména technické obory vyplácením **motivačních stipendií**, která se ale ukázala být neefektivním motivačním nástrojem, jelikož nebyl zaznamenán výrazně zvýšený zájem žáků o podporované obory. Navyšovat počet podporovaných oborů motivačními stipendii se tedy nejeví jako vhodné opatření na podporu odborného vzdělávání.

Tabulka 19: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora odborného vzdělávání vč. spolupráce škol a zaměstnavatelů vyplývající ze strategických dokumentů

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatek financí na zajištění OV (doprava, pomůcky, organizace)	Školy financují OV z provozního příspěvku, který nedostačuje.	Více zdroje financování (krajský dotační titul + příspěvky zaměstnavatelů).	Do financování se mohou zapojit i další aktéři, kteří chtějí být zapojeni do určování priorit v odborném vzdělávání.
Nedostatečná motivace žáků studovat H obory a dokončit studium	Malá společenská prestiž řemeslných (H, E) oborů, náročná technická výuka, nutnost absolvovat odborný výcvik.	Pokračovat ve vyplácení motivačních stipendií.	Vyplácí KK. Vybrat jen obory, které skutečně potřebují podporu, aby stipendium neztratilo motivační charakter.
		Podporovat vyplácení motivačních příspěvků pro vybrané žáky.	Vyplácí zaměstnavatel na základě Dohody o poskytnutí motivačního příspěvku.
		Možnost složit zkoušku profesní kvalifikace s finanční účastí SŠ (za přesně daných podmínek).	Možnost existuje, ale chybí širší povědomí o NSK i mezi zaměstnavateli. Žák si hradí zk. sám, tzn. často nemá motivaci zkoušku složit.
Příliš vysoká nabídka volných míst na gymnáziích, neefektivní rozmístění oborů v rámci kraje, udržování neperspektivních oborů	Nedostatečné optimalizační kroky KK, chybí politická vůle.	Změna systému financování regionálního školství, která by přirozeně zredukovala neperspektivní obory.	
Nedostatečné odborné vybavení některých SŠ a ZŠ, které často neodpovídá současným techn. trendům.	Nedostatek financí.	Sdílení vybavení mezi SŠ a ZŠ, pokračovat v aktivitách projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v KK.	
		Sdílení odborného vybavení s firmami, firmy mohou zapůjčit/darovat vybavení nebo materiál.	
Nedostatečné odborné vzdělání učitelů odborných předmětů	Nedostatečný zájem pedagogů a vysoké mzdové náklady škol za suplování.	Stáže učitelů odborných předmětů ve firmách v době studijního volna.	
		Vznik Centra odborného vzdělávání při odborné škole jako součást Krajského vzdělávacího centra.	

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečné propojení OV s praxí	Malý zájem firem, neefektivní komunikace mezi školami a firmami.	Možnost absolvovat i neakreditované kurzy v rámci DVPP.	
		Metodická setkání učitelů OV a sdílení zkušeností ze stáží a dalšího DVPP.	V případě vzniku Centra odborného vzdělávání
		Odborné soutěže vyhlašované KK spolu s firmami.	Zadání ze strany firmy, prezentace výstupů na výstavách škol, materiální/finanční ocenění
		Nábory a kariérové poradenství ve spolupráci s firmami (workshop pro výchovné a kariérové poradce a personalisty firem, tvorba videí propagujících obory pro potřeby ZŠ, SŠ, ÚP, KK).	Workshop uspořádá KK
		Pilotní ověření zavedení: - Plánu spolupráce se soc. partnery; - Nástrojů jednotného hodnocení OV; - Portfolia prací žáka (doplňk závěr. vysvědčení).	Možno využít formulářů, které vznikly v projektu Pospolu
		Prezentace výhod spolupráce firem se SŠ.	V minitýmu
		SOČ ve spolupráci s firmami.	

Tabulka 20: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů vyplývající z jednání minitýmu

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečná motivace žáků studovat H obory a dokončit studium.	- Sociální situace rodin (finance, nedostatečné pracovní návyky). Přibývá i tzv. „zlatá mládež“, která je živena rodiči a která nemá potřebu pracovat a vydělávat si peníze. - Nedostatečná osvěta o poptávce na trhu práce. Kariéroví (výchovní) poradci (převážně ženy) na ZŠ nemotivují žáky ke studiu technických oborů. - Rodiče mají předsudky vůči oborům H. Převis nabídky volných míst na školách nenutí rodiče dávat děti jen na obory, které odpovídají jejich schopnostem. - Zaměstnavatelé přijímají i nevyučené osoby a sami si je zaškolí. V KK je poměrně málo specializovaných firem, které potřebují jen vyučené zaměstnance. - Motivační stipendia vyplácena KK ztrácejí motivační charakter (jsou vyplácena 50 % žáků), mají spíše výchovný charakter, protože k udržení stipendia nutí žáky splňovat zejména výchovná kritéria, ale z praxe je patrné, že nemotivují ke studiu oboru. - Žákům chybí manuální zručnost kvůli zrušení předmětu pracovní výchova na ZŠ.	- Osvěta pro rodiče a kariérové poradce organizována Karlovarským krajem (propagace řemesel, dny otevřených dveří, motivační videa, exkurze apod.). - Zřízení krajské databáze kariérových poradců. - Motivovat žáky ZŠ už od 5., 6. třídy. - Celokrajský průzkum motivace rodičů a žáků k volbě studijního oboru. - Využít účelněji finance vyplácené na motivační stipendia (např. sociální stipendium). - Vést děti k technickým a řemeslným oborům již na ZŠ - krajské finance na podporu polytechnického vzdělávání na ZŠ. - Tvrdší opatření ze strany státu a škol, pokud rodiče "kryjí" záškoláctví žáků. Opatření škol proti vysoké absenci (např. pravidla hodnocení při vysoké absenci). - Zavést duální systém vzdělávání.	Týká se převážně technických oborů.
Nedostatek financí na zajištění odborného vzdělávání (doprava, pomůcky, organizace).	- Systém financování regionálního školství (jednotková cena na žáka). - Zákon č. 373/2011 Sb. (náklady na zdravotní prohlídky). - Velkým problémem jsou náklady na dopravu žáků na pracoviště. Některé firmy náklady hradí, ale jsou to ojedinělé případy. - Náklady na ochranné pomůcky.	- Krajský dotační titul a příspěvky zaměstnavatelů na dopravu, pomůcky, případně stravování. - Zrušit povinné zdravotní prohlídky, ponechat jen rozhodnutí o zdravotní způsobilosti, které je součástí přihlášky ke studiu nebo náklady na zdravotní prohlídky převést na zaměstnavatele.	

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Příliš vysoká nabídka volných míst na gymnáziích, neefektivní rozmístění oborů v rámci kraje, udržování neperspektivních oborů.	- Chybí politická vůle. - Nerespektuje se demografický vývoj a požadavky trhu práce.	- Důsledek: odliv žáků na víceletá gymnázia. Na SOŠ/SOU studují žáci, kteří sotva zvládli absolvovat ZŠ. - Redukce počtu gymnázií (tříd gymnázií) v Karlovarském kraji. - Optimalizace oborů vzdělávání dle potřeb trhu práce (nejen z ekonomických důvodů).	
Nedostatečné jazykové vzdělávání.	RVP maturitních i učňovských oborů dávají možnost volby cizího jazyka. Žáci si prioritně volí AJ, ale region vyžaduje NJ a RJ.	- Změna ŠVP. - Nabídku cizích jazyků upravit regionu a vyučovat prioritně NJ a RJ. - Jazykové stáže v zahraničí.	Týká se převážně oborů služeb.
Nedostatečné propojení odborného vzdělávání s praxí.	- Nedostatečný počet hodin odborné praxe u některých oborů (zejména u služeb). - Termíny praxí se v jednotlivých školách překrývají, což je problematické pro zaměstnavatele. - Pro některé obory není snadné najít firmu k realizaci OV. - Nedostatečná účast učitelů OV na odborném výcviku/praxi na pracovišti.	- Kraj nebo KHKKK by měly sledovat nabídku a poptávku škol a zaměstnavatelů a zprostředkovat např. darování zbytkového materiálu a další formy spolupráce - vytvoření "burzy" na webu KK nebo KHKKK a pomoci i s organizací odborného výcviku a praxe. - Navýšení počtu hodin odborné praxe = změna ŠVP (např. nepovinné nebo individuální praxe). - Dohoda mezi školami, aby se termíny praxí nepřekrývaly.	Týká se převážně oborů služeb.
Žáci nastoupí na praxi a nedokončí ji.	Nedostatek pracovních návyků, zodpovědnosti, morálky, pohodlnost.	Příslib zaměstnání, pokud žák absolvuje celou praxi	Týká se převážně oborů služeb.
Chybějí kvalifikovaní učitelé odborných předmětů.	Nízké platy, vysoké požadavky na vzdělání včetně pedagogického minima (pokud učí celý úvazek).	- Vyšší platy a větší společenský respekt k učitelskému povolání. - Možnost kariérového postupu. - Studenti se zájmem o obor a s adekvátními schopnostmi pro odborné studium.	
Nedostatečné odborné vybavení některých SŠ a ZŠ, které často neodpovídá současným techn. trendům.	Nedostatek financí.	- Zvýšení provozního příspěvku podle skutečné ekonomické náročnosti oboru. - Nedostatečné vybavení ve škole lze kompenzovat exkurzemi do zážitkových center.	Přítomní účastníci se shodli, že školy jsou v převážně většině dostatečně vybaveny.

3.3 Podpora polytechnického vzdělávání (technické, přírodovědné, environmentální) a matematická gramotnost

3.3.1 Stručná charakteristika intervence:

Polytechnické vzdělávání (PV) je definováno jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických a jiných oborů a všeobecně technické dovednosti. Přispívá nejen k rozšiřování poznatků, ale především k vytváření pracovních dovedností a návyků, které jsou využívány v běžném a později i pracovním životě. To je vázáno na technické myšlení jako souhrn vědomostí, dovedností a zkušeností ve členění na praktické, vizuální, intuitivní a koncepční myšlení.

Cílem polytechnické výchovy/vzdělávání je rozvíjet znalosti o technickém prostředí a pomáhat vytvářet a fixovat správné pracovní postupy a návyky, rozvoj spolupráce, vzájemnou komunikaci a volní vlastnosti a podporovat touhu tvořit a práci zdárně dokončit. Polytechnické vzdělávání má posilovat zájem nejen o technické obory, ale také přírodovědné a environmentální.

Hlavní výzvy v oblasti intervence:

- zavedení systému předvídání kvalifikačních potřeb (ÚP-zaměstnavatelé-škola-stát),
- zavedení prvků duálního vzdělávání (zvýšení rozsahu praxí),
- propojení ŠVP odborného výcviku s vazbou na NSK (propojení počátečního a dalšího vzdělávání),
- vytvoření podpory pro legislativní změny (zapojení zaměstnavatelů do výuky jako pedagogů např. odborného výcviku, účast pedagogů při praxi žáků, povinná partnerství škola-podnik, aj.),
- systém pedagogického vzdělávání v PV (se zaměřením technologický vývoj),
- další možnosti propojení s NSK – kvalifikace instruktor praktického vyučování, zavedení mistrovské zkoušky,
- podpora kreditního systému (ECVET),
- financování (vícesložkové financování z normativního),
- kariérové poradenství (vazba na NSK – kariérový poradce pro vzdělávání a profesní dráhu),
- podpora a medializace PV.

Hlavní překážky v oblasti intervence:

- nastavení systému předvídání kvalifikačních potřeb a zapojení firem, technologický vývoj, školy – obory vzdělání, státních institucí
- legislativa (zapojení odborníků z praxe, aj.)
- financování
- nezájem ze strany škol, žáků, rodičů, zaměstnavatelů
- obraz PV u veřejnosti (rodičů, dětí) - resp. jejich pohled na výkon technických pracovních pozic
- turbulentní vývoj technologií X zavedení novinek do výuky (ŠVP)
- osobnost a zkušenosti kariérových poradců
- nízká podpora PV na ZŠ (MŠ)

Hlavní informační zdroje v oblasti intervence:

- Bílá kniha (2001)
- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2015-2020 (+ 2011-2015)
- Pedagogický slovník (Průcha, 2013)
- Pedagogická orientace (recenzovaný časopis)
- Pedagogická legislativa (školský zákon, zákon o pedagogických pracovnících)

www.msmt.cz

www.nuv.cz

www.rvp.cz

www.erudice.cz

Výstupy projektů OP VK – Pospolu, Rozvoj polytechnické výchovy v MŠ, aj.

(zdroj: NÚV)

Strategické dokumenty Karlovarského kraje:

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji za školní rok 2014/2015
- Regionální sektorová dohoda pro Karlovarský kraj v oblasti „černých“ řemesel
- Sektorová dohoda pro obor keramika na období 2011 – 2020 v České republice se zaměřením na regiony: Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj
- Analýza zaměstnanosti Karlovarského kraje (prosinec 2013)
- Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2015 a strategie APZ pro rok 2016

3.3.2 Polytechnické vzdělávání a matematická gramotnost v Karlovarském kraji

Střední školy v Karlovarském kraji nabízejí 23 skupin oborů, z nichž některé jsou běžnými polytechnickými obory (strojírenské, stavební, elektrotechnické), jiné jsou významné svou jedinečností nebo specializací. V Karlovarském kraji lze studovat (kromě běžných technických) následující polytechnické obory:

Škola	Obor	Kód
SUPŠKV	Aplikovaná chemie	M
	Ekologie a životní prostředí	M
	Výrobce a dekoratér keramiky	H
	Sklář – výrobce a zušlechťovatel skla	H
Gymnázium a SOŠ Chodov	Průmyslová ekologie	M
ISŠ Cheb	Uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů	L
Střední lesnická škola Žlutice	Lesnictví	M
	Zahradnictví	M
	Lesní mechanizátor	H
	Včelař	H
SPŠ Ostrov	Technické lyceum	M
SPŠ Loket	Telekomunikace	M

Podle **Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020** budou v následujících letech rozvíjena opatření s cílem:

- posilovat společný základ v oborech středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou, zaměřený především na rozvoj základních znalostí, dovedností, schopností a postojů, a to v zájmu dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů na pracovním trhu a vyšší úspěšnosti v dalším studiu i v osobním životě,
- nenavyšovat počet oborů středního vzdělávání a efektivněji jejich strukturu provázet s potřebami trhu práce,
- do společné části maturitní zkoušky povinně zařadit matematiku, a to nejdříve od roku 2020, v návaznosti na systémové změny ve výuce tohoto předmětu v základním a středním vzdělávání (podle novely školského zákona bude povinná zkouška z matematiky, za podmínek stanovených v § 78 zákona č. 561/2004 Sb., od školního roku 2020/2021),
- provést důkladnou reformu oborů navazujících na obory středního vzdělání bez maturitní zkoušky v zájmu zvýšení jejich kvality a efektivity,
- podpořit další profesní růst absolventů oborů středního vzdělávání bez maturitní zkoušky zavedením mistrovské zkoušky, kterou by mohli skládat absolventi těchto oborů nejdříve 3-5 let po absolutoriu a jejíž úspěšné složení by umožňovalo vstup do terciárního vzdělávání.¹⁸

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020 navrhuje opatření na podporu předškolního, základního a středního vzdělávání, která akcentují podporu polytechnické výchovy včetně EVVO, ve středním vzdělávání navíc s důrazem na požadavky trhu práce. Navrhovaná opatření týkající se polytechnického vzdělávání ve středním a základním školství:

- **Podporovat obory technického a přírodovědného zaměření** s ohledem na technický pokrok a požadavky trhu práce.
- **Podporovat systémové změny ve výuce matematiky** v základním a středním vzdělávání. Podporovat zařazení zkoušek z matematiky a rozšiřujícího cizího jazyka do nabídky nepovinných zkoušek společné části maturitní zkoušky.
- Podporovat provedení **obsahových úprav RVP/ŠVP ZV** v oblasti očekávaných výstupů, **podporovat matematické, jazykové, polytechnické a ICT vzdělávání** (podpora zájmu, motivace a dovedností v oblasti vědy, technologií, inženýringu a matematiky „STEM“, což zahrnuje i EVVO). Podporovat vytváření postojů a předpokladů pro aktivní občanství a udržitelný rozvoj.
- Podporovat **čtenářskou a matematickou gramotnost** v základním vzdělávání.

Přirozeně nižší zájem o technické obory podporuje skutečnost, že v kraji existuje mnoho jiných vzdělávacích příležitostí (nabídka volných míst na SŠ v Karlovarském kraji 1,5 krát převyšuje poptávku) a na území Karlovarského kraje působí **10 gymnázií**. Žáci základních škol ve velké míře opouštějí na konci prvního stupně základní školu a nastupují na víceletá gymnázia. Bohužel se dosud nepodařilo dostat jednomu z cílů Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, jenž měl snížit podíl odchozích žáků na víceletá gymnázia na 8 – 10 %. Žáci, kteří mají zájem o technické a přírodovědné obory tedy většinou odcházejí studovat na gymnázia, a proto i srovnávací výsledky např. v matematické gramotnosti bývají lepší na víceletých gymnáziích než na základních školách. Nezbytnou podmínkou jakékoliv hlubší změny vzdělávacího a zejména školského systému je působení na rodiče, ale rovněž na širokou veřejnost. Školy, učitelé, ředitelé, úředníci, představitelé samospráv i profesionální politici mají přirozenou tendenci přizpůsobovat svá rozhodnutí především poptávce, kterou v demokratickém systému vládnutí nejsilněji artikuluje rodiče (především v případě předškolního, základního a středního vzdělávání) a žáci, a spíše zprostředkovaně pak také další zájmové skupiny a voliči obecně. Postoje většiny rodičů, kteří neznají aktuální vývoj v technických oborech a soudobé vzdělávací cíle, jsou jednou z hlavních překážek dosažení změn.

3.3.3 Realizované aktivity a projekty

Karlovarský kraj dlouhodobě podporuje žáky technických oborů. Od roku 2013 udílí stipendia žákům studujícím vybrané obory především technického směru, a to až do výše 2500,- Kč/pololetí u motivačního stipendia a 1000,-/pololetí u prospěchového stipendia. Karlovarský kraj rovněž vyhlásil na první polovinu roku 2016 rozvojový program v celkové výši 3 303 339,00 Kč na zlepšení kvality vzdělávání škol v oborech, které lze z pohledu potřeb trhu práce, případně i z pohledu unikátnosti a tradice považovat za nenahraditelné. Většina z vybraných 27 podporovaných oborů je technicky zaměřená.

Karlovarský kraj realizoval od 1. 9. 2013 do 30. 6. 2015 projekt s názvem **Podpora technického a přírodovědného vzdělávání v Karlovarském kraji**. Do projektu se zapojilo 12 středních škol, které spolupracovaly s 60 dalšími základními školami. Významný přínos projektu lze sledovat zejména v modernizaci odborných učeben, laboratoří a dílen odborného výcviku ve všech zapojených středních školách. Každá škola měla možnost pořídit si moderní stroje a pomůcky, které zkvalitnily výuku technických a přírodovědných oborů. Každá SŠ spolupracovala s minimálně čtyřmi ZŠ, které do nově vybavených učeben na SŠ docházely na povinnou výuku nebo na volnočasové aktivity. Většina

základních škol nemá vhodné vybavení k výuce přírodovědných a technických předmětů, a proto školy ocenily možnost vyučovat své žáky v moderních podmínkách. V rámci projektu byla uspořádána dvě metodická setkání, kde si pedagogové SŠ i ZŠ měli možnost vyměnit zkušenosti s projektovými aktivitami. V současné době je projekt v období udržitelnosti, projektové aktivity na školách pokračují, i když v omezené míře. Realizací tohoto projektu byl splněn jeden z dílčích cílů Regionální sektorové dohody pro Karlovarský kraj v oblasti „černých“ řemesel (podpora technického a přírodovědného vzdělávání). V zájmu kraje je i nadále **podporovat SŠ a ZŠ ve vzájemné spolupráci a sdílení odborných učeben** a vybavení a podporovat manuální zručnost žáků.

Výzkumná organizace COMTES FHT ve spolupráci s dalšími organizacemi připravily projekt Badatelská výuka a popularizace výzkumu a vývoje ve strojním inženýrství (REGIOPOPULAR), který byl zaměřený na popularizaci výsledků výzkumu a vývoje ve strojním inženýrství. Projekt chtěl povzbudit zájem o technické obory na SŠ a VŠ a byl určen žákům ZŠ, SŠ, VOŠ a VŠ a akademickým a výzkumným pracovníkům čtyř zapojených krajů (Karlovarský, Plzeňský, Jihočeský, Středočeský). V Karlovarském kraji se do projektu zapojila Střední průmyslová škola Ostrov.

Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje realizovala projekt s názvem Podpora technického vzdělávání na ZŠ v Karlovarském kraji, jehož cílem bylo informovat žáky a jejich rodiče o tom, že technické obory jsou na trhu práce potřeba a je po nich vysoká poptávka. Rodiče byli informováni přímo na základních školách a měli možnost účastnit se i besed, kde vystupovali také zástupci odborných středních škol.

KHKKK realizovala projekt zaměřený na environmentální výchovu Zelený kompas. Projekt byl určen základním a středním školám a cílem bylo prohloubení znalostí žáků a jejich pedagogů v oblasti životního prostředí.

Organizace Tradiční řemesla Bernard, o. p. s. realizovala dva úspěšné projekty („Tradičními řemesly k podpoře vzdělávání technických oborů“ a „Podpora a rozvoj řemeslných dovedností žáků základních škol“), které si kladly za cíl probudit v žácích ZŠ vztah k tradičním řemeslům a podpořit jejich manuální zručnost. V rámci projektů žáci absolvovali volnočasové aktivity a exkurze v řemeslných dílnách.

Některé střední školy v uplynulém programovacím období rovněž realizovaly projekty zaměřené na technické a přírodovědné předměty:

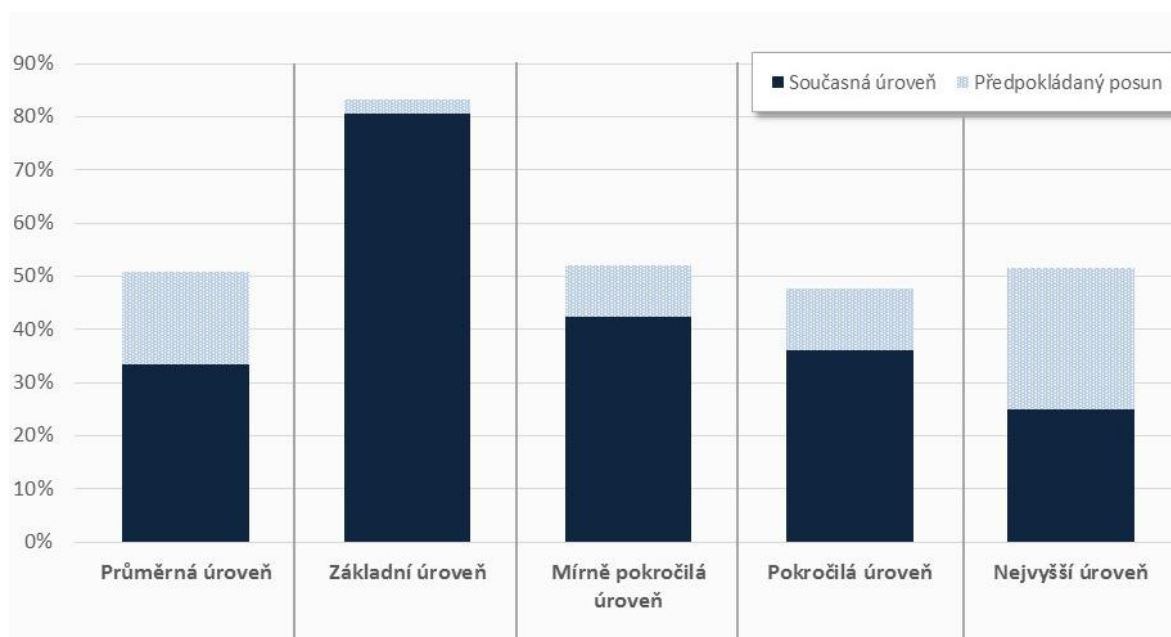
- Fyzika je všude kolem nás (Gymnázium a KVC Sokolov)
- Podpora výuky chemie - teoretická a laboratorní cvičení (Gymnázium a OA Mariánské Lázně)
- Věda pro život, život pro vědu (Gymnázium Cheb)
- Technologické a poradenské centrum ve školní praxi (ISŠ Cheb)
- Region – program environmentální výchovy v Ústeckém a Karlovarském kraji (SOŠ a SOU Nejdek)
- Tvorba výukových video modulů s jazykovou variací pro podporu nových forem výuky žáků (SPŠ Ostrov).
- Inovace výuky přírodovědných předmětů na SPŠKS Karlovy Vary (SUPŠKV Karlovy Vary)
- Inovace výuky keramických oborů na SPŠ keramické a sklářské Karlovy Vary (SUPŠKV Karlovy Vary)
- Uran – podpora přírodovědného a technického vzdělávání na ISŠTE Sokolov (ISŠTE Sokolov)
- Příprava na turnaj mladých fyziků (Gymnázium Cheb).
- Gymnázium Cheb má vlastní planetárium, ve kterém nabízí přednáškovou činnost a pozorování oblohy školám i veřejnosti.

3.3.4 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti polytechnického vzdělávání a matematické gramotnosti

Národní ústav vzdělávání provedl na konci roku 2015 na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji dotazníkové šetření, jehož cílem bylo identifikovat aktivity, jimiž se školy zabývají a ty, ve kterých mají určité rezervy. Ze šetření dále vyplynuly překážky, které brání školám v rozvoji a také návrhy opatření, která by rozvoji napomohla.

Naprostá většina škol rozvíjí podporu polytechnického vzdělávání pouze na základní úrovni v rámci RVP vyučovaných oborů.

Obrázek 20: Současná úroveň podpory polytechnického vzdělávání na školách Karlovarského kraje a předpokládaný posun

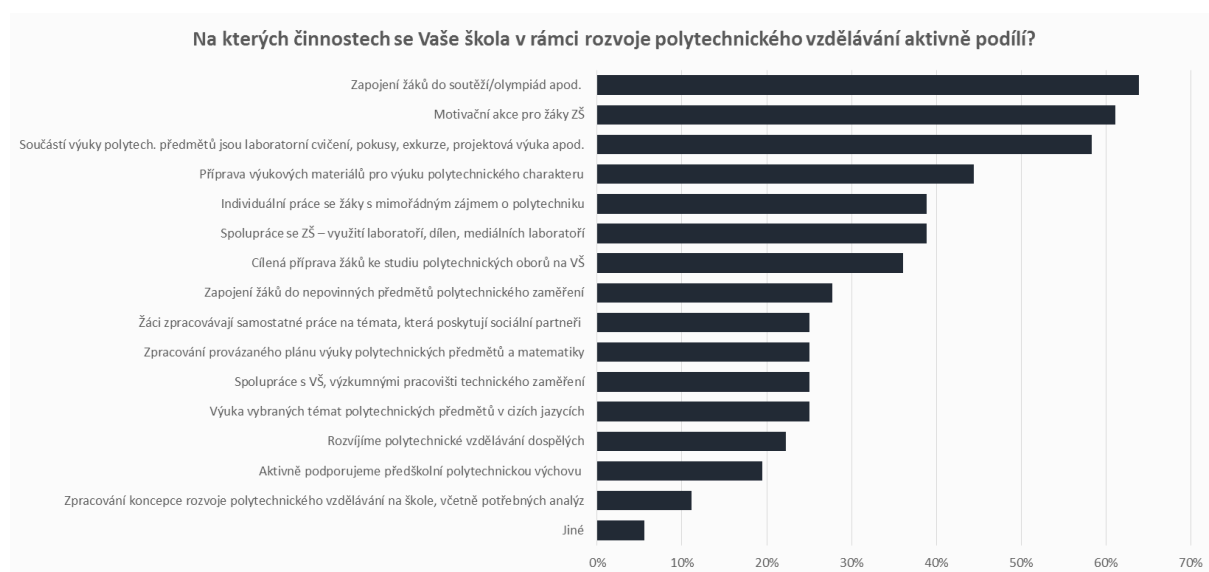
Vysvětlivky:

- **Základní úroveň** – podpora polytechnického vzdělávání je omezena na realizaci pouze v souladu RVP vyučovaných oborů
- **Mírně pokročilá úroveň** – podpora polytechnického vzdělávání probíhá pouze v podobě dílčích aktivit (rozvíjení znalostí a dovedností, které jsou součástí polytechnického vzdělávání, motivační akce pro ZŠ, aplikace různých metod ve výuce – skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, praxe atd.)
- **Pokročilá úroveň** – systematická podpora polytechnického vzdělávání (vzájemné propojení polytechnických předmětů a provázání s výukou matematiky, realizace aktivit nad rámec RVP, zapojování do soutěží, spolupráce se ZŠ v regionu)
- **Nejvyšší úroveň** – systematická podpora polytechnického vzdělávání a podpora v rámci dílčích aktivit (zpracované plány výuky polytechnických předmětů a matematiky, které jsou vzájemně provázány, individuální podpora žáků, spolupráce s VŠ v rámci maturitních oborů, podpora samostatné práce žáků – spolupráce se zaměstnavateli, VŠ a výzkumnými institucemi)

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

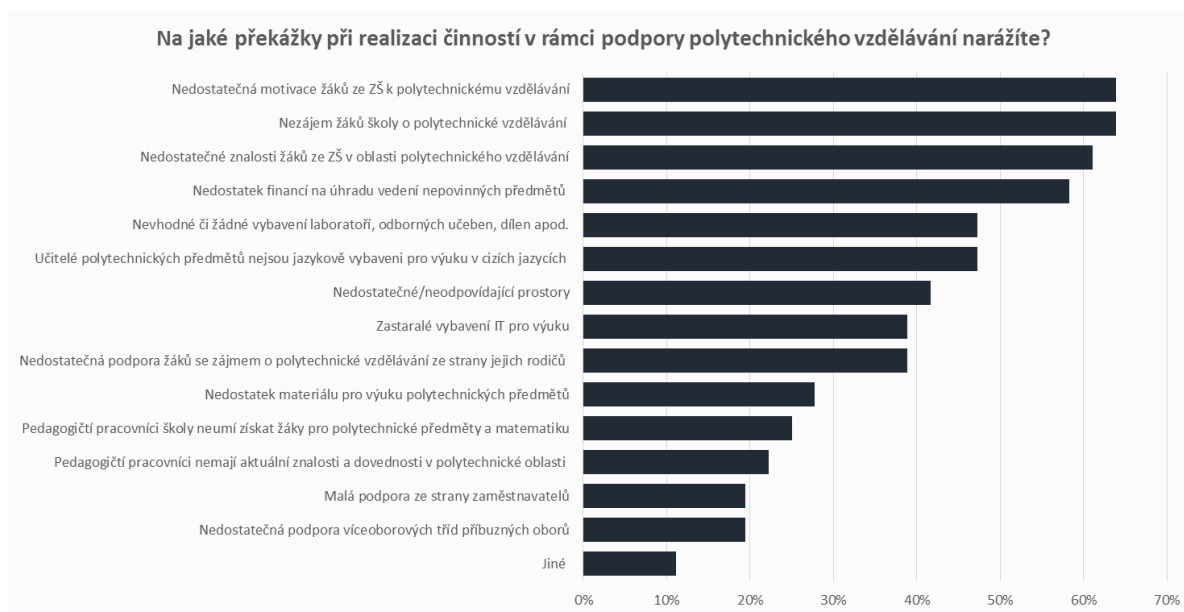
Školy se v rámci této oblasti zaměřují především na zapojování žáků do soutěží/olympiád (bez ohledu na zaměření školy), na organizaci motivačních akcí pro žáky ZŠ (bez ohledu na zaměření školy) a na začleňování laboratorních cvičení, pokusů nebo exkurzí do výuky polytechnických předmětů (s výjimkou praktických škol). SOU a SOŠ se dále ve větší míře zaměřují také na spolupráci se základními školami a na přípravu výukových materiálů pro výuku polytechnického charakteru (platí také pro praktické školy) a cílenou přípravu žáků ke studiu polytechnických oborů na VŠ (platí také pro gymnázia). Gymnázia se mimo již zmíněné dále ve větší míře zaměřují také na individuální práci se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku a praktické školy podporují předškolní polytechnickou výchovu.

Obrázek 21: Přehled činností, na kterých se školy z Karlovarského kraje aktivně podílí v rámci rozvoje polytechnického vzdělávání

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

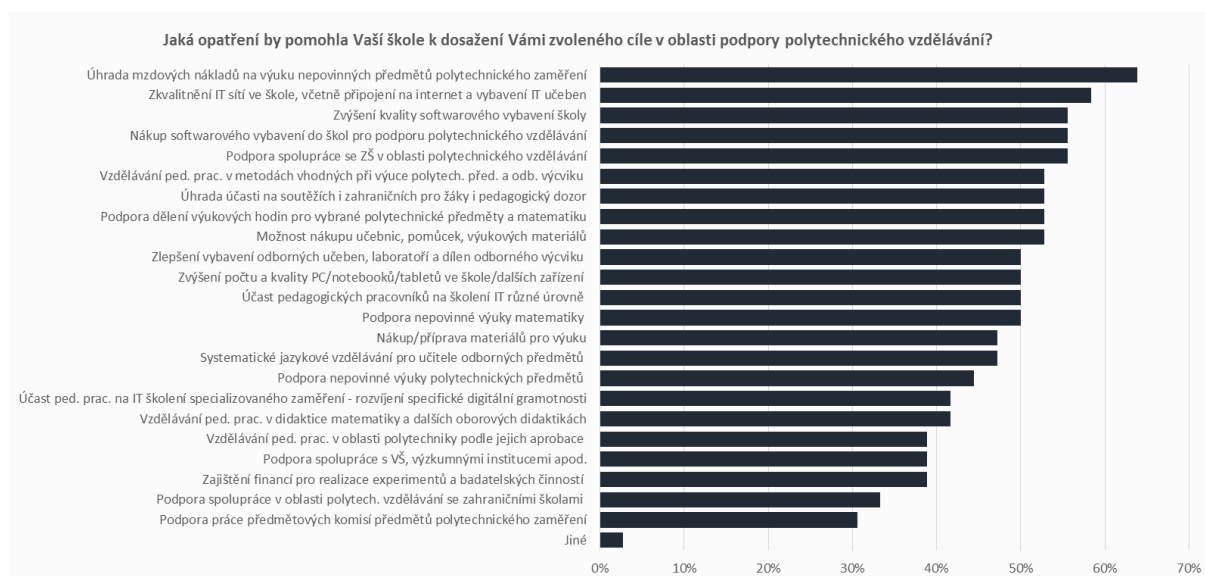
Školy se nejčastěji setkávají s **překážkami** v souvislosti s nedostatečnou motivací žáků ze ZŠ (především SOU, SOŠ a VOŠ) a nezájmem žáků školy o polytechnické vzdělávání (především SOU, SOŠ a gymnázia). Dalšími velmi často zmiňovanými překážkami jsou nedostatečné znalosti žáků ze ZŠ v oblasti polytechnického vzdělávání (především pro SOU a SOŠ), nedostatek financí na úhradu vedení nepovinných předmětů (platí pro všechny typy škol), nevhodné či žádné vybavení laboratoří, odborných učeben a dílen (tuto překážku zmiňovaly v největší míře praktické školy) a nedostatečná jazyková výbava učitelů polytechnických předmětů pro výuku v cizích jazycích (platí především pro gymnázia). SOU dále velmi často zmiňovala nedostatečnou podporu žáků se zájmem o polytechnické vzdělávání ze strany jejich rodičů. Pro gymnázia je mimo již zmíněné významnou překážkou také zastaralé vybavení IT pro výuku a pro praktické školy představují významné překážky nevhodné či žádné vybavení odborných učeben, nedostatečné či neodpovídající prostory a neaktuální znalosti pedagogických pracovníků.

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Opatření, která by školám nejvíce pomohla v realizaci zvolených cílů, jsou: úhrada mzdových nákladů na výuku nepovinných předmětů polytechnického zaměření (zmiňují všechny typy škol s výjimkou praktických), zkvalitnění IT sítě ve škole (nejvíce zmiňují SOU, SOŠ a praktické školy), zvýšení kvality softwarového vybavení školy (nejvíce zmiňují gymnázia a praktické školy), nákup SW vybavení do škol (nejvíce zmiňují gymnázia a VOŠ) a podpora spolupráce se ZŠ v této oblasti (nejčastěji zmiňují SOU). SOU a VOŠ by mimo výše zmíněné pomohla také úhrada mzdových nákladů na výuku nepovinných předmětů a VOŠ by dále pomohlo systematické jazykové vzdělávání pro učitele odborných předmětů, vzdělávání pedagogických pracovníků v metodách vhodných při výuce polytechnických předmětů (toto opatření zmiňují také praktické školy) a podpora dělení výukových hodin pro vybrané polytechnické předměty a matematiku (toto opatření zmiňují také gymnázia). Praktickým školám by mimo již zmíněné pomohl také nákup učebnic, pomůcek a výukových materiálů.

Obrázek 22: Opatření, která by školám pomohla k dosažení cílů v oblasti podpory polytechnického vzdělávání

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

3.3.5 Závěr – identifikace potřeb

Polytechnické vzdělávání je úzce spjato s odborným vzděláváním, protože mnoho odborných oborů v Karlovarském kraji je technického nebo environmentálního zaměření. Největším úskalím je tedy zajištění kvalifikovaných absolventů odborných škol, kteří vyhoví požadavkům zaměstnavatelů. Mnoho potřeb, které jsou identifikovány v rámci odborného vzdělávání, tedy souvisí i s polytechnickým vzděláváním. Uvádíme tedy jen ty potřeby, které se přímo týkají jen polytechnického vzdělávání včetně matematické gramotnosti.

Problém, který se často vyskytuje v závěrech z minitýmů, je nízký zájem pedagogů o další vzdělávání. Pedagogové nejsou finančně ani kariérově motivováni k dalšímu vzdělávání, vzdělání navíc často absolvují ve svém volném čase.

Tabulka 22: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora polytechnického vzdělávání vyplývající ze strategických dokumentů

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl
Nedostatek financí na nepovinné polytechnické předměty	Příspěvek KK na mzdy nedostačuje	Úhrada mzdových prostředků z rozpočtu KK, ale jen na předměty, které mají vazbu na trh práce
Zastaralé a nedostatečné IT sítě, ICT vybavení a SW	ICT se hradilo převážně z EU fondů, rychle zastarává	Pořízení ICT v rámci šablon, případně pokud bude odůvodněná potřeba, může KK centrálně zakoupit

Tabulka 23: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora polytechnického vzdělávání vyplývající z jednání minitýmu

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatek pedagogů s přírodovědným zaměřením.	- Nezájem absolventů SŠ studovat tyto obory (nízké finanční ohodnocení) - Absolventi VŠ se nevracejí do KK - Studium na PedF je odtrženo od praxe, při dvoustupňovém studiu není prostor pro pedagogickou praxi	- Podpora absolventů potřebných oborů VŠ ze strany KK - Vyšší finanční ohodnocení - Krajská informační kampaň na podporu přírodovědných oborů - soutěže, exkurze, zviditelnění úspěšných žáků - Více povinné praxe pro studenty PedF	Je již částečně řešeno prostřednictvím stipendií pro studenty VŠ. Přírodovědné obory Matematika, Fyzika a Chemie se zaměřením na vzdělávání patří mezi upřednostňované obory v rámci stipendijního programu. Strukturu VŠ studia a praxe nemůže KK ovlivnit.
Nezájem pedagogů o DVPP	- Nízká motivace k dalšímu vzdělávání - Nenároková složka platu nezohledňuje aktivitu v dalším vzdělávání, seznamování se s trendy, aplikaci ve výuce	Nastavit systém hodnocení a odměňování PP, který zohledňuje DVPP	V pravomoci ředitele SŠ. Souvisí s kariérním řádem pedagoga, který není v kompetenci KK.
Nízká matematická gramotnost žáků	- Žáci neumějí selektovat a analyzovat informace, chybí zdravý selský rozum - Povrchní práce s	- Navýšit počet hodin matematiky, aby byl čas na aplikaci znalostí do každodenního života - Výuka pomocí herních	Neinvestiční i investiční vybavení bylo pořízeno v rámci projektu Podpora přírodovědného a technického

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
	informacemi díky informačním technologiím ▪ Teoretický výklad matematiky kvůli požadavkům na MZ	sestav (Merkur, Lego technic apod.) ▪ Výměna zkušeností pedagogů ZŠ a SŠ - pravidelná setkávání	vzdělávání v KK, který je nyní v udržitelnosti.
Zastaralé vybavení laboratoří a odborných učeben	▪ Chybí systém na obnovu majetku ▪ Nízké provozní a investiční příspěvky	▪ Školy neuplatňující odpisy dofinancovat zřizovatelem ▪ Nastavit systém obnovy majetku pro příspěvkové organizace - postupná obměna majetku začleněná do ročního rozpočtu škol	
Nedostatek nepedagogů - např. laboratorní technik, ICT technik apod.	▪ Financování regionálního školství	▪ Příspěvek zřizovatele na platy nepedagogů	Nespoléhat jen na dotace (šablony).
Nedostatek financí na volitelně povinné polytechnické předměty a volnočasové aktivity	▪ Finance ze státního rozpočtu	▪ Příspěvek zřizovatele na platy PP a vybavení, exkurze a materiál ▪ Příspěvky zaměstnavatelů a dary fyzických osob ▪ Zpřísnit přijímací řízení na SŠ ▪ Optimalizace středního školství dle potřeb trhu práce	
Nedostatečná datová kapacita	▪ Školy jsou napojené na různé datové sítě, neexistuje páteřní datová síť	▪ Zřídit dostačující krajskou páteřní datovou optickou síť pro všechny školy	
RVP SŠ není v souladu s RVP ZŠ	▪ Změny v RVP se nedělají systémově ▪ Úbytek hodin přírodovědných předmětů ▪ Negativní vztah PP k technice, mezi PP převaha žen	▪ Soulad RVP ZV a SV ▪ V ŠVP důraz na praktické činnosti ZŠ v dílnách ▪ Sdílení dílen a odborných učeben se ZŠ	Sdílení dílen školy realizovaly v rámci projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v KK, který je nyní v udržitelnosti.

3.4 Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání

3.4.1 Stručná charakteristika intervence

Rozšiřování nabídky středních škol a VOŠ v oblasti dalšího vzdělávání a v poskytování procesů uznávání: tvorba programů DV bez standardů NSK a podle standardů NSK; specifika vzdělávání dospělých, využití znalostí a lektorských dovedností v oblasti vzdělávání dospělých získaných v předešlých projektech; podpora procesů uznávání výsledků předchozího učení, tvorba konkrétních zadání; metodická podpora při pedagogickém projektování ve školách, které je součástí tvorby metodiky plánování a postupu učení tvorby plánování; síťování škol (networking), postupy utváření sítí, metodická podpora členů sítí, způsob organizace a sdílení; utváření optimální infrastruktury SŠ a VOŠ v oblasti poskytování DV.

Hlavní výzvy:

- Rozšiřování nabídky SŠ a VOŠ v oblasti DV a poskytování procesů uznávání;
- Tvorba programů DV bez standardů NSK
- Tvorba programů DV podle standardů NSK
- Specifika vzdělávání dospělých, využití znalostí a lektorských dovedností v oblasti vzdělávání dospělých získaných v předešlých projektech
- Tvorba konkrétních zadání
- Metodická podpora při pedagogickém projektování
- Síťování škol (networking)
- Utváření optimální infrastruktury SŠ a VOŠ v oblasti poskytování DV každého kraje.

Hlavní překážky:

Vnitřní faktor:

- malý zájem o poskytování dalšího vzdělávání ze strany:
 - a) vedení škol,
 - b) učitelů jako lektorů DVD,
 - c) zaměstnavatelů,
 - d) úřadů práce;
- obtíže při tvorbě programů DV,
- náročná administrativa spojená se získáním akreditace rekvalifikací i při získávání autorizace podle z. 179/2006 Sb.,
- omezený počet standardů profesních kvalifikací NSK,
- nedostatečná možnost „skládání PK“ pro vykonání závěrečné zkoušky a získání vyučení.

Vnější faktor:

- úroveň koordinace vzdělávací politiky při naplňování strategie na národní i krajské úrovni;
- konkurenční prostředí DV a nerovné podmínky ve srovnání se soukromými agenturami (např. zakázky z krajských úřadů, ÚP).

Hlavní informační zdroje:

- Strategie rozvoje vzdělávací politiky ČR 2020
- Strategie celoživotního učení ČR
- Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon
- Zákon č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání
- Vyhláška č. 176/2009 Sb.
- Zákon č. 430/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti
- Projekty - UNIV 2 KRAJE, UNIV 3, NSK, NSK 2, KONCEPT
- www.nuv.cz
- www.msmt.cz
- www.narodnikvalifikace.cz
- www.univ3.univ.cz

Strategické dokumenty Karlovarského kraje:

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji za školní rok 2014/2015
- Analýza zaměstnanosti Karlovarského kraje (prosinec 2013)
- Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2015 a strategie APZ pro rok 2016

Legislativní rámec celoživotního vzdělávání:

Další vzdělávání se řídí zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení. Uznávání výsledků vzdělávání se řídí zákonem č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

3.4.2 Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání v Karlovarském kraji

V Karlovarském kraji se dalšímu vzdělávání (DV) věnují některé odborné školy, které jsou i autorizovanými osobami pro konání zkoušek profesních kvalifikací (PK). V regionu se nepodařilo vytvořit síť škol jakožto center dalšího vzdělávání.

Střední školy - autorizované osoby dle zákona č. 179/2006 Sb.:

- Střední škola logistická Dalovice
- Integrovaná střední škola Cheb
- Střední odborná škola stavební Karlovy Vary
- Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov
- Střední průmyslová škola Ostrov
- Střední škola živnostenská Sokolov
- Obchodní akademie a VOŠ cestovního ruchu
- Jezdecká akademie – Střední odborná škola M. Lázně

Integrovaná střední škola Cheb byla jedním z hlavních iniciátorů vzniku šesti profesních kvalifikací a její zaměstnanci se aktivně podíleli na jejich vzniku a hodnotících a kvalifikačních standardech. Zaměstnanec ISS Cheb je jedním ze členů sektorové rady MPO. V rámci ČR se jedná o jedny z mála PK, jejichž vznik byl aktivně vyvolán ze strany střední školy. Jedná se o PK: Výrobce a opravář smyčcových hudebních nástrojů, Výrobce a opravář smyčců, Výrobce a opravář trsacích a drnkacích hudebních nástrojů, Výrobce a opravář dechových dřevěných hudebních nástrojů, Výrobce a opravář dechových žesťových hudebních nástrojů a Výrobce součástí strunných hudebních nástrojů.

Některé školy realizují rekvalifikační kurzy pro úřad práce nebo pro vzdělávací instituce, které nejsou autorizovanou osobou pro složení zkoušky PK. Stát se autorizovanou osobou je mnohdy pro školy nesnadné, protože nesplňují všechny podmínky (např. materiální zabezpečení).

Tabulka 24: Další vzdělávání na školách zřizovaných KK ve školním roce 2014/2015

Škola	DV
Gymnázium Sokolov a KVC	DVPP
	Jazykové kurzy
Gymnázium a obchodní akademie M. Lázně	ECDL
Gymnázium a SOŠ Chodov	Odborné kurzy
Střední škola logistická Dalovice	Kurzy a zkoušky PK
	Odborné kurzy
Hotelová škola M. Lázně	Odborné kurzy
Integrovaná střední škola Cheb	Kurzy a zkoušky PK
	Odborné kurzy
ISŠTE Sokolov	Odborné kurzy
	Kurzy a zkoušky PK
	U3V
OA, VOŠ cestovního ruchu a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky K. Vary	ECDL
	Státní jazykové zkoušky
	Mezinárodní jazykové zkoušky
První české gymnázium v Karlových Varech	DVPP
Střední odborná škola stavební K. Vary	Odborné kurzy
Střední průmyslová škola Ostrov	Kurzy a zkoušky PK
	Odborné kurzy
Střední škola živnostenská Sokolov	Kurzy a zkoušky PK
Střední zemědělská škola Dalovice	Odborné kurzy (akreditace MZe ČR)
Střední zdravotnická škola a VOŠ zdravotnická Karlovy Vary	Odborné kurzy

Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv středních škol

Integrovaná střední škola Cheb třetím rokem provozuje **Portál dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji** (www.dvkk.cz). Portál dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji je nejobsáhlejší nabídkou dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji. Tento portál využívají vzdělávací instituce (soukromé subjekty i školy) jako prostor pro zveřejnění své nabídky i uchazeči ze strany veřejnosti i firem, kteří hledají konkrétní vzdělávání. Na portálu je zaregistrováno přes 100 poskytovatelů, kteří nabízejí více než 500 nabídek dalšího vzdělávání.

Dle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje na období 2016 – 2020 jsou v oblasti dalšího vzdělávání navrhována tato opatření:

- Podporovat **rozvoj občanského vzdělávání a klíčových kompetencí dospělých**
- Podporovat zavedení **hodnocení vzdělávacích institucí** za účelem zvýšení kvality DV
- Podporovat rozvoj **škol a knihoven jako center celoživotního učení**
- Podporovat implementaci a udržitelný rozvoj **systému uznávání vzdělání založeném na Národní soustavě kvalifikací**
- Zasiťování **místních center dalšího vzdělávání ve středních školách**

3.4.3 Realizované aktivity a projekty

V uplynulém období střední školy realizovaly několik projektů, které rozšířily nabídku dalšího vzdělávání. Integrovaná střední škola Cheb vytvořila Portál dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji, který vznikl v rámci projektu Podpora rozvoje dalšího vzdělávání v Karlovarském kraji. Součástí tohoto projektu byla i tvorba a konání 12 odborných kurzů pro personalisty a lektory DV.

Gymnázium Sokolov a KVC realizovalo projekt Senioři na GYMSO, v rámci něhož byl pro seniory připraven cyklus přednášek.

Střední logistická škola Dalovice realizovala projekt *Logistická celoživotní akademie*, který rozšířil nabídku dalšího vzdělávání v této škole.

V letech 2005 až 2008 byl v Karlovarském kraji realizován projekt UNIV (Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby pro dospělé). Uvedený projekt probíhal v šesti krajích ČR (Jihočeský, Karlovarský, Pardubický, Olomoucký, Ústecký a Zlínský), v každém kraji bylo zapojeno 11 škol. Na UNIV navázal projekt UNIV 2 KRAJE. Cílem projektu UNIV 2 KRAJE (2009 -2013) byla proměna SŠ (především odborných) v centra celoživotního učení, tzn. otevřené instituce, které by vedle počátečního vzdělávání nabízely nejrůznější formy dalšího vzdělávání pro široké spektrum zájemců. V průběhu projektu byly realizovány aktivity, jejichž smyslem bylo vytvořit co možná nejvhodnější podmínky pro uvedenou změnu. Na každé zapojené škole mělo vzniknout centrum celoživotního učení, které by koordinovalo své vzdělávací aktivity tak, aby celková nabídka programů DV skutečně pokrývala vzdělávací potřeby identifikované v daném kraji. Pedagogičtí pracovníci zapojených škol se účastnili řady vzdělávacích seminářů, na kterých byly rozvíjeny jejich vybrané profesní kompetence (zejména v oblasti vzdělávání dospělých, projektování modulových vzdělávacích programů, celoživotního kariérového poradenství, marketingu dalšího vzdělávání apod.).

Každá škola zapojená do projektu připravila ve spolupráci s vhodnými sociálními partnery nejméně 3 programy DV a jeden z nich v rámci projektu realizovala. V Karlovarském kraji se do projektu zapojilo celkem 14 středních škol a bylo vytvořeno 40 vzdělávacích programů. UNIV 3 navazuje na projekty UNIV a UNIV 2 KRAJE, které probíhaly v letech 2005 až 2012.

Cílem projektu UNIV 3 (únor 2012 až říjen 2015) bylo zkvalitnit systém rekvalifikací širokou podporou procesu uznávání výsledků předchozího učení a modernizací procesu akreditací. V průběhu projektu byl modernizován proces akreditací rekvalifikačních programů, a to jednak vytvořením elektronického systému pro přijímání žádostí o akreditaci, jednak inovací potřebných metodik a vytvořením nových. Ke zkvalitnění a zpřehlednění rekvalifikací přispěl projekt vytvořením 414 modulovými rekvalifikačními programy podle standardů NSK (což je oficiální databáze dovedností potřebných pro výkon konkrétního povolání nebo pracovní pozice). Vzdělávací programy jsou po ukončení projektu k dispozici všem subjektům poskytujícím rekvalifikační vzdělávání a jsou využívány v procesu akreditace rekvalifikací. V průběhu projektu bylo realizováno 717 pilotních ověřování standardů NSK, tedy procesů uznávání výsledků předchozího učení; pilotní ověřování bylo zpětnou vazbou pro tvůrce těchto standardů, která by měla být využita k jejich zkvalitnění. Cílená příprava pracovníků vzdělávacích institucí participujících na projektu v oblasti realizace pilotního ověřování procesu uznávání výsledků předchozího učení následně umožnila kvalitnější realizaci uznávání podle zákona č. 179/2006 Sb.

Tabulka 25: Vzdělávací programy a konkrétní zadání pro zkoušky vytvořené na SŠ v Karlovarském kraji

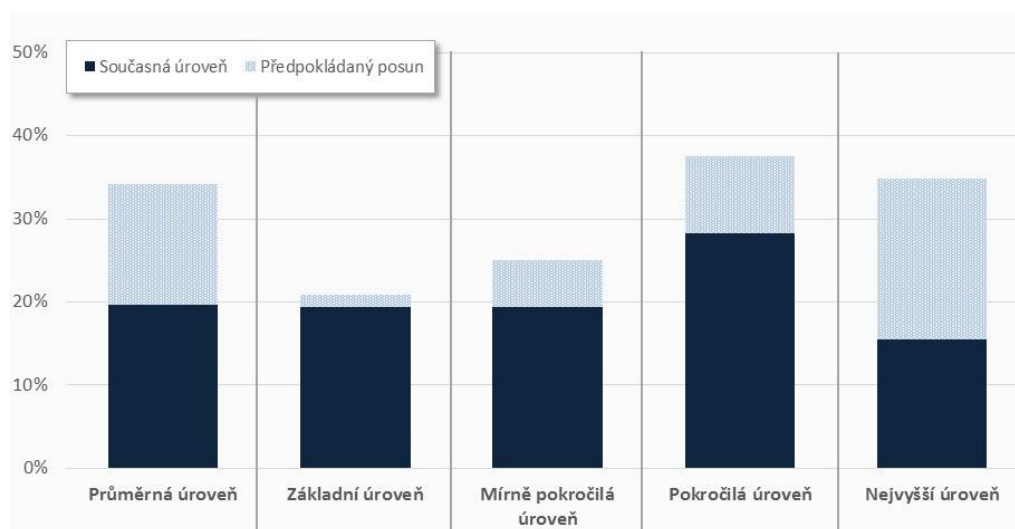
Název školy	Zřizovatel školy	Podíl na tvorbě VP Osnovy (OS); Konkrétní zadání (KZ)
Střední odborná škola logistická a střední odborné učiliště Dalovice	Kraj	66-004-H Manažer prodeje (OS) 62-003-M Kontrolor kvality (OS) 37-025-M Odborný pracovník obsluhy pošty (OS) 37-026-M Operátor poštovních informačních služeb (OS)
Střední průmyslová škola keramická a sklářská Karlovy vary	Kraj	28-008-H Obsluha pálicích (OS) 28-011-H Sklář pro lisované sklo (OS) 28-002-H Keramik-modelář (OS) 28-005-H Vylévač keramiky (KZ) 28-006-H Výrobce lisované keramiky (KZ) 28-010-H Sklář pro duté sklo (KZ) 28-028-M Keramický technik mistr (OS) 28-029-M Keramický technik technolog (OS) 28-030-H Glazovač keramiky (KZ) 28-031-H Příprava keramických hmot (KZ)
Integrovaná střední škola Cheb	Kraj	29-026-E Balení a expedice masa, drůbežího masa, králíků, zvěřiny a výrobků z nich (OS) 29-005-E Výroba těstovin (OS) 29-022-E Porážení, jatečné opracování a porcování drůbeže (KZ) 29-024-H Výroba konzerv (KZ) 29-027-E Výroba nečokoládových cukrovinek (KZ) 29-029-H Výroba majonéz a omáček (KZ) 33-038-M Výrobce a opravář smyčcových hudebních nástrojů (OS + KZ) 33-040-M Výrobce a opravář trsacích a drnkacích hudebních nástrojů (OS + KZ)
Střední škola živnostenská Sokolov	Kraj	31-008-H Stříhání oděvů (stříhová služba) - (KZ) 29-014-H Výroba zmrzlin (KZ) 33-034-E Dělník výroby drobných dřevěných výrobků (OS + KZ) 65-023-H Cukrář v restauračním provozu (KZ)
Střední průmyslová škola Locket	Kraj	36-004-H Topenář (OS)
OA a VOŠ cestovního ruchu a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Karlovy Vary	Kraj	65-021-N Průvodce cestovního ruchu (KZ) 65-026-M Místní zástupce cestovní kanceláře (OS)
Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov	Kraj	36-058-H Stavební montážník (OS) 26-021-H Montér hromosvodů (OS) 36-052-H Betonář (KZ) 36-054-H Montér výplní stavebních otvorů (KZ)

Zdroj: Projekt UNIV 3

3.4.4 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti rozvoje škol jako center dalšího profesního vzdělávání

Národní ústav pro vzdělávání provedl na konci roku 2015 na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji dotazníkové šetření, jehož cílem bylo identifikovat aktivity, jimiž se školy zabývají a ty, ve kterých mají určité rezervy. Ze šetření dále vyplynuly překážky, které brání školám v rozvoji odborného vzdělávání a také návrhy opatření, která by rozvoji napomohla. Přibližně 28 % škol se snaží celoživotní učení dále rozvíjet a realizuje aktivity spadající především do pokročilé úrovně. Z níže přiloženého grafu je patrné, že školy mají zájem hlavně o systematické rozvíjení této oblasti a realizaci aktivit zařaditelných do nejvyšší úrovně (předpokládaný posun na nejvyšší úrovni o 19 %), případně do pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 9 %).

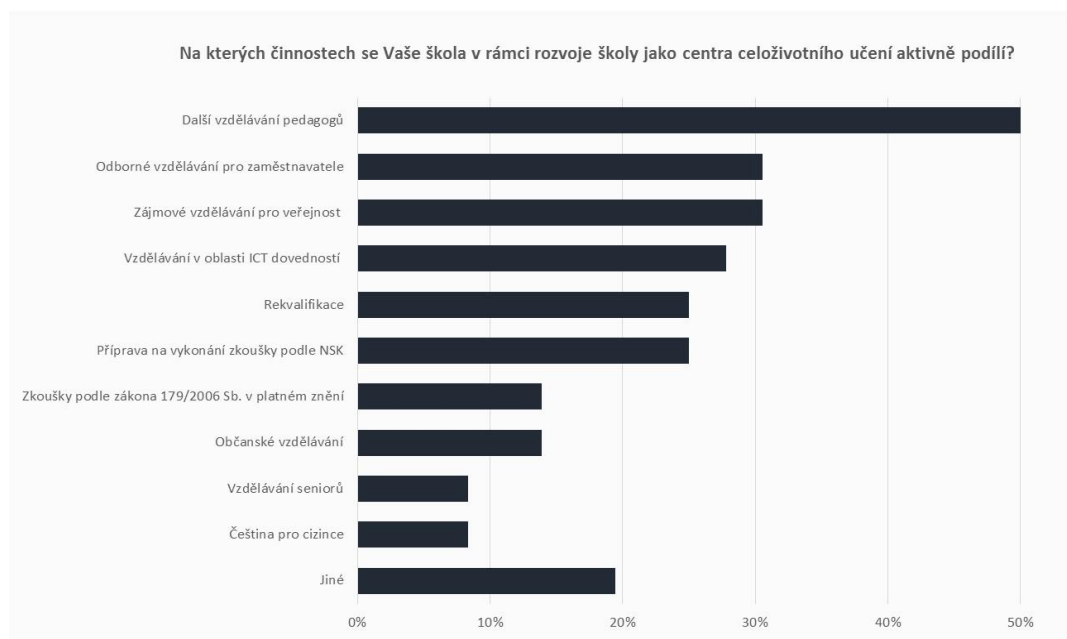
Obrázek 23: Současná úroveň rozvoje škol v Karlovarském kraji jako center celoživotního učení

- **Základní úroveň** – dalším vzděláváním se škola nezabývá, není součástí vize školy
- **Mírně pokročilá úroveň** – další vzdělávání je realizováno pouze okrajově, prostřednictvím dílčích aktivit
- **Pokročilá úroveň** – škola se snaží další vzdělávání rozvíjet (občasná spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy, škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona 179/2006 Sb.)
- **Nejvyšší úroveň** – další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy a je systematicky rozvíjeno (spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, realizace kurzů pro samoplátce, příprava programů dalšího vzdělávání, škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona 179/2006 Sb. a realizuje kurzy, za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy, většina lektorů prošla vzděláváním v oblasti lektorských dovedností, realizace zájmového a občanského vzdělávání)

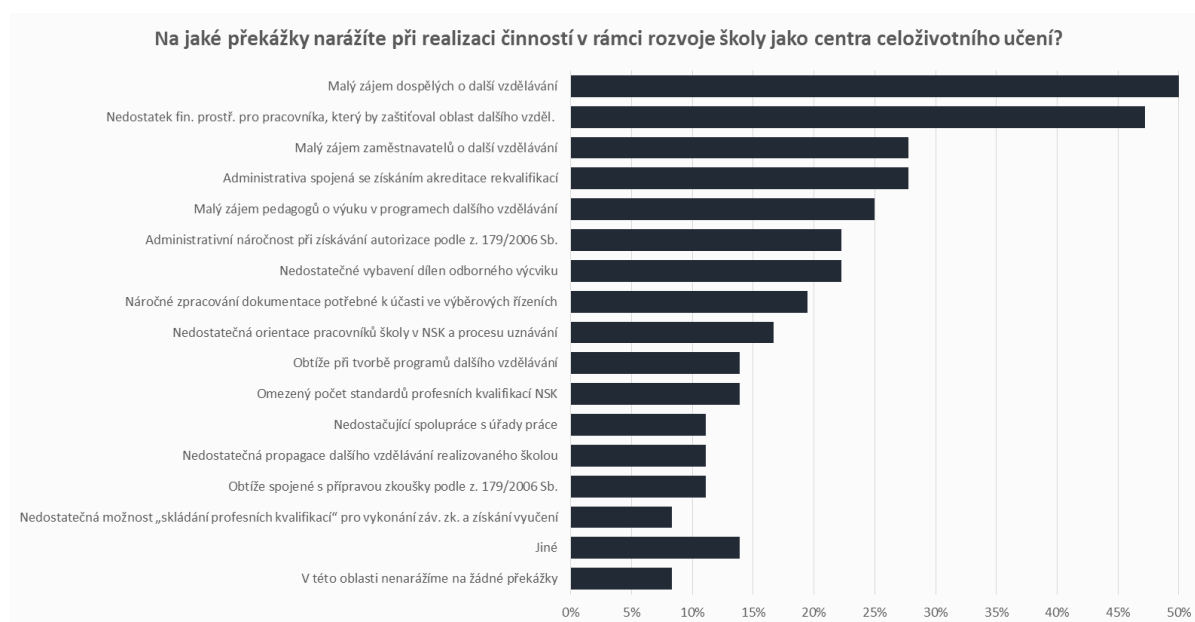
Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Celoživotní vzdělávání uplatňují zejména odborné školy včetně VOŠ. Školy vyvíjejí aktivitu především v oblasti dalšího vzdělávání pedagogů (bez ohledu na zaměření školy), odborného vzdělávání pro zaměstnavatele (především SOU, SOŠ a VOŠ), zájmového vzdělávání pro veřejnost (především VOŠ, gymnázia a praktické školy) nebo vzdělávání v oblasti ICT dovedností (s výjimkou praktických škol). Školy dále zajišťují rekvalifikace (s výjimkou praktických škol) a přípravu na vykonání zkoušky podle NSK (SOŠ, VOŠ).

Obrázek 24: Přehled činností, na kterých se školy z Karlovarského kraje aktivně podílejí v roli center celoživotního učení

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

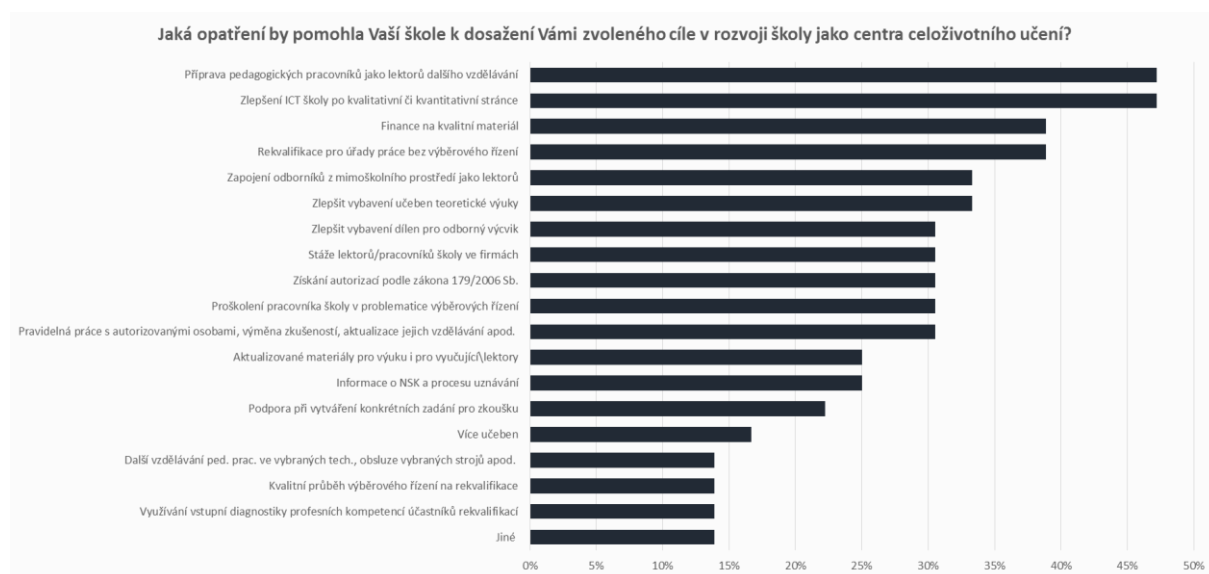
Školy v této oblasti nejčastěji narážejí především na malý zájem dospělých o další vzdělávání (bez ohledu na zaměření školy) a nedostatek finančních prostředků pro pracovníky, kteří by zajišťovali oblast dalšího vzdělávání na školách (bez ohledu na zaměření školy). Dalšími překážkami jsou pak malý zájem zaměstnavatelů o další vzdělávání (především SOŠ, VOŠ a gymnázia) a administrativní náročnost spojená se získáním akreditace rekvalifikací (především SOU, SOŠ a VOŠ). Gymnázia, VOŠ a praktické školy dále narážejí na malý zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání a praktické školy se navíc potýkají s nedostatečným vybavením dílen odborného výcviku.

Obrázek 25: Překážky, na které školy z Karlovarského kraje narážejí při realizaci činností v rámci rozvoje školy jako centra celoživotního učení

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Opatřeními, která by školám nejvíce pomohla v realizaci zvolených cílů, jsou především příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (toto opatření bylo zmiňováno v rámci všech typů škol s výjimkou praktických) a zlepšení ICT školy po kvantitativní i kvalitativní stránce (toto opatření bylo velmi často zmiňováno v rámci všech typů škol s výjimkou SOU). Dále by školám pomohly finance na kvalitní materiál (především SOU, SOŠ a praktickým školám) a možnost provádět rekvalifikace bez výběrového řízení (především SOU, SOŠ a VOŠ). SOU a SOŠ by dále pomohly stáže lektorů/pracovníků školy ve firmách a SOU pak získání autorizací podle zákona 179/2006 Sb. SOŠ a gymnáziím by mimo již zmíněné pomohlo také zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů.

Obrázek 26: Přehled opatření, která by pomohla školám z Karlovarského kraje k dosažení cílů v rozvoji školy jako centra celoživotního učení

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

3.4.5 Závěr – identifikace potřeb

Zásadním problémem v oblasti dalšího vzdělávání se jeví nízký zájem veřejnosti o další vzdělávání a nedostatečné povědomí o uznávání výsledků vzdělávání. Malý zájem je i mezi pedagogy lektorovat další vzdělávání. Problémem je i nízké zastoupení subjektů Karlovarského kraje v sektorových radách, které se podílejí na tvorbě profesních kvalifikací.

Tabulka 26: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání vyplývající ze strategických dokumentů

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečné povědomí o uznávání výsledků vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb.	Málo autorizovaných osob z řad SŠ (pro některé SŠ nesplnitelné podmínky) i zaměstnavatelů KK	- Spolupráce SŠ a firem při zajišťování kurzů a zk. profesních kvalifikací (PK) - Vyšší podíl SŠ na tvorbě a revizích hodnotících a kvalifikačních standardů PK - Propagace NSK	Teoretická výuka může probíhat v učebnách školy a praxe na pracovišti.
Předčasné odchody ze vzdělávacího systému bez ukončeného stupně vzdělání	Nízká motivace, sociální situace rodin	Úprava ŠVP v souladu se standardy PK tak, aby žák mohl získat PK, pokud neukončí studium standardní formou (ZZ, MZ). Platí v případě, že žák splní podmínky pro získání PK.	Zkušební pilotáž na vybraných SŠ.
Nedostatečné odborné vzdělání učitelů odborných předmětů	Malý zájem učitelů, necentralizovaná nabídka	Vznik Centra odborného vzdělávání při odborné škole jako součást Krajského vzdělávacího centra.	
Málo lektorů DV na středních školách.	Nezájem pedagogů	Lepší informovanost o PK Lektor DV.	

Tabulka 27: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání vyplývající z jednání minitymu

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl
Nedostatečné provázání počátečního a dalšího vzdělávání. Předčasné odchody ze vzdělávacího systému bez ukončeného stupně vzdělání.	- Sociální situace rodin. Absence speciálních pedagogů ve škole. - Zaměstnání lze získat i bez vzdělání. - Nedostatečné kariérové poradenství na ZŠ → špatná volba povolání. - Nedostatečné kariérové poradenství na SŠ jako prevence předčasných odchodů - Není možnost získat kvalifikaci při předčasném ukončení vzdělávání - chybí vazba mezi počátečním a dalším vzděláváním	- Zřízení krajského centra kariérového poradenství pro dospělé - centrální nabídka zkoušek (kurzů) PK, které nabízejí (nejen) SŠ. - Provázání RVP se standardy NSK na celostátní úrovni. - SOŠ - společný 1. ročník a specializace až od 2. ročníku. - Lepší finanční ohodnocení kariérových poradců na SŠ, vyšší časová dotace jejich práce a systematické vzdělávání kariérových poradců. - Informování kariérových poradců o NSK. - Efektivnější práce se sociálně slabými žáky. - Spolupráce škol se zaměstnavateli.
Malý zájem veřejnosti o DV.	- Dotace EU - kurzy "zdarma" - Chybí motivace k DV. - Ochota platit jen zájmové kurzy. - Stigma školy - lidé se nechtějí vracet	- Zřízení krajského centra kariérového poradenství pro dospělé. - Propagace DV - oslovovat správnou cílovou skupinu a zdůraznit důležitost DV

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl
	- do "školních lavic" - Vzdělání se dále vzdělávají, ostatní nemají potřebu se vzdělávat - Příliš mnoho vzdělávacích institucí - nepřehlednost - Malý zájem o zk. PK - lidé nemají informace. ÚP hradí kurz, ale ne zkoušku PK	(vzdělávání obecně). - Rating vzdělávacích subjektů. - Srozumitelná kampaň pro veřejnost a zaměstnavatele, která by zdůraznila výhody NSK. - Přizpůsobit a zatraktivnit školní prostředí dospělým.
Nedostatečné povědomí o uznávání výsledků vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb.	- Lidé nečtou zákony/neznalost zákonů - Odborníci často nevědí všechny informace o NSK - nepředávají správné informace	- Zřízení krajského centra kariérového poradenství pro dospělé. - Srozumitelná kampaň pro veřejnost a zaměstnavatele, která by zdůraznila výhody NSK. - Kariéroví poradci na SŠ musejí mít přesné informace o NSK.
Málo lektorů DV na středních školách.	- Pedagogové nechtějí učit po vyučování - Pedagogové mají obavy učit dospělé - jiné formy a metody práce	- DV se musí pedagogům vyplatit. - DVPP v oblasti lektorských dovedností. - Propagace kurzů DV na SŠ - spolupráce s KHKKK.
Autorizace k profesním kvalifikacím na středních školách.	- Administrativní náročnost - Financování zkoušek PK - Finanční náklady na pracovníka, který by vedl DV na SŠ - SŠ musí dokládat materiální zabezpečení - Autorizovaný zástupce musí splňovat požadavky na vzdělání, i když má dlouholetou praxi - Rozdílná náročnost jednotlivých PK - Malé zapojení zaměstnavatelů a SŠ v KK do sektorových rad	- Metodická pomoc s autorizací od pracovníků NÚV. - Finance na koordinátora DV na SŠ. - Tlak na změnu podmínek pro autorizované osoby - revize kvalifikačních požadavků na autorizované osoby - Zvýšit povědomí o PK a jejich tvorbě - vyšší zapojení zástupců firem a SŠ v KK do sektorových rad

3.5 ICT včetně potřeb infrastruktury, jazykové vzdělávání a podpora rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v Karlovarském kraji

Karlovarský kraj se dosud systematicky nezabýval rozvojem výuky cizích jazyků, ICT kompetencí a čtenářské a matematické gramotnosti u žáků středních škol. Je potřeba tyto oblasti rozvíjet už od předškolního vzdělávání a propojit zejména základní a střední vzdělávání tak, aby výuka cizích jazyků na střední škole mohla plynule navázat na základní vzdělání a rozvoji čtenářské a matematické gramotnosti se věnovalo i střední vzdělávání.

Z mezinárodního výzkumu PISA 2009, jehož hlavní oblastí výzkumu byla čtenářská gramotnost, vyplývá, že Karlovarský kraj zaujímá jednu z posledních pozic v rámci ČR.

Dle **Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje na období 2016 – 2020** jsou v oblasti nepovinných témat ve středním vzdělávání uvedena tato opatření:

- Podporovat **zvyšování ICT kompetencí**.
- Podporovat zavedení plošné **realizace maturitní zkoušky elektronickou formou**, podporovat účast středních škol na pilotním ověřování možnosti zavedení počítačem podporovaného testování (CBT) realizace maturitní zkoušky.
- Podporovat zavedení **skládání písemných závěrečných zkoušek elektronicky**, zároveň dále ponechat možnost skládání písemných zkoušek tradiční formou – metodou tužka + papír.
- Podporovat **poskytování metodické podpory školám při využívání jednotných zadání**, např. formou e-learningu, konzultací a helpline.
- **Podporovat rozvoj výuky cizích jazyků**.

Podpora čtenářské a matematické gramotnosti je uvedena jen v oblasti základního vzdělávání, a to jen zcela obecně:

- **Podpora čtenářské a matematické gramotnosti v základním vzdělávání.**

Dle **Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015 – 2020** je nutné se při revizi RVP zaměřit mj. na návaznost výuky cizích jazyků mezi základním a středním vzděláváním. Dále je třeba posílit výuku cizích jazyků zejména v oborech odborného vzdělání a zavést výuku druhého cizího jazyka.

V Karlovarském kraji je třeba se zaměřit na návrat německého jazyka jako prvního jazyka do ŠVP škol a rozvíjet zejména odborný německý jazyk.

V **Akčním plánu na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR** je mezi opatřeními na zkvalitnění technických a odborných předmětů uvedeno:

- Posílení výuky cizích jazyků. S ohledem na zlepšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je třeba systematicky **podporovat znalost odborného cizího jazyka** nejen u prvního cizího jazyka, ale i u dalších cizích jazyků, **zejména pak německého jazyka**. Indikátor: počet vyškolených učitelů pro výuku odborného cizího jazyka, vytvoření základních standardů pro výuku odborného cizího jazyka, které zohlední specifika příslušných oborů.²¹

3.5.1 Realizované aktivity a projekty

Střední školy v Karlovarském kraji realizovaly projekty zaměřené zejména na rozvoj výuky cizích jazyků (včetně zahraničních pobytů) a na rozvoj ICT kompetencí. V oblasti matematické a čtenářské gramotnosti nebyly v Karlovarském kraji realizovány žádné projekty.

Projekty realizované na středních školách v oblasti ICT kompetencí:

- Tvorba digitálních učebních materiálů a jejich databáze (GOAML)
- Informační centra digitálního vzdělávání (Gymnázium Cheb)
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků v Karlových Varech (SOŠ a SOU Nejdek)
- Využití informačních a komunikačních technologií ve výuce všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů (SZŠ a VOŠ K. Vary)
- Využíváme ICT ve výuce (ZŠ a SŠ Karlovy Vary)

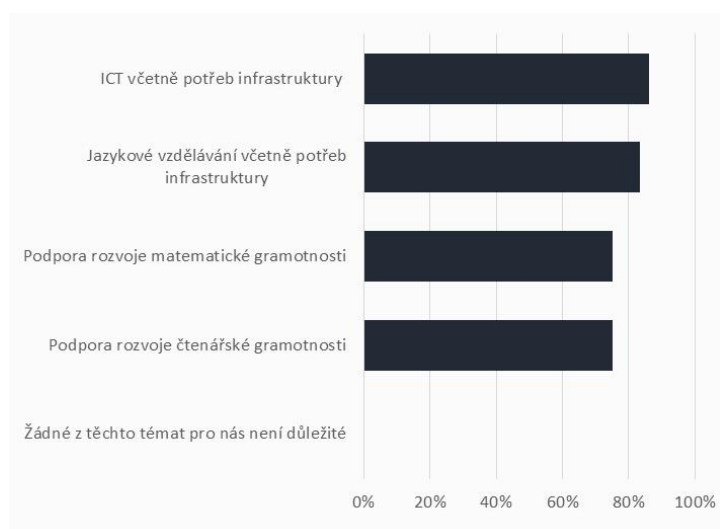
Projekty realizované na středních školách v oblasti rozvoje cizích jazyků:

- Zkvalitňujeme odbornou přípravu v cizím jazyce (SŠ logistická Dalovice)
- Rozvoj jazykových dovedností studentů a učitelů (SOŠPg, G a VOŠ K. Vary)
- Zahraniční aktivity (Gymnázium Cheb)
- Kolik řečí znáš, tolikrát jsi člověkem... (OA a VOŠ cestovního ruchu K. Vary)
- Rozvoj jazykových kompetencí a komunikačních schopností ve výuce cizích jazyků (První české gymnázium K. Vary)
- Jazyky jinak (První české gymnázium K. Vary)
- Xenos ABC Aue – SOŠ a SOU Nejdek
- Tvorba výukových video modulů s jazykovou variací pro podporu nových forem výuky žáků (SPŠ Ostrov)
- Podpora výuky cizích jazyků na SPŠ Ostrov
- Podpora jazyků (SOU stravování a služeb K. Vary)
- ERASMUS+ (SŠŽ Sokolov; SUPŠ K. Vary)
- Nové metody ve výuce cizích jazyků (SŠŽ Sokolov)
- Keramka v Evropě (SUPŠ K. Vary)
- Podpora výuky cizích jazyků na SŠ (SZŠ a VOŠ K. Vary)

3.5.2 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti nepovinných témat

V rámci nepovinných oblastí intervencí je pro školy nejdůležitější oblast ICT včetně potřeb infrastruktury (86 %), druhou nejdůležitější oblastí je jazykové vzdělávání (83 %). Dále následuje podpora rozvoje matematické a čtenářské gramotnosti (75 %).

Graf 1: Důležitost nepovinných oblastí intervencí pro Krajský akční plán Karlovarského kraje

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

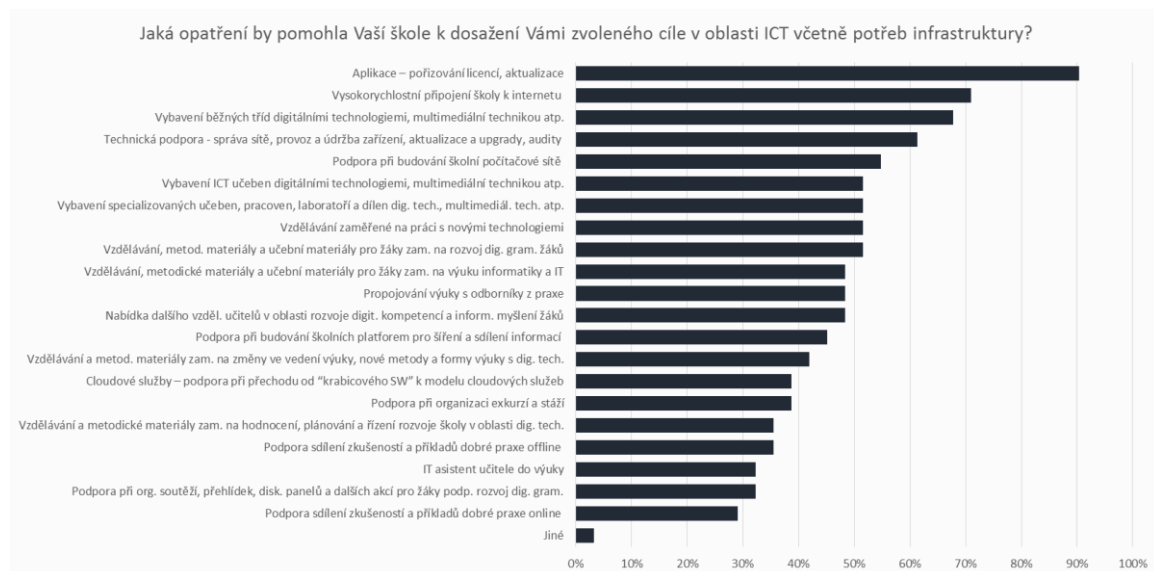
Tabulka 28: Důležitost nepovinných témat intervencí z hlediska typů škol

		Typ školy		Kraj	
		N	%	N	%
SOU (N=17)	Jazykové vzdělávání včetně potřeb infrastruktury	14	82%	30	83%
	ICT včetně potřeb infrastruktury	13	76%	31	86%
	Podpora rozvoje matematické gramotnosti	13	76%	27	75%
	Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti	13	76%	27	75%
SOŠ (N=26)	ICT včetně potřeb infrastruktury	24	92%	31	86%
	Jazykové vzdělávání včetně potřeb infrastruktury	24	92%	30	83%
	Podpora rozvoje matematické gramotnosti	20	77%	27	75%
	Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti	17	65%	27	75%
Gymnázium (N=10)	ICT včetně potřeb infrastruktury	10	100%	31	86%
	Jazykové vzdělávání včetně potřeb infrastruktury	10	100%	30	83%
	Podpora rozvoje matematické gramotnosti	10	100%	27	75%
	Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti	10	100%	27	75%
VOŠ (N=4)	ICT včetně potřeb infrastruktury	4	100%	31	86%
	Jazykové vzdělávání včetně potřeb infrastruktury	3	75%	30	83%
	Podpora rozvoje matematické gramotnosti	3	75%	27	75%
	Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti	2	50%	27	75%
Praktická škola (N=2)	Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti	2	100%	27	75%
	ICT včetně potřeb infrastruktury	1	50%	31	86%
	Podpora rozvoje matematické gramotnosti	1	50%	27	75%
	Jazykové vzdělávání včetně potřeb infrastruktury	0	0%	30	83%

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Školám by v rámci oblasti ICT nejvíce pomohlo pořizování licencí a aktualizací k různým aplikacím (90 %). Mezi další nejčastěji zmiňovaná opatření patří: vysokorychlostní připojení školy k internetu (71 %), vybavení běžných tříd digitálními technologiemi a multimediální technikou (68 %), technická podpora (61 %) a podpora při budování školní počítačové sítě (55 %).

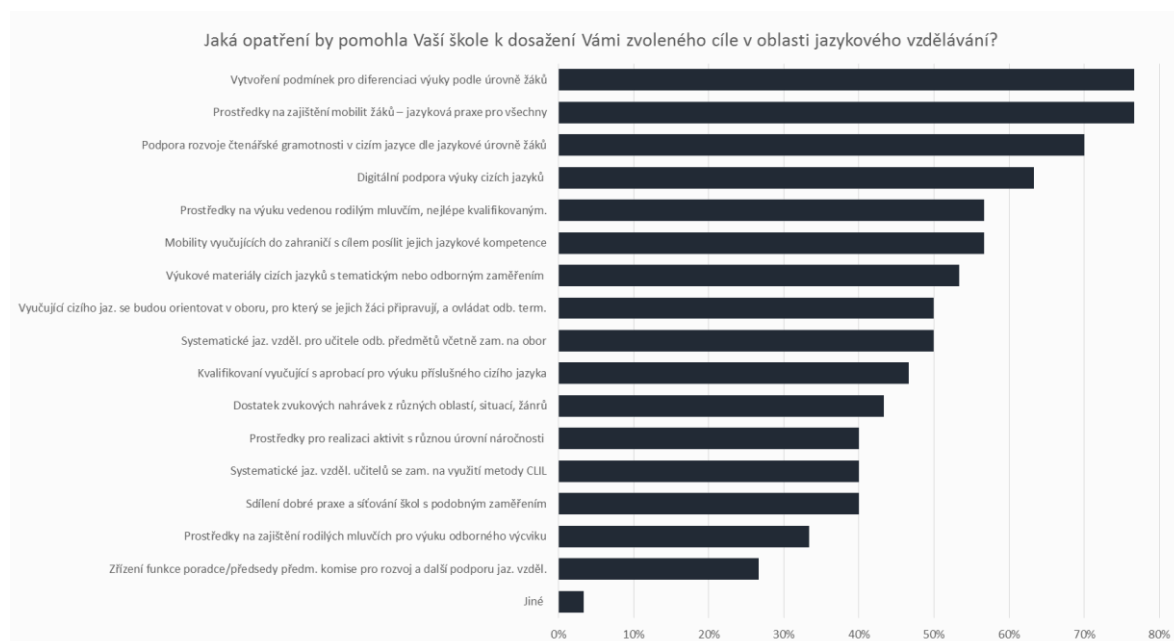
Obrázek 27: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti ICT včetně infrastruktury

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

V rámci jazykového vzdělávání by školám nejvíce pomohlo vytvoření podmínek pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků a prostředky na zajištění mobility žáků (77 %). Dále by školám pomohla podpora rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (70 %) a digitální podpora výuky cizích jazyků (63 %).

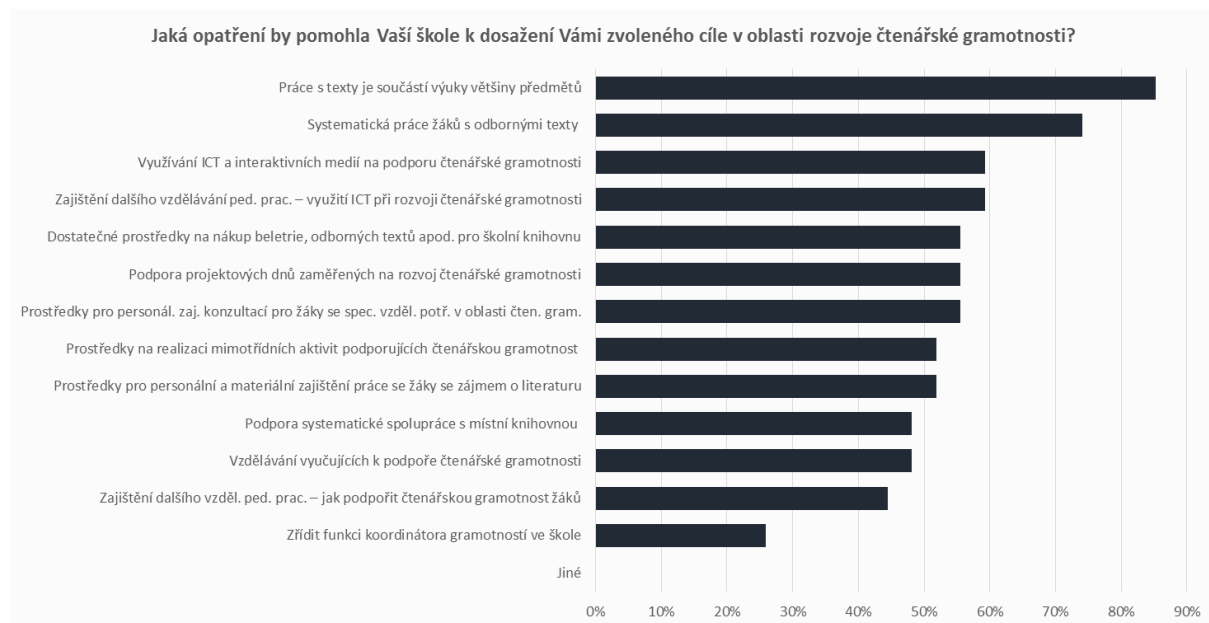
Obrázek 28: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti jazykového vzdělávání

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

V rámci rozvoje čtenářské gramotnosti by školám nejvíce pomohla podpora gramotnosti napříč jednotlivými předměty – práce s texty je součástí výuky většiny předmětů (85 %) a systematická práce žáků s odbornými texty (74 %). Mezi další nejčastěji zmiňovaná opatření lze zařadit využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (59 %) a zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ve využití ICT při rozvoji čtenářské gramotnosti (59 %). Všechny typy škol zdůrazňují potřebu zajištění dodatečných prostředků na nákup beletrie a odborných textů pro školní knihovnu (65 %).

Obrázek 29: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

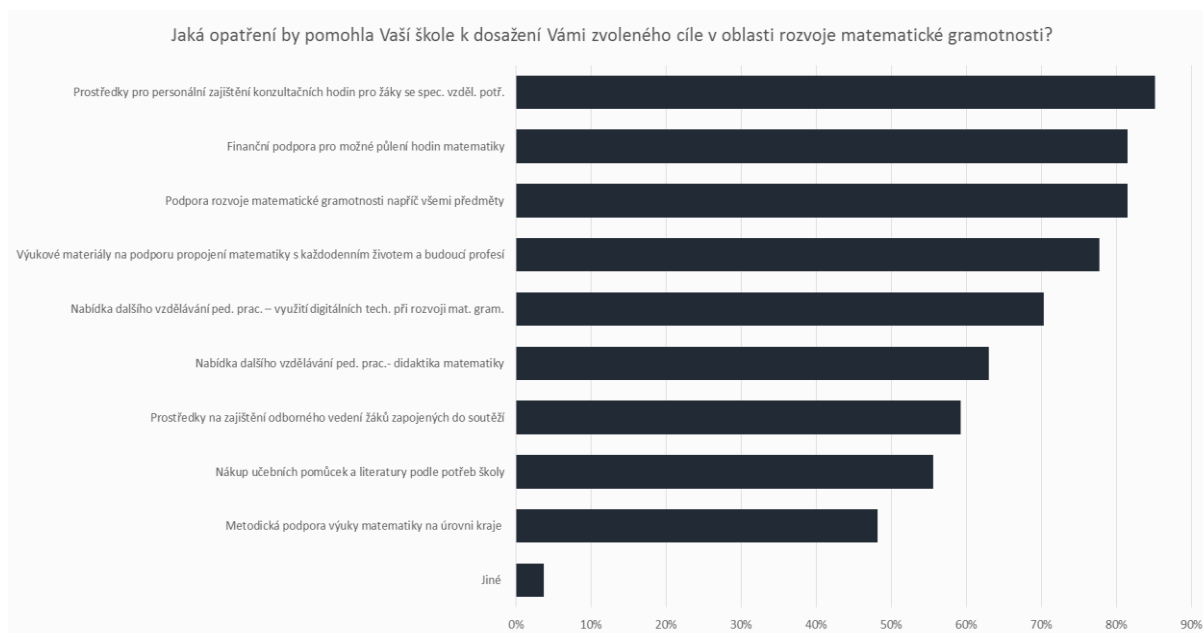
V rámci podpory matematické gramotnosti by školám nejvíce pomohly prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (85 %), finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky (81 %) a podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (81 %).

Školám by v rámci všech typů pomohla podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty a prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

SOU, SOŠ VOŠ a gymnáziím by pomohla také finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky.

SOU, SOŠ a praktickým školám by pomohly výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí.

Gymnáziím by mimo již zmíněná opatření také pomohlo vzdělávání pedagogických pracovníků ve využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (toto opatření by pomohlo také VOŠ) a zajištění prostředků na odborné vedení žáků zapojených do soutěží (80 %).

Obrázek 30: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti matematické gramotnosti

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

3.5.3 Závěr – identifikace potřeb v oblasti nepovinných témat

Ve strategických dokumentech Karlovarského kraje nejsou nepovinná témata téměř vůbec zmiňována, a proto jsme analýzu potřeb v této oblasti provedli jen na základě výsledků jednání minitymu a platformy, které byly zaměřeny na čtenářskou a matematickou gramotnost, ICT a cizí jazyky.

Tabulka 29: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti nepovinných témat (ICT kompetence, cizí jazyky, čtenářská a matematická gramotnost) vyplývající z jednání minitymu:

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečná datová kapacita (vysokorychlostní připojení k internetu)	Školy jsou napojené na různé datové sítě, neexistuje páteřní datová síť - problémové připojení k internetu	- Zřídit dostačující krajskou páteřní datovou optickou síť pro všechny školy a školská zařízení - Technicky zajistit připojení na každé škole	Tato potřeba zmiňována i v oblasti polytechnického vzdělávání.
Nákup a správa licencí na operační systémy a na kancelářské aplikace	- Pořízení a správa licencí je úkolem školy - Často chybí pracovník (ICT technik), který by licence spravoval	Nákup multilicence pro všechny školy Karlovarským krajem	
Nedostatek financí na ICT technika	Financování regionálního školství	Příspěvek zřizovatele na plat ICT technika (nespoléhat jen na dotace - šablony). Lze řešit nákupem služeb.	
Nedostatečný zájem PP o odborně zaměřené	PP nemají motivaci absolvovat DVPP	Změna systému financování regionálního školství – systémová	Nezájem PP o DVPP je zmiňován ve

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
kurzy na využití ICT techniky ve výuce	Finančně nevýhodné pro PP	- změna - Zavést karierní řád	všech minitýmech.
Nedostatek kvalifikovaných PP ICT	Finance	Změna systému financování regionálního školství	Systémová změna.
Centrální úložiště výukových materiálů	Chybí/nefunguje centrální úložiště výukových materiálů	Zřídit centrální úložiště krajských výukových materiálů (výstupy projektů, prezentace, slovníky, texty, testy, odklady pro výuku odborného cizího jazyka apod.). Povinně vkládat výstupy projektů.	
Málo lektorů jazyků - rodilých mluvčích	Nedostatek financí	- Příspěvek KK na rodilého mluvčího s pedagogickým vzděláním - Využití Fulbrightova programu asistentů ve výuce anglického jazyka - informovanost škol o této možnosti	
Motivace žáků k výuce jazyků	Využití jazyka v praxi	- Krátkodobé pobyty v zahraničí s finančním příspěvkem KK - Dělené třídy podle jazykové úrovně - Jazykové soutěže vyhlašované KK (např. ve spolupráci s jazykovou školou)	
Výuka AJ převládá nad NJ	- Anglický jazyk je mezinárodní a lehce dostupný - Nechuť studovat německý jazyk	- U oborů, kde je NJ nutností pro výkon povolání, uvést v ŠVP NJ jako první jazyk - Propagovat NJ	
Nízká čtenářská gramotnost žáků - žáci mají problémy porozumět textu	- Vliv informačních technologií - Žáci málo čtou - Malá hodinová dotace českého jazyka ve prospěch jiných předmětů (nauk a výchov) - Práce s textem je časově náročná. Naplnit ŠVP znamená omezit práci s textem na minimum.	- Změna ŠVP - navýšit počet hodin českého jazyka/upravit obsah - Práci s textem uplatňovat ve všech předmětech	
Nízká matematická gramotnost žáků	- Žáci neumějí selektovat a analyzovat informace, chybí zdravý selský rozum - Povrchní práce s informacemi díky informačním technologiím - Teoretický výklad matematiky kvůli požadavkům na MZ	- Navýšit počet hodin matematiky, aby byl čas na aplikaci znalostí do každodenního života - Výměna zkušeností pedagogů ZŠ a SŠ - pravidelná setkávání - Výuka pomocí herních sestav (Merkur, Lego technic apod.)	Neinvestiční i investiční vybavení bylo pořízeno v rámci projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v KK, který je nyní v udržitelnosti.

3.4 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

3.4.1 Stručná charakteristika intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Výchova k podnikavosti jsou všechny výukové metody směřující k posílení podnikatelských přístupů a postupů, znalostí a dovedností. Podnikavý učitel je takový, který ve své výuce zdůrazňuje ekonomické aspekty probírané látky. Pozitivní motivace učitelů pro začlenění podpory podnikavosti do výuky včetně doporučení a zajištění více praktické výuky, která bude zajímavější a lépe přijatelná ze strany studentů.

Hlavní výzvy v oblasti intervence

Pomoci naplnit záměr Evropské komise definovaný v strategii Evropa 2020, že do konce roku 2020 musí mít každý žák počátečního vzdělávání praktickou zkušenost s výchovou k podnikání.

- rozvinout výchovu k podnikání na všech typech škol,
- identifikovat výchovu k podnikání v různých předmětech,
- proškolení učitele,
- na národní úrovni vybudovat bázi znalostí, která umožní rozvoj výchovy k podnikání v ČR.

Za největší výzvu na poli výchovy k podnikání lze označit vznik Národní strategie výchovy k podnikání.

- konkrétní podpora škol v dané oblasti intervence,
- příprava a vedení seminářů na téma podnikavost,
- vyhledávání a zpracování příkladů dobré praxe a sdílení mezi školami a kraji,
- zpracování centrální databáze podkladů, doporučení a konkrétních příkladů.

Hlavní překážky v oblasti intervence:

Výchova k podnikání není v ČR dostatečně rozšířená (působí 2 národní aktivity – Centrum fiktivních firem a Junior Achievement Czech Republic, jimiž projde 5 až 6 tisíc žáků ročně) a může být obtížné pro tyto instituce vstřebat nějaký zvýšený záměr najednou.

Neexistuje Národní strategie výchovy k podnikání; na centrální úrovni nešel zájem o tuto problematiku nad úroveň garantů na MŠMT.

Výchova k podnikání není podchycena v kurikulu – to obsahuje jenom informace o založení obchodních společností a živnosti. Na centrální úrovni není výchova k podnikání koordinována.

Výzva 54 z OPVK ukazuje, že mohou vzniknout zajímavé materiály, ale je problém sdílení. Drtivá většina škol využila projekty zaměřené na výchovu k podnikání jako jednoletou příležitost a další aktivity, které by musela financovat, nevyvíjí.

Pro učitele vzniklo v posledních letech mnoho seminářů a oni už jsou tím unavení.

Dle analytických dat v rámci provedeného šetření:

- nedostatek finančních prostředků,
- malý zájem žáků o ekonomické aktivity,
- nedostatek výukových materiálů pro VčP,
- malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci se školami,
- malý zájem pedagogů o podporu podnikavosti.

Hlavní informační zdroje v oblasti intervence:

Obecně neexistuje žádná metodika. Přikládám link na dva národní projekty, projekt, který spoluřešil NÚV, jednoduché digifolio a zajímavou publikaci EK, která není ani tak politická, jako spíš ukazuje příklady dobré praxe.

- Centrum fiktivních firem
- [Junior Achievement Czech](#)
- [Projekt CENTRES](#)
- [Digifolio](#) na Metodickém portále rvp.cz se Zprávou o výchově k podnikavosti v ČR, NÚV 2013
- Publikace [Podnikatelské vzdělávání Příručka pro pedagogy](#), Evropská komise 2013
- [Výuka podnikání](#)
- [Podnikavost.cz](#) – Yourchance o.p.s.
- [Kreativita a podnikavost ve vzdělávání z pohledu kariérního poradenství](#)
- [Výchova k podnikavosti](#)

3.4.2 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě v Karlovarském kraji

Růst kompetencí k podnikavosti, iniciativě a tvořivosti má v kraji obecnou podporu. Jde o jednu z priorit uvedených v Dlouhodobém záměru vzdělávání na období 2016 – 2020. V kraji navíc dochází k synergii s dalšími opatřeními, která jsou zaměřena přímo na podnikatelské prostředí. Velmi významná shoda na opatřeních pro podporu podnikání je i se samotnými zástupci podnikatelů v čele s Krajskou hospodářskou komorou Karlovarského kraje KHKKK).

Realizované aktivity a projekty v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Fiktivní firmy a firmy typu Junior Achievement

Několik středních škol v Karlovarském kraji se zapojuje do metody tzv. fiktivních firem a Junior Achievement firem. Tyto školy, konkrétní žáci i jejich učitelé se navíc zúčastňují akcí celostátního významu.

Odborný výcvik a odborné praxe

Školy v Karlovarském kraji jsou relativně úspěšné v umísťování svých studentů do prostředí reálných firem, reálných zakázek. Práce studentů na těchto místech je ovlivněna podnikateli a jejich přístupem k trhu.

Odborné soutěže

V Karlovarském kraji probíhá několik odborných soutěží pro studenty středních škol, které v sobě obsahují aspekt tvořivosti, aktivity, iniciativy a podnikavosti. Studenti se navíc zúčastňují podobných soutěží i v dalších krajích a dokonce i v zahraničí. Tyto akce mají trvalou podporu ze strany kraje.

Návštěvy studentů u podnikatelů, ve firmách

Relativně častou aktivitou jsou exkurze a besedy studentů středních škol s podnikateli v regionu. Exkurze jsou primárně zaměřeny na seznámení se s odbornou, věcnou stránkou podnikání. Je však velmi významné, že se studenti při těchto setkáních mají možnost seznámit i s podnikatelským aspektem firmy, že mnoho přímo hovořit s majiteli, jednateli a manažery.

V roce 2014 Karlovarský kraj hostil celorepublikovou **soutěž Machři roku**. Akce je zaměřena na popularizaci a obnovu prestiže učňovského školství. Své dovednosti ukázali truhláři, strojní mechanici, instalatéři, elektrikáři, kteří se v týmech utkali v soutěži. V rámci akce se proto konal i tzv. Kulatý stůl, na kterém diskutovali zástupci ministerstva školství, ministerstva průmyslu a obchodu, Karlovarského kraje, hospodářské komory, škol i zaměstnavatelů. Tématem bylo nejen efektivní propojování výuky ve školách a ve firmách, ale i další okruhy jako možné jednotné učňovské zkoušky (obdoba státních maturit) a řešení nezaměstnanosti absolventů.

3.4.4 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

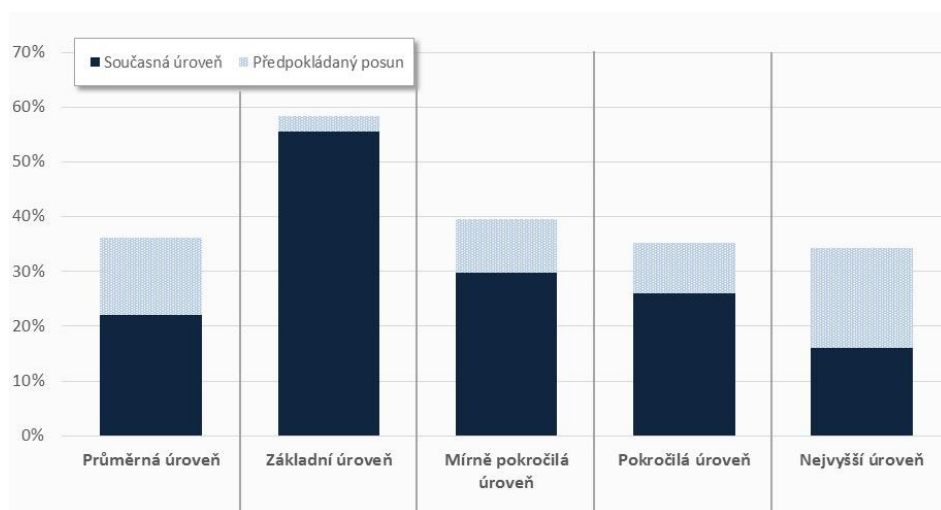
Národní ústav vzdělávání provedl na konci roku 2015 na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji dotazníkové šetření, jehož cílem bylo označit aktivity, jimiž se školy zabývají a ty, ve kterých mají určité rezervy. Z šetření dále vyplynuly překážky, které brání školám v rozvoji v dané oblasti a také návrhy ze strany škol na opatření, která by rozvoji kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě napomohla.

Současná úroveň a předpokládaný posun podpory kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Většina škol rozvíjí podporu kompetencí k podnikavosti pouze na základní úrovni a v rámci zadání RVP, případně vyvíjejí činnosti na mírně pokročilé úrovni – podpora podnikavosti probíhá v podobě dílčích aktivit nad rámec RVP, což platí především pro VOŠ.

Školy však deklarují zájem tuto oblast dále rozvíjet. Výrazný posun lze očekávat v rámci nejvyšší úrovně, ve které je podpora kompetencí k podnikavosti jednou z priorit školy, respondenti předpokládají posun o 18%. (Výjimku tvoří praktické školy, kde je plánován posun pouze v rámci mírně pokročilé úrovně.)

Obrázek 31: Současná úroveň podpory kompetencí k podnikavosti a předpokládaný posun

Vysvětlivky:

Základní úroveň: Podpora kompetencí k podnikavosti probíhá na informativní bázi, škola tuto oblast podporuje tak, jak je zadáno v RVP.

Mírně pokročilá úroveň: Podpora kompetencí k podnikavosti probíhá pouze v podobě dílčích aktivit, bez celkové strategie (zapojení do projektů ESF, mezinárodních programů Leonardo da Vinci, využití těchto zkušeností bez celkové koncepce)

Pokročilá úroveň: Systematický a aktivní rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti (škola spolupracuje s celorepublikovými iniciativami na podporu podnikavosti – CEFIF, spoluúčast na projektech na celostátní nebo krajské úrovni, pravidelné využívání informací a podnětů k rozvoji oblasti)

Nejvyšší úroveň: Systematický rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti je jednou z priorit školy, pro oblast je vyčleněn pracovník školy, který se o aktivity podporující podnikavost a koordinaci učitelů a je doplňován dalšími dílčími aktivitami (projektové dny, konzultace a exkurze, aktivní zapojení žáků do vedení vyučování, kooperace s podnikateli z okolí)

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Tabulka 30: Aktuální úroveň podpory kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě v jednotlivých typech škol a předpokládaný posun

		Současná úroveň	Předpokládaný posun
SOU (N=17)	Průměrná úroveň	 25%	+ 12%
	Základní úroveň	 65%	+ 6%
	Mírně pokročilá úroveň	 31%	+ 9%
	Pokročilá úroveň	 28%	+ 9%
	Nejvyšší úroveň	 20%	+ 15%
SOŠ (N=26)	Průměrná úroveň	 27%	+ 15%
	Základní úroveň	 58%	+ 4%
	Mírně pokročilá úroveň	 37%	+ 10%
	Pokročilá úroveň	 31%	+ 10%
	Nejvyšší úroveň	 21%	+ 21%
Gymnázium (N=10)	Průměrná úroveň	 22%	+ 16%
	Základní úroveň	 45%	+ 0%
	Mírně pokročilá úroveň	 25%	+ 10%
	Pokročilá úroveň	 27%	+ 13%
	Nejvyšší úroveň	 16%	+ 20%
VOŠ (N=4)	Průměrná úroveň	 30%	+ 16%
	Základní úroveň	 38%	+ 0%
	Mírně pokročilá úroveň	 44%	+ 0%
	Pokročilá úroveň	 38%	+ 8%
	Nejvyšší úroveň	 22%	+ 25%
Praktická škola (N=2)	Průměrná úroveň	 8%	+ 5%
	Základní úroveň	 75%	+ 0%
	Mírně pokročilá úroveň	 0%	+ 38%
	Pokročilá úroveň	 17%	+ 0%
	Nejvyšší úroveň	 0%	+ 0%

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

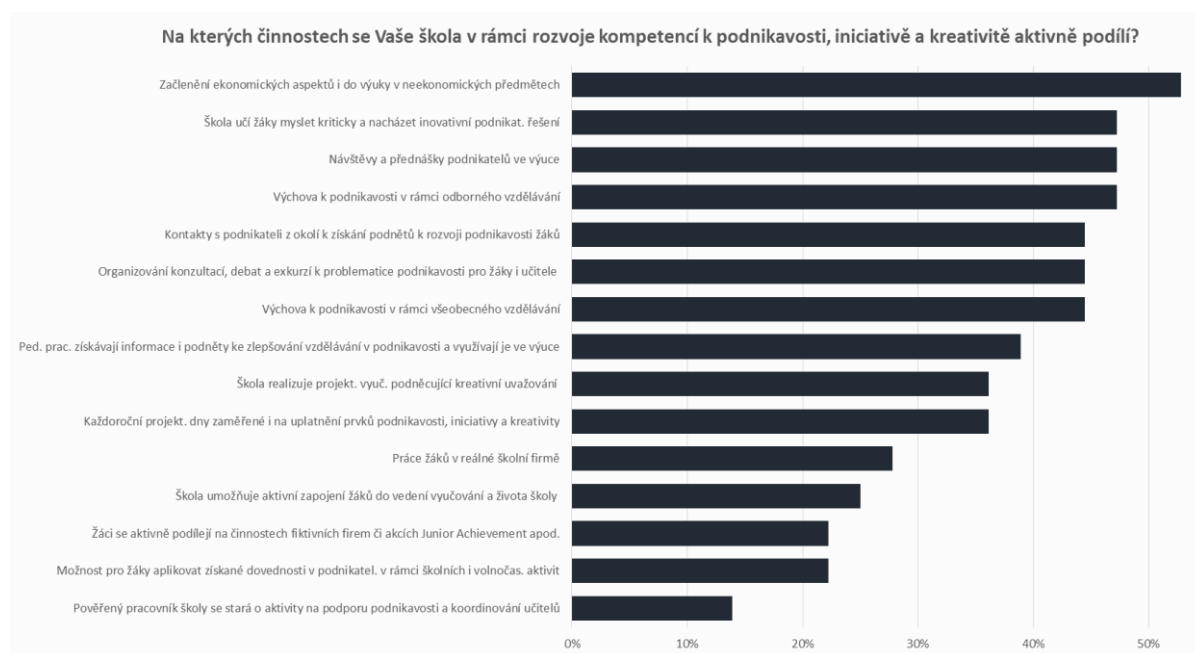
Komentář:

- Na většině SOU, SOŠ, gymnázií a praktických škol probíhá podpora kompetencí k podnikavosti pouze na základní úrovni dle zadání RVP.
- VOŠ nejčastěji podporují podnikavost pouze v rámci dílčích aktivit, bez celkové strategie (mírně pokročilá úroveň – 44 %).
- V rámci SOU, SOŠ, VOŠ a gymnázií je nicméně patrný zájem o systematické rozvíjení kompetencí k podnikavosti na nejvyšší úrovni, kdy je systematický rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti jednou z priorit školy, pro oblast je vyčleněn pracovník školy, který se o aktivity podporující podnikavost a koordinaci učitelů zajímá a je doplňován dalšími dílčími aktivitami.
- V případě praktických škol je plánován posun v rámci aktivit na mírně pokročilé úrovni - podpora kompetencí k podnikavosti probíhá pouze v podobě dílčích aktivit, bez celkové strategie (předpokládaný posun 38 %).

Činnosti, na kterých se školy podílejí v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Školy se v rámci této oblasti zaměřují především na začleňování ekonomických aspektů i do výuky v neekonomických předmětech (především SOU a SOŠ), na výchovu ke kritickému myšlení a nalézání inovativních podnikatelských řešení (především gymnázia), návštěvy podnikatelů ve výuce (především SOU a VOŠ) a výchovu k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (především SOU, SOŠ a VOŠ). Dále školy ve větší míře udržují kontakty s podnikateli z okolí (především SOU, SOŠ a VOŠ) a organizují konzultace, debaty a exkurze k problematice podnikavosti (především SOU, VOŠ a praktické školy). Gymnázia dále žáky vychovávají k podnikavosti v rámci všeobecného vzdělávání (také VOŠ), získávají informace ke zlepšování vzdělávání k podnikavosti (také VOŠ) a organizují projektové dny zaměřené na uplatnění prvků podnikavosti.

Obrazek 32: Přehled činností, na kterých se školy v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě aktivně podílejí

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

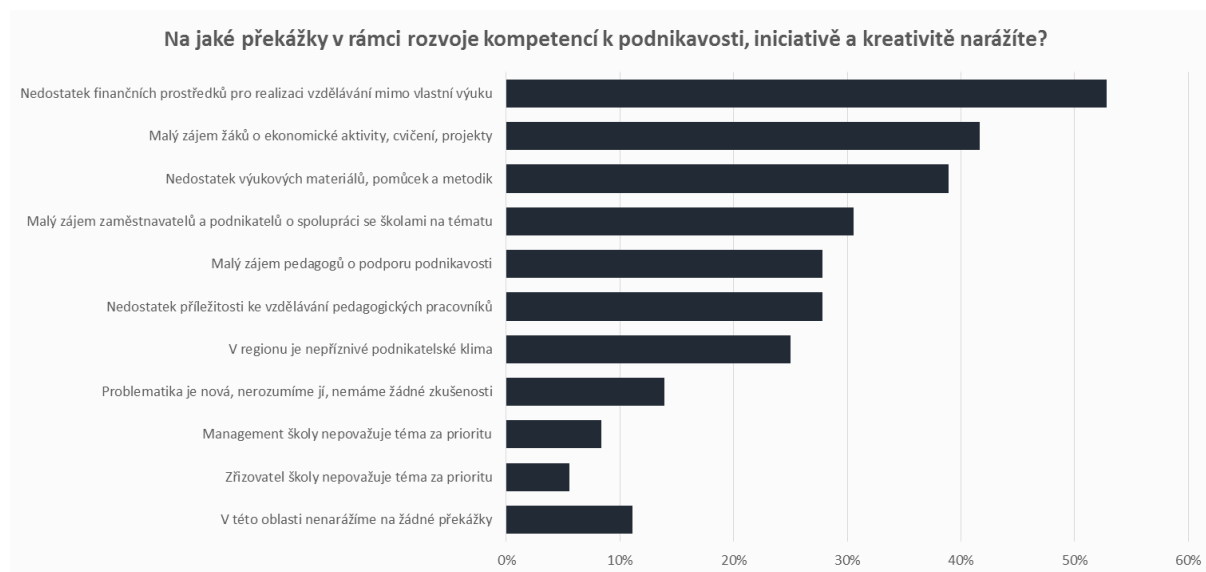
SOU se v rámci aktivit soustřeďují především na kontakty s podnikateli z okolí k získání podnětů k rozvoji podnikavosti žáků (významné také pro SOŠ). Dále se SOU soustřeďují na návštěvy a přednášky podnikatelů ve výuce (významné také pro VOŠ), začlenění ekonomických aspektů i do výuky v neekonomických oborech (významné také pro SOŠ), výchovu k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (významné také pro SOŠ a VOŠ) a organizování konzultací, debat a exkurzí k problematice podnikavosti pro žáky a učitele (významné také pro VOŠ a praktické školy).

Gymnázia se soustředí především na výchovu ke kritickému myšlení žáků a k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (70 %). Dále se tyto školy soustředí na získávání a využívání informací a podnětů ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti (významné také pro VOŠ) a organizaci projektových dnů zaměřených i na uplatnění prvků podnikavosti, iniciativy a kreativity (50 %).

Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

V rámci dotazníkového šetření byly školy dotázány na překážky, na které nejčastěji narážejí v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě. Za nejvýznamnější překážku označily školy nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku (53 %). Dalším problémem je malý zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení a projekty (42 %) a nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik (39 %).

Obrázek 33: Překážky v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, na které školy narážejí

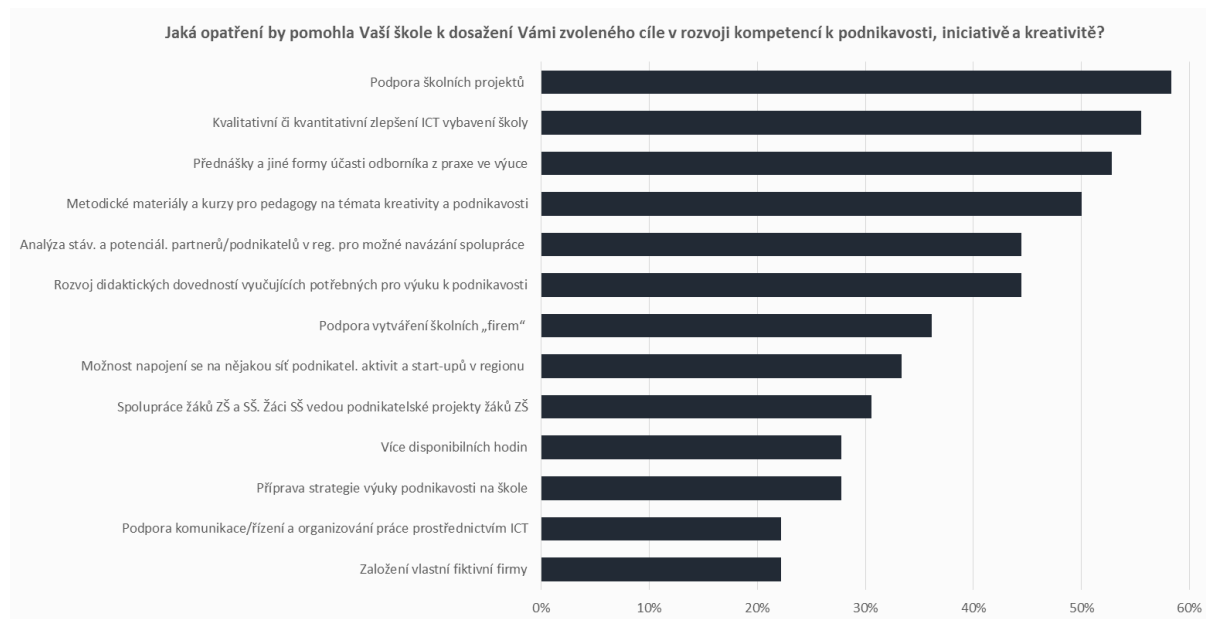
Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Pro SOU, SOŠ, VOŠ a gymnázia je nejvýznamnější překážkou v podpoře kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku a pro SOU, SOŠ a gymnázia jsou hned dalšími významnými překážkami malý zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení a projekty (na tuto překážku naráží také praktické školy) a nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik (na tuto překážku naráží také VOŠ a praktické školy). SOU se dále potýkají s nepříznivým podnikatelským klimatem v regionu a SOŠ, VOŠ a praktické školy s malým zájmem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci se školami v dané oblasti.

Podpůrná opatření identifikovaná školami pro podporu kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Školám by v této oblasti nejvíce pomohla podpora školních projektů, dny otevřených dveří apod. (58 %), kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT školy (56 %), přednášky a jiné formy účasti odborníků z praxe ve výuce (53 %) a metodické materiály a kurzy pro pedagogy (50 %). Školám by také pomohla analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu a rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (44 %).

Obrázek 34: Přehled opatření, která identifikovaly škol pro podporu kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

SOU by uvítala analýzu stávajících a potenciálních partnerů v regionu pro možné navázání spolupráce (toto opatření by uvítaly i praktické školy), realizaci přednášek a jiných forem účasti odborníka z praxe ve výuce (toto opatření by uvítaly i SOŠ), metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (toto opatření by uvítaly všechny školy s výjimkou VOŠ), rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (toto opatření by uvítaly také VOŠ a praktické školy), podporu školních projektů (toto opatření by uvítaly všechny školy s výjimkou praktických) a kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (toto opatření by uvítaly také VOŠ, gymnázia a praktické školy).

3.4.5 Závěry v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Činnosti, aktivity a projekty, které v sobě nesou potenciál pro rozvoj kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, probíhají v Karlovarském kraji v poměrně širokém spektru. Na těchto aktivitách se přirozeně nejvíce podílejí školy a jejich pedagogičtí pracovníci, a to zejména v rámci vyučování a v některých případech i mimo vyučování v rámci tzv. extrakurikulárních aktivit. Lze konstatovat, že se školy a jejich zřizovatelé snaží nezůstávat v uzavřeném světě školního vyučování, ale v řadě případů navazují funkční partnerství zejména s podniky a s organizacemi neziskového sektoru.

V dané oblasti lze identifikovat následující silné stránky, slabé stránky, příležitosti a rizika:

Silné stránky:

- Podnikání, podnikatelství a jejich ekonomické aspekty se většina škol snaží do určité míry zařazovat do výuky nejen ekonomických předmětů, ale i do ostatních předmětů. Většina škol si je tedy vědoma důležitosti tématu a jeho průřezového charakteru (viz dobré umístění v žebříčku preferencí v rámci výzkumu NÚV 2015).
- Řada škol a pedagogických pracovníků v kraji má zkušenosti a kompetence v oblasti podpory podnikatelských kompetencí (např. formou JA firem či fiktivních firem).
- Někteří učitelé byli nebo stále jsou aktivní podnikatelé, mají tedy přímé zkušenosti s podnikáním.
- Většina odborných škol jsou de facto podnikající subjekty s živnostenskými listy, nabídkou služeb a účastí na trhu; z tohoto pohledu jsou školy relativně zkušenými a v některých případech i významnými podnikatelskými subjekty.
- Na obchodních zakázkách pro veřejnost a institucionální klientelu se v rámci odborného výcviku nebo odborné praxe podílejí i žáci – jsou tedy součástí „školního“ podnikání.

Slabé stránky:

- Na celostátní úrovni neexistuje strategie pro podporu výchovy k podnikání. Toto se promítá i do krajských politik, které téma podnikavosti neakcentují, Karlovarský kraj není výjimkou.
- Řada žáků projde střední školou, aniž by měli praktickou zkušenost s podnikáním, byť v cvičné podobě.
- Výzkum NÚV z r. 2015 ukázal, že z hlediska škol je největší překážkou nedostatek prostředků na rozvoj podnikavosti formou mimoškolních aktivit. Tento postoj může být signálem problému v mentalitě škol, které považují podnikavost a iniciativu za zbytnou nadstavbu, jejíž místo je spíše po vyučování než ve vyučování.
- Řada učitelů vyučuje svoje předměty bez významnější vazby na téma podnikání, podnikavost.
- Většina učitelů nemá přímou zkušenost s podnikáním, nemohou tedy předávat autentickou zkušenost. Znalosti jsou pouze zprostředkované, dovednosti postrádají autenticitu.
- Většina učitelů má konzervativní životní přístup, iniciativní a kreativní chování žáků je tedy pro učitele spíše problémem. Většina učitelů sice vyžaduje a oceňuje iniciativu žáků, ovšem v rámci úkolů řízených těmito učiteli, což mnohé žáky nemotivuje.
- Mezi firmami a žáky středních škol neprobíhá v dostatečné míře spolupráce na kreativních a inovativních úkolech s obchodním nebo badatelským potenciálem. Většina úkolů, které žáci ve školách řeší, nečerpá z potřeb a prostředí byznysu.
- Chybí ucelený a dynamický přehled stávajících a potenciálních partnerů - podnikatelů v kraji, kteří jsou ochotni zapojit se do rozvoje kompetencí k podnikání formou akcí, přednášek, spolupráce na úrovni fiktivních a studentských firem, exkurzí, atd.
- Současný školský systém je poměrně konzervativní a tradiční prostředí, ve kterém převažuje pohled do minulosti. Takovéto prostředí není dostatečně živnou půdou pro iniciativu, kreativitu

a podnikatelství. Tvorba, risk, rozlet, svoboda, individualismus, nadšení, drive, tvůrčí nekázeň, nonkonformismus, přístup geeků – tyto jevy jsou u žáků považovány za nežádoucí a rušivé, či jsou v lepším případě eliminovány mimo vyučování do volnočasových nebo neorganizovaných aktivit.

- Výchova k podnikavosti je zatím stále chápána úzce jako příprava na založení a vedení společnosti. Koncept podnikavosti, jako žádoucí vlastnosti v zaměstnaneckém poměru, je vnímán jen okrajově.
- Učitelé s bohatšími zkušenostmi s podporou kompetencí k podnikání nebo přímo s podnikáním nesdílejí v dostatečné míře své znalosti a zkušenosti s méně zkušenými kolegy.
- Někteří zaměstnavatelé nemají zájem podpořit podnikatelské kompetence žáků, protože jejich prvořadým zájmem je odborně připravený a loajální zaměstnanec. Výchovu k podnikání mohou firmy vnímat (i nevědomě) jako konkurenční koncept.
- Podnikatelský sektor v Karlovarském kraji je málo rozvinutý, v Kraji chybí podnikatelský étos a drive. Toto celkově nepodnětné prostředí má explicitní i implicitní vliv na obyvatele, tj. i na žáky a jejich učitele. Jev se projevuje např. i tím, že méně žáků, než je v ČR obvyklé, má úspěšně podnikající rodiče. Chybí tedy vzory.
- Kupní i kapitálová síla v Kraji je nízká. Žáci si uvědomují nebo podvědomě cítí, že kariéra podnikatele či inovátora je značně riziková. Nepříznivá hospodářská situace v kraji demotivuje.
- Krajská institucionální podpora podnikavosti (např. KARP, KHK KK) nevytváří prostředí, výzvy a akce, které by byly dostatečně atraktivní pro žáky ve středoškolském věku. Tyto světy se mívají.
- Školství jako celek je podfinancované, nemůže si v potřebné míře dovolit nákup takových technologií, poznatků, kapacit, kontaktů a příležitostí, díky nimž by se přiblížilo současné úrovni vědění a podnikání.
- V oblasti podpory kompetencí k podnikavosti funguje jen malé množství kontaktů a spoluprací na mezinárodní úrovni

Příležitosti:

- V Karlovarském kraji je určitý počet škol, které by mohly rozšířit podporu kompetencí k podnikání i do jiných předmětů, než pouze do ekonomických. Příležitostí je využít pedagogických zkušeností těch učitelů, kteří dokáží integrovat daná témata do výuky.
- Mladá krev může do podnikatelského prostředí v Karlovarském kraji přinést potřebnou dynamiku a nové impulsy. Jedním z předpokladů je kvalitní výchova k podnikání a iniciativě.
- Velkou příležitostí je přesvědčit firmy o důležitosti kompetencí k podnikání u žáků, tj. odstranění rozšířeného předsudku, že pro firmu je podnikatelsky schopný absolvent rizikem.
- Protože většina středních škol podniká, je zde významná příležitost propojit výuku s podnikáním nejen z hlediska věcného plnění zakázek, ale i zapojením žáků do podnikatelského aspektu školního byznysu.

Rizika:

- Podnikatelské prostředí v Karlovarském kraji bude nadále setrvávat na nízké úrovni, popř. v úpadku. Jednou z příčin může být i zanedbaná podnikatelská výchova na středních a vyšších odborných školách.
- Většina žáků projde středoškolským vzděláváním, aniž by získali přímou zkušenost s výchovou k podnikavosti.

Tabulka 31: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě vyplývající ze strategických dokumentů

problém	příčiny	potřeby/cíle
Pouze menšina žáků SŠ a studentů VOŠ získá v rámci vyučování přímou praktickou zkušenost s podnikáním a systematickou tvůrčí práci vývojového a kreativního charakteru formou didakticky ucelených aktivit.	▪ Školy zařazují do výuky didakticky ucelené aktivity typu <i>fiktivní firma</i>, <i>JA firma</i>, <i>minipodnik</i> pouze v oborech M, většinou pouze v oborech ekonomických. ▪ Didakticky ucelené aktivity adekvátní pro žáky pro oborů H nejsou rozšířeny. ▪ Školy zapojují žáky a studenty do svých vlastních obchodních aktivit pouze na úrovni odborného plnění zakázek. ▪ Řada pedagogických pracovníků je demotivována nezájmem žáků a studentů, obě strany si nerozumějí a pohybují se v bludném kruhu vzájemné demotivace, apatie, rezignace a silových řešení.	▪ Do vyučování na SŠ a VOŠ ve zvýšené míře nasadit didakticky ucelené aktivity, podporující kompetence k podnikavosti, kreativitě a iniciativě tak, aby většina žáků oborů M a H a studentů VOŠ získala přímou zkušenost s podnikáním, resp. systematickou tvůrčí práci vývojového a kreativního charakteru. ▪ Pro vyučování získat či vyvinout další formy didakticky ucelených aktivit, které budou atraktivní pro generaci 21. století.
Pedagogičtí pracovníci SŠ a VOŠ nevyužívají dostatečně potenciál neekonomických předmětů k rozvoji kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě.	▪ Řadě pedagogických pracovníků chybí motivace pro zařazování daného obsahu do svých neekonomických předmětů. ▪ Řada pedagogických pracovníků je demotivována nezájmem žáků a studentů, obě strany si nerozumějí a pohybují se v bludném kruhu vzájemné demotivace, apatie, rezignace a silových řešení. ▪ Řadě pedagogických pracovníků chybí odborné a didaktické znalosti a dovednosti pro zařazování daného obsahu do svých neekonomických předmětů. Většina učitelů nemá přímou osobní zkušenost s podnikáním. ▪ Řadě škol chybí materiálně technické zázemí pro zařazování daného obsahu do neekonomických předmětů.	▪ Zvyšovat počet pedagogických pracovníků motivovaných pro zařazování výchovy k podnikavosti do neekonomických předmětů, zejména formou osvěty a vzdělávání, šíření příkladů dobré praxe. ▪ Angažovat více tzv. odborníků z praxe a inspirativních osobností do běžného vyučování. ▪ Ve vhodných případech podporovat paralelní tvůrčí, inovátorské a podnikatelské kariéry učitelů SŠ a VOŠ. ▪ Nabídnout motivovaným pedagogickým pracovníkům poradenské a vzdělávací programy pro získávání odborných a didaktických znalostí a dovedností v oblasti dané intervence, např. formou seminářů, stáží, mentoringu, peer learningu, atd. ▪ Zpracovat regionálně specifickou metodiku pro rozvoj kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě, případně regionální učebnice. ▪ Dovybavit některé školy materiálně technickým zázemím pro kvalitnější zařazování obsahu dané intervence.
Vazby mezi pedagogickými pracovníky, žáky a školami na jedné straně a podnikateli v regionu na straně druhé jsou v oblasti dané intervence nedostatečné.	▪ Stávající vazby se soustřeďují na odbornou (oborovou) stránku vzdělávání; podnikatelská, výzkumná a vývojová dimenze není zpravidla předmětem spolupráce. ▪ Možnosti škol, čím motivovat podnikatele ke spolupráci v dané oblasti intervence, včetně finančních, nejsou pravděpodobně atraktivní.	▪ Zmapovat stávající a potenciální zájemce z řad podnikatelů, kteří by byli ochotni spolupracovat, zjistit, za jakých podmínek a vytvořit jednoduchou dynamickou databázi příležitostí. ▪ Trvale podporovat vazby mezi školami a podnikateli i v oblasti dané intervence, nejen v oblasti odborné (oborové), např. ve formě zakázek, středoškolské odborné činnosti, soutěží, konzultací, stáží, zlepšovacích návrhů, projektů, atd. ▪ Podporovat vznik a rozvoj neformálních sítí, např. kontaktů na úspěšné absolventy. ▪ Rozvíjet vztahy s rodiči žáků, kteří se stali podnikateli v regionu.
Někteří žáci a studenti mají	▪ Startupové programy jsou zaměřeny zpravidla na jiné cílové skupiny.	▪ Založit vícezdrojový program podpory pro neškolní a nekonformní projekty z oblasti

problém	příčiny	potřeby/cíle
podnikatelské a inovační nápady a nekonformní projekty, nemají však prostředky a zázemí k jejich rozvinutí.	- Kraj nemá vlastní program podpory pro nekonformní projekty mladých. - Studenti se špatným prospěchem jsou vnímáni jako outsideři.	- tvorby, vývoje a podnikání. - Podporovat neformální struktury jako jsou kluby, streetové akce, festivaly, atd. - Podporovat také individuální tvůrčí projekty introvertů, solitérů, osamělých badatelů a geeků. - Podporovat nerizikové aktivity tzv. problematických žáků, protože i tito mají potenciál pro úspěšné podnikání.
Krajská strategie pro podporu podnikavosti, iniciativy a kreativity mládeže je formulována pouze velmi rámcově.	- Národní strategie pro podporu podnikavosti mládeže neexistuje. - Krajská strategie pro podporu podnikavosti neexistuje.	Formulovat strategii pro podporu podnikavosti mládeže a realizovat potřebné kroky, akční plán a pilotní projekty.
Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě nemá v Kraji mezinárodní rozměr.	Nebylo dosud prioritou.	Viz výše: Založit vícezdrojový program podpory pro neškolní a nekonformní projekty z oblasti tvorby, vývoje a podnikání.
Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě mládeže nemá v Kraji dostatečnou publicitu.	Nebylo dosud prioritou.	Podpořit vznik a provoz komunikačních platforem pro rozvoj podnikavosti a kreativity mladých lidí formami, které jsou adekvátní cílové skupině, např. formou sociálních sítí.

Tabulka 32: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě vyplývající z jednání minitýmu

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Řada učitelů neví, jak integrovat témata a aktivity rozvíjející podnikavost a iniciativu do svých (neekonomických) předmětů	Tato oblast nebyla a není součástí přípravy učitelů, ani v kvalifikačním vzdělávání ani v DVPP.	Vytvořit nabídku DVPP programů, nejlépe realizovanou "pro sborovny" a formou ukázkových hodin.	
Pouze menšina žáků získá ve škole praktickou zkušenost s výchovou k podnikavosti.	Tato oblast není ve školním kurikulu prioritou.	Zvýšit podíl žáků, kteří ve škole získají praktickou zkušenost s podnikáním.	
Karlovarský kraj je z hlediska hodnoty podnikatelských aktivit nerozvinutý. Kraj nemá podnikatelského ducha, není atraktivní pro podnikatele v oblastech s vyšší přidanou hodnotou. Žáci nemají dostatek vzorů.	Pro podnikání s vyšší přidanou hodnotou chybí v kraji zdroje, zejména lidské.	Přitáhnout do kraje kvalifikované lidi, realizovat pobídky pro podnikání s vyšší přidanou hodnotou.	Účastníci minitýmu si jsou vědomi, že toto řešení není v kompetenci a vliv školství.

3.5 Podpora kariérového poradenství

3.5.1 Stručná charakteristika intervence Podpora kariérového poradenství

Kariérové poradenství zahrnuje spektrum činností, které umožňují občanům všech věkových kategorií a v každém okamžiku svého života identifikovat své možnosti, dovednosti a zájmy, dělat smysluplná vzdělávací a profesní rozhodnutí a řídit svou individuální dráhu v oblasti vzdělávání, práce a v dalších situacích, v nichž jsou tyto možnosti a dovednosti získávány a/nebo používány.

Kariérové poradenství je chápáno v intencích celoživotního poradenství, tj. systému, který zahrnuje širokou škálu individuálních a kolektivních činností týkajících se vzdělávání, informování, poradenství a dalších.

Celoživotní poradenství se zaměřuje zejména na prevenci prostřednictvím kariérového vzdělávání a nabývání dovedností pro řízení vlastní kariéry (CMS), které jsou považovány za žádoucí výsledek.

Širší pojetí celoživotního poradenství spočívá např. také v zmocňování (na rozdíl od směřování) a v tvorbě (namísto volby). Důraz je kladen také na zažívání světa práce (včetně učení založeného na práci), na nástroje pro řízení vlastní kariéry, režim svépomoci a na skupinové poradenství.

Pojem kariéra je chápán v nejširším slova smyslu a zahrnuje vzdělávání (formální, neformální a informální učení), práci (placenou i neplacenou) a další životní role a zájmy.

Hlavní výzvy z oblasti intervence Podpora kariérového poradenství

Metodická podpora pro tvorbu a realizaci komplexního školního poradenského plánu: kariérové vzdělávání, využívání kariérových informací, individuální poradenství a další příbuzné aktivity. Dále také formální, neformální a další vzdělávání poradců.

Hlavní překážky v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství

- legislativa: kapacita / financování příslušných poradenských pracovníků ve školách;
- úzké pojetí oblasti na ZŠ: volba oboru, přihláška na SŠ;
- úzké pojetí oblasti na SŠ: obor/profese už vybrána, přihláška na VŠ, jak zpracovat životopis;
- v ČR chybí studium KP na VŠ.

Hlavní informační zdroje v oblasti intervence:

- Strategie Evropa 2020 (EU, 2010);
- Rezoluce Rady o lepším začlenění celoživotního poradenství do strategií celoživotního učení (EC, 2008);
- Hospodářský přehled OECD (2014; 2015);
- Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR (Úřad vlády ČR, 2016);
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR, 2011-2015 a 2015-2020 (MŠMT, 2011; 2015);
- Strategie celoživotního učení ČR pro 2007-2015 (MŠMT, 2007);
- Strategie vzdělávání 2020 (MŠMT, 2015);
- Vyhláška 72/2005 Sb. odst. 2 o poskytování poradenských služeb ve školách a (školských) poradenských zařízeních a její novela, Vyhláška č. 116 ze dne 15. dubna 2011;
- Standardy služeb školských poradenských zařízení, čj.: 27316/2004-24;
- Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole, Věstník MŠMT č. 7/2005;
- Doporučení Národního poradenského fóra ministři školství, mládeže a tělovýchovy ČR a ministryni práce a sociálních věcí ČR pro dosahování priorit v oblasti vzdělávání a sociální politiky (NPF, 2014);

- Akční plán Národního poradenského fóra pro 2014-2016 (NPF, 2014);
- Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance (ELGPN, 2015);
- Rámce pro kariérové vzdělávání a poradenství (Blueprint for Life/Work Designs, 1996; Australian Blueprint for Career Development, 2010; The ACEG Framework, 2012; Career Education Benchmarks, 2012-2014);
- Career Guidance in the Czech Republic; A 2010 Status Report (Euroguidance, 2011);
- Information on the Lifelong Guidance System in the Czech Republic (Euroguidance, 2015);
- Rozvoj politik celoživotního poradenství: Evropský nástroj pro tvůrce politik (ELGPN/NÚV, 2015);
- Glosář (ELGPN/NÚV, 2015);
- E-learningové studijní materiály z projektu VIP Kariéra II – KP (NÚV, 2015);
- Národní soustava povolání (Kariérový poradce) www.nsp.cz;
- Národní soustava kvalifikací (Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu) www.narodnikvalifikace.cz;
- Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce www.infoabsolvent.cz.

3.5.2 Kariérové poradenství v Karlovarském kraji

Rozsah a úroveň poskytování kariérového poradenství pro žáky středních a vyšších odborných škol v Karlovarském kraji se nevymyká průměru v České republice. To znamená, že kariérové poradenství na školách spadá většinou do kompetence tzv. výchovných poradců, pro které je KP spíše sekundární činností. Poradci bývají nejčastěji označováni přívlastkem „výchovný“, jen málokdy se objevuje označení obsahující slovo „kariérový“. I tato skutečnost se promítá do očekávání vůči poradcům.

Jak ukazuje výzkum (Drahoňovská), vlastnímu kariérovému poradenství se výchovní poradci věnují cca 10% své kapacity v rámci celku poradenských služeb. Značná část výchovných poradců plní zároveň povinnosti učitele, zejména pro oblast Člověk a trh práce. Většina výchovných poradců spadá do kategorie zkušených učitelů; cca 90% poradců je starších 40 let. Obrovskou disproporcí, která odráží celkovou genderovou strukturu učitelů, je drtivá převaha žen na pozici výchovných poradců. Jen velmi málo výchovných poradců umí/je ochotno komunikovat se žáky a rodiči pomocí technologií, které mladí preferují (facebook, skype, obecně pomocí sociálních sítí), a to i přesto, že prakticky 100% poradců má v rámci školy přístup k internetu. Co se týče spolupráce - poradci na SŠ spolupracují nejčastěji s místním úřadem práce resp. s místním Informačním poradenským střediskem úřadu práce a podniky/firmami v regionu. Mezi sebou či s neziskovým sektorem spolupracují poradci jen velmi málo.

Na středních školách je nejfrekventovanějším poradenským tématem prospěch a následně příprava na vstup na trh práce, často příprava na pohovor, formulace životopisu. Velmi často poradci řeší s žáky volbu studia. Na střední škole se poradci také poměrně často věnují možnosti změny oboru (ať v rámci školy či s případným přestupem na jinou instituci).

Poradci často řeší také výchovné problémy, problémy s motivací ke studiu či problémy osobního charakteru – a to ve vazbě na volbu kariéry.

Velkým problémem je neformální vzdělávání poradců, protože značné množství poradců na SŠ neabsolvovalo žádný specializovaný kurz pro kariérové poradenství. Na druhou stranu, většina poradců deklaruje zájem o absolvování vzdělávacích programů v oblasti KP. Většina z nich však očekává, že náklady na toto vzdělávání ponese zaměstnavatel nebo jiný subjekt. Jasnou preferenci mají prezenční kurzy (v rámci pracovní doby), malá poptávka je elektronických formách vzdělávání a sdílení zkušeností.

V Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020 je kariérovému poradenství věnována náležitá pozornost. V dokumentu jsou uvedena následující opatření:

opatření	zodpovědnost	realizace
Podporovat využívání informačního systému pro kvalifikované rozhodování o volbě profese.	kraj	doporučení ředitelům škol
Podporovat metodické vedení školských a školních poradenských služeb.	kraj	kraj, ŠPZ, školy, KVC
Podporovat provázanost kariérového poradenství s potřebami trhu práce v kraji.	ÚP, kraj	ŠPZ, školy, zaměstnavatelé
Podporovat DVPP v oblasti kariérového poradenství.	kraj	KVC, kraj, ŠPZ, školy
Realizace výstav středních škol pro žáky základních škol.	kraj	školy

Celkovým pojetím se Karlovarský kraj identifikuje s doporučeními, které komunikuje Národní poradenské fórum směrem k sektoru vzdělávání, a to zejména v následujících aspektech:

- Karlovarský kraj uznává význam kariérového poradenství v celoživotní perspektivě jako nástroj pro snižování nezaměstnanosti a podpory sociální spravedlnosti,
- Kraj usiluje o zajištění místní, časové i finanční dostupnosti služeb kariérového poradenství pro všechny občany v každé fázi jejich vzdělávací a profesní dráhy a odpovídající propagace služeb kariérového poradenství pro různé cílové skupiny,
- Kraj nastavuje příznivé podmínky pro spolupráci subjektů služeb kariérového poradenství v resortu školství a zaměstnanosti na regionální a lokální úrovni, a to v návaznosti na Návrh koncepce integrovaného systému kariérového poradenství (NÚV, 2013),
- Kraj usiluje o implementaci výsledků a výstupů realizovaných projektů na národní/regionální/lokální úrovni (Společný postup, mezipřesortní spolupráce v dané oblasti je prevencí možného dublování aktivit a dobré východisko pro šíření výstupů již realizovaných projektů a další síťování partnerských institucí.)
- Kraj podporuje zdělávání poradců, a to v návaznosti na nově zavedenou standardizaci této profese v Národní soustavě kvalifikací, do které byly zařazeny profesní kvalifikace: Kariérový poradce pro ohrožené, rizikové a znevýhodněné skupiny obyvatel, Kariérový poradce pro vzdělávací a profesní dráhu, Kariérový poradce pro zaměstnanost.
- V souvislosti s profesionalizací služeb podporuje Karlovarský kraj i trvalé zlepšování a garanci kvality poradenských služeb.
- Kraj také usiluje o zajištění dostatečné kapacity kariérového poradenství prostřednictvím personálního posílení jak v počátečním vzdělávání (ve školách), tak na trhu práce (ve službách zaměstnanosti).
- Pro Karlovarský kraj je důležitá snaha po zajištění efektivity a efektivnosti poradenství, které budou vycházet z kvantitativních i kvalitativních údajů ve smyslu konceptu data based policy.

3.5.3 Realizované aktivity a projekty v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství

Na středních a vyšších odborných školách v Karlovarském kraji probíhá ve většině případů kariérové poradenství v rámci komplexu školních poradenských služeb.

Karlovarský kraj podporuje kariérové rozhodování několika typy akcí a aktivit, které jsou z hlediska středních a vyšších škol významné tím, že pomáhají představit nabídku oborů a v některých případech nedirektivně vedou rodiče a žáky k takovým kariérovým volbám, které odrážejí reálnou i očekávanou situaci na trhu práce v regionu.

Do většiny z těchto akcí a aktivit jsou přímo zapojeni pracovníci středních škol, zejména tedy výchovní a kariéroví poradci a management škol. Díky tomuto cílenému zapojování vzniká a funguje v kraji síť profesionálů – poradců z různých stupňů škol, jejichž společné úsilí směřuje k podpoře co nejlepší kariérní volby.

Krajská opatření na podporu kariérového rozhodování

Každoročně organizuje Karlovarský kraj ve spolupráci s odbornými školami **výstavu škol** s názvem „Kam po základní škole“ Tato akce je pro jednotlivé střední školy příležitostí pro prezentaci a propagaci svých oborů pro žáky ZŠ, rodiče a veřejnost. Od roku 2016 se na výstavě prezentovat i zaměstnavatelé, kteří tímto způsobem podpoří kariérové rozhodování zcela konkrétními informacemi o uplatnění na regionálním trhu práce.

Do mozaiky podpory práce kariérových poradců patří i tzv. **burzy pracovních příležitostí**, které organizuje Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje. Na této akci se prezentují i školy, takže v kontextu pracovních nabídek vzniká další příležitost pro správné kariérové rozhodování ze strany žáků a rodičů. Velký díl organizační práce spojené s účastí škol na těchto akcích nesou právě poradenští pracovníci ze škol.

V oblasti kariérového poradenství se kraj zapojuje i v širším, celostátním kontextu. Příkladem je **celorepubliková soutěž Machři roku**, kterou v roce 2014 hostil právě Karlovarský kraj. Jedním z hlavních cílů této akce je popularizace a obnovení prestiže učňovského školství u cílové skupiny žáků a jejich rodičů. I tato akce měla pro kariérové poradce velký význam pro získávání informací, utváření reálného náhledu na nabízené obory vzdělání, budování sítě kontaktů a možnosti prodiskutování témat týkajících se kariérového rozhodování. Celorepubliková soutěž Machři roku měla i svůj význam pro řízení a koordinaci vzdělávacích procesů v kontextu trhu práce tím, že součástí programu byl i kulatý stůl, na kterém diskutovali zástupci ministerstva školství, ministerstva průmyslu a obchodu, Karlovarského kraje, hospodářské komory, škol i zaměstnavatelů. Jedním z témat byla i podpora racionálního kariérového rozhodování.

Stipendijní program pro žáky SŠ. Jednou z priorit Karlovarského kraje je i zatraktivnění těch oborů vzdělání, které jsou z hlediska uplatnění na trhu práce výrazně perspektivní, a tedy potřebné. Rada KK proto rozhodla o poskytování stipendií žákům vzdělávajícím se ve vybraných oborech vzdělání ve středních školách zřizovaných KK. Podporovanými obory vzdělání jsou Pekař, Řezník – uzenář, Nástrojař, Strojní mechanik (zámečnick), Sklář – výrobce a zušlechťovatel skla, Výrobce a dekoratér keramiky, Truhlář, Dřevařská výroba, Malíř a lakýrník, Klempíř, Tesař, Zedník, Lesní mechanizátor, Strojírenství, Elektrotechnika a Uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů. Tento stipendijní program začal fungovat ve školním roce 2013/2014. V následujícím školním roce byl rozšířen počet podporovaných oborů vzdělání o obory Aplikovaná chemie, Technologie silikátů a Stavebnictví.

Projekty významné z hlediska kariérového poradenství

Jednou z priorit celostátního projektu POSPOLU, na kterém se podílelo i několik středních škol z Karlovarského kraje, bylo kariérové poradenství. Projekt probíhal v letech 2012 – 2015, jeho realizátorem bylo MŠMT společně s hlavním partnerem Národním ústavem pro vzdělávání. Stěžejním tématem projektu byla spolupráce škol a firem. Jedním z témat bylo kariérové poradenství. Účastnické školy z Karlovarského kraje se podílely zejména na zmíněném hlavním směru aktivit, tj. testování forem spolupráce se zaměstnavateli, nicméně s oblastí kariérového rozhodování byly seznámeny formou výstupů, které ovlivnily nastavení poradenských služeb v těchto účastnických školách (Střední škola logistická Dalovice, Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov, Střední odborná škola a střední odborné učiliště Nejdek, Střední průmyslová škola Ostrov a Střední zdravotnická škola a vyšší odborná škola zdravotnická Karlovy Vary). Karlovarský kraj poskytl podporu pro rozšiřování výstupů z projektu Pospolu, díky které se i do nezapojených škol dostaly výsledky a doporučení v oblasti kariérového poradenství. Konkrétně šlo o výstupy zpracovávané v rámci priorit č. 4 „Zvýšení atraktivity odborného vzdělávání pro mladé lidi“, kde jedním z navrhovaných koncepčních opatření bylo posílení kariérového poradenství následujícími cestami:

- metodická a finanční podpora kvality kariérového vzdělávání žáků na ZŠ i SŠ, jeho koordinace se službami kariérového poradenství, a to vše ve spolupráci se zaměstnavateli,
- podpora pozice kariérového poradce ve škole – implementace konceptu školního poradenského pracoviště (ŠPP), řešení finanční podpory školních poradenských pracovišť a zajištění odpovídající kvalifikovanosti kariérového poradce (např. PK NSK Kariérový poradce).
- Podpora integrovaného systému kariérového poradenství, do kterého jsou zapojeny subjekty ze sféry vzdělávání a zaměstnanosti, na národní i regionální úrovni. Podpora koordinace školních a školských poradenských služeb v oblasti kariérového poradenství.

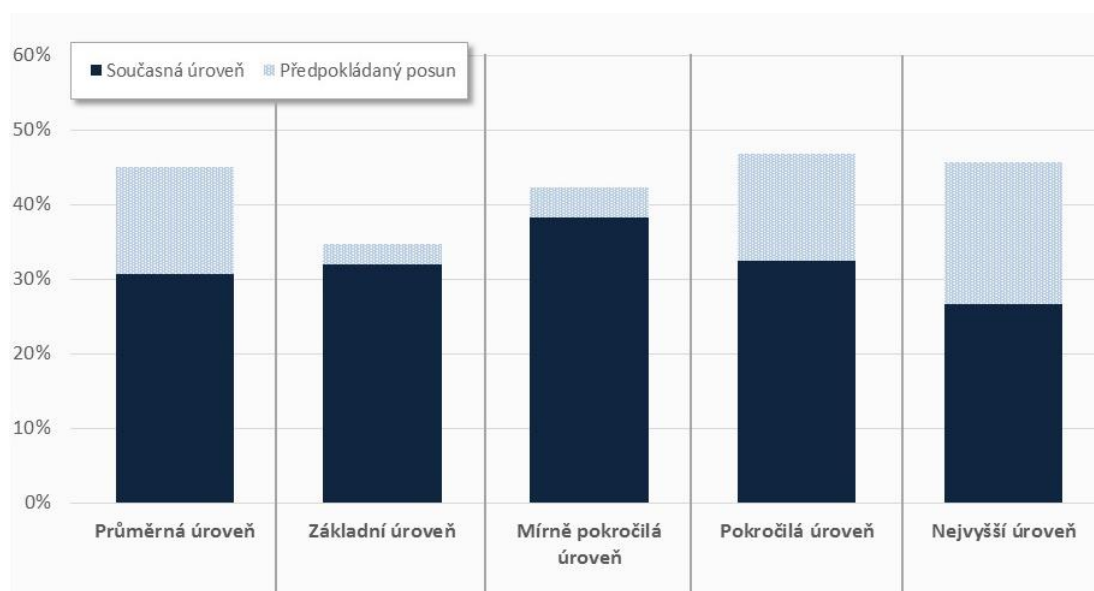
3.5.4 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství

Národní ústav vzdělávání provedl na konci roku 2015 na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji dotazníkové šetření, jehož cílem bylo označit aktivity, jimiž se školy zabývají a ty, ve kterých mají určité rezervy. Z šetření dále vyplynuly překážky, které brání školám v rozvoji v dané oblasti a také návrhy ze strany škol na opatření, která by rozvoji kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě napomohla.

Současná úroveň a předpokládaný posun v oblasti kariérového poradenství

V rámci kariérového poradenství jsou činnosti škol v Karlovarském kraji relativně rovnoměrně rozložené mezi všechny čtyři úrovně. Školy nejčastěji realizují činnosti, jež je možné zařadit do mírně pokročilé (38 %) nebo základní či pokročilé úrovně (32 %). Největší posun lze očekávat v nejvyšší úrovni (předpokládaný posun o 19 %) – školy deklarují zájem o vytvoření interního systému kariérového poradenství a rozvíjení této oblasti prostřednictvím dalších dílčích činností/aktivit.

Obrázek 35: Současná úroveň škol a předpokládaný posun v oblasti kariérového poradenství

Vysvětlivky:

Základní úroveň: Kariérové poradenství je realizováno pouze ve své základní podobě, škola nemá komplexní pojetí výuky pro realizaci vzdělávací oblasti či průřezového tématu Člověk a svět práce

Mírně pokročilá úroveň: Škola se snaží oblast kariérového poradenství dále rozvíjet a problematiku propojovat s výukou dalších předmětů, kariérové poradenství se omezuje na žáky, kteří potřebují změnit obor.

Pokročilá úroveň: Škola má zpracované komplexní pojetí kariérového poradenství, služby kariérového poradenství obsahují prvky prevence předčasných odchodů, škola v rámci této oblasti příležitostně spolupracuje s externími odborníky a sociálními partnery, kariérové poradenství je využíváno především vyššími ročníky, pozornost je věnována žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Nejvyšší úroveň: Škola má interní systém pro poskytování služeb kariérového poradenství, do kterého jsou zapojeni také externí pracovníci, oblast kariérového poradenství je rozvíjena dalšími činnostmi (pozice kariérového a výchovného poradce jsou oddělené, škola systematicky sleduje předčasné odchody ze vzdělávání a s výsledky cíleně pracuje, nabízí poradenství všem žákům, výuka je zaměřena na utváření pozitivního vztahu k profesi či dalšímu studiu).

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV).

Tabulka 33: Současná úroveň a předpokládaný posun v oblasti kariérového poradenství dle druhů škol

			Současná úroveň		Předpokládaný posun
SOU (N=17)	Průměrná úroveň		30%		+ 15%
	Základní úroveň		38%		+ 3%
	Mírně pokročilá úroveň		39%		+ 6%
	Pokročilá úroveň		34%		+ 14%
	Nejvyšší úroveň		23%		+ 19%
SOŠ (N=26)	Průměrná úroveň		30%		+ 15%
	Základní úroveň		37%		+ 0%
	Mírně pokročilá úroveň		38%		+ 5%
	Pokročilá úroveň		35%		+ 17%
	Nejvyšší úroveň		24%		+ 19%
Gymnázium (N=10)	Průměrná úroveň		32%		+ 15%
	Základní úroveň		25%		+ 5%
	Mírně pokročilá úroveň		32%		+ 2%
	Pokročilá úroveň		28%		+ 22%
	Nejvyšší úroveň		34%		+ 16%
VOŠ (N=4)	Průměrná úroveň		33%		+ 13%
	Základní úroveň		25%		+ 0%
	Mírně pokročilá úroveň		30%		+ 0%
	Pokročilá úroveň		42%		+ 21%
	Nejvyšší úroveň		29%		+ 14%
Praktická škola (N=2)	Průměrná úroveň		39%		+ 17%
	Základní úroveň		25%		+ 0%
	Mírně pokročilá úroveň		70%		+ 0%
	Pokročilá úroveň		50%		+ 0%
	Nejvyšší úroveň		21%		+ 36%

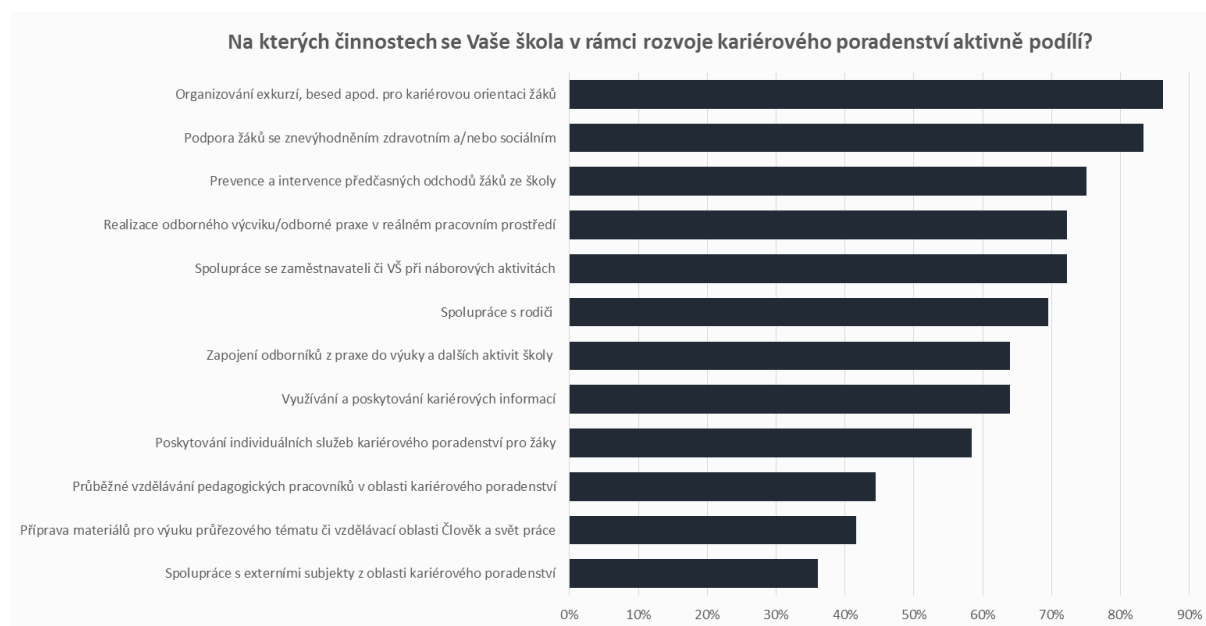
Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

- SOU a SOŠ realizují v rámci kariérového poradenství i přes relativně rovnoměrné rozložení nejčastěji aktivity, jež lze zařadit především do mírně pokročilé úrovně - školy se snaží oblast kariérového poradenství dále rozvíjet a problematiku propojovat s výukou dalších předmětů, kariérové poradenství se omezuje na žáky, kteří potřebují změnit obor.
- Gymnázia realizují v rámci kariérového poradenství i přes relativně rovnoměrné rozložení nejčastěji aktivity, jež lze zařadit především do nejvyšší úrovně (34 %). U VOŠ výrazněji vystupuje realizace aktivit spadající do pokročilé úrovně (42 %) a u praktických škol jsou v oblasti kariérového poradenství nejčastěji realizovány aktivity v rámci mírně pokročilé úrovně (70 %).
- Gymnázia realizují v rámci kariérového poradenství i přes relativně rovnoměrné rozložení nejčastěji aktivity, jež lze zařadit především do nejvyšší úrovně (34 %). U VOŠ výrazněji vystupuje realizace aktivit spadající do pokročilé úrovně (42 %) a u praktických škol jsou v oblasti kariérového poradenství nejčastěji realizovány aktivity v rámci mírně pokročilé úrovně (70 %).

Činnosti, na kterých se školy podílejí v rámci rozvoje kariérového poradenství

Školy se v rámci rozvoje kariérového poradenství zaměřují především na organizování exkurzí a besed pro kariérovou orientaci žáků (86 %). Školy dále vyvíjejí činnost v podpoře žáků se zdravotním a/nebo sociálním znevýhodněním (83 %), věnují se prevenci a intervenci předčasných odchodů žáků ze školy (75 %), realizují odborný výcvik/praxi v reálném pracovním prostředí (72 %) a spolupracují se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách (72 %).

Obrázek 36: Přehled činností, na kterých se školy podílejí v rámci rozvoje kariérového poradenství

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

V souvislosti s rozvojem kariérového poradenství SOU a SOŠ v největší míře realizují odborný výcvik či praxi v reálném pracovním prostředí, podporují žáky se zdravotním či sociálním znevýhodněním, organizují exkurze či besedy pro kariérovou orientaci žáků a věnují se prevenci a intervenci předčasných odchodů žáků ze školy. SOU dále ve velké míře spolupracují s rodiči žáků (82 %) a SOŠ zapojují odborníky z praxe do výuky a dalších aktivit školy (77 %).

Pro gymnázia jsou nejvýznamnějšími činnostmi organizace exkurzí či besed pro kariérovou orientaci žáků a využívání a poskytování kariérových informací (100 %). Dalšími velmi významnými aktivitami gymnázií jsou spolupráce se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách a poskytování individuálních služeb kariérového poradenství (80 %).

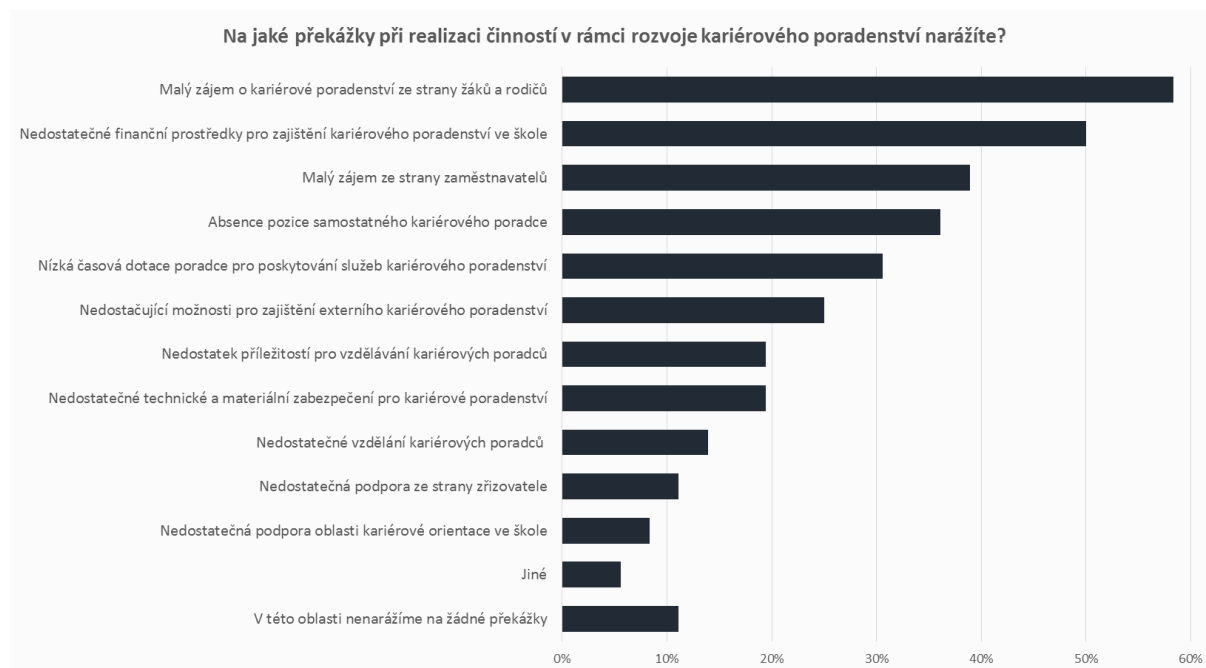
Pro VOŠ jsou významnými aktivitami především podpora žáků se znevýhodněním zdravotním a/nebo sociálním, prevence a intervence předčasných odchodů žáků ze školy, spolupráce se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách a zapojení odborníků z praxe do výuky a dalších aktivit školy (100 %).

Pro praktické školy patří mezi nejvýznamnější aktivity organizování exkurzí či besed pro kariérovou orientaci žáků, podpora žáků se znevýhodněním zdravotním a/nebo sociálním, realizace odborného výcviku/odborné praxe v reálném pracovním prostředí a spolupráce s rodiči žáků (100 %).

Překážky, na které školy narážejí v rámci poskytování kariérového poradenství

V rámci dotazníkového šetření byly školy dotázány na překážky, na které nejčastěji narážejí v oblasti kariérového poradenství. Školy nejčastěji narážejí na malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků a jejich rodičů (58 %) a nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství na školách (50 %). Dále školy narážejí na malý zájem ze strany zaměstnavatelů (39 %) a absenci pozice kariérového poradce (36 %).

Obrázek 37: Překážky, na které školy narážejí v oblasti kariérového poradenství

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Všechny typy škol narážejí velmi často na malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů a na nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole.

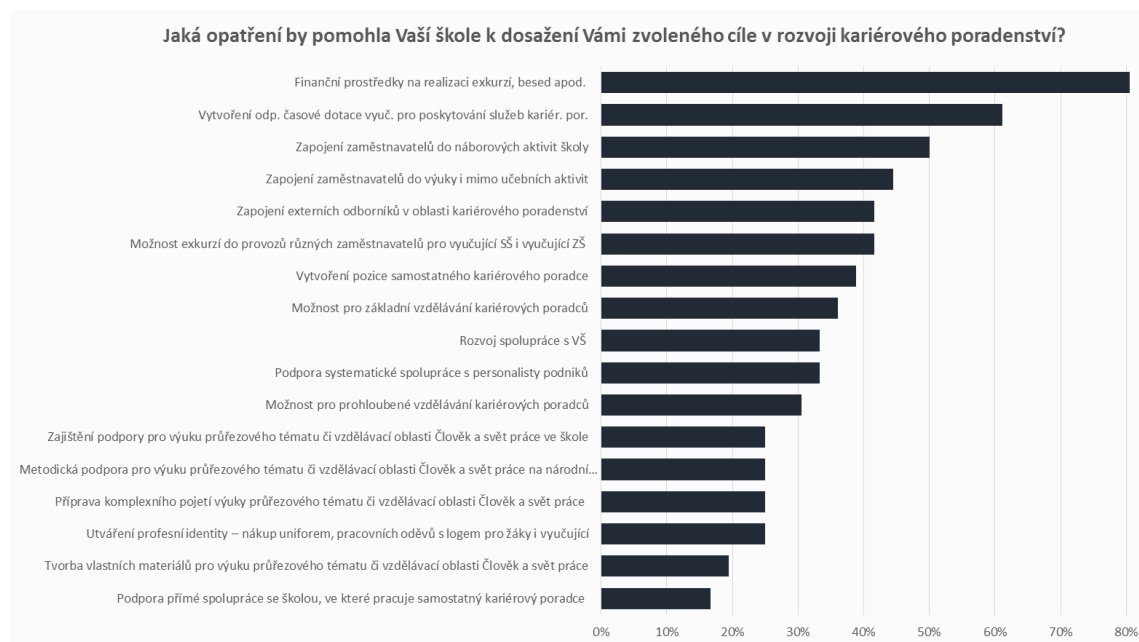
SOU se dále potýkají s absencí pozice samostatného kariérového poradce (s tímto problémem se potýkají také VOŠ a praktické školy) a nedostačujícími možnostmi pro zajištění externího kariérového poradenství (s tímto problémem se potýkají také praktické školy).

Pro SOŠ, VOŠ a gymnázia je další významnou překážkou v rozvoji kariérového poradenství malý zájem ze strany zaměstnavatelů. Gymnázia se mimo výše zmíněné potýkají také s nízkou časovou dotací poradce pro poskytování služeb kariérového poradenství (50 %) a nedostatečným technickým a materiálním zabezpečením pro kariérové poradenství (30 %).

Podpůrná opatření identifikovaná školami pro podporu kariérového poradenství

Školám by nejvíce pomohly finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed (81 %). Zároveň školy zdůrazňují potřebu vytvoření odpovídající časové dotace pro poskytování kariérového poradenství (61 %) a zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy (50 %).

Obrázek 38: Přehled potřebných opatření, která školy identifikovaly v oblasti kariérového poradenství

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

SOU, SOŠ a praktickým školám by nejvíce pomohly finanční prostředky na realizaci exkurzí či besed. SOU a SOŠ by dále pomohlo vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování kariérového poradenství a zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy. SOŠ by dále také pomohlo zapojení zaměstnavatelů do výuky i mimo učebních aktivit (58 %).

Gymnáziím by pomohlo především vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování kariérového poradenství (100 %) a dále rozvoj spolupráce s VŠ (90 %) a finanční prostředky na realizaci exkurzí či besed (80 %).

VOŠ by stejně jako gymnáziím nejvíce pomohlo vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování kariérového poradenství (75 %) a dále finanční prostředky na realizaci exkurzí či besed, zapojení zaměstnavatelů do výuky i mimo učebních aktivit a možnost pro základní vzdělávání kariérových poradců (50 %).

3.5.5 Závěry v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství

Následující závěry jsou formulovány na základě různých podkladů, zejména strategických dokumentů evropské, státní a regionální úrovně, dále na základě analýzy empirických dat a podnětů a názorů účastníků pracovních minitýmů a platform.

Silné stránky:

- Existuje systém školních poradenských pracovišť na SŠ a VOŠ jako základna pro další rozvoj.
- Poradci na školách odvádějí v rámci možností významný kus práce.
- Existují personální kapacity pro další rozšiřování a zkvalitňování služeb kariérového poradenství.
- Existují příklady dobré praxe na úrovni kraje, republiky i zahraničí, zároveň je dostupné know-how pro další rozvoj kariérového poradenství.
- Zřizovatelé škol v rámci svých možností podporují kariérové poradenství na školách.
- Dobrá spolupráce většiny škol s informačně poradenskými středisky úřadu práce.

Slabé stránky

- O činnosti poradců na školách v oblasti kariérového poradenství není dostatek informací.
- Kariérové poradenství na většině SŠ a VOŠ spočívá na základní úrovni informování a nezbytného poradenství. Přejít na vyšší, profesionální úroveň není zatím možný z důvodu nedostatečných kapacit a zdrojů.
- Primární činností školních poradců je řešení výchovných problémů, kariérové poradenství je pouze doplňkovou činností spočívající zejména v pomoci při zpracovávání přihlášek na VŠ.
- Většina škol nemá kariérového poradce specialistu.
- Financování kariérového poradenství jako svébytné služby není dostatečné.
- Nedostatečná spolupráce poradců s externími subjekty.
- Kariérové poradenství je v řadě případů vnímáno jako způsob řešení negativního problému, ve smyslu potíže, tj. KP není vnímáno jako „neproblémová“ služba pro každého.
- Nedostatečné finanční zabezpečení kariérového poradenství na školách.
- Není prováděno systematické hodnocení služeb kariérového poradenství na školách.

Příležitosti

- Profesionlizovat kariérové poradenství v rámci školních poradenských pracovišť jako svébytnou službu
- Využít know how pro kariérové poradenství, příklady dobré a nesprávné praxe
- Využít standardů, které definují obsah a kvalitu služeb kariérového poradenství.
- Řada škol deklaruje snahu posunout svůj systém kariérového poradenství do vyšších úrovní.
- Rozšířit kariérové poradenství na školách i pro další cílové skupiny, např. nezaměstnané, dospělé v produktivním věku, seniory, tj. úžeji provázat s konceptem tzv. celoživotního učení, resp. celoživotního poradenství.
- Rozšířit okruh subjektů spolupracujících s kariérovými poradci na školách.

Rizika

- Zvyšující se počet nesprávných kariérních voleb u žáků SŠ a VOŠ.
- Poskytování služeb na snížené, neprofesionální úrovni.
- Zvyšující se nezájem žáků a rodičů o nabízené formy kariérového poradenství na školách.
- Postupné převážení nesystémového – ad hoc přístupu.

Tabulka 34: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství vyplývající ze strategických dokumentů

problémy	příčiny týkající se sektoru vzdělávání	potřeby/cíle
Individualizované kariérové poradenství ve smyslu systematické případové práce na je dostupné pouze pro malou část žáků.	- Kariérové poradenství na SŠ poskytují zpravidla výchovní poradci – podstatnou část jejich kapacity odčerpává řešení výchovných problémů. - Celkově nedostatečná časová dotace v úvazcích školních poradců nedovoluje individualizovat poradenství v potřebné míře.	- Zavést a trvale podporovat pozici specializovaného kariérového poradce na školách, tj. uskutečnit personální rozdělení funkce výchovného a kariérového poradce. - Více individualizovat kariérové poradenství, tj. akcentovat to, co je základem služby kariérového poradenství.
Zúžené vnímání funkce kariérového poradenství na SŠ, častá redukce na základní informativní služby, pomoc s administrativními úkony, společné akce typu exkurze.	- Celkově nedostatečná časová dotace v úvazcích školních poradců. - Nedostatečná informovanost o rozpětí činností kariérového poradce (viz profesní standard v Národní soustavě kvalifikací)	- Postupně rozšiřovat služby specializovaných kariérových poradců ve smyslu současného pojetí kariérového poradenství, vč. profesionální diagnostiky. - Provádět osvětu o roli a funkcích kariérového poradenství. - Podporovat profesní rozvoj kariérových poradců různými formami vzdělávání.
Na části škol není zaveden provázaný systém služeb kariérového poradenství v kontextu ostatních poradenských služeb.	Kariérové poradenství na školách dosud není plnohodnotnou profesní činností.	Zavést kariérové poradenství jako svébytnou plnohodnotnou službu a zasadit ji do širšího systému poradenských služeb ve smyslu Integrovaného systému kariérového poradenství (ISKP).
Nedostatečná nabídka profesního vzdělávání pro kariérové poradce	Poptávka pro vzdělávání v oboru PK je zatím nízká, nestimuluje nabídku poskytovatelů DVPP.	Podporovat poptávku v oblasti KP a směřovat DVPP směrem k profesním standardům pro KP.
Není prováděno systematické hodnocení služeb kariérového poradenství na školách.	Není zaveden systém monitoringu, hodnocení a řízení kvality kariérového poradenství na školách.	Postupně zavádět systém pro monitoring, hodnocení a řízení kvality služeb kariérového poradenství na školách, a to v návaznosti na standardy kvality a etické kodexy.
Malý zájem žáků a rodičů o kariérové poradenství poskytované SŠ, VOŠ (viz šetření NÚV 2015).	- Základní stupně služeb, které převažují v nabídce školních poradců v oblasti kariérového poradenství, nejsou pro žáky a rodiče atraktivní, protože si tyto potřeby umí řešit vlastními silami. - Pokročilejší stupně služeb nejsou poradci zpravidla nabízeny z důvodu malé kapacity. - Školní poradci využívají zpravidla konzervativních způsobů komunikace, které jsou pro řadu potenciálních zájemců neatraktivní. - Někteří poradci na školách nejsou vnímáni žáky jako lidé, se kterými by chtěli řešit své kariérové rozhodování. - Kariérové poradenství na školách je zaměřeno na racionální složku rozhodování, málo se věnuje emocionální složce.	- Postupně rozšiřovat služby specializovaných kariérových poradců ve smyslu současného pojetí kariérového poradenství. - Podporovat profesní rozvoj kariérových poradců různými formami vzdělávání a metodického vedení. - Šířit příklady dobré praxe z ČR i zahraničí. - Na pozice kariérových poradců přijímat zejména osoby, které mají dovednosti k autentické a motivující komunikaci se žáky, a to v racionální i emocionální složce.
Problémy týkající se špatné kariérní volby jsou	Koordinované intervence mezi více školami nejsou systémově	Zavést koordinační mechanismy vyšší úrovně, které by pomohly žákům

problémy	příčiny týkající se sektoru vzdělávání	potřeby/cíle
v konkrétních případech zpravidla řešeny v rámci dané školy, tj. bez koordinace vyšší úrovně.	- zavedeny. - Koordinaci postupu mezi školami blokuje skutečnost, že si školy fakticky konkurují, tj. nechtějí přijít o již přijatého žáka.	při řešení přestupu do jiného oboru, do jiné školy.
Nedostatečné provázání kariérového poradenství a trhu práce.	Poradci na školách nemají dostatečné kapacity na podrobné sledování a vyhodnocování trendů na trhu práce.	- Zavést kariérové poradenství jako svébytnou plnohodnotnou službu s adekvátní časovou dotací a zasadit ji do širšího systému školních poradenských služeb. - Rozšiřovat a udržovat partnerské sítě mezi školami a zaměstnavateli.
Rezervy v kvalitě regionálního informačního systému pro kvalifikovanou profesní volbu. O úrovni využívání nástroje ze strany rodičů a žáků nejsou kvalitní údaje.	Nedostatečné personální a technické zabezpečení.	Trvale rozvíjet a podporovat informační systém na školském portálu KK.

Tabulka 35: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství vyplývající z jednání minitýmu

problém	příčiny týkající se střed. vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Kariérové poradenství na ZŠ a SŠ není dostatečně provázané.	- Není uplatňován komplexní systém na úrovni regionů. - Různé druhy škol mají různé zřizovatele, to ztěžuje koordinaci.	Provázet kariérové poradenství mezi školami, stupni.	
Oborová struktura škol není v plném souladu s potřebami zaměstnavatelů.	Neproběhla optimalizace.	Provést optimalizaci SŠ.	Účastníci si byli vědomi, že toto překračuje téma KARIPO, nicméně to zmínili jako významný problém.
Neexistuje ucelený informační zdroj na regionální úrovni pro podporu kariérových poradců.	Zatím nebylo prioritou.	Vybudovat ucelený informační zdroj na regionální úrovni pro podporu kariérových poradců.	
Není využíváno předvídání kvalifikačních potřeb.	Poradenství ve školách se soustřeďuje na jiné problémy.	Provázet kariérové poradenství s předvídáním kvalifikačních potřeb.	
Mnozí rodiče a žáci nevyžadují / nepotřebují služby kariérového poradce na škole, protože se umí v informacích zorientovat sami.	Toto nebylo řešeno jako problém, ale z kontextu vyplynula příčina spočívající ve faktu, že kariérové poradenství je nabízeno zejména na informační úrovni, která ale není zpravidla vyhledávána.	Potřeba nebyla formulována, ale z kontextu vyplývá impuls k zamyšlení se nad otázkou, s jakým zájmem rodičů a žáků by se setkala nabídka skutečného kariérového poradenství.	
Služby kariérového poradenství na školách nejsou odděleny od výchovného poradenství.	Kariérové poradenství je na školách poskytováno jen v určitých obdobích vázaných na volbu vzdělávací cesty, není příliš důvod mít specializované kariérové poradce.		Toto zmíněno spíš jako jev, než problém.

3.6 Podpora inkluze

3.6.1 Stručná charakteristika intervence Podpora inkluze

Inkluzivní vzdělávání vychází z požadavku přizpůsobení edukačního prostředí žákům. V takovém prostředí lze pracovat s heterogenní skupinou žáků a akceptovat tak různorodost pohlaví, etnicity, kultury, jazyka, sociálního prostředí, popř. věku; lze pracovat s různou úrovní předpokladů včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či mimořádným nadáním. Inkluzivní vzdělávání dává možnost vytvoření „školy pro všechny“.

Hlavní výzvy z oblasti intervence Podpora inkluze:

Mezi hlavní výzvy této oblasti intervence patří nepochybně naplnění základních znaků inkluzivního vzdělávání:

- ke vzdělávání mají přístup všichni bez rozdílu;
- vzdělávání je snadno a bezpečně fyzicky přístupné;
- vzdělávání si mohou dovolit všichni, je ekonomicky dostupné;
- vzdělávání je poskytováno v odpovídající kvalitě, reaguje na potřeby měnící se společnosti, včetně odborného náhledu na potřeby zdravotně postižených i komunit z odlišného kulturního a sociálního prostředí.

Hlavní překážky v oblasti intervence Podpora inkluze:

- Aplikace Školského zákona č. 82/20015 Sb. a Vyhlášky č. 27/20016 Sb. – nejedná se přímo o překážku v pravém slova smyslu, aplikace nového právního prostředí sice nepochybně přinese v přechodném období problémy, ale v dlouhodobém horizontu bude jistě přínosem.
- Racionální pochopení hranic možností inkluze, neboť stanovení nereálných studijních cílů nemusí vést, ani při maximálním využití odpovídajících podpůrných opatření, k jejich naplnění a v konečném důsledku může vést naopak ke ztížení společenského uplatnění dotyčného jednatelce v budoucnu.

Hlavní informační zdroje v oblasti intervence:

- Školský zákon č. 82/20015 Sb.
- Vyhláška č. 27/20016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020
- Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016 – 2018
- Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání na období 2014-2020
- Relevantní strategické dokumenty krajů, jako např.: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy jednotlivých krajů na léta 2016-2020 apod.
- www.msmt.cz/o-webu-msmt/spolecne-vzdelavani
- www.nuv.cz/t/in
- www.msmt.cz/file/37166/ (Financování společného vzdělávání)
- <http://osobnostnirozvojpedagoga.cz/moduly/m1/5-1-1-vymezeni-integrace-a-inkluzie-ve-vzdelavacim-procesu.html>
- www.cosiv.cz/prehled-literatury-k-tematu-inkluzivniho-vzdelavani-v-cr/
- www.inkluzivniskola.cz
- www.inkluzie.cz

3.6.2 Podpora inkluze v Karlovarském kraji

Karlovarský kraj podporuje koncept společného vzdělávání. Podpora je vyjádřena zejména v hlavním strategickém dokumentu kraje v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů v kraji, v *Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020* (dále *Dlouhodobý záměr 2016 - 2020*). Druhým významným dokumentem je návrh *Koncepce inkluzivního vzdělávání Karlovarského kraje*. Kraj se touto deklarovanou podporou společného vzdělávání zapojuje do současného mainstreamu vzdělávací politiky pod vedením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Podpora společného vzdělávání v *Dlouhodobém záměru 2016 - 2020*

Aktuální *Dlouhodobý záměr* byl schválen usnesením Zastupitelstva KK 25. 2. 2016, jde tedy o nejaktuálnější programový a strategický dokument. V obecné rovině platné pro všechny stupně škol a pro školská zařízení stanovuje Dlouhodobý záměr hodnoty, vize a cíle, které jsou v plném souladu s konceptem společného vzdělávání:

Vzdělávání bez nerovnosti

Každému jednotlivci je potřebné zajistit dobrou dostupnost a prostupnost všech stupňů škol. Je nezbytné, aby byly vytvořeny podmínky pro vstup již do počáteční etapy předškolního vzdělávání a včasnou intervencí podporovat zejména děti ze znevýhodněného prostředí. Již v předškolním věku se zaměřit na rozvoj podpory fungujících poradenských služeb a tím eliminovat případnou budoucí neúspěšnost ve vzdělávání. Je vhodné vytvářet prostor a podmínky pro inkluzivní neboli společné vzdělávání a stimulační prostředí ke vzdělávání, rozvíjet podporu a vytvářet vhodné a smysluplné vzdělávací podmínky pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (Dlouhodobý záměr 2016 - 2020, str. 14)

Dlouhodobý záměr 2016 - 2020 obsahuje kapitolu s názvem *Strategie rozvoje vzdělávání v kraji*. Strategická opatření v oblasti inkluze na středních školách jsou obsažena zejména v těchto třech kapitolách:

- Střední vzdělávání (část C)
- Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (část G)
- Řízení školského systému (část M)

strategická opatření pro střední vzdělávání (část C)	zodpovídá	realizace
Podporovat společné vzdělávání (inkluzi).	Kraj, ředitelé škol	školy, zjednodušené projekty v souladu s KAP
Podporovat nadání a práci s nadanými žáky – realizovat aktivity pro nadané žáky, příprava pedagogických pracovníků na práci s těmito žáky.	Kraj, krajská síť nadání	školy, projekty, NIDV, KVC

strategická opatření pro rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství a vzdělávání žáků se SVP (část G)	zodpovídá	realizace
Podporovat zavádění systému podpůrných opatření pro žáky se SVP.	Kraj, školy	ředitelé škol
Podporovat zavedení diagnostických postupů ve školách a sjednocení diagnostiky v poradenských zařízeních.	Kraj	školy, SPZ
Podporovat a podílet se na metodickém vedení v oblasti školského poradenství.	Kraj, školy	KVC, školy
Podporovat DVPP cílené na oblast společného vzdělávání.	Kraj	KVC, rozvojové programy MŠMT
Podporovat informovanost žáků, rodičů, pracovníků OSPOD a dalších pedagogických pracovníků ve věci změn	Kraj	OŠMT

strategická opatření pro rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství a vzdělávání žáků se SVP (část G)	zodpovídá	realizace
legislativy (§ 16 školského zákona).		
Podporovat zlepšení materiálních podmínek škol k začleňování handicapovaných dětí a žáků.	Kraj	Školy, kraj přes rozvojové programy MŠMT
Podporovat nadání a práci s nadanými žáky – příprava pedagogických pracovníků na práci s těmito dětmi.	Kraj, krajská síť nadání	školy, projekty, NIDV, KVC
Zkvalitnění podmínek činnosti školských poradenských zařízení v kraji.	Kraj	Dohoda s MMKV
Podporovat zavádění legislativních změn v zařízeních pro pedagogicko-psychologické poradenství	Kraj	Doporučení ředitelům škol
Podporovat realizaci DVPP v oblasti poradenství, inkluze, využívání podpůrných opatření.	Kraj	KÚ, školy, KVC
Podporovat uplatňování integračních a inkluzivních procesů.	Kraj	KÚ, školy, KVC

strategická opatření pro řízení školského systému (část M)	zodpovídá	realizace
Podporovat vytvoření podmínek pro vznik regionálních sítí Podporovat prezentaci příkladů dobré praxe zavádění různých modelů integrovaného vzdělávání.	Kraj	Kraj, školy
Podporovat systematickou poradenskou péči o nadané děti, žáky a studenty.	Kraj, školy	spolupráce se ŠPZ

V *Dlouhodobém záměru 2016 – 2020* jsou v souvislosti s inkluzí uvedeny i cíle v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, a to v návaznosti na Krajské vzdělávací centrum (KVC), které vzniklo v roce 2010 jako organizační součást Gymnázia Sokolov:

Oblast DVPP, kterou bude Krajské vzdělávací centrum realizovat v souladu se záměry kraje, je podpora integrace a inkluzivních procesů zejména s dopadem na změnu práce pedagogů, a to třemi cestami: formou mentoringu a osobních konzultací odborníků z praxe (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum), tzv. vzděláváním sboroven (práce se skupinami pedagogů v jejich prostředí) a na dalším vzdělávání v podobě seminářů, workshopů a kurzů. Cílem je i práce pedagogů s nadanými žáky. (Dlouhodobý záměr 2016 – 2020, str. 38)

V závěrečné shrnující kapitole *Dlouhodobého záměru 2016 – 2020* je v souvislosti s inkluzí uvedeno konstatování:

Vzhledem k celostátnímu akcentu na společné vzdělávání bude kraj postupně a s rozvahou připravovat podmínky a možnosti pro inkluzivního vzdělávacího trendu, avšak bude podporovat snahy, aby ve vzdělávání existovala možnost volby vzdělávací cesty v prostředí, které si dítě se svými rodiči vyberou. Zachování možnosti výběru by mělo být i v budoucnu prioritou. S tímto cílem souvisí podporovat rozvoj systému poradenských služeb a jejich dostupnosti a kvality pro všechny žáky bez rozdílu. (Dlouhodobý záměr 2016 – 2020, str. 51)

Podpora společného vzdělávání v návrhu *Koncepce inkluzivního vzdělávání Karlovarského kraje*

V návrhu programového dokumentu *Koncepce inkluzivního vzdělávání Karlovarského kraje*¹ z roku 2014 deklaruje Karlovarský kraj cíle v oblasti inkluze pro školy všech stupňů a druhů. Explicitní východiska a závěry se týkají zejména segmentu základních škol. Návrh Koncepce je výstupem společného projektu Karlovarského kraje a Nadace Open Society Fund. Tento dokument se nestal předmětem schvalování Zastupitelstva ani Rady Karlovarského kraje, nemá tedy postavení oficiálního koncepčního dokumentu.

Zde jsou hlavní cíle kraje uvedené v návrhu Koncepce v oblasti inkluzivního vzdělávání; vybrány jsou cíle relevantní pro segment středních škol v kontextu návazných stupňů:

Cíle pro segment středního školství	činnost/aktivita/opatření	časový horizont	odpovědnost	indikátory
Zvýšení dostupnosti středního vzdělávání žákům se SVP (cíl č. 9)	Zajištění metodického vedení v oblasti podpory vzdělávání žáků se SVP v segmentu středního školství	2014 - 2016	KÚ KK - OŠMT	Počet aktivit metodické podpory
Zvýšení informovanosti o možnostech vzdělávání žáků se SVP na jednotlivých středních školách (cíl č. 10)	Zveřejnění informace o tom, jaké žáky se SVP je škola připravená vzdělávat např. v katalogu ŠŠ, na propagačních materiálech nebo www školy	2015	KÚ KK - OŠMT	Informace jsou zveřejněné na propagačních materiálech či www jednotlivých škol v regionu
Zlepšení spolupráce jednotlivých aktérů při přípravě, realizaci a evaluaci IVP (cíl č. 11)	Zavedení případových konferencí, zajištění vzdělávání zaměřené na využívání tohoto nástroje.	2014 - 2016		
	Zveřejnění příkladů dobré praxe a metodické podpory v oblasti přípravy, realizace a evaluace IVP na školském metodickém portále kraje	2015	KÚ KK - OŠMT	Informace jsou zveřejněny na metodickém portále
Zlepšení informovanosti o kompetencích, náplni činnosti asistenta pedagoga a formě spolupráce s učiteli (cíl č. 12)	Zveřejnění metodické podpory v uvedené oblasti na školském metodickém portále kraje	2014	KÚ KK - OŠMT	Informace jsou zveřejněny na metodickém portále
	Zajištění lepší informovanosti asistentů pedagoga (AP) v rámci kvalifikačního vzdělávání	2015	Poskytovatelé kvalifikačních kurzů pro AP	Vzdělávací obsah kurzů je doplněn o informace v oblasti kompetencí, náplně činnosti a spolupráce s učiteli
	Realizace pravidelných setkání pro asistenty pedagoga s metodickou podporou školského poradenského zařízení	2014 a dále	Pedagogicko-psychologická poradna	Metodická setkání jsou realizována
Zlepšení komunikace škol s rodičovskou veřejností (cíl č. 13)	(viz cíl č. 4) Dále také zajištění dalšího vzdělávání výchovných poradců a metodiků prevence, případně také zástupců zřizovatele v oblasti mediace	2014 - 2016	Poskytovatelé DVPP	Jsou realizovány vzdělávací aktivity určené VP, MP, zástupcům zřizovatele/počet proškolených pracovníků
	Podpora projektů škol zaměřených na spolupráci s rodiči žáků a osvětu v oblasti inkluzivního vzdělávání			

¹ *Koncepce inkluzivního vzdělávání Karlovarského kraje* s názvem *Škola pro všechny* vznikla na základě spolupráce KK a Nadace Open Society Fund Praha v roce 2014. Předcházelo jí vytvoření *Analýzy současného stavu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v Karlovarském kraji, která byla ovšem zaměřena pouze na segment ZŠ*. 8. února 2016 se pak konala konference na téma "Jak na společné vzdělávání v Karlovarském kraji", jejíž cílem bylo seznámení veřejnosti s Koncepcí. Dokumenty jsou dostupné na Školském portále KK: http://www.KKskoly.cz/manazer/dokumenty/Stranky/Koncepce_inkluzivni_vzdelavani.aspx

3.6.3 Realizované aktivity a projekty v oblasti intervence Podpora inkluze

2012 Vznik **Analýzy současného stavu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v Karlovarském kraji**

Analýza se stala podkladovým dokumentem pro metodická doporučení v oblasti společného vzdělávání a pro přípravu školské inkluzivní koncepce Karlovarského kraje. Autorem analýzy byla Nadace Open Society Fund v úzké spolupráci s Krajským úřadem Karlovarského kraje. Analýza obsahuje popis tehdejšího stavu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v Karlovarském kraji na základě analýzy dokumentů, statistických dat a kvalitativního šetření. Dále přinesla identifikaci klíčových potřeb pro rozvoj inkluzivního vzdělávání v kraji a návrhy doporučení na změny v současné vzdělávací politice Karlovarského kraje.

2014 ■ Vznik návrhu *Koncepce inkluzivního vzdělávání Karlovarského kraje s názvem Škola pro všechny* v rámci spolupráce KK a Nadace Open Society Fund Praha.

Metodické kabinety pro DVPP v Karlovarském kraji

■ Gymnázium Sokolov a Krajské vzdělávací centrum realizovalo od února 2012 projekt ESF (OP VK, Metodické kabinety Karlovarského kraje pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, reg. č.: CZ.1.07/1.3.42/01.0003), ve kterém se zaměřilo na metodickou pomoc učitelům všech stupňů škol v Karlovarském kraji. Původních osm metodických sekcí (mateřské školy, 1. stupeň ZŠ, jazyky, matematika a informatika, přírodní vědy, společenské vědy, výchovy, metodické řízení) bylo rozšířeno o sekci speciální pedagogiky a integrace.

2016 8. února 2016 proběhla konference na téma *"Jak na společné vzdělávání v Karlovarském kraji"*

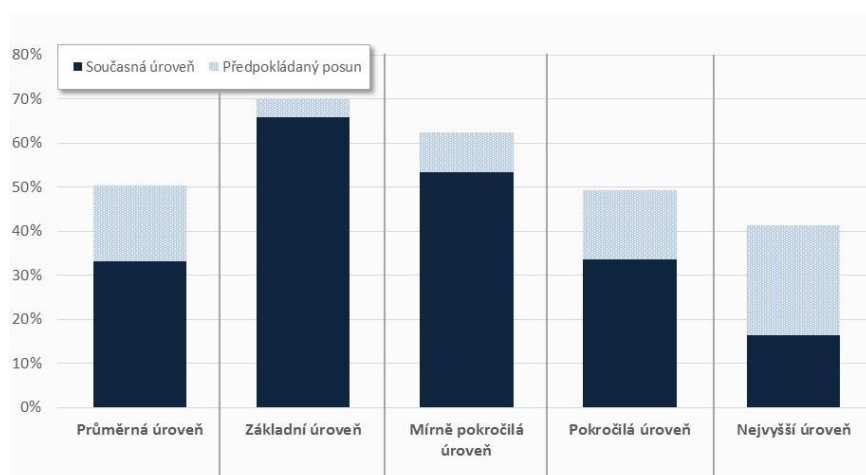
3.6.4 Výsledky analýzy potřeb na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji v oblasti intervence Podpora inkluze

Národní ústav vzdělávání provedl na konci roku 2015 na SŠ a VOŠ v Karlovarském kraji dotazníkové šetření, jehož cílem bylo označit aktivity, jimiž se školy zabývají a ty, ve kterých mají určité rezervy. Ze šetření dále vyplynuly překážky, které brání školám v rozvoji v dané oblasti a také návrhy ze strany škol na opatření, která by rozvoji kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě napomohla.

Současná úroveň a předpokládaný posun v oblasti inkluze

Většina škol rozvíjí inkluzivní vzdělávání prostřednictvím činností spadajících do základní (66 %) nebo mírně pokročilé úrovně (53 %). Inkluzivní vzdělávání je tedy hlavně rozvíjeno buďto prostřednictvím dílčích činností, nebo školy pracují na ucelené strategii a využívají plány pedagogické podpory. Nejvýraznější posun lze předpokládat v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 25 %) – školy deklarují zájem o činnosti, jež v sobě mají prvky systematického přístupu k inkluzivnímu vzdělávání a o rozvíjení této oblasti prostřednictvím dalších činností.

Obrázek 39: Současná úroveň škol v Karlovarském kraji v oblasti inkluze a předpokládaný posun

Vysvětlivky:

Základní úroveň: Inkluzivní vzdělávání je rozvíjeno pouze v podobě dílčích aktivit (škola přijímá žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, vyučující se jim věnují podle svých možností ve vazbě na platnou legislativu, vedení umožňuje pedagogickému sboru vzdělávání s problematikou inkluzivního vzdělávání, na škole působí poradenské pracoviště).

Mírně pokročilá úroveň: Škola má v rámci inkluzivního vzdělávání zpracovanou strategii a plán pedagogické podpory (práce s integrovanými žáky, vytváření vhodných podmínek pro integraci, součástí plánu vzdělávání pedagogických pracovníků je také vzdělávání v oblasti inkluze, škola zohledňuje charakter obtíží v průběhu zkoušek, vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami žáků a využívají formativního hodnocení, prostory školy jsou částečně dostupné všem žákům).

Pokročilá úroveň: Škola má zpracované komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání (u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami škola pracuje s individuálními vzdělávacími a výchovnými plány, vyučující v plné šíři využívají pedagogickou diagnostiku, škola spolupracuje se zaměstnavateli a umožňuje žákům se speciálními vzdělávacími potřebami realizovat odborný výcvik a praxi, s některými žáky se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje asistent pedagoga, na škole je rozšířené poradenské pracoviště, prostory školy jsou dostupné všem žákům).

Nejvyšší úroveň: Komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání je školou dále rozšiřováno (tvorba plánů inkluzivního rozvoje školy, realizace plánů je metodicky řízena a koordinována, zaměstnavatelé vytvářejí žákům se speciálními vzdělávacími potřebami vhodné podmínky, škola spolupracuje při péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami s dalšími institucemi a specialisty, prostředí školy je přizpůsobeno všem žákům).

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Tabulka 36: Současná úroveň škol v Karlovarském kraji v oblasti podpory inkluze a předpokládaný posun dle druhu škol

		Současná úroveň	Předpokládaný posun
SOU (N=17)	Průměrná úroveň	 38%	 + 17%
	Základní úroveň	 71%	 + 6%
	Mírně pokročilá úroveň	 59%	 + 11%
	Pokročilá úroveň	 37%	 + 15%
	Nejvyšší úroveň	 21%	 + 24%
SOŠ (N=26)	Průměrná úroveň	 32%	 + 17%
	Základní úroveň	 63%	 + 4%
	Mírně pokročilá úroveň	 54%	 + 8%
	Pokročilá úroveň	 32%	 + 15%
	Nejvyšší úroveň	 14%	 + 25%
Gymnázium (N=10)	Průměrná úroveň	 36%	 + 18%
	Základní úroveň	 63%	 + 3%
	Mírně pokročilá úroveň	 58%	 + 7%
	Pokročilá úroveň	 37%	 + 16%
	Nejvyšší úroveň	 19%	 + 29%
VOŠ (N=4)	Průměrná úroveň	 24%	 + 20%
	Základní úroveň	 56%	 + 0%
	Mírně pokročilá úroveň	 48%	 + 5%
	Pokročilá úroveň	 22%	 + 25%
	Nejvyšší úroveň	 6%	 + 28%
Praktická škola (N=2)	Průměrná úroveň	 36%	 + 17%
	Základní úroveň	 75%	 + 13%
	Mírně pokročilá úroveň	 55%	 + 5%
	Pokročilá úroveň	 50%	 + 17%
	Nejvyšší úroveň	 6%	 + 25%

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

- V rámci všech typů škol jsou realizovány především aktivity, které lze zařadit do základní úrovně – inkluzivní vzdělávání je realizováno formou dílčích aktivit.
- Do velké míry jsou v rámci všech typů škol realizovány také aktivity, které lze zařadit do mírně pokročilé úrovně - školy pracují s vytvořenou strategií a plány pedagogické podpory.
- Největší posun je v rámci všech typů škol předpokládán u aktivit na nejvyšší úrovni, kdy je inkluzivní vzdělávání pojímáno komplexně, a toto pojetí je dále rozšiřováno.

Činnosti, na kterých se školy podílejí v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání

V rámci inkluzivního vzdělávání se školy soustředí především na evidování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (89 %) a vyučující volí vhodné formy, metody a styl výuky v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami žáků (86 %). Dále školy zpracovávají a průběžně vyhodnocují individuální vzdělávací/výchovné plány (81 %) a spolupracují se školskými poradenskými zařízeními (78 %).

Obrázek 40: Přehled činností, na kterých se školy z Karlovarského kraje aktivně podílejí v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Všechny typy škol se ve velké míře zaměřují na evidenci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Na SOU, SOŠ, VOŠ a praktických školách vyučující velmi často volí formy, metody a styl výuky v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami žáků. SOU a SOŠ se dále soustředí na spolupráci se školskými poradenskými zařízeními.

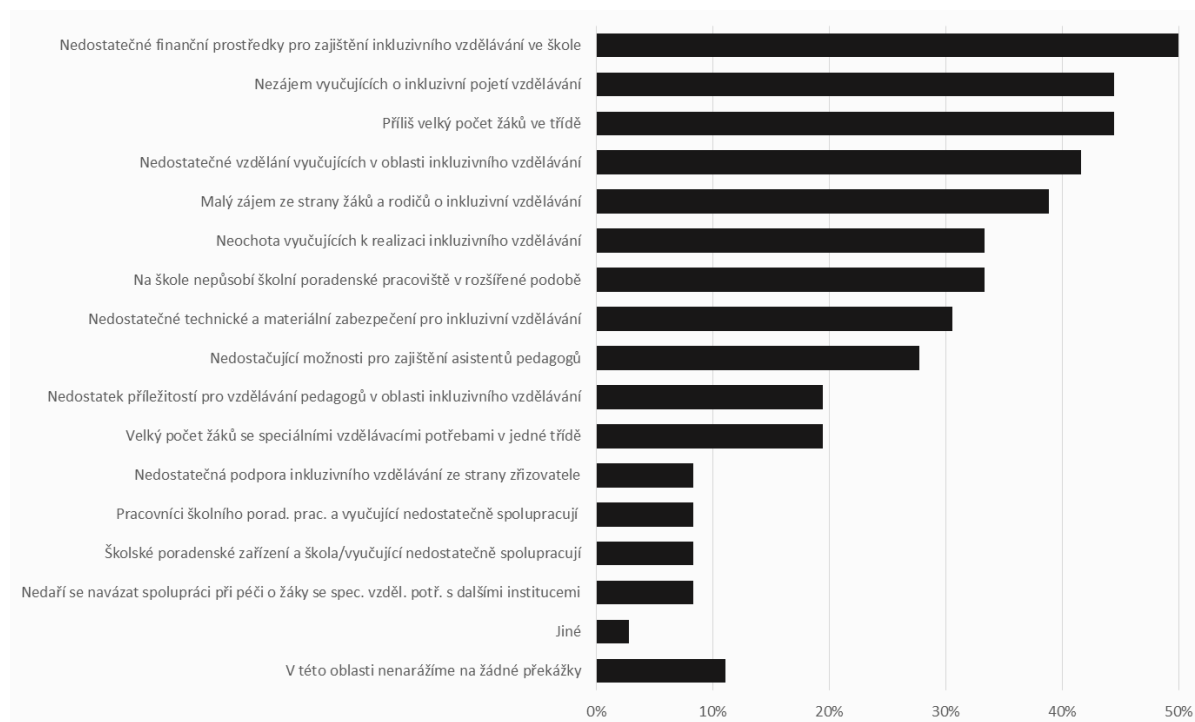
SOU, gymnázia a praktické školy dále zpracovávají a průběžně vyhodnocují individuální vzdělávací/výchovné plány a na SOU a VOŠ volí vyučující vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků.

Gymnázia mimo již zmíněné také ve velké míře zohledňují charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení a při ukončování studia (90 %)

Překážky, na které školy narážejí v rámci inkluzivního vzdělávání

V rámci dotazníkového šetření byly školy dotázány na překážky, na které nejčastěji narážejí v oblasti inkluzivního vzdělávání. Nejčastěji zmiňovaným problémem jsou nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve škole (50 %). Školy dále zmiňují nezájem vyučujících o inkluzivní pojetí vzdělávání (44 %), příliš velký počet žáků ve třídě (44 %) a nedostatečné vzdělání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání (42 %).

Obrázek 41: Překážky, na které školy z Karlovarského kraje narážejí v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání

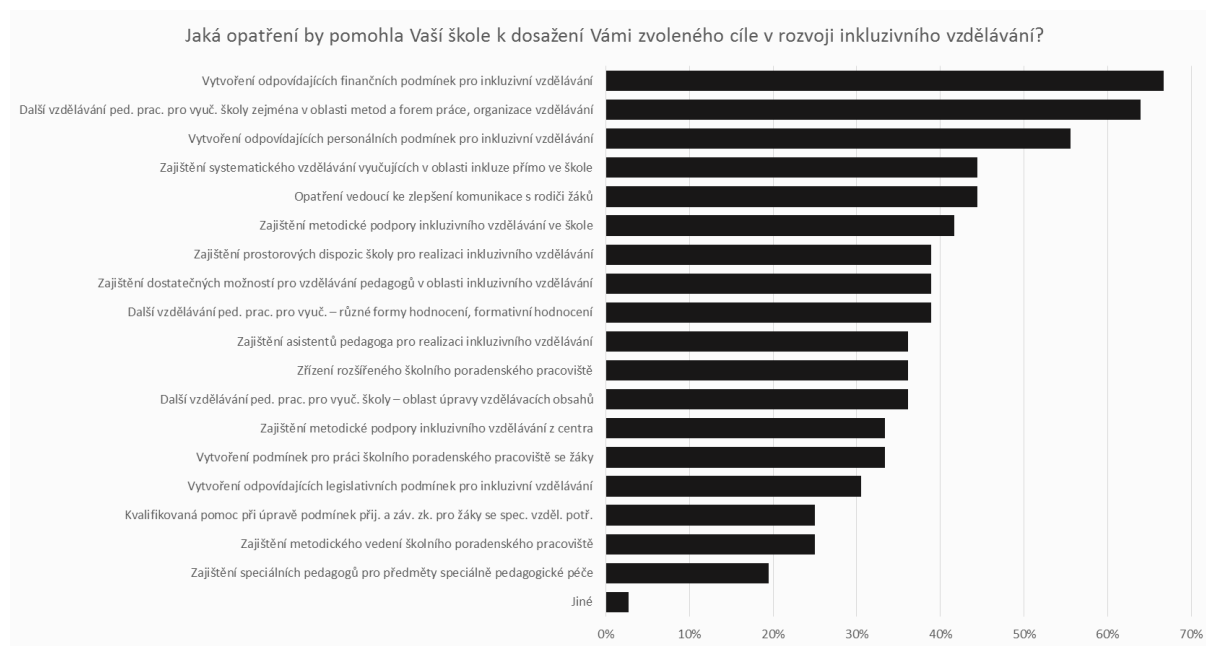
Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

- SOU, SOŠ, VOŠ a gymnázia narážejí především na nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání. SOU a SOŠ dále naráží také na nedostatečné vzdělání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání, malý zájem ze strany žáků a rodičů o inkluzivní vzdělávání a příliš velký počet žáků ve třídě (na tento problém naráží ve velké míře také gymnázia a VOŠ). SOŠ se dále potýkají také s nezájmem vyučujících o inkluzivní pojetí vzdělávání (s tímto problémem se potýkají také gymnázia a praktické školy).
- Gymnázia se mimo již zmíněné potýkají také s nedostačujícími možnostmi pro zajištění asistentů pedagogů.
- VOŠ dále narážejí na nedostatečné vzdělání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání a absenci školního poradenského pracoviště v rozšířené podobě (50 %).
- Praktické školy se dále potýkají s neochotou vyučujících realizovat inkluzivní vzdělávání a s nedostatečným technickým a materiálním zabezpečením inkluzivního vzdělávání (50 %).

Poptávaná opatření identifikovaná školami pro podporu inkluzivního vzdělávání

Školám by nejvíce pomohlo vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (67 %). Mezi další nejčastěji zmiňovaná opatření patří vzdělávání vyučujících na školách v oblasti metod a forem práce (64 %) a vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (56 %).

Obrázek 42: Přehled potřebných opatření, která školy v Karlovarském kraji identifikovaly v oblasti inkluze

Zdroj: Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji (NÚV)

Významným opatřením pro SOU, SOŠ, VOŠ a gymnázia je zajištění odpovídajících finančních podmínek pro realizaci inkluzivního vzdělávání. Pro SOŠ, VOŠ a gymnázia je dále důležité zajištění odpovídajících personálních podmínek pro realizaci inkluzivního vzdělávání.

SOU, SOŠ, gymnáziím a praktickým školám by v realizaci inkluzivního vzdělávání velmi pomohlo další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metod a forem práce.

Gymnáziím by mimo již zmíněné pomohlo také zajištění systematického vzdělávání vyučujících v oblasti inkluze přímo ve škole (70 %), zajištění prostorových dispozic školy pro realizaci inkluzivního vzdělávání (70 %), zajištění dostatečných možností pro vzdělávání pedagogů v oblasti inkluzivního vzdělávání (60 %), další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti různých forem hodnocení (toto opatření by pomohlo též praktickým školám) a zajištění asistentů pedagoga pro realizaci inkluzivního vzdělávání (toto opatření by pomohlo též praktickým školám).

3.6.5 Závěry v oblasti intervence Podpora inkluze

Následující závěry se týkají zejména segmentu středních a vyšších odborných škol s přesahy do návazných stupňů škol. Několik závěrů a doporučení se týká i neformálního vzdělávání a dalšího vzdělávání dospělých.

Úspěšná realizace společného vzdělávání nejvíce závisí na procesech, které se dějí přímo ve školách, přímo ve vyučování. Z toho vyplývá, že nejvýznamnějším hybatelem jsou učitelé a ředitelé škol. Tito pracovníci se mohou postavit a pohybovat na linii mezi krajními možnostmi, jimiž jsou bezvýhradná podpora na jedné straně a bojkot na straně druhé. Zejména u těchto pracovníků, ale také u pracovníků zřizovatelů škol je velmi důležité vyvážené plnění kompetenční triády: **chci – umím – můžu**.

- Chci inkluzi?
- Umím vést vyučování (školu) v inkluzivním duchu?
- Můžu realizovat inkluzi, mám k tomu zájem?

Tabulka 37: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence podpora inkluze vyplývající ze strategických dokumentů

problémy	příčiny týkající se sektoru vzdělávání	potřeby/cíle	poznámka
Současná kvantitativní a kvalitativní úroveň inkluzivity vzdělávání na SŠ/VOŠ v KK je zmapována nedostatečně (na rozdíl od situace na ZŠ).	▪ Kraj ve spolupráci s Nadací OSF se v minulosti přednostně věnoval zjišťování stavu na ZŠ z důvodu vyšší naléhavosti.	▪ Využít projektu KAP KK a P-KAP ke zmapování.	informační úroveň „Víme, co se děje.“ Základ pro tzv. evidence-based policy, tj. tvorba politiky na průkazném základě ²
Řada pedagogických pracovníků (nevíme kolik) je proti současné podobě inkluze. Někdo má výhrady k tempu reformy, jiný k procedurám, část má principiálně odlišný názor na společné vzdělávání.	▪ přirozená diverzita názorů ve smyslu, mít zásadní výhrady vůči inkluzi je legitimní názor ▪ špatné zkušenosti ▪ obavy ▪ nedostatek informací	▪ Dodát informace o inkluzi co největšímu počtu pracovníků škol a školských zařízení, a to různými formami sdělení (semináře, diskuse, PR prostředky, konzultace, atd.) ▪ Přesvědčit co největší počet PP o prospěšnosti inkluze.	úroveň přesvědčení a motivace realizátorů inkluze „Chceme inkluzi.“ (součástí nutné triády: Chci - umím - můžu)
Řada pedagogických pracovníků (nevíme kolik) nemá dostatečné dovednosti v oblasti inkluze.	▪ inkluzivní přístup je relativně nový jev a trend ▪ učitelé byli a jsou nedostatečně vzdělávání v oblasti inkluze již ve svém počátečním vzdělávání, tj. při získávání učitelské kvalifikace ▪ u některých PP je příčinou částečný nebo principiální nesouhlas s inkluzí, což blokuje ochotu se vzdělávat	▪ podpořit rozvoj DVPP v oblasti inkluze ▪ podpořit neformální výměnu zkušeností mezi PP, školami, neformálním vzděláváním	úroveň dovedností realizátorů inkluze „Víme, jak na to.“ (součástí nutné triády: Chci - umím - můžu)

² Vysvětlení tzv. evidence-based policy (tvorba politiky na průkazném základě): https://en.wikipedia.org/wiki/Evidence-based_policy

Některé školy nejsou na některé aspekty inkluze připraveny po materiální stránce – např. úroveň bezbariérovosti.	Ačkoliv na řadě škol proběhly investiční akce podporující z technického hlediska inkluzi, finanční prostředky nestačily na všechna potřebná opatření ve všech školách.	- Investovat do zázemí škol. - Kraj bude oslovovat školy jak jsou na tom z hlediska bezbariérovosti na ZŠ a SŠ - vytvoření katalogu přístupnosti - info pro rodiče. - Stanovení minimálního standardu.	úroveň možností realizátorů inkluze „Máme pro inkluzi materiální zázemí.“ (součástí nutné triády: Chci - umím – můžu) v IROPu je povinná součást posílení bezbariérovosti
Nevíme, jak velký zájem/potřeba ze strany studentů a rodičů bude o podpůrná opatření směrem ke konkrétním školám. Kapacity se v tomto ohledu špatně plánují.	Kvalitativní a kvantitativní nároky na podpůrná opatření teprve vyplynou, dají se odhadovat, ale ne přesně určit.	Propracovat sběr a distribuci informací o potřebách podpůrných opatření z hlediska místa, času, typu.	
Mění se legislativní prostředí: novela ŽZ + nová ustanovení ve vyhláškách.	objektivní legislativní proces	- Se změnami je potřeba seznámit ředitele a učitele, také i rodičovskou veřejnost. - Nejde jen o faktické informování, ale zejména na úrovni PP jde i o akceptaci změn a postupné zavádění do práce školy.	Kraje mají možnost legislativní iniciativy a jsou připomínkovacím místem pro legislativu.
Pro řadu studentů a učňů ohrožených vyloučením je obtížné v rámci běžného vyučování vyniknout, zažít úspěch.	Existuje málo alternativních příležitostí pro vyniknutí žáků a studentů s alternativním životním postojem a problémy. Stávající soutěže a přehlídky mají tradiční charakter a jsou atraktivní pouze pro dobré žáky, ne pro problémové.	- Podpořit i alternativní formy projevu mládeže – navýšit podporu alternativním soutěžím a přehlídkám (streetové, adrenalinové aktivity). - propojit se s neziskovým sektorem, s pořadateli a neformálními strukturami a subkulturami	
Žáků a studentů s určitými druhy zdravotního postižení meziročně narůstá. Není jasné, zda jde o skutečný nárůst nebo nárůst počtu diagnóz (jde o ZP: mentální postižení, autismus, s vadou řeči, s více vadami)	není vysvětleno, něco se pravděpodobně děje v rodinách	Podpořit poradenské služby.	Dáno i metodikou vyšetření – upravili

Tabulka 38: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora inkluze vyplývající z jednání minitymu

problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Inkluze některých žáků z nefunkčních rodin (sociální znevýhodnění) se nedaří, "cestují" po oborech a školách, nedaří se je udržet ve vzdělávání.	Vzrůstá počet nefunkčních rodin, některých rodičům je vzdělávání a vzdělání lhostejné, svoje děti nepodporují. Nefunkčnost rodin má mnoho příčin, u velké části nepříznivých se projevuje negativní efekt štědrého sociálního systému, který nemotivuje zhroutené rodiny k řádnému životu. Terénní sociální práce je poddimenzovaná. U některých rodin není problém jen hodnotové a funkční zhroutení, ale nastavení cílů a organizace vzdělávání, která je nemotivuje.	Předpokladem pro poskytnutí podpůrných opatření se opět musí stát dodržování společenských norem. Cesta vede přes zpřísnění sankcí za neplnění rodičovských povinností, vč. snižování dávek. Je potřeba podporovat řádné rodiny; pro nepříznivé rodiny je potřeba vytvořit výrazný diskomfort. Jedním z řešení by mohla být reforma umožňující postupovat středním vzděláním po menších krocích, např. ve smyslu profesních kompetencí z NSK.	názor části účastníků
Plošná inkluze je ze strany státu špatně připravena.	Uspěchanost a špatná manažerská rozhodnutí.	Alespoň posunout zavádění plošné inkluze.	názor části účastníků
Plošná inkluze je mylný koncept.	Stát se rozhodl chybně, když se přiklonil k jedné z možných cest, kterou je plošná inkluze. Tento koncept je v současných podmínkách rizikový.	Zvrátit plošnou inkluzi zpět k systému, který víceméně fungoval.	názor části účastníků
Řada pedagogických pracovníků a odborných pracovníků má rezervovaný nebo přímo odmítavý postoj k inkluzi.	Zastáncům inkluze se nepodařilo přesvědčit velkou část odborné veřejnosti.	bez návrhu	
Učitelé (jako "dělníci" inkluze) nemají dostatečné kompetence pro zvládnutí plošné inkluze.	Počáteční, doplňkové pedagogické a další vzdělávání učitelů a dalších pedagogických pracovníků obsahuje a obsahovalo inkluzivní témata jen ve velmi nedostatečném rozsahu.	Doplnit do všech stupňů učitelského vzdělávání přípravu na inkluzi. Po přípravě terénu spustit inkluzi 2.0. Rozvinout DVPP v oblasti inkluze a akce pořádat vstřícným způsobem pro provoz školy - tj. na školách, v rozumných blocích, relevantní.	názor většiny účastníků
Řada škol není na plošnou inkluzi připravena po materiální stránce.	Odstraňování bariér stojí peníze, které do škol přicházejí postupně.	Připravit na plnou verzi inkluze pouze vybrané školy nebo postupně plošně odstraňovat bariéry na všech SŠ.	názor většiny účastníků
O reálném fungování inkluze v současné podobě máme málo informací.	Monitoring a vyhodnocování v oblasti inkluze jsou nedostatečné.	Propracovat produkci a řízení informací v oblasti inkluze, avšak vyhnout se zvýšení administrativní zátěže.	názor většiny účastníků

4. Hlavní závěry Analýzy potřeb území v oblasti intervencí

Tabulka 39: Celkový přehled identifikovaných potřeb Karlovarského kraje oblasti povinných i nepovinných intervencí

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ SPOLUPRÁCE ŠKOL SE ZAMĚSTNAVATELI			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečná motivace žáků studovat obory H a dokončit studium.	- Sociální situace rodin (finance, nedostatečné pracovní návyky). Přibývá i tzv. „zlatá mládež“, která je živena rodiči a která nemá potřebu pracovat a vydělávat si peníze. - Nedostatečná osvěta o poptávce na trhu práce. Kariéroví (výchovní) poradci (převážně ženy) na ZŠ nemotivují žáky ke studiu technických oborů. - Rodiče mají předsudky vůči H oborům. Převís nabídky volných míst na školách nenutí rodiče dávat děti jen na obory, které odpovídají jejich schopnostem. - Zaměstnavatelé přijímají i nevyučené osoby a sami si je zaškolí. V KK je poměrně málo specializovaných firem, které potřebují jen vyučené zaměstnance. - Motivační stipendia vyplácena KK ztrácejí motivační charakter (jsou vyplácena 50 % žáků), mají spíše výchovný charakter, protože k udržení stipendia nutí žáky splňovat zejména výchovná kritéria, ale z praxe je patrné, že nemotivují ke studiu oboru. - Žákům chybí manuální zručnost kvůli zrušení předmětu pracovní výchova na ZŠ.	- Osvěta pro rodiče a kariérové poradce organizována Karlovarským krajem (propagace řemesel, dny otevřených dveří, motivační videa, exkurze, propagační materiály na veřejných místech, apod.). - Zřízení krajské databáze kariérových poradců. Motivovat žáky ZŠ už od 5., 6. ročníku ZŠ. - Celokrajský průzkum motivace rodičů a žáků k volbě studijního oboru. - Využít účelněji finance vyplácené na motivační stipendia (např. sociální stipendium). - Vést děti k technickým a řemeslným oborům již na ZŠ - krajské finance na podporu polytechnického vzdělávání na ZŠ a úzká spolupráce SŠ a ZŠ v rámci technických a přírodovědných oborů. - Jednotný přístup KK k nadměrné absenci žáků škol. Opatření škol proti vysoké absenci (např. pravidla hodnocení při vysoké absenci). - Zavést některé prvky duálního systému vzdělávání.	Týká se převážně technických oborů. Motivační stipendia se ukazují jako ne příliš efektivní motivační nástroj. Je tedy třeba zvážit, zda pokračovat ve vyplácení motivačních stipendií.
Nedostatek financí na zajištění odborného vzdělávání (doprava, pomůcky, organizace).	- Systém financování regionálního školství. - Zákon č. 373/2011 Sb. (náklady na zdravotní prohlídky). - Velkým problémem jsou náklady na dopravu žáků na pracoviště. Některé firmy náklady hradí, ale jsou to ojedinělé případy. - Náklady na ochranné pomůcky.	- Krajský dotační titul a příspěvky zaměstnavatelů na dopravu, pomůcky, případně stravování, tzn. zavést vícezdrojové financování. - Zrušit povinné zdravotní prohlídky, ponechat jen rozhodnutí o zdravotní způsobilosti, které je součástí přihlášky ke studiu nebo náklady na zdravotní prohlídky převést na zaměstnavatele.	Zrušení povinných zdravotních prohlídek je systémovou změnou.

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ SPOLUPRÁCE ŠKOL SE ZAMĚSTNAVATELI			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Příliš vysoká nabídka volných míst na gymnáziích, neefektivní rozmístění oborů v rámci kraje, udržování neperspektivních oborů.	- Chybí politická vůle. - Nerespektuje se demografický vývoj a požadavky trhu práce.	- Důsledek: odliv žáků na víceletá gymnázia. Na SOŠ/SOU studují žáci, kteří těžší zvládli absolvovat ZŠ. - Řešení: redukce počtu gymnázií (tříd gymnázií) v Karlovarském kraji. Optimalizace oborů vzdělávání dle potřeb trhu práce a demografického vývoje. Nerušit a slučovat odborné školy primárně z ekonomických důvodů, ale při optimalizaci oborové struktury vzít v úvahu vícero faktorů (např. uplatnitelnost absolventů, kvalita odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli, úspěšnost při MZ a ZZ a v odborných soutěžích apod.).	
Nedostatečné jazykové vzdělávání.	RVP maturitních i učňovských oborů dávají možnost volby cizího jazyka. Žáci si prioritně volí AJ, ale region vyžaduje NJ a RJ.	- Změna ŠVP. Nabídku cizích jazyků upravit regionu a vyučovat prioritně NJ a RJ. - Jazykové stáže v zahraničí. - Důraz na odborný cizí jazyk, sdílení výukových materiálů mezi školami. - CLIL v odborných předmětech.	Týká se převážně oborů služeb.

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ SPOLUPRÁCE ŠKOL SE ZAMĚSTNAVATELI			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečné propojení odborného vzdělávání s praxí.	- Nedostatečný počet hodin odborné praxe u některých oborů (zejména u služeb). - Termíny praxí se v jednotlivých školách překrývají, což je problematické pro zaměstnavatele. - Pro některé obory není snadné najít firmu k realizaci OV. Důvodem může být skutečnost, že firma s tímto zaměřením v regionu není, a tudíž ani absolventi nebudou mít uplatnění. - Nedostatečná účast učitelů OV na odborném výcviku/praxi na pracovišti, nedostatečný kontakt s instruktory.	- Podíl zaměstnavatelů na tvorbě a revizích ŠVP oborů. Soulad ŠVP s požadavky zaměstnavatelů. - KK nebo KHKKK by měly sledovat nabídku a poptávku škol a zaměstnavatelů a zprostředkovat např. darování zbytkového materiálu a další formy spolupráce - vytvoření "burzy (nabídka a poptávka škol a firem)" na webu KK nebo KHKKK a pomoci i s organizací odborného výcviku a praxe, tj. centralizovat podporu odborného vzdělávání. - Nábory a kariérové poradenství ve spolupráci s firmami (workshop pro výchovné a kariérové poradce a personalisty firem; tvorba videí propagujících obory pro potřeby ZŠ, SŠ, ÚP, KK - Navýšení počtu hodin odborné praxe = změna ŠVP (např. nepovinné nebo individuální praxe). - Domluva mezi školami, aby se termíny praxí nepřekrývaly.	Týká se převážně oborů služeb. V regionu existuje několik institucí, které jsou schopny zprostředkovat kontakt mezi firmou a školou, ale často ani jedna strana o těchto institucích neví. Je tedy třeba centralizovat podporu odborného vzdělávání.
Žáci nastoupí na praxi a nedokončí ji.	Nedostatek pracovních návyků, zodpovědnosti, morálky, pohodlnost.	Příslib zaměstnání, pokud žák absoluuje celou praxi.	Týká se převážně oborů služeb.

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ SPOLUPRÁCE ŠKOL SE ZAMĚSTNAVATELI			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Chybí kvalifikovaní učitelé odborných předmětů. Z krajských dokumentů vyplývá i nedostatečné odborné vzdělávání učitelů odborných předmětů.	Nízké platy, vysoké požadavky na vzdělání včetně pedagogického minima (pokud učí celý úvazek).	- Vyšší platy a větší společenský respekt k učitelskému povolání. - Možnost kariérového postupu. - Podpora odborných stáží učitelů odborných předmětů ve firmách. - Vznik Centra odborného vzdělávání při Krajském vzdělávacím centru. - Studenti se zájmem o obor a s adekvátními schopnostmi pro odborné studium.	Centrum odborného vzdělávání by mohlo zajišťovat odborné kurzy, organizovat stáže ve firmách a zprostředkovávat a pomáhat organizovat spolupráci škol s firmami.
Nedostatečné odborné vybavení některých SŠ a ZŠ, které často neodpovídá současným techn. trendům.	Nedostatek financí	- Zvýšení provozního příspěvku podle skutečné ekonomické náročnosti oboru. - Sdílení odborného vybavení mezi SŠ. Sdílet mezi SŠ i speciální vzdělávání (např. autoškola, svářečská škola apod.).	Účastníci minitýmu se shodli, že školy jsou v převážné většině dostatečně vybaveny, nicméně nemohou držet krok s technologickým vývojem.

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA POLYTECHNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatek pedagogů s přírodovědným zaměřením.	▪ Nezájem absolventů SŠ studovat tyto obory (nízké finanční ohodnocení). ▪ Absolventi VŠ se nevracejí do KK. ▪ Studium na pedagogické fakultě je odtrženo od praxe, při dvoustupňovém studiu není prostor pro adekvátní pedagogickou praxi.	▪ Podpora absolventů potřebných oborů VŠ ze strany KK. ▪ Vyšší finanční ohodnocení. ▪ Krajská informační kampaň na podporu přírodovědných oborů - soutěže, exkurze, zviditelnění úspěšných žáků. ▪ Více povinné praxe pro studenty pedagogických fakult.	Je již částečně řešeno prostřednictvím stipendií pro studenty VŠ. Přírodovědné obory Matematika, Fyzika a Chemie se zaměřením na vzdělávání patří mezi upřednostňované obory v rámci stipendijního programu. Strukturu VŠ studia a praxe nemůže KK ovlivnit.
Nezájem pedagogů o DVPP.	▪ Nízká motivace k dalšímu vzdělávání. ▪ Nenároková složka platu nezohledňuje aktivitu v dalším vzdělávání, seznamování se s trendy, aplikaci ve výuce.	▪ Nastavit systém hodnocení a odměňování PP, který zohledňuje DVPP.	V pravomoci ředitele SŠ. Souvisí s kariérním řádem pedagoga, který není v kompetenci KK. Problém nezájmu pedagogů o DVPP se objevuje i v ostatních oblastech intervencí.

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA POLYTECHNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nízká matematická gramotnost žáků.	- Žáci neumějí selektovat a analyzovat informace, často jim chybí zdravý selský rozum. - Povrchní práce s informacemi díky informačním technologiím. - Teoretický výklad matematiky kvůli požadavkům na MZ.	- Navýšit počet hodin matematiky, aby byl čas na aplikaci znalostí do každodenního života. - Výměna zkušeností pedagogů ZŠ a SŠ - pravidelná setkávání - Výuka pomocí herních sestav (Merkur, Lego technic apod.).	Neinvestiční i investiční vybavení bylo pořízeno v rámci projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v KK, který je nyní v udržitelnosti.
- Zastaralé vybavení laboratoří a odborných učeben. - Zastaralé a nedostatečné IT sítě, ICT vybavení a SW.	- Chybí systém na obnovu majetku. - Nízké provozní a investiční příspěvky.	- Nastavit systém obnovy majetku pro příspěvkové organizace - postupná obměna majetku začleněná do ročního rozpočtu škol. - Školy neuplatňující odpisy dofinancovat zřizovatelem. - Pořízení ICT vybavení v rámci šablon, případně pokud bude odůvodněná potřeba, může KK centrálně zakoupit.	
Nedostatek nepedagogů - např. laboratorní technik, ICT technik apod.	Financování regionálního školství.	- Zřízení krajské p. o. „Služby školám“ (správa sítí, BOZP, PO, revize, investice apod.) - Příspěvek zřizovatele na platy nepedagogů	Nespoléhat jen na dotace (šablony).
Nedostatek financí na volitelně povinné polytechnické předměty a volnočasové aktivity.	Finance ze státního rozpočtu.	- Příspěvek zřizovatele na platy PP a vybavení, materiál, exkurze. - Příspěvky zaměstnavatelů a dary fyzických osob. - Zpřísnit přijímací řízení na SŠ.	
Nedostatečná datová kapacita.	Školy jsou napojené na různé datové sítě, neexistuje páteřní datová síť.	Zřídit dostačující krajskou páteřní datovou optickou síť pro všechny školy.	

Identifikace potřeb Karlovarského kraje v oblasti intervence PODPORA POLYTECHNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
RVP SV není v souladu s RVP ZV	▪ Změny v RVP se nedělají systémově. ▪ Úbytek hodin přírodovědných předmětů. ▪ Negativní vztah PP k technice, mezi PP převaha žen.	▪ Soulad RVP ZV a SV. ▪ V ŠVP důraz na praktické činnosti ZŠ v dílnách. ▪ Sdílení dílen a odborných učeben se ZŠ.	Sdílení dílen školy realizovaly v rámci projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v KK, který je nyní v udržitelnosti.

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER DALŠÍHO PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečné provázání počátečního a dalšího vzdělávání. Předčasné odchody ze vzdělávacího systému bez ukončeného stupně vzdělání.	- Sociální situace rodin. - Absence speciálních pedagogů ve škole. - Zaměstnání lze získat i bez vzdělání. - Nedostatečné kariérové poradenství na ZŠ → špatná volba povolání. - Nedostatečné kariérové poradenství na SŠ jako prevence předčasných odchodů. - Není možnost získat kvalifikaci při předčasném ukončení vzdělávání - chybí vazba mezi počátečním a dalším vzděláváním.	- Zřízení krajského centra kariérového poradenství pro dospělé - centrální nabídka dalšího vzdělávání včetně zkoušek (kurzů) PK, které nabízejí (nejen) SŠ. - Provázání RVP se standardy NSK na celostátní úrovni. - Možnost složit zkoušku PK, pokud žák neukončí studium standardní formou. - SOŠ - společný 1. ročník a specializace až od 2. ročníku. - Lepší finanční ohodnocení kariérových poradců na SŠ, vyšší časová dotace jejich práce a systematické vzdělávání kariérových poradců. - Informování kariérových poradců o NSK. - Efektivnější práce se sociálně znevýhodněnými žáky. - Spolupráce škol se zaměstnavateli.	
Malý zájem veřejnosti o další vzdělávání	- Dotace EU - kurzy "zdarma". - Chybí motivace k DV. - Ochota platit jen zájmové kurzy. - Stigma školy - lidé se nechtějí vracet do "školních lavic". - Vzdělání se dále vzdělávají, ostatní nemají potřebu se vzdělávat. - Příliš mnoho vzdělávacích institucí – nepřehlednost. - Malý zájem o zkoušky profesních kvalifikací - lidé nemají informace.	- Zřízení krajského centra kariérového poradenství pro dospělé. - Propagace DV - oslovovat správnou cílovou skupinu a zdůraznit důležitost DV (vzdělávání obecně). - Rating vzdělávacích subjektů. - Srozumitelná kampaň pro veřejnost a zaměstnavatele, která by zdůraznila výhody NSK. - Přizpůsobit a zatraktivnit školní prostředí dospělým.	
Nedostatečné povědomí o uznávání výsledků vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb.	- Lidé nečtou zákony/neznalost zákonů. - Ani odborníci často nevědí všechny informace o NSK - nepředávají správné informace.	- Zřízení krajského centra kariérového poradenství pro dospělé. - Srozumitelná kampaň pro veřejnost a zaměstnavatele, která by zdůraznila výhody NSK. - Kariéroví poradci na SŠ musejí mít přesné informace o NSK.	
Málo lektorů DV na středních školách. Nedostatečné odborné vzdělání učitelů odborných předmětů.	- Pedagogičtí pracovníci nechtějí učit po vyučování. - Pedagogičtí pracovníci mají obavy učit dospělé - jiné formy a metody práce.	- DV se musí pedagogům vyplatit. - DVPP v oblasti lektorských dovedností. - Propagace kurzů DV na SŠ - spolupráce s KHKKK. - Vznik Centra odborného vzdělávání při KVC.	Existuje PK Lektor dalšího vzdělávání.

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER DALŠÍHO PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Autorizace k profesním kvalifikacím na středních školách.	▪ Administrativní náročnost procesu autorizace. ▪ Financování zkoušek PK. ▪ Finanční náklady na pracovníka, který by zaštiťoval DV na SŠ. ▪ SŠ musí dokládat materiální zabezpečení. ▪ Autorizovaný zástupce musí splňovat požadavky na vzdělání, i když má dlouholetou praxi. ▪ Rozdílná náročnost jednotlivých PK. ▪ Malé zapojení zaměstnavatelů a SŠ v KK do sektorových rad.	▪ Metodická pomoc s autorizací od pracovníků NÚV. ▪ Finance na koordinátora DV na SŠ. ▪ Tlak na změnu podmínek pro autorizované osoby - revize kvalifikačních požadavků na autorizované osoby. ▪ Zvýšit povědomí o PK a jejich tvorbě - vyšší zapojení zástupců firem a SŠ v KK do sektorových rad.	

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence PODPORA KOMPETENCÍ K PODNIKAVOSTI, INICIATIVĚ A KREATIVITĚ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Pouze menšina žáků SŠ a studentů VOŠ získá v rámci vyučování přímou praktickou zkušenost s podnikáním a systematickou tvůrčí práci vývojového a kreativního charakteru formou didakticky ucelených aktivit.	▪ Školy zařazují do výuky didakticky ucelené aktivity typu fiktivní firma, JA firma, minipodnik pouze v oborech M, většinou pouze v oborech ekonomických. ▪ Didakticky ucelené aktivity adekvátní pro žáky pro oborů H nejsou rozšířeny. ▪ Školy zapojují žáky a studenty do svých vlastních obchodních aktivit pouze na úrovni odborného plnění zakázek. ▪ Řada pedagogických pracovníků je demotivována nezájmem žáků a studentů, obě strany si nerozumějí a pohybují se v bludném kruhu vzájemné demotivace, apatie, rezignace a silových řešení.	▪ Do vyučování na SŠ a VOŠ ve zvýšené míře nasadit didakticky ucelené aktivity, podporující kompetence k podnikavosti, kreativě a iniciativě tak, aby většina žáků oborů M a H a studentů VOŠ získala přímou zkušenost s podnikáním, resp. systematickou tvůrčí práci vývojového a kreativního charakteru. ▪ Pro vyučování získat či vyvinout další formy didakticky ucelených aktivit, které budou atraktivní pro generaci 21. století.	
Pedagogičtí pracovníci SŠ a VOŠ nevyužívají dostatečně potenciál neekonomických předmětů k rozvoji kompetencí k podnikavosti, kreativě a iniciativě.	▪ Řadě pedagogických pracovníků chybí motivace pro zařazování daného obsahu do svých neekonomických předmětů. ▪ Řada pedagogických pracovníků je demotivována nezájmem žáků a studentů, obě strany si nerozumějí a pohybují se v bludném kruhu vzájemné demotivace, apatie, rezignace a silových řešení. ▪ Řadě pedagogických pracovníků chybí odborné a didaktické znalosti a dovednosti pro zařazování daného obsahu do svých neekonomických předmětů. Většina učitelů nemá přímou osobní zkušenost s podnikáním. ▪ Řadě škol chybí materiálně technické zázemí pro zařazování daného obsahu do neekonomických předmětů.	▪ zvyšovat počet PP motivovaných pro zařazování výchovy k podnikavosti do neekonomických předmětů, zejména formou osvěty a vzdělávání, šíření příkladů dobré praxe. ▪ angažovat více odborníků z praxe a inspirativních osobností do běžného vyučování. ▪ ve vhodných případech podporovat paralelní tvůrčí, inovátorské a podnikatelské kariéry učitelů SŠ a VOŠ. ▪ nabídnout motivovaným PP poradenské a vzdělávací programy pro získávání odborných a didaktických znalostí a dovedností v oblasti dané intervence ▪ zpracovat regionálně specifickou metodiku pro rozvoj kompetencí k podnikavosti, kreativě a iniciativě, případně regionální učebnice. ▪ dovybavit některé školy materiálně technickým zázemím pro kvalitnější zařazování obsahu dané intervence	Členové minitýmu doporučují organizovat programy DVPP formou, která bude z organizačního hlediska v souladu s potřebami škol, tj. např. formou kurzů „pro sborovny“.

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence PODPORA KOMPETENCÍ K PODNIKAVOSTI, INICIATIVĚ A KREATIVITĚ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Vazby mezi pedagogickými pracovníky, žáky a školami na jedné straně a podnikateli v regionu na straně druhé jsou v oblasti dané intervence nedostatečné.	- Stávající vazby se soustřeďují na odbornou (oborovou) stránku vzdělávání; podnikatelská, výzkumná a vývojová dimenze není zpravidla předmětem spolupráce. - Možnosti škol, čím motivovat podnikatele ke spolupráci v dané oblasti intervence, včetně finančních, nejsou pravděpodobně atraktivní.	- Zmapovat stávající a potenciální zájemce z řad podnikatelů, ochotných spolupracovat, zjistit, za jakých podmínek a vytvořit databázi příležitostí. - Trvale podporovat vazby mezi školami a podnikateli i v oblasti dané intervence, nejen v oblasti odborné (oborové), např. ve formě zakázek, středoškolské odborné činnosti, soutěží, konzultací, stáží, zlepšovacích návrhů, projektů, atd. - Podporovat vznik a rozvoj neformálních sítí, např. kontaktů na úspěšné absolventy. - Rozvíjet vztahy s rodiči žáků, kteří se stali podnikateli v regionu.	
Někteří žáci a studenti mají podnikatelské a inovační nápady a nekonformní projekty, nemají však prostředky a zázemí k jejich rozvinutí.	- Startupové programy jsou zaměřeny zpravidla na jiné cílové skupiny. - Kraj nemá vlastní program podpory pro nekonformní projekty mladých. - Studenti se špatným prospěchem jsou vnímáni jako outsideři.	- Založit vícezdrojový program podpory pro neškolní a nekonformní projekty z oblasti tvorby, vývoje a podnikání. - Podporovat neformální struktury jako jsou kluby, streetové akce, festivaly, atd. - Podporovat také individuální tvůrčí projekty introvertů, solitérů, osamělých badatelů a geeků. - Podporovat nerizikové aktivity tzv. problematických žáků, protože i tito mají potenciál pro úspěšné podnikání.	
Krajská strategie pro podporu podnikavosti, iniciativy a kreativity mládeže je formulována pouze velmi rámcově.	- Národní strategie pro podporu podnikavosti mládeže neexistuje. - Krajská strategie pro podporu podnikavosti neexistuje.	Formulovat strategii pro podporu podnikavosti mládeže a realizovat potřebné kroky, akční plán a pilotní projekty.	
Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě nemá v Kraji mezinárodní rozměr.	Nebylo dosud prioritou.	Založit vícezdrojový program podpory pro neškolní a nekonformní projekty z oblasti tvorby, vývoje a podnikání.	
Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě mládeže nemá v Kraji dostatečnou publicitu.	Nebylo dosud prioritou.	Podpořit vznik a provoz komunikačních platforem pro rozvoj podnikavosti a kreativity mladých lidí formami, které jsou adekvátní cílové skupině, např. formou sociálních sítí.	

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Individualizované kariérové poradenství ve smyslu systematické případové práce na je dostupné pouze pro malou část žáků.	- Kariérové poradenství na SŠ poskytují zpravidla výchovní poradci – podstatnou část jejich kapacity odčerpává řešení výchovných problémů. - Celkově nedostatečná časová dotace v úvazcích školních poradců nedovoluje individualizovat poradenství v potřebné míře.	- zavést a trvale podporovat pozici specializovaného KP na školách, tj. uskutečnit personální rozdělení funkce VP a KP - více individualizovat kariérové poradenství	Členové minitýmu tento cíl nezmiňovali.
Zúžené vnímání funkce kariérového poradenství na SŠ, častá redukce na základní informativní služby, pomoc s administrativními úkony, společné akce typu exkurze.	- Celkově nedostatečná časová dotace v úvazcích školních poradců. - Nedostatečná informovanost o rozpětí činností kariérového poradce (viz profesní standard v Národní soustavě kvalifikací)	- postupně rozšiřovat služby specializovaných KP ve smyslu současného pojetí kariérového poradenství, vč. profesionální diagnostiky. - Je potřeba provádět osvětu o roli a funkcích KP - Je potřeba podpořit profesní rozvoj KP různými formami vzdělávání.	
Na části škol není zaveden provázaný systém služeb kariérového poradenství v kontextu ostatních poradenských služeb.	Kariérové poradenství na školách dosud není plnohodnotnou profesní činností.	zavést KP jako svébytnou plnohodnotnou službu a zasadit ji do širšího systému poradenských služeb ve smyslu Integrovaného systému kariérového poradenství (ISKP).	
Nedostatečná nabídka profesního vzdělávání pro kariérové poradce.	Poptávka pro vzdělávání v oboru KP je zatím nízká, nestimuluje nabídku poskytovatelů DVPP.	podpořit poptávku v oblasti KP a směřovat DVPP směrem k profesním standardům pro KP.	
Není prováděno systematické hodnocení služeb kariérového poradenství na školách.	Není zaveden systém monitoringu, hodnocení a řízení kvality kariérového poradenství na školách.	postupné zavádění systému pro monitoring, hodnocení a řízení kvality služeb KP na školách, a to v návaznosti na standardy kvality a etické kodexy.	
Malý zájem žáků a rodičů o kariérové poradenství poskytované SŠ, VOŠ (viz šetření NÚV 2015).	- Základní stupně služeb, které převažují v nabídce školních poradců v oblasti kariérového poradenství, nejsou pro žáky a rodiče atraktivní, protože si tyto potřeby umí řešit vlastními silami. - Pokročilejší stupně služeb nejsou poradci zpravidla nabízeny z důvodu malé kapacity. - Školní poradci využívají zpravidla konzervativních způsobů komunikace, které jsou pro řadu potenciálních zájemců neatraktivní. - Někteří poradci na školách nejsou vnímáni žáky jako lidé, se kterými by chtěli řešit své kariérové rozhodování. - Kariérové poradenství na školách je zaměřeno na racionální složku rozhodování, málo se věnuje emocionální složce.	- Je potřeba postupně rozšiřovat služby specializovaných kariérových poradců ve smyslu současného pojetí kariérového poradenství. - Je potřeba podpořit profesní rozvoj kariérových poradců různými formami vzdělávání a metodického vedení. - Je potřeba šířit příklady dobré praxe z ČR i zahraničí. - Na pozice kariérového poradce je třeba přijímat zejména osoby, které mají dovednosti k autentické a motivující komunikaci se žáky.	

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Problémy týkající se špatné kariérní volby jsou v konkrétních případech zpravidla řešeny v rámci dané školy, tj. bez koordinace vyšší úrovně.	- Koordinované intervence mezi více školami nejsou systémově zavedeny. - Koordinaci postupu mezi školami blokuje skutečnost, že si školy fakticky konkurují, tj. nechtějí přijít o již přijatého žáka.	Zavést koordinační mechanismy vyšší úrovně, které by pomohly žákům při řešení přestupu do jiného oboru, do jiné školy.	Problém zmíněn i na minitýmu.
Nedostatečné provázání kariérového poradenství a trhu práce.	Poradci na školách nemají dostatečné kapacity na podrobné sledování a vyhodnocování trendů na trhu práce.	- Zavést KP jako svébytnou plnohodnotnou službu s adekvátní časovou dotací a zasadit ji do širšího systému školních poradenských služeb - Rozšiřovat a udržovat partnerské sítě mezi školami a zaměstnavateli.	Problém zmíněn i na minitýmu.
Rezervy v kvalitě regionálního informačního systému pro kvalifikovanou profesní volbu.	Nedostatečné personální a technické zabezpečení.	Trvale rozvíjet a podporovat informační systém na školském portálu KK.	
Kariérové poradenství na ZŠ a SŠ není dostatečně provázané.	- Není uplatňován komplexní systém na úrovni regionů. - Různé druhy škol mají různé zřizovatele, to ztěžuje koordinaci.	Provázat kariérové poradenství mezi školami, stupni.	
Není využíváno předvídání kvalifikačních potřeb.	Poradenství ve školách se soustřeďuje na jiné problémy.	Provázat kariérové poradenství s předvídáním kvalifikačních potřeb.	Problém řešen v rámci minitýmu.

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence PODPORA INKLUZE			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Současná kvantitativní a kvalitativní úroveň inkuzivity vzdělávání na SŠ/VOŠ v KK je zmapována nedostatečně (na rozdíl od situace na ZŠ).	Kraj ve spolupráci s Nadací OSF se v minulosti přednostně věnoval zjišťování stavu na ZŠ z důvodu vyšší naléhavosti.	Využít projektu KAP KK, P-KAP a následného projektu ke zmapování.	Informační úroveň „Víme, co se děje.“ Základ pro tzv. evidence-based policy, tj. tvorba politiky na průkazném základě.
Řada pedagogických pracovníků (nevíme kolik) je proti současné podobě inkluze. Někdo má výhrady k tempu reformy, jiný k procedurám, část má principiálně odlišný názor na společné vzdělávání.	▪ Přirozená diverzita názorů ve smyslu, mít zásadní výhrady vůči inkluzi je legitimní názor. ▪ Špatné zkušenosti. ▪ Obavy. ▪ Nedostatek informací.	▪ Dodat informace o inkluzi co největšímu počtu pracovníků škol a školských zařízení, a to různými formami sdělení (semináře, diskuse, PR prostředky, konzultace, atd.) ▪ Přesvědčit co největší počet PP o prospěšnosti inkluze.	Úroveň přesvědčení a motivace realizátorů inkluze „Chceme inkluzi.“ (součást nutné triády: Chci - umím – můžu)
Řada pedagogických pracovníků (nevíme kolik) nemá dostatečné dovednosti v oblasti inkluze.	▪ Inkluzivní přístup je relativně nový jev a trend. ▪ Učitelé nebyli a nejsou dostatečně vzdělávání v oblasti inkluze již ve svém počátečním vzdělávání, tj. při získávání učitelské kvalifikace. ▪ U některých PP je příčinou částečný nebo principiální nesouhlas s inkluzí, což blokuje ochotu se vzdělávat.	▪ Podpořit rozvoj DVPP v oblasti inkluze. ▪ Podpořit neformální výměnu zkušeností mezi PP, školami, neformálním vzděláváním.	Úroveň dovedností realizátorů inkluze „Víme, jak na to.“ (součást nutné triády: Chci - umím – můžu)

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence PODPORA INKLUZE			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Některé školy nejsou na některé aspekty inkluze připraveny po materiální stránce – např. úroveň bezbariérovosti.	Ačkoliv na řadě škol proběhly investiční akce podporující z technického hlediska inkluzi, finanční prostředky nestačily na všechna potřebná opatření ve všech školách.	- Investovat do zázemí škol. - Oslovovat školy, jak jsou na tom z hlediska bezbariérovosti. - Vytvořit katalog přístupnosti - info pro rodiče. - Stanovit minimální standard.	Úroveň možností realizátorů inkluze <i>„Máme pro inkluzi materiální zázemí.“</i> (součást nutné triády: Chci - umím – můžu) v IROPu je povinná součást posílení bezbariérovosti.
Nevíme, jak velký zájem/potřeba ze strany studentů a rodičů bude o podpůrná opatření směřem ke konkrétním školám. Kapacity se v tomto ohledu špatně plánují.	Kvalitativní a kvantitativní nároky na podpůrná opatření teprve vyplynou, dají se odhadovat, ale ne přesně určit.	Propracovat sběr a distribuci informací o potřebách podpůrných opatření z hlediska místa, času, typu.	Zmíněno i na minitýmu.
Mění se legislativní prostředí: novela ŠZ + nová ustanovení ve vyhláškách.	objektivní legislativní proces	- Se změnami je potřeba seznámit ředitele a učitele, také i rodičovskou veřejnost. - Nejde jen o faktické informování, ale zejména na úrovni PP jde i o akceptaci změn a postupné zavádění do práce školy.	Kraje mají možnost legislativní iniciativy a jsou připomínkovacím místem pro legislativu.
Pro řadu studentů a učňů ohrožených vyloučením je obtížné v rámci běžného vyučování vyniknout, zažít úspěch.	Existuje málo alternativních příležitostí pro vyniknutí žáků a studentů s alternativním životním postojem a problémy. Stávající soutěže a přehlídky mají tradiční charakter a jsou atraktivní pouze pro dobré žáky, ne pro problémové.	- podpořit i alternativní formy projevu mládeže – navýšit podporu alternativním soutěžím a přehlídkám (streetové, adrenalinové aktivity) - propojit se s neziskovým sektorem, s pořadateli a neformálními strukturami a subkulturami	

Identifikace potřeb KK v oblasti intervence PODPORA INKLUZE			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Žáků a studentů s určitými druhy zdravotního postižení meziročně narůstá. Není jasné, zda jde o skutečný nárůst nebo nárůst počtu diagnóz (jde o ZP: mentální postižení, autismus, s vadou řeči, s více vadami)	Není vysvětleno, něco se pravděpodobně děje v rodinách.	Podporovat poradenské služby.	Dáno i metodikou vyšetření.
Inkluze některých žáků z nefunkčních rodin (sociální znevýhodnění) se nedaří, "cestují" po oborech a školách, nedaří se je udržet ve vzdělávání.	Vzrůstá počet nefunkčních rodin, některých rodičům je vzdělávání a vzdělání lhostejné, svoje děti nepodporují. Nefunkčnost rodin má mnoho příčin, u velké části nepříznivých se projevuje negativní efekt štedrého sociálního systému, který nemotivuje zhroutené rodiny k řádnému životu. Terénní sociální práce je poddimenzovaná. U některých rodin není problém jen hodnotové a funkční zhroucení, ale nastavení cílů a organizace vzdělávání, která je nemotivuje.	Předpokladem pro poskytnutí podpůrných opatření se opět musí stát dodržování společenských norem. Cesta vede přes zpřísnění sankcí za neplnění rodičovských povinností, vč. snižování dávek. Je potřeba podporovat řádné rodiny; pro nepříznivé rodiny je potřeba vytvořit výrazný diskomfort. Jedním z řešení by mohla být reforma umožňující postupovat středním vzdělání po menších krocích, např. ve smyslu profesních kompetencí z NSK.	názor části členů minitymu

Identifikace potřeb KK v oblasti NEPOVINNÝCH TÉMAT (ICT kompetence, cizí jazyky, čtenářská a matematická gramotnost)			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nedostatečná datová kapacita (vysokorychlostní připojení k internetu).	Školy jsou napojené na různé datové sítě, neexistuje páteřní datová síť → problémové připojení k internetu.	- Zřídit dostačující krajskou páteřní datovou optickou síť pro všechny školy. - Technicky zajistit připojení na každé škole.	Tato potřeba zmiňována v minitýmu pro oblast polytechnického vzdělávání
Nákup a správa licencí na operační systémy a na kancelářské aplikace.	Pořízení a správa licencí je nyní úkolem školy. Ve školách často chybí pracovník (ICT technik), který by licence spravoval.	- Nákup multilicence pro všechny školy Karlovarským krajem. - Zřízení krajské p. o. „Služby školám“ (správa sítí, BOZP, PO, revize, investice apod.).	Tato potřeba zmiňována v minitýmu i v oblasti polytechnického vzdělávání.
Nedostatek financí na ICT technika.	Financování regionálního školství.	- Příspěvek zřizovatele na plat ICT technika (nespoléhat jen na dotace - šablony). - Lze řešit nákupem služby.	
Nedostatečný zájem PP o odborně zaměřené kurzy na využití ICT techniky ve výuce.	- PP nemají motivaci absolvovat DVPP. - Finančně nevýhodné pro PP.	- Změna systému financování regionálního školství – systémová změna. - Zavést kariérní řád.	Nezájem PP o DVPP je zmiňován ve všech minitýmech.
Nedostatek kvalifikovaných PP ICT.	Finance.	Změna systému financování regionálního školství.	Systémová změna.
Centrální úložiště výukových materiálů.	Chybí/nefunguje centrální úložiště výukových materiálů.	Zřídit centrální úložiště krajských výukových materiálů (výstupy projektů, prezentace, slovníky, texty, testy, podklady pro výuku odborného cizího jazyka apod.). Povinně vkládat výstupy projektů.	

Identifikace potřeb KK v oblasti NEPOVINNÝCH TÉMAT (ICT kompetence, cizí jazyky, čtenářská a matematická gramotnost)			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Málo lektorů jazyků - rodilých mluvčích.	Nedostatek financí.	▪ Příspěvek KK na rodilého mluvčího s pedagogickým vzděláním. ▪ Využití Fulbrightova programu asistentů ve výuce anglického jazyka - informovanost škol o této možnosti.	
Motivace žáků k výuce jazyků.	Využití jazyka v praxi.	▪ Krátkodobé pobyty v zahraničí s finančním příspěvkem KK. ▪ Dělené třídy podle jazykové úrovně. ▪ Jazykové soutěže vyhlašované KK, např. ve spolupráci s jazykovou školou. ▪ Podpora účasti škol na soutěžích zařazených do programu Excellence středních škol. ▪ CLIL v odborných předmětech. ▪ Spolupráce s MAP (provazba na ZŠ).	
Výuka AJ převládá nad NJ.	▪ Anglický jazyk je mezinárodní a lehce dostupný. ▪ Nechuť studovat německý jazyk.	▪ U oborů, kde je NJ nutností pro výkon povolání, uvést v ŠVP NJ jako první jazyk. ▪ Propagovat NJ. ▪ Podporovat znalost odborného cizího jazyka – CLIL v odborných předmětech.	
Nízká čtenářská gramotnost žáků - žáci mají problémy porozumět textu.	▪ Vliv informačních technologií. ▪ Žáci málo čtou. ▪ Malá hodinová dotace českého jazyka ve prospěch jiných předmětů (nauk a výchov). ▪ Práce s textem je časově náročná. Naplnit ŠVP znamená omezit práci s textem na minimum.	▪ Změna ŠVP - navýšit počet hodin českého jazyka/upravit obsah. ▪ Práci s textem uplatňovat ve všech předmětech. ▪ Spolupráce s MAP (provazba na ZŠ). ▪ Srovnávací testování žáků v 5. a 9. roč. ZŠ.	

Identifikace potřeb KK v oblasti NEPOVINNÝCH TÉMAT (ICT kompetence, cizí jazyky, čtenářská a matematická gramotnost)			
problém	příčiny týkající se středního vzdělávání	potřeba/cíl	poznámka
Nízká matematická gramotnost žáků.	▪ Žáci neumějí selektovat a analyzovat informace, chybí zdravý selský rozum. ▪ Povrchní práce s informacemi díky informačním technologiím. ▪ Teoretický výklad matematiky kvůli požadavkům na MZ.	▪ Navýšit počet hodin matematiky, aby byl čas na aplikaci znalostí do každodenního života. ▪ Výměna zkušeností pedagogů ZŠ a SŠ - pravidelná setkávání. ▪ Podpora účasti škol na soutěžích zařazených do programu Excelence středních škol. ▪ Výuka pomocí herních sestav (Merkur, Lego technic apod.). ▪ Spolupráce s MAP (provazba na ZŠ). ▪ Srovnávací testování žáků v 5. a 9. roč. ZŠ.	Neinvestiční i investiční vybavení bylo pořízeno v rámci projektu Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v KK, který je nyní v udržitelnosti

5. Přílohy

Příloha č. 1: Klíčoví zaměstnavatelé v soukromém sektoru v Karlovarském kraji (od 200 zaměstnanců)

Název zaměstnavatele	Sídlo	Předmět činnosti	Počet zaměstnanců (kategorie)	Poznámka
Sokolovská uhelná, a.s., právní nástupce	Sokolov	Těžba hnědého uhlí, výroba a rozvod elektřiny	3000 - 3999	Nejvýznamnější zaměstnavatel v okrese Sokolov.
WITTE Nejdek, spol. s r.o.	Nejdek	Výroba autozámků a komponentů pro automobilový průmysl	1500 - 1999	13. 5. 2016 otevřela oficiálně společnost WITTE Automotive svůj nový závod v Ostrově.
Karlovarská krajská nemocnice a.s.	Karlovy Vary	Zdravotnická činnost	1000 - 1499	1. 5. 2008 došlo ke spojení nemocnic okresů KV, CH a SO a vznikla tak Karlovarská krajská nemocnice, a. s. Později došlo k oddělení okresu SO. Pod Karlovarskou krajskou nemocnici nyní patří pouze okresy KV a CH.
NEMOS SOKOLOV, s. r. o.	Sokolov	Ústavní zdravotní péče	500 - 999	Pokrývá ústavní zdravotní péči v okrese Sokolov.
Léčebné lázně Mariánské Lázně, a. s.	Mariánské Lázně	Poskytování komplexní lázeňské péče	500 - 999	Aktuálně se jedná o největšího zaměstnavatele v okrese Cheb.
Thun 1794, a.s.	Nová Role	Výroba porcelánu	500 - 999	Společnost se dříve jmenovala Karlovarský porcelán, a. s.
Léčebné lázně Jáchymov, a. s.	Jáchymov	Poskytování komplexní lázeňské péče.	500 - 999	
ELEKTROMETALL, s.r.o.	Mariánské Lázně	Výroba komponentů a kabelových svazků pro automobilový průmysl	500 - 999	
PEKOSA CHODOV, s. r. o.	Chodov	Výroba pekařských a potravinářských výrobků	500 - 999	
Imperial Karlovy Vary, a. s.	Karlovy Vary	Ústavní zdravotní péče	500 - 999	
KE Ostrov - Elektrik, s.r.o.	Ostrov	Výroba elektrického a elektronického zařízení pro motorová vozidla, kromě motocyklů	500 - 999	
Wieland Electric, s.r.o.	Sokolov	Výroba elektronických součástek	500 - 999	
SKF Lubrication Systems CZ, s. r. o.	Chodov	Výroba centrálních mazacích systémů, ostatních čerpadel a kompresorů	250 - 499	
Lázně Františkovy Lázně, a. s.	Františkovy Lázně	Poskytování komplexní lázeňské péče	250 - 499	Od 1. 9. 2014 se od společnosti Lázně Františkovy Lázně, a. s. odštěpila společnost Františkovy Lázně AQUAFORUM, a. s., která má 191 zaměstnanců.
Hexion, a. s.	Sokolov	Výroba a prodej nebezpečných chemických látek a chemických přípravků klasifikovaných jako vysoce toxické	250 - 499	
Braun Kabel, s.r.o.	Karlovy Vary	Výroba elektrického a elektronického zařízení pro motorová vozidla, kromě motocyklů	250 - 499	

Bristol, a.s.	Karlovy Vary	Ústavní zdravotní péče	250 – 499	
Dopravní podnik Karlovy Vary, a.s.	Karlovy Vary	Městská a příměstská pravidelná pozemní osobní doprava	250 - 499	
Eden Group, a.s.	Karlovy Vary	Hotely	250 - 499	
Elektromodul, s.r.o.	Toužim	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla, kromě motocyklů	250 - 499	
G.Benedikt Karlovy Vary, s.r.o.	Karlovy Vary	Ostatní podpůrné činnosti pro podnikání j. n.	250 - 499	
Karlovarské minerální vody, a. s.	Karlovy Vary	Výroba nealkoholických nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	250 - 499	
Moser, a.s.	Karlovy Vary	Výroba skla a skleněných výrobků	250 - 499	
Nejdecká česárna vlny, a. s.	Nejdek	Úprava a spřádání textilních vláken a přize	250 - 499	
Slot Group, a.s.	Karlovy Vary	Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří	250 - 499	
GR electronic, s.r.o.	Hranice	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla, kromě motocyklů	250 - 499	
Playmobil CZ, s.r.o.	Cheb	Výroba her a hraček	250 - 499	
Slévárna Heunisch, a. s.	Krásná	Odlévání lehkých kovů	250 - 499	
Lincoln CZ, s.r.o.	Chodov	Výroba ostatních čerpadel a kompresorů	250 - 499	
Momentive Specialty Chemicals, a.s.	Sokolov	Výroba jiných základních organických chemických látek	250 - 499	
Autobusy Karlovy Vary, a.s.	Karlovy Vary	Meziměstská pravidelná pozemní osobní doprava	200 - 249	
Bohemia - lázně a. s.	Karlovy Vary	Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti	200 - 249	
Metalis Nejdek, s.r.o.	Nejdek	Odlévání lehkých kovů	200 - 249	
Thermal-F, a.s.	Karlovy Vary	Stravování v restauracích, u stánků a v mobilních zařízeních	200 - 249	
Vlnap, a.s.	Nejdek	Úprava a spřádání textilních vláken a přize	200 - 249	
CML Innovative Technologies, s.r.o.	Hranice	Výroba elektrických osvětlovacích zařízení	200 - 249	
Eutit, s.r.o.	Stará Voda	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků j. n.	200 - 249	
GR Trans, s.r.o.	Hranice	Opravy a údržba motorových vozidel, kromě motocyklů	200 - 249	
Chevak Cheb, a.s.	Cheb	Shromažďování, úprava a rozvod vody	200 - 249	
Ingo Casino, a.s.	Františkovy Lázně	Činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří	200 - 249	
Lagarde Spedition, s.r.o.	Cheb	Silniční nákladní doprava	200 - 249	
NbhxTrim CZ, s.r.o.	Cheb	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla, kromě motocyklů	200 - 249	
Tritia, s.r.o.	Cheb	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	200 - 249	
TUP Bohemia, s.r.o.	Cheb	Výroba brašnářských, sedlářských a podobných výrobků	200 - 249	
Amati - Denak, s.r.o.	Kraslice	Výroba hudebních nástrojů	200 - 249	
ept connector, s.r.o.	Svatava	Výroba elektroinstalačních zařízení	200 - 249	
Chodos Chodov, s.r.o.	Chodov	Výroba ostatních strojů pro speciální účely j. n.	200 - 249	
Oiet, s.r.o.	Krajková	Výroba ostatních elektronických a elektrických vodičů a kabelů	200 - 249	

Zdroj: vlastní zpracování z podkladů KARP

6. Přehledy informačních zdrojů, zkratk, grafů, tabulek

6.1 Přehled použitých informačních zdrojů

Pořadové číslo informačního zdroje je uváděno v základním textu ve formě horního indexu, např. „... počet uchazečů o zaměstnání³³“.

1. Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor regionálního rozvoje, oddělení územního plánování. **Územně analytické podklady Karlovarského kraje 2015. Část b Rozbor udržitelného rozvoje území.** 3. úplná aktualizace. Karlovy Vary: KÚ KK, 2015.
2. Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor regionálního rozvoje, oddělení územního plánování. **Územně analytické podklady Karlovarského kraje 2015. Část a Podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území.** 3. úplná aktualizace. Karlovy Vary: KÚ KK, 2015..
3. Cassia Development&Consulting, s.r.o. **Program rozvoje Karlovarského kraje pro období 2014 – 2020. Strategická část.** Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2012.
4. Český statistický úřad. **Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2015.** On-line. Dostupné na: www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-karlovarskeho-kraje-2015.
5. Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor školství, mládeže a tělovýchovy. **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016 – 2020.** Karlovy Vary: KÚ KK, 2016.
6. Berman Group – služby ekonomického rozvoje, s. r. o. **Strategie rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje 2013 – 2020.** Karlovy Vary: KÚ KK, 2012.
7. **Strategie rozvoje zaměstnanosti Karlovarského kraje.** Karlovy Vary, 2015.
8. Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor školství, mládeže a tělovýchovy. **Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji za školní rok 2014/2015.** Karlovy Vary: KÚ KK, 2016.
9. Paterová, Pavla, Vojtěch, Jiří. **Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii.** Praha: NÚV, 2015.
10. Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje. **Podpora technického vzdělávání v Karlovarském kraji. Vyhodnocení dotazníkového šetření.** Cheb: KHKK, 2015.
11. Hromíř, Vlastimil, Dimová, Věra, a kol. **Regionální rešerše - Karlovarský kraj.**
12. **Regionální zpráva. Potenciál Karlovarského kraje.** Karlovy Vary: Berman Group, 2013.
13. Úřad práce České republiky, Krajský pobočka v Karlových Varech. **Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2015 a strategie APZ pro rok 2016.** Karlovy Vary: ÚP ČR, 2015.
14. Vojtěch, Jiří, Úlovcová, Helena, Trhlíková Jana, a kol. **Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2014.** Praha: NÚV, 2015.
15. MŠMT. **Akční plán podpory odborného vzdělávání.** Praha: MŠMT, 2008.
16. Kofroňová, Olga, a kol. **Nové prvky duálního odborného vzdělávání podporující spolupráci škol a firem. Koncepční studie. POSPOLU.** Praha: NÚV, 2015.

17. NÚV. ***Analýza potřeb na školách v Karlovarském kraji. Projekt P -KAP.*** Praha: NÚV, 2016.
18. MŠMT. ***Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020.*** Praha: MŠMT, 2014.
19. MŠMT. ***Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015 – 2020.*** Praha: MŠMT, 2015.
20. NÚV. ***Karlovarský kraj - regionálně specifická data.*** Praha: NÚV, 2016.
21. Úřad vlády České republiky: ***Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR. Aktualizace pro rok 2016.*** Praha: ÚV ČR, 2015.
22. ***Regionální sektorová dohoda pro Karlovarský kraj v oblasti „černých“ řemesel.*** Praha: SPD ČR, 2015.
23. ***Sektorová dohoda pro obor keramika na období 2011 – 2020 v České republice se zaměřením na regiony: Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj.*** Praha: SPD ČR, 2012.

6.2 Přehled použitých zkratk

APZ	aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
ČZU	Česká zemědělská univerzita
DV	další vzdělávání
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ ČR	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
DZ KK	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje
ECVET	evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu
GOAML	Gymnázium a obchodní akademie Mariánské Lázně
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
CH (okres)	Okres Cheb
ICT	informační a komunikační technologie
ISŠ	integrovaná střední škola
KAP KK	Krajský akční plán Karlovarského kraje
KP	kariérový poradce, kariérové poradenství
KHKKK	Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje
KK	Karlovarský kraj
KÚ KK	Krajský úřad Karlovarského kraje
KV (okres)	Okres Karlovy Vary
MMKV	Magistrát města Karlovy Vary
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NSK	Národní soustava kvalifikací
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	odborná praxe
o.p.s.	obecně prospěšná společnost
OPVK	Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
ORP	obec s rozšířenou působností
OŠMT	odbor školství, mládeže a tělovýchovy (krajského úřadu)
OV	odborný výcvik
PK	profesní kvalifikace (NSK)

p.p.	příspěvková organizace
PP	pedagogický pracovník
PV	polytechnické vzdělávání
RVP	rámcový vzdělávací program
SO (okres)	Okres Sokolov
SOČ	středoškolská odborná činnost
SOŠ	střední odborná škola
SUPŠKV	Střední uměleckoprůmyslová škola Karlovy Vary
SW	software
ŠPZ	školské poradenské zařízení
ŠVP	školní vzdělávací program
TV	teoretické vyučování
U3V	univerzita třetího věku
UNIV	uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby pro dospělé (projekty NÚV)
ÚP	úřad práce
VkP	výchova k podnikavosti
VOŠ	vyšší odborná škola
VP	vzdělávací program
VŠ	vysoká škola
YABA	Yet Another Bloody Acronym
ZČU	Západočeská univerzita v Plzni
zk	zkouška
ZŠ	základní škola
ZV	základní vzdělávání
ZZ	závěrečná zkouška

6.3 Přehled tabulek

Tabulka 1: Počet obyvatel v Karlovarském kraji a jeho okresech v 1. - 4. čtvrtletí 2015	7
Tabulka 2: Školy a školská zařízení zapsané v rejstříku škola a školských zařízení k 31. 8. 2015.....	8
Tabulka 3: Třídy a žáci základních škol (stav k 30. 9. 2013; 30. 9. 2014 – bez ZŠ zřizované MŠMT).....	9
Tabulka 4: Žáci středních škol podle stupně vzdělání (stav vždy k 30. 9.)	11
Tabulka 5: Meziroční procentní rozdíl počtu žáků středních škol.....	12
Tabulka 6: Nově přijatí žáci do prvních ročníků středních škol	13
Tabulka 7: Volná místa do 1. ročníků SŠ a VOŠ ve šk. roce 2016/2017 v Karlovarském kraji.....	14
Tabulka 8: Porovnání počtu studentů a absolventů vyšších odborných škol (stav vždy k 30.9.)	16
Tabulka 9: Kurzy organizované středními školami (stav vždy k 30.9.)	18
Tabulka 10: Počet účastníků rekvalifikačních kurzů na školách mimo soustavu oborů vzdělávání	18
Tabulka 11: Zaměstnanost ve vybraných odvětvích podle CZ-NACE v KK v % v porovnání s ČR.....	22
Tabulka 12: Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání v KK podle CZ-ICSE (v%).....	24
Tabulka 13: Vývoj podílu nezaměstnaných na obyvatelstvu v KK k 30. 4. v porovnání s ČR	25
Tabulka 14: Uchazeči o zaměstnání v Karlovarském kraji podle vzdělanostní struktury k 31. 12.	26
Tabulka 15: Přehled neobsazených pracovních míst v Karlovarském kraji podle CZ-ISCO za 1. čtvrtletí 2016.....	27
Tabulka 16: Preferované oblasti čerpání finančních prostředků dle druhu škol.....	33
Tabulka 17: Počet škol v Karlovarském kraji dle počtu spolupracujících firem	41
Tabulka 18: Způsoby spolupráce škol s firmami	41
Tabulka 19: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora odborného vzdělávání vč. spolupráce škol a zaměstnavatelů vyplývající ze strategických dokumentů	51
Tabulka 20: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů vyplývající z jednání minitýmu.....	53
Tabulka 21: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora polytechnického vzdělávání vyplývající ze strategických dokumentů.....	63
Tabulka 22: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora polytechnického vzdělávání vyplývající z jednání minitýmu.....	63
Tabulka 23: Další vzdělávání na školách zřizovaných KK ve školním roce 2014/2015	67
Tabulka 24: Vzdělávací programy a konkrétní zadání pro zkoušky vytvořené na SŠ v Karlovarském kraji	69
Tabulka 25: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání vyplývající ze strategických dokumentů.....	73
Tabulka 26: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání vyplývající z jednání minitýmu	73
Tabulka 27: Důležitost nepovinných témat intervencí z hlediska typů škol	77
Tabulka 28: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti nepovinných témat (ICT kompetence, cizí jazyky, čtenářská a matematická gramotnost) vyplývající z jednání minitýmu:.....	80
Tabulka 29: Aktuální úroveň podpory kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě v jednotlivých typech škol a předpokládaný posun.....	86
Tabulka 30: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě vyplývající ze strategických dokumentů	92
Tabulka 31: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě vyplývající z jednání minitýmu.....	93
Tabulka 32: Současná úroveň a předpokládaný posun v oblasti kariérového poradenství dle druhů škol	101
Tabulka 33: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství vyplývající ze strategických dokumentů.....	106
Tabulka 34: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora kariérového poradenství vyplývající z jednání minitýmu.....	107
Tabulka 35: Současná úroveň škol v Karlovarském kraji v oblasti podpory inkluze a předpokládaný posun dle druhu škol	114
Tabulka 36: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence podpora inkluze vyplývající ze strategických dokumentů.....	118
Tabulka 37: Potřeby Karlovarského kraje v oblasti intervence Podpora inkluze vyplývající z jednání minitýmu..	120
Tabulka 38: Celkový přehled identifikovaných potřeb Karlovarského kraje oblasti povinných i nepovinných intervencí	121

6.4 Přehled obrázků

Obrázek 1: Vzdelanostní úroveň obyvatelstva v Karlovarském kraji	7
Obrázek 2: Podíly žáků dle stupně vzdělání ve šk. roce 2014/2015	11
Obrázek 3: Porovnání KK a ČR v podílu nově přijatých žáků na denní studium ve šk. roce 2014/2015	13
Obrázek 4: Vývoj počtu patnáctiletých v Karlovarském kraji	14
Obrázek 5: Kapacity oborů středního vzdělávání v souvislosti s naplněností	14
Obrázek 6: Grafické znázornění porovnání počtu studentů a absolventů VOŠ	16
Obrázek 7: Ekonomické subjekty podle převažující činnosti CZ-NACE v Karlovarském kraji k 31. 12. 2015	20
Obrázek 8: Zastoupení odvětví průmyslu podle CZ-NACE v Karlovarském kraji k 31. 12. 2015	21
Obrázek 9: Ekonomické subjekty podle kategorie počtu zaměstnanců v KK k 31. 12. 2015	21
Obrázek 10: Vzdelanostní struktura zaměstnaných v Karlovarském kraji v porovnání s ČR	24
Obrázek 11: Zastoupení profesních tříd podle CZ-ISCO, porovnání KK a ČR	25
Obrázek 12: Analýza neobsazenosti volných pracovních míst v Karlovarském kraji podle CZ-ISCO za 1. čtvrtletí 2016	28
Obrázek 13: Vývoj podílu absolventů v Karlovarském kraji - denní studium	29
Obrázek 14: Vývoj počtu absolventů a nezaměstnaných absolventů v KK k 30.4. - denní studium	30
Obrázek 15: Oblasti, v jejichž rámci školy plánují čerpání finančních prostředků	32
Obrázek 16: Současná úroveň podpory odborného vzdělávání, spolupráce škol a zaměstnavatelů	47
Obrázek 17: Činnosti, na kterých se školy aktivně podílí v rámci spolupráce se zaměstnavateli	48
Obrázek 18: Překážky, na které školy narážejí při realizaci spolupráce se zaměstnavateli	49
Obrázek 19: Opatření, která by pomohla k dosažení cílů škol při spolupráci se zaměstnavateli	50
Obrázek 20: Současná úroveň podpory polytechnického vzdělávání na školách Karlovarského kraje a předpokládaný posun	60
Obrázek 21: Přehled činností, na kterých se školy z Karlovarského kraje aktivně podílí v rámci rozvoje polytechnického vzdělávání	61
Obrázek 23: Opatření, která by školám pomohla k dosažení cílů v oblasti podpory polytechnického vzdělávání	62
Obrázek 24: Současná úroveň rozvoje škol v Karlovarském kraji jako center celoživotního učení	70
Obrázek 25: Přehled činností, na kterých se školy z Karlovarského kraje aktivně podílejí v roli center celoživotního učení	71
Obrázek 26: Překážky, na které školy z Karlovarského kraje narážejí při realizaci činností v rámci rozvoje školy jako centra celoživotního učení	71
Obrázek 27: Přehled opatření, která by pomohla školám z Karlovarského kraje k dosažení cílů v rozvoji školy jako centra celoživotního učení	72
Obrázek 28: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti ICT včetně infrastruktury	78
Obrázek 29: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti jazykového vzdělávání	78
Obrázek 30: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti	79
Obrázek 31: Opatření, která by pomohla školám k dosažení cíle v oblasti matematické gramotnosti	80
Obrázek 32: Současná úroveň podpory kompetencí k podnikavosti a předpokládaný posun	85
Obrázek 33: Přehled činností, na kterých se školy v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě aktivně podílejí	87
Obrázek 34: Překážky v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, na které školy narážejí	88
Obrázek 35: Přehled opatření, která identifikovaly škol pro podporu kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě	89
Obrázek 36: Současná úroveň škol a předpokládaný posun v oblasti kariérového poradenství	100
Obrázek 37: Přehled činností, na kterých se školy podílejí v rámci rozvoje kariérového poradenství	102
Obrázek 38: Překážky, na které školy narážejí v oblasti kariérového poradenství	103
Obrázek 39: Přehled potřebných opatření, která školy identifikovaly v oblasti kariérového poradenství	104
Obrázek 40: Současná úroveň škol v Karlovarském kraji v oblasti inkluze a předpokládaný posun	113
Obrázek 41: Přehled činností, na kterých se školy z Karlovarského kraje aktivně podílejí v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání	115
Obrázek 42: Překážky, na které školy z Karlovarského kraje narážejí v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání	116
Obrázek 43: Přehled potřebných opatření, která školy v Karlovarském kraji identifikovaly v oblasti inkluze	117

